

Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Οι εξελίξεις και η διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση

ΠΜΣ: Δημόσιο Management, Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εκπόνηση: Μαρία Λύρα

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

Οι εξελίξεις και η διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση

Επιβλέπων Καθηγητής: κος Κέφης Βασίλειος

Λύρα Μαρία

A.M. 124/7110M031

«Αυτοί που μελέτησαν προσεκτικά τον τρόπο διακυβέρνησης των ανθρώπων, πρέπει να έχουν πεισθεί πως η τύχη των εθνών εξαρτάται από την εκπαίδευση των νέων.»

Αριστοτέλης

Ευχαριστίες:

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κο Κέφη Βασίλειο, μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου. Η συμβολή και η υποστήριξη του κατά την συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας ήταν καταλυτική. Πέρα από τις σημαντικές επιστημονικές κατευθύνσεις που μου έδωσε ως πανεπιστημιακός δάσκαλος, σε όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος, ήταν πηγή έμπνευσης για εμένα.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα τον Αντρέα, για την υπομονή και την παρότρυνση του καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην κοινωνία της γνώσης έχει αναγνωρισθεί τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Αυτή η βαθμίδα της εκπαίδευσης καλείται να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για την ανάπτυξη, την ευημερία και την κοινωνική συνοχή. Το πρόγραμμα “Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010” της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει σαφή έμφαση στη σημασία του εκσυγχρονισμού των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των μεταρρυθμίσεων που ενθαρρύνονται από τη διαδικασία της Μπολόνια, με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι τομείς οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ομαδοποίηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης, είναι η πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των δύο φύλων και των διαφόρων ομάδων ηλικιών, η μεγαλύτερη αυτονομία στα Ιδρύματα κυρίως ως προς διαχείριση του ακαδημαϊκού προσωπικού τους, καθώς επίσης και η θέσπιση κριτηρίων επιδόσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση οδηγούνται και τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, προκειμένου να ενσωματωθούν στον ενιαίο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όπως αυτή διαμορφώνεται σε συνέχεια μιας σειράς νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, καθώς επίσης και των καίριων αλλαγών που επιφέρει στην διοίκηση και την λειτουργία της ο πρόσφατος Νέος Νόμος 4009/2011 Πλαίσιο. Στη συνέχεια πραγματοποιείται μια αναλυτική παρουσίαση του Συστήματος Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη εκπαίδευση, όπως αυτό λειτουργεί στην Ελλάδα αλλά και στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την έρευνα που διενεργήθηκε με την χρήση ερωτηματολογίων, σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 και την διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Τέλος γίνεται αναφορά στα εκπαιδευτικά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Γαλλία, την Γερμανία και την Δανία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Τριτοβάθμια εκπαίδευση, διασφάλιση της ποιότητας, νομοθετικό πλαίσιο ανώτατης εκπαίδευσης, Ν. 4009/2011, Ευρωπαϊκή Ένωση.

ABSTRACT

The role of higher education in society has been recognized at both European and national level. This educational level is called to contribute significantly to achieving the Lisbon objectives of growth, prosperity and social cohesion. " The European Union's "Education and Training 2010" Work Programme gives clear emphasis on the importance of the modernization of higher education and the reforms encouraged by the Bologna process aimed at creating a single European Higher Education Area (EHEA).

The areas that should be taken into account for the clustering of European higher education systems is more balanced representation of both sexes and different age groups, greater autonomy of institutions mainly regarding the management of the academic staff, as well as the establishment of performance criteria. Greek Higher Education Institutes move towards this direction in order to be incorporated in the single European educational map of higher education.

The aim of this thesis is to present the basic characteristics of the Greek higher education as it is formed following a series of legislative reforms as well as key changes made in its administration and operation by the recent New Legal Framework (Law 4009/2011). Furthermore, it includes a detailed presentation of the Quality Assurance System in Higher Education, as it is applied in Greece and the European Union area. It also presents the results of a research conducted using a questionnaire on the implementation of the Law 4009/2011 and quality assurance in higher education. Finally, a reference is made in the higher education systems in France, Germany and Denmark.

KEYWORDS

Higher education, quality assurance, regulatory framework of higher education, Law 4009/2011, European Union.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1 ^ο - Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Ελλάδας	3
1.1 Εισαγωγή	3
1.2 Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος	3
1.3 Βασικές Αρχές του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος	7
1.4 Ιστορική ανασκόπηση - Κριτική επί του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος	9
Κεφάλαιο 2 ^ο – Παρουσίαση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας	13
2.1 Εισαγωγή	13
2.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση - Δομή	13
2.3 Προϋποθέσεις εισαγωγής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση	15
2.4 Παρουσίαση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης που δραστηριοποιούνται στον Ελλαδικό χώρο	18
2.4.1 Παρουσίαση Πανεπιστημιακού Κλάδου	19
2.4.2 Παρουσίαση Τεχνολογικού Κλάδου	20
2.5 Σχέδιο Συγχώνευσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	22
2.6 Κριτική επισκόπηση και σχολιασμός επί της θεματικής και χωροταξικής παρουσίας των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης – Σχέδιο «Αθηνά»	28
2.7 Τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ, στις διεθνείς λίστες κατάταξης (HEPNet, 2012) 30	
2.7.1 Σύνοψη Παρουσίαση της ταξινόμησης webometrics	31
2.7.2 Τα ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ στην λίστα webometrics	33
2.7.3 Πορίσματα από τα στοιχεία κατάταξης.	36
Κεφάλαιο 3 ^ο – Νομοθετικό Πλαίσιο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας – Αναλυτική Παρουσίαση του Ν. 4009/2011	38
3.1 Εισαγωγή	38
3.2 Ιστορική Ανασκόπηση Νομοθετικού Πλαισίου Λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας	38
3.3 Θεσμικές Μεταρρυθμίσεις για την χρονική περίοδο 2004-2008.	39
3.4 Παρουσίαση Ν. 4009/2011.	41
3.4.1 Σημεία Αλλαγών Ν. 4009/2011	42
3.4.2 Αναλυτική παράθεση των βασικών σημείων - αλλαγών του Νέου Νόμου της Ανώτατης Εκπαίδευσης	44
3.5 Προβλήματα – Προσδοκώμενα Αποτελέσματα από την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 (Διαμαντοπούλου, Προβλήματα - Προβλεπόμενες παρεμβάσεις απο το Νόμο- Προσδοκώμενα αποτελέσματα, 2011).	49

3.6	Ισχύουσες Τροποποιήσεις Άρθρων του Ν. 4009/2011.	56
3.7	Κριτική Επισκόπηση της παρούσας κατάστασης στην ανώτατη εκπαίδευση, λόγω του Ν. 4009/2011 και της τροποποίησης αυτού με τον Ν. 4076/2012.	60
3.7.1	Άσυλο	60
3.7.2	Χρονική Διάρκεια Σπουδών	61
3.7.3	Φοιτητές.....	61
3.7.4	Χρηματοδότηση ΑΕΙ.....	63
3.7.5	Ενίσχυση της έρευνας στα ΑΕΙ	63
3.7.6	Επιλογή Συγγραμμάτων – Ηλεκτρονική Πρόσβαση σε πηγές	64
3.7.7	Καθηγητές.....	64
3.7.8	Νέο Διοικητικό Σχήμα.....	65
3.7.9	Συμβούλιο στα ΑΕΙ	70
3.7.10	Αξιολόγηση ΑΕΙ.....	71
	Κεφάλαιο 4 ^ο – Η Ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση	73
4.1	Εισαγωγή	73
4.2	Ο Ορισμός της Ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση.....	74
4.3	Η Ποιότητα στην ανώτατη εκπαίδευση και οι ευρωπαϊκές προκλήσεις	78
4.4	Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ατζέντα Αλλαγής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη εκπαίδευση» (QANECA) - Μια σύντομη παρουσίαση (EUA, 2009).	82
4.5	Τα Πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ENQA, 2009)	86
4.5.1	Ευρωπαϊκές Αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες για την εσωτερική διασφάλιση ποιότητας εντός των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης	89
4.5.2	Ευρωπαϊκές Αρχές για την εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης.....	90
4.5.3	Ευρωπαϊκές Αρχές για οργανισμούς εξωτερικής διασφάλισης της ποιότητας.....	90
4.6	Η Διασφάλιση της Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	92
4.7	Η Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ) 96	
4.7.1	Χρηματοδότηση της ΑΔΙΠ.....	97
4.7.2	Σκοποί και Στόχοι της ΑΔΙΠ.....	98
4.8	Η Σημερινή Κατάσταση στην Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση, σχετικά με την εφαρμογή των διαδικασιών της διασφάλισης της ποιότητας.....	99
4.9	Πορίσματα για την διασφάλιση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	103
	Κεφάλαιο 5 ^ο – Παρουσίαση Ερωτηματολογίου σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 και της διασφάλισης της ποιότητας, στην ανώτατη εκπαίδευση.....	106

5.1 Παρουσίαση των Απόψεων των ερωτηθέντων.....	106
Ενότητα 2. Γενικές Ερωτήσεις Για την Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση	106
Ενότητα 3. Αξιολόγηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση.....	109
Ενότητα 4. Εφαρμογή του Νέου Νόμου 4009/ 2011	110
5.2 Συμπεράσματα	112
Κεφάλαιο 6 ^ο – Η Δομή της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	113
6.1 Εισαγωγή	113
6.2 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Γαλλίας.....	115
6.2.1 Νομοθετικό Πλαίσιο.....	119
6.3 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Γερμανίας	120
6.3.1 Νομοθεσία	124
6.4 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Δανίας.....	124
6.5 Συνοπτική Παρουσίαση της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των βασικών πληροφοριών για την Γαλλία, Γερμανία, Δανία και Ελλάδα.	125
6.5.1 Γαλλία.....	125
6.5.2 Γερμανία	127
6.5.3 Δανία.....	130
6.5.4 Ελλάδα.....	132
6.6 Παρουσίαση βασικών στοιχείων της ανώτατης εκπαίδευσης στην ΕΕ.	134
Κεφάλαιο 7 ^ο – Συμπεράσματα – Κριτική ανασκόπηση.....	142
Βιβλιογραφία:.....	147
Παράρτημα Α: Σχετική Νομοθεσία Εκπαιδευτικού Συστήματος	153
Παράρτημα Β: Νόμοι, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις για τα Πανεπιστήμια, τα ΤΕΙ και την ΑΣΠΑΙΤΕ.....	155
Παράρτημα Γ 1: Χρηματοδότηση ΑΔΙΠ	157
Παράρτημα Γ 2: Παρουσίαση Δράσεων – Πακέτων Εργασίας ΑΔΙΠ	159
Παράρτημα Γ 3: Πίνακας με τις εσωτερικές αξιολογήσεις των τμημάτων ΑΕΙ.....	161
Παράρτημα Δ: Το Ερωτηματολόγιο «ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν. 4009/2011 ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ».....	174

Σχεδιαγράμματα

Σχεδιάγραμμα 1: Αριθμός Τμημάτων / Πανεπιστήμιο, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας	19
Σχεδιάγραμμα 2: Αριθμός Εισακτέων Φοιτητών στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα για το 2012-2013	20
Σχεδιάγραμμα 3: Αριθμός Τμημάτων / ΤΕΙ, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας.....	21
Σχεδιάγραμμα 4: Αριθμός Εισακτέων / ΤΕΙ, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας	21
Σχεδιάγραμμα 5: Πανεπιστήμια: Τμήματα με Εσωτερική Αξιολόγηση (25/10/2012).....	100
Σχεδιάγραμμα 6: ΤΕΙ: Τμήματα με Εσωτερική Αξιολόγηση (25/10/2012).....	101
Σχεδιάγραμμα 7: Μηνιαία Πρόοδος αξιολογήσεων και αντίστοιχα διοικητικά και θεσμικά προβλήματα (Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΑΔΙΠ για τα έτη 2011-2012)	102
Σχεδιάγραμμα 8: Βαθμός ικανοποίησης από την λειτουργία των ελληνικών ΑΕΙ, και σύγκριση των όρων λειτουργίας τους με τα αντίστοιχα Ιδρύματα της Ευρώπης,	107
Σχεδιάγραμμα 9: Απόψεις σχετικά με την ύπαρξη 40 ΑΕΙ και 477 τμημάτων.....	107
Σχεδιάγραμμα 10: Απόψεις για το αν η Διαδικασία της Μπολόνια, α) θα βελτιώσει την λειτουργία των ΑΕΙ και β) έχει επιδράσει στην λειτουργία της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέχρι σήμερα.....	108
Σχεδιάγραμμα 11: Επιλογή κατηγορίας έρευνας προς ενίσχυση	108
Σχεδιάγραμμα 12: Επιλογή σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	109
Σχεδιάγραμμα 13: Απόψεις για την τροποποίηση των καθηκόντων της ΑΔΙΠ και την αποτελεσματικότητα της.....	110
Σχεδιάγραμμα 14: Απόψεις κατά πόσο μπορούν τα ΑΕΙ να επωφεληθούν από την αξιολόγηση τους, καθώς και για τον συσχετισμό χρηματοδότησης- αξιολόγησης τους.	110
Σχεδιάγραμμα 15: Απόψεις για την συνεργασία των ΑΕΙ με επιχειρήσεις Ιδιωτικού Τομέα καθώς και με Ιδρύματα του εξωτερικού.....	111
Σχεδιάγραμμα 16: Ποσοστό γυναικών που φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, (Πηγή Eurostat)	135
Σχεδιάγραμμα 17: Οι πιο σημαντικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης των ΑΕΙ	140

Πίνακες

Πίνακας 1: Σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα Πηγή: «Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009-2010, σελ 17.	11
Πίνακας 2: Χωροταξική κατανομή των Πανεπιστημίων της χώρας.	19
Πίνακας 3: Χωροταξική κατανομή των ΤΕΙ της χώρας.	21
Πίνακας 4: Κατανομή Τμημάτων ΑΕΙ ανά Θεματική Περιοχή. Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.....	27
Πίνακας 5: Κατανομή Εισακτέων ΑΕΙ ανά Θεματική Περιοχή. Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.....	28
Πίνακας 6: Σύγκριση κριτηρίων webometrics και Shanghai (Πηγή: (HEPNet, 2012)	32
Πίνακας 7: Κατάταξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο (Πηγή: (HEPNet, 2012)	33
Πίνακας 8: Παγκόσμια Κατάταξη Ελληνικών Πανεπιστημίων βάση της λίστας webometrics....	35
Πίνακας 9: Παγκόσμια Κατάταξη Ελληνικών ΤΕΙ βάση της λίστας webometrics	36
Πίνακας 10: Σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις για τα ΑΕΙ. Πηγή: Στρατηγική για την Ελληνική Εκπαίδευση.	40
Πίνακας 11: Συσχετισμός ποιότητας με ελιτίστικες και δημοκρατικές πλευρές της κουλτούρας. Πηγή: Harvey & Stensaker	78
Πίνακας 12: Ετήσια Κατανομή των Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης των Τμημάτων των Πανεπιστημίων	100
Πίνακας 13: Ετήσια Κατανομή των Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης των Τμημάτων των ΤΕΙ	101
Πίνακας 14: Αριθμός Εξωτερικών Αξιολογήσεων Τμημάτων ΑΕΙ για τα έτη 2008-2012	102
Πίνακας 15: Αρμοδιότητες κάθε παράγοντα στο Γαλλικό Εκπαιδευτικό Σύστημα (Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, www.education.gouv.fr)	117
Πίνακας 16: Γερμανικός τομέας ανώτατης Εκπαίδευσης, δημόσιος και ιδιωτικός ανά είδος ιδρύματος για τα έτη 2001-2002. (Πηγή: έκδοση CEPES 2007 για την ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση σελ.134 (από την Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία (2003, σελ.21)).....	121
Πίνακας 17: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Γαλλία	127
Πίνακας 18: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Γερμανία	129
Πίνακας 19: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δανία	130
Πίνακας 20: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Ελλάδα.....	132
Πίνακας 21: Πολιτικές προτεραιότητας για την Ανώτατη Εκπαίδευση	138
Πίνακας 22: Εθνικές Στρατηγικές προτεραιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως προς την χρηματοδότηση και το προσωπικό (2006-07)	139

Πίνακας Συντομογραφιών

ENQA	European Network of Quality Assurance in Higher Education
EQF	Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων
ESIB	Γραφείο Ευρωπαϊκής Πληροφόρισης Φοιτητών
EUA	Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων
EURASHE	Ευρωπαϊκή Ένωση Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ.	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΑΔΙΠ	Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση
ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Γ.Σ	Γενική Συνέλευση
ΓΛ	Γενικό Λύκειο
Δ.Π	Διασφάλιση Ποιότητας
ΔΙΠΑΕ	Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΧΑΕ	Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης
ΙΕΚ	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΜΣ	Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΜΔΕ	Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης
ΜΔΕ	Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
ΜΟΔΙΠ	Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας
ΟΜΕΑ	Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΤΕΕ	Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια
ΤΕΙ	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τις καίριες αλλαγές που επιφέρει στην διοίκηση και την λειτουργία της ο πρόσφατος Νέος Νόμος 4009/2011 Πλαίσιο. Θα πραγματοποιηθεί μια αναλυτική παρουσίαση του Συστήματος Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη εκπαίδευση, όπως αυτό λειτουργεί στην Ελλάδα αλλά και στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης της Γαλλίας, Γερμανίας και Δανίας, καθώς επίσης θα παρουσιαστούν βασικά στοιχεία της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η εργασία αποτελείται από την Εισαγωγή, τα πέντε βασικά κεφάλαια, τα Συμπεράσματα καθώς και από τέσσερα Παραρτήματα, τα οποία παρατίθενται στο τέλος.

Αρχικά, στο Κεφάλαιο 1, γίνεται μια παρουσίαση της Δομής του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος, των Βασικών Αρχών του καθώς και της ιστορικής ανασκόπησης της εξέλιξης του, ενώ γίνεται και μια σύντομη κριτική, στην οποία αναφέρονται κυρίως τα αρνητικά στοιχεία του. Σε συνέχεια αυτού, ακολουθεί το Κεφάλαιο 2, στο οποίο αναλύεται η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, οι προϋποθέσεις εισαγωγής σε αυτή ενώ παρουσιάζεται ο χάρτης της ανώτατης εκπαίδευσης, στον οποίο γίνεται μια θεματική και χωροταξική παρουσίαση των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ενδιαφέρον είναι τόσο η παρουσίαση του σχεδίου συγχώνευσης και κατάργησης τμημάτων των ελληνικών ΑΕΙ με ονομασία «Αθηνά», καθώς επίσης και το υποκεφάλαιο που αφορά την παρουσίαση των Ελληνικών ΑΕΙ στις διεθνείς λίστες κατάταξης των Πανεπιστημίων.

Ακολουθεί το Νομοθετικό Πλαίσιο που διέπει την Τριτοβάθμια Ελληνική Εκπαίδευση και η αναλυτική παρουσίαση του Νέου Νόμου 4009/2011 και των τροποποιήσεων του. Το εν λόγω Κεφάλαιο 3, κλείνει με μια κριτική επισκόπηση της παρούσας κατάστασης στην ανώτατη εκπαίδευση, λόγω της εφαρμογής του νέου νόμου, ως προς το άσυλο, την χρονική διάρκεια σπουδών, τους φοιτητές, την χρηματοδότηση των ΑΕΙ, την ενίσχυση της έρευνας, την επιλογή των συγγραμμάτων, την ηλεκτρονική πρόσβαση σε πηγές, τους καθηγητές, το Νέο Διοικητικό Σχήμα, την εισαγωγή του «Συμβουλίου» στα ΑΕΙ καθώς και την αξιολόγηση των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Καθώς ο Νέος νόμος, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην σημασία της αξιολόγησης και της διασφάλισης της ποιότητας στα ΑΕΙ, το επόμενο κεφάλαιο αφορά στην Ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Αναφέρονται οι ευρωπαϊκές προκλήσεις ως προς την ποιότητα, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ατζέντα Αλλαγής Αξιοπιστίας Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση», καθώς και τα πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο των γραμμών που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζεται αντίστοιχα και η Διασφάλιση της Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα καθώς και η Ελληνική Ανεξάρτητη Αρχή που είναι σχετικών αρμόδια. Τέλος αναγράφονται τα βασικά πορίσματα για την σημερινή κατάσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ως προς την Διασφάλιση Ποιότητας.

Ακολουθεί η παρουσίαση του Ερωτηματολογίου το οποίο αφορούσε την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 και της διασφάλισης της ποιότητας, στην ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα, καθώς και των απόψεων των δεκαπέντε ατόμων τα οποία και το συμπλήρωσαν. Παρουσιάζονται απαντήσεις σχετικά με την Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, την Αξιολόγηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση καθώς επίσης και την Εφαρμογή του Νέου Νόμου 4009/ 2011.

Το τελευταίο Κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αφορά την Δομή της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συγκεκριμένα της Γαλλίας, Γερμανίας και Δανίας, ενώ συμπληρωματικά παρουσιάζονται βασικά στοιχεία για την ανώτατη εκπαίδευση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος ακολουθούν τα Συμπεράσματα που προκύπτουν από τα παραπάνω, σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση τόσο στην Ελλάδα όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο.

Κεφάλαιο 1^ο - Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Ελλάδας

1.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη και έγκειται στην ευθύνη της Πολιτείας. Παρέχεται δωρεάν σε όλα τα επίπεδα του συστήματος, από το νηπιαγωγείο ως το Πανεπιστήμιο. Η γενική οργάνωση και διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται σε αντιστοιχία με την οργανωτική και διοικητική δομή του κράτους.

Στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου θα παρουσιαστεί η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος όπως αυτή ισχύει σήμερα στην Ελλάδα, οι θεμελιώδεις αρχές της μαζί με το βασικό νομικό καθεστώς που την διέπει, καθώς επίσης και μια σύντομη ιστορική και κριτική ανασκόπηση του.

1.2 Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διέπεται από εθνικούς νόμους και νομοθετικές πράξεις. Η γενική ευθύνη για την εκπαίδευση ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας.

Η βασική ευθύνη για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής, καθώς και η ευθύνη της διοίκησης της εκπαίδευσης σε όλους τους τομείς, υπηρεσίες και βαθμίδες ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Μετά τον Υπουργό και τους Υφυπουργούς, ο Γενικός Γραμματέας προϊστάται όλων των υπηρεσιών του Υπουργείου και ασκεί τις αρμοδιότητες που κάθε φορά του μεταβιβάζονται από τον Υπουργό και τους Υφυπουργούς.

Η διοικητική διάρθρωση του Υπουργείου Παιδείας περιλαμβάνει, σε ανιούσα ιεραρχική κλίμακα, Τμήματα, Διευθύνσεις, Γενικές Διευθύνσεις, Ενιαίους Διοικητικούς Τομείς (Ανώτατης Εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Διαχείρισης Προγραμμάτων Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και Θεμάτων Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού, Διαπολιτιστικής Εκπαίδευσης και Αποκέντρωσης) και ένα Γενικό Συμβούλιο (Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών, Γενικών Αρχείων του Κράτους και Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης). Των Ενιαίων Διοικητικών Τομέων προϊστάνται Ειδικοί Γραμματείς, οι οποίοι διορίζονται με κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού, των δε Γενικών Διευθύνσεων προϊστάνται Γενικοί Διευθυντές, οι οποίοι επιλέγονται από τα μόνιμα διοικητικά στελέχη μέσω Ειδικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Οι Γενικοί Διευθυντές έχουν την ευθύνη του προγραμματισμού των δραστηριοτήτων, του συντονισμού της λειτουργίας των Τομέων και των Διευθύνσεων που εποπτεύουν, της αξιολόγησης της ακολουθούμενης πολιτικής στο χώρο ευθύνης τους και της διατύπωσης εισηγήσεων-προτάσεων προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας (EURYBASE, 2010).

Η οργάνωση και διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος ασκείται από:

- ✓ Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού¹, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εθνική πολιτική της εκπαίδευσης. Ορίζει,

¹ <http://www.minedu.gov.gr/>

αξιολογεί και δημιουργεί τις συνθήκες ώστε να καλύπτονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες. Συντονίζει και αξιολογεί τις περιφερειακές υπηρεσίες και παρέχει οικονομική στήριξη για εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

- ✓ Το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (Ε.Σ.Υ.Π.), που αποτελεί γνωμοδοτικό όργανο προς τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων για ζητήματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού και για μείζονος σημασίας ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής.
- ✓ Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο². Είναι υπεύθυνο για τη διατύπωση κατευθυντήριων γραμμών, την κατάρτιση των ωρολόγιων και αναλυτικών προγραμμάτων, την έγκριση και την παραγγελία των σχολικών βιβλίων, την εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού, την εισαγωγή καινοτομιών και νέων μεθόδων διδασκαλίας, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κλπ.
- ✓ Τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων ΑΕ (ΟΣΚ)³. Είναι ανώνυμη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου με σκοπό την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος. Είναι ένας αυτοδιοικούμενος οργανισμός υπεύθυνος για την κατασκευή και τον εξοπλισμό των σχολικών κτιρίων.
- ✓ Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)⁴. Είναι ο εθνικός αυτοδιοικούμενος φορέας για τη διαχείριση των υποτροφιών και ορισμένων ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.
- ✓ Τον Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ)⁵. Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, έχει ως βασική αποστολή του τη φροντίδα της μαθητικής και φοιτητικής νεολαίας και την ανάπτυξη μιας σειράς πολιτιστικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- ✓ Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΚΕΕ)⁶. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ιδρύθηκε το 1995, εδρεύει στην Αθήνα και εποπτεύεται από τον Υπουργό Παιδείας. Το Κέντρο εκπονεί έρευνες σε εκπαιδευτικά θέματα, εκτελεί ερευνητικά προγράμματα που ανατίθενται σε αυτό ή σχεδιάζονται με δική του πρωτοβουλία.
- ✓ Ο Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ)⁷. Είναι αυτοδιοικούμενο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), αρμοδιότητα του οποίου είναι να αναγνωρίζει πτυχία ξένων πανεπιστημίων βρίσκοντας αντιστοιχία στην ειδικότητα στα ελληνικά.
- ✓ Ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) κύριο έργο του οποίου είναι η οργάνωση και η λειτουργία των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), η υποβολή προτάσεων προς τον Υπουργό για τη χάραξη κατευθύνσεων, το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της πολιτικής για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.
- ✓ Τον Οργανισμό Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών⁸. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) εποπτευόμενο από τον Υπουργό Παιδείας. Έργο του είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η πιστοποίηση των διαφόρων μορφών και τύπων επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- ✓ Την Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς⁹, η οποία συστάθηκε το 1982 ως

² <http://www.pi-schools.gr/>

³ <http://www.osk.gr/>

⁴ <http://www.iky.gr/>

⁵ <http://www.ein.gr/>

⁶ http://www.kee.gr/html/intro_main.php

⁷ <http://www.doatap.gr/>

⁸ <http://www.oepk.gr/>

⁹ <http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1>

επιτελικό κυβερνητικό όργανο με κύριο στόχο τη διαμόρφωση, την παρακολούθηση και τον συντονισμό της κυβερνητικής πολιτικής για τη νέα γενιά και τη σύνδεσή της με την κοινωνία και τους φορείς της.

- ✓ Την Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης¹⁰, η οποία προσβλέπει στο να παράσχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διά βίου μάθηση με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, την παροχή δηλαδή μέσω της διά βίου μάθησης του δημόσιου αγαθού της παιδείας σε όλους τους πολίτες και ειδικότερα σε όσους το έχουν περισσότερη ανάγκη.
- ✓ Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και αντίστοιχα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ✓ Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε νομαρχιακό επίπεδο.
- ✓ Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος¹¹, αποστολή της οποίας είναι η συγκέντρωση, οργάνωση και απόδοση στο κοινό των γραπτών προϊόντων επιστήμης και πολιτισμού, σε κάθε δυνατή μορφή, που συνδέονται με την Ελλάδα.
- ✓ Τα Κατά τόπους Γραφεία Εκπαίδευσης.
- ✓ Τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ.
- ✓ Οι Σχολικές Μονάδες.

Στο πλαίσιο της περιφερειακής αποκέντρωσης της Διοίκησης της Εκπαίδευσης, ενισχύεται ο ρόλος των Περιφερειακών Διευθυντών, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται αμεσότερα στις ανάγκες που εμφανίζει το εκπαιδευτικό σύστημα στη γεωγραφική τους αρμοδιότητα. Οι αλλαγές στη διοικητική λειτουργία, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, εντάσσονται στο συνολικό εγχείρημα αναδιοργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης.

Θεμελιώδη επιλογή της πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας αποτελεί η προώθηση της συστηματικής διαβούλευσης για θέματα εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο, και συνακόλουθα η αξιοποίηση του εθνικού διαλόγου και των επιμέρους προτάσεων των ομάδων ενδιαφέροντος, μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας (ΕΣΥΠ) και των θεματικών Οργάνων του, στην εκπόνηση εκπαιδευτικής πολιτικής (ειδικά σε ζητήματα αιχμής, όπως η αξιολόγηση, η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κ.λπ.).

Η εκπαίδευση παρέχεται σε τρεις (3) βαθμίδες¹²:

- ✓ Την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο, για μαθητές ηλικίας 5 έως 11 ετών,
- ✓ Τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει το Γυμνάσιο, για μαθητές ηλικίας από 12 έως 15 ετών, το Λύκειο, Γενικό και Επαγγελματικό, καθώς και τις Επαγγελματικές Σχολές, για μαθητές ηλικίας από 16 ετών ως 18.
- ✓ Την Ανώτατη Εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ).

Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά μεταξύ των ηλικιών 6-15, δηλαδή περιλαμβάνει την Πρωτοβάθμια (Δημοτικό) και την κατώτερη Δευτεροβάθμια (Γυμνάσιο). Η σχολική ζωή, όμως, των μαθητών μπορεί να ξεκινά από την ηλικία των 2,5 ετών (προσχολική εκπαίδευση) σε ιδρύματα (ιδιωτικά και δημόσια) που ονομάζονται Βρεφονηπιακοί Παιδικοί Σταθμοί. Ορισμένοι Βρεφονηπιακοί

¹⁰ <http://www.gsae.edu.gr/>

¹¹ <http://www.nlg.gr/>

¹² Προγενέστερη της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι η Προσχολική εκπαίδευση για μαθητές ηλικίας 2,5 έως 5 ετών.

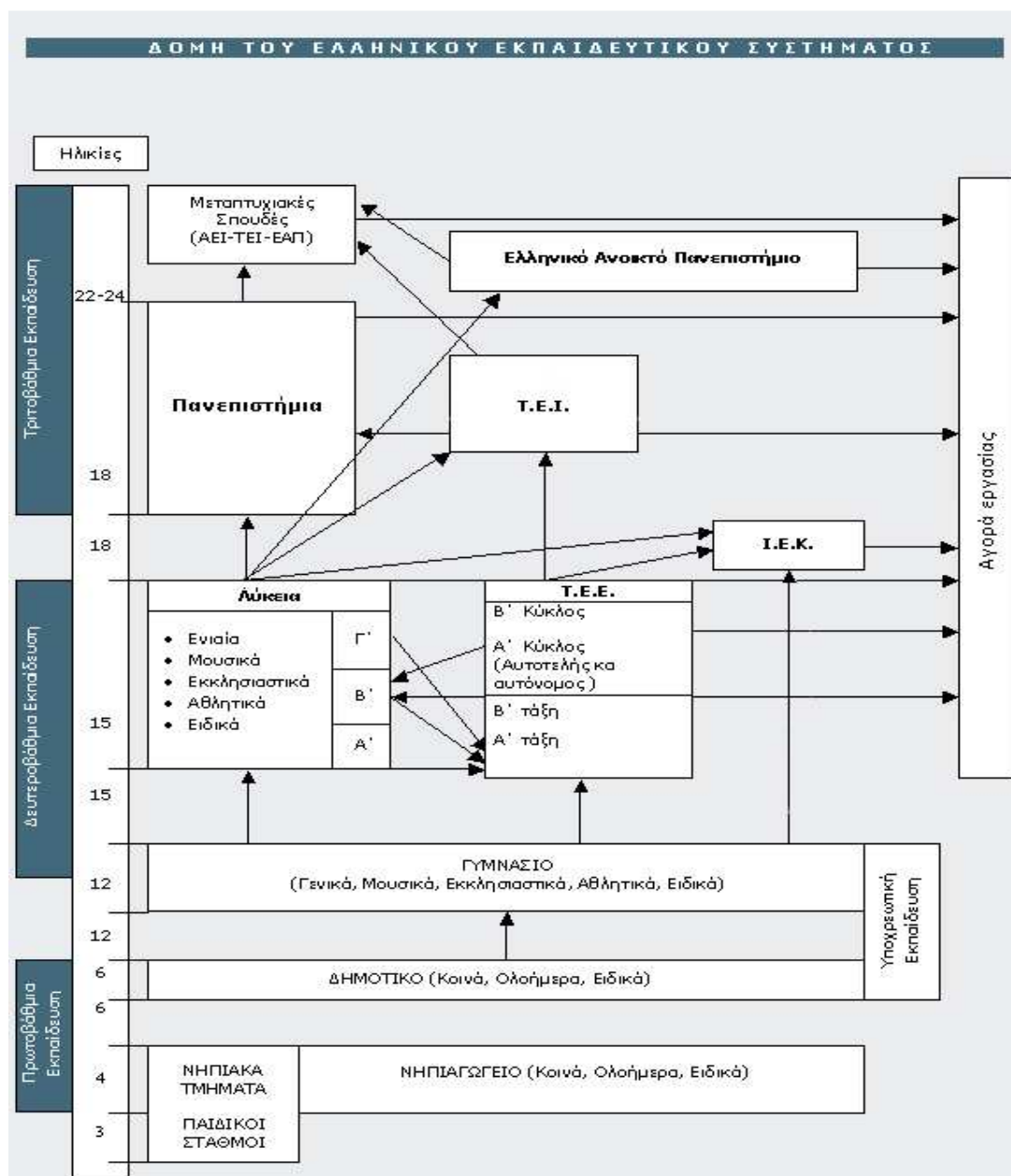
Παιδικοί σταθμοί διαθέτουν και Νηπιακά Τμήματα που λειτουργούν παράλληλα προς τα Νηπιαγωγεία.

Η διάρκεια φοίτησης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Δημοτικό) είναι εξαετής, με ηλικία εισόδου το 6^ο έτος. Παράλληλα προς τα κοινά Νηπιαγωγεία και Δημοτικά λειτουργούν και Ολοήμερα σχολεία, τα οποία έχουν διευρυμένο ωράριο λειτουργίας και εμπλουτισμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Τα Ολοήμερα Νηπιαγωγεία και Σχολεία, αποτελούν πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η μετα-υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση του 1997, περιλαμβάνει δύο τύπους σχολείων: τα Ενιαία Λύκεια και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ). Η διάρκεια φοίτησης είναι τριετής στα Ενιαία Λύκεια και διετής (α' κύκλος σπουδών) ή τριετής (β' κύκλος σπουδών) στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια. Επίσης λειτουργούν και Μουσικά, Εκκλησιαστικά και Αθλητικά Γυμνάσια και Λύκεια. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα οποία προσφέρουν επίσημη αλλά αδιαβάθμητη εκπαίδευση, καθώς δέχονται τόσο αποφοίτους Γυμνασίου όσο και αποφοίτους Λυκείου, ανάλογα με τις επιμέρους ειδικότητες που προσφέρουν.

Η δημόσια πανεπιστημιακή εκπαίδευση χωρίζεται σε Πανεπιστήμια και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Η εισαγωγή των φοιτητών σε αυτά τα ιδρύματα εξαρτάται από την επίδοσή τους σε εξετάσεις εθνικού επιπέδου που λαμβάνουν χώρα στη Β' και Γ' τάξη του Λυκείου. Επιπρόσθετα, στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) οι φοιτητές γίνονται αποδεκτοί από την ηλικία των 22 ετών μετά από κλήρωση των αιτήσεων που υποβάλλονται μέσω διαδικτύου.

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει συνοπτικά τη δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, όπως αυτό συγκροτείται από ιδρύματα της επίσημης τυπικής, διαβαθμισμένης ή αδιαβάθμιστης εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 1: Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος,

Πηγή: http://archive.minedu.gov.gr/el_ec_page969.htm

1.3 Βασικές Αρχές του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Η εκπαίδευση, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος, αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει ως σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλαση αυτών ως ελευθέρων και υπεύθυνων πολιτών.

Επιγραμματικά, οι τρέχουσες πολιτικές του Υπουργείου Παιδείας εδράζονται στα εξής (EURYDICE, 2009):

- Στην **ανθρωποκεντρική εκπαίδευση** στο πλαίσιο της οποίας λαμβάνονται μέτρα για τη στήριξη ή την επανένταξη ατόμων με αναπηρία και κοινωνικά ευαίσθητων ομάδων.
- Στην **περιβαλλοντική εκπαίδευση** για την αειφόρο ανάπτυξη.
- Στην **ψηφιακή σύγκλιση** (ισότητα πρόσβασης, καταπολέμηση ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, ανάπτυξη τηλεεκπαίδευσης κτλ.) – και σημειώνεται σχετικά η

πρωτοβουλία του Υπουργείου Παιδείας με την έναρξη του 2009-2010 σχολικού έτους να αποκτήσουν δωρεάν όλοι οι μαθητές της Α' τάξης Γυμνασίου φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή.

- Στην **πολυγλωσσία** και τη γλωσσομάθεια, καθώς και στην προώθηση της ελληνοφωνίας στο εξωτερικό.
- Στη **σύνδεση της παιδείας με τον πολιτισμό** μας, ώστε να ενισχύεται και να επικαιροποιείται η πολιτισμική μας συνείδηση και παράλληλα να προωθούνται οι ολυμπιακές αξίες.

Ειδικότερα, η εκπαιδευτική διαδικασία όπως αυτή προκύπτει από την κατάρτιση των σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών επιδιώκει την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή και την επιτυχή κοινωνική ένταξή του, μέσα από την ανάπτυξη νοητικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Κύριοι άξονες αυτής της προσπάθειας είναι οι (EURYBASE, 2010):

- ✓ Παροχή γενικής παιδείας.
- ✓ Καλλιέργεια των δεξιοτήτων του μαθητή και ανάδειξη των ενδιαφερόντων του.
- ✓ Εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων μάθησης για όλους τους μαθητές.
- ✓ Ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.
- ✓ Ευαισθητοποίηση για την αναγκαιότητα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και υιοθέτηση ανάλογων προτύπων συμπεριφοράς.
- ✓ Προετοιμασία για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας.
- ✓ Ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- ✓ Σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα μια σειρά φιλόδοξων και εκτενών μεταρρυθμιστικών εγχειρημάτων στον χώρο της εκπαίδευσης. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί μέχρι στιγμής στον εκσυγχρονισμό και την επέκταση **του τομέα της δια βίου μάθησης**, όπως και στον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πάντα σε συμφωνία με τις ευρωπαϊκές τάσεις και με αμοιβαίως αποδεκτές προτεραιότητες. Ακρογωνιαίοι λίθοι αυτού του συνεχιζόμενου πονήματος είναι ο συντονισμός και η ενίσχυση των φορέων παροχής δια βίου μάθησης, η αναβάθμιση της επαγγελματικής κατάρτισης μέσω της ίδρυσης ειδικών μονάδων δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και μέσω της διευκόλυνσης της κινητικότητας μεταξύ των βαθμίδων (ευκολότερη πρόσβαση στη μεταδευτεροβάθμια/μη-τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους αποφοίτους τους), η ουσιαστική κανονιστική και θεσμική μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης και η παράταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης κατά ένα έτος (προσχολική αγωγή). Επιπλέον, το Υπουργείο Παιδείας δραστηριοποιείται στη συγκρότηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων βάσει του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (EQF).

Η βασική νομοθεσία που ρυθμίζει τα εκπαιδευτικά ζητήματα, αποτελείται από 29 Νόμους / Προεδρικά Διατάγματα, όπως αυτά εμφανίζονται στο *Παράρτημα Α1 : Σχετική Νομοθεσία Εκπαιδευτικού Συστήματος*. Προκειμένου να συνειδητοποιήσουμε την πληθώρα των σχετικών με την εκπαίδευση νομοθετικών κειμένων, στον προαναφερόμενο αριθμό θα πρέπει να προσθέσουμε και τους αντίστοιχους Νόμους που είναι σε ισχύ ειδικά για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως αυτοί αναφέρονται ξεχωριστά στο ίδιο Παράρτημα Α, της παρούσας εργασίας.

Ένα πρώτο βασικό συμπέρασμα επομένως, είναι ότι το νομικό πλαίσιο για την

εκπαίδευση στην Ελλάδα, είναι δαιδαλώδες, καθώς υπάρχουν σε ισχύ πολλά νομοθετικά κείμενα, εκ των οποίων το καθένα ορίζει ορισμένες προδιαγραφές, αλλά ταυτόχρονα υπάρχουν και οι κατά καιρούς τροποποιήσεις αυτών, ερμηνευτικές εγκύκλιοι, καταργήσεις ορισμένων σημείων κλπ. Κοινώς δεν υπάρχει ένα ξεκάθαρο νομοθετικό πλαίσιο, με σαφή περιεχόμενο και δομή.

1.4 Ιστορική ανασκόπηση - Κριτική επί του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος

Η μελέτη της Ελληνικής εκπαιδευτικής εξελικτικής πορείας στηρίζεται σε δύο βασικές παραδοχές (Τσελές, 2010):

- α) η Εκπαίδευση βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με την κοινωνία,
- β) οι διάφορες εξελίξεις χαρακτηρίζονται από μια συνέχεια, και πίσω από αυτές βρίσκεται σχεδόν αμετάβλητος κάθε φορά ο ίδιος πυρήνας αξιών – πεποιθήσεων – αντιλήψεων, δηλαδή η ίδια «πολιτική κουλτούρα».

Η πορεία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και η διαμόρφωση των βασικών χαρακτηριστικών του, ακολουθούν την εξελικτική πορεία του ελληνικού λαού. Μια σύντομη ιστορική αναδρομή θα διαφωτίσει όλες τις βασικές τροποποιήσεις που επήλθαν στην διαμόρφωση του ισχύοντος ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις στην Ελληνική Εκπαίδευση από το 1975 ως και σήμερα:

Χρονολογία	Αλλαγές – Μεταρρυθμίσεις της ελληνικής εκπαίδευσης
Σύνταγμα 1975	Καθιερώνεται η δημοτική γλώσσα ως γλώσσα διδασκαλίας καθώς και συγγραφής των διδακτικών βιβλίων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση διακρίνεται σε δύο ανεξάρτητους αυτοτελείς τριετείς κύκλους, το Γυμνάσιο και το Λύκειο. Η υποχρεωτική εκπαίδευση αυξάνεται από έξι (6) σε εννέα (9) έτη, δηλαδή μέχρι το τέλος του Γυμνασίου. Αναβαθμίζεται το επίπεδο της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και καταβάλλονται προσπάθειες για τον προσανατολισμό μεγαλύτερου αριθμού μαθητών προς αυτήν. Δίνεται έμφαση στον εκσυγχρονισμό των αναλυτικών προγραμμάτων, τη συγγραφή νέων βιβλίων και την καλύτερη διοίκηση και εποπτεία της εκπαίδευσης.
1980-1996	Εισάγεται το μονοτονικό σύστημα στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Εισάγονται νέα γνωστικά αντικείμενα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και η διδασκαλία τους θα πραγματοποιείται από ειδικευμένο διδακτικό προσωπικό. Ενισχύεται η Ειδική Αγωγή. Γίνεται υποχρεωτική η διδασκαλία της ξένης γλώσσας στο πρόγραμμα

	σπουδών του δημοτικού σχολείου. Καθιερώνεται η υποχρεωτική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Ιδρύεται το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Γίνεται αναβάθμιση των παιδαγωγικών σπουδών με μετατροπή τους από σχολές διετούς φοίτησης σε πανεπιστημιακά τμήματα τετραετούς φοίτησης. Διευρύνεται η συμμετοχικότητα στη διοίκηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.
1997-2000	Αλλάζει ο τρόπος εισαγωγής των υποψηφίων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση Καθιερώνεται το Ολοήμερο Σχολείο, καθώς και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας Σταδιακή εισαγωγή πολιτικών αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου Αναβαθμίζονται τα ΤΕΙ και γίνεται η μετατροπή τους σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τετραετούς φοίτησης Πραγματοποιείται η ίδρυση Περιφερειακών Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Συστηματοποίηση των πολιτικών και ενίσχυση των δομών που σχετίζονται με την Δια Βίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση.
2000- έως σήμερα	Επεκτείνεται στα (δέκα) 10 έτη η περίοδος υποχρεωτικής εκπαίδευσης που ξεκινά από την ηλικία των πέντε (5) ετών. Εισάγεται η εκμάθηση δεύτερης ξένης γλώσσας από το δημοτικό. Πραγματοποιείται μεταρρύθμιση στην Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση με την ίδρυση Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) και Επαγγελματικών Σχολών(ΕΠΑ.Σ.). Ίδρυση του Ελληνικού Διεθνούς Πανεπιστημίου στην Ελλάδα. Έγιναν Νομοθετικές παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση της αύξησης ευρωπαϊκής διάστασης των ελληνικών πανεπιστημιακών τμημάτων (π.χ. καθιέρωση των κοινών προγραμμάτων σπουδών). Εισαγωγή νέου πλαισίου νόμου για την Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση. Εισαγωγή νόμου σχετικά με την αξιολόγηση των πανεπιστημίων. Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του εθνικού φορέα αναγνώρισης πανεπιστημιακών τίτλων με την ίδρυση του ΔΟΑΤΑΠ (Διαπανεπιστημιακός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών

	και Πληροφόρησης). Ολοκληρωμένες νομοθετικές παρεμβάσεις στο χώρο της δια βίου μάθησης. Μεταρρυθμιστικός Νόμος για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που καθιστά την εκπαίδευση υποχρεωτική για αυτά τα άτομα. Μέριμνα για θέματα Διαπολιτιστικής Εκπαίδευσης και θέματα ομογενών. Ενίσχυση της εκπαιδευτικής διοικητικής αποκέντρωσης της εκπαίδευσης.
--	--

Πίνακας 1: Σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Πηγή: «Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009-2010, σελ 17.

Ειδικότερα, με το Σύνταγμα του 1975 τίθεται το νέο γενικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής, που εισάγεται με την μεταρρύθμιση στην Παιδεία ένα χρόνο μετά. Πρόκειται για μια σημαντική, για τα μέχρι τότε δεδομένα, εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Κατά τη δεκαετία του 1980 εγκαινιάστηκε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα νομοθετικής μεταρρύθμισης στο χώρο της εκπαίδευσης μέχρι το 1996: Μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990 πραγματοποιήθηκαν νέα μέτρα μεταρρυθμίσεων του εκπαιδευτικού συστήματος, μέσω των οποίων δόθηκε έμφαση στην Δια Βίου εκπαίδευση, ενώ με την είσοδο του 21^{ου} αιώνα και μια σειρά νέων μεταρρυθμίσεων, η ελληνική εκπαίδευση προσπάθησε να υιοθετήσει έναν πιο ευρωπαϊκό χαρακτήρα.

Είναι γεγονός όμως ότι στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ακόμα και σήμερα διατηρείται η έμφαση στον θεωρητικό / κλασσικό χαρακτήρα της, ενώ ο ελληνικός εθνικισμός παραμένει ακόμα ως νοοτροπία σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι τα τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με τις βασικές αρχές των εκπαιδευτικών συστημάτων της Ευρώπης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ένταξη στην ανώτατη εκπαίδευση της διαδικασίας αξιολόγησης, η οποία έγινε μετά από έντονες αντιδράσεις του πανεπιστημιακού χώρου. Επιπρόσθετα οι παρεμβάσεις για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, την διαπολιτισμική εκπαίδευση καθώς και η ίδρυση του Ελληνικού Διεθνούς Πανεπιστημίου στην Θεσσαλονίκη, πραγματοποιήθηκαν κυρίως μέσω της συγχρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ισχύουν όμως μέχρι και σήμερα ορισμένα βασικά αρνητικά χαρακτηριστικά κυρίως της διαδικασίας με την οποία υλοποιείται η εκάστοτε πολιτική βούληση επί του εκπαιδευτικού συστήματος (Τσελές, 2010). Υπάρχει ατελής συγκεντρωτισμός της εξουσία στο πρόσωπο του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας, ο οποίος ακροβατώντας ανάμεσα στα διάφορα αντικρουόμενα αιτήματα, αλλά και καθοδηγούμενος από τους συμβούλους του, κάνει τις επιλογές του λαμβάνοντας υπόψη το προσωπικό πολιτικό του κόστος. Επιπρόσθετα υπάρχει έλλειψη της κουλτούρας διαπραγμάτευσης. Οι διάλογοι σε ένα θέμα είναι ευκαιριακοί και έντονοι, ενώ πολλοί αντιδρούν στις μεταρρυθμίσεις, όχι βάση του τι έχουν να προσφέρουν στο σύστημα της εκπαίδευσης, αλλά βάση των κομματικών συμφερόντων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ψήφιση του νόμου της αξιολόγησης στην ανώτατη εκπαίδευση, όπου οι περισσότερες αντιδράσεις δεν προερχόντουσαν λόγω του περιεχομένου του Νόμου, αλλά λόγω του κόμματος που εκπροσωπούσε ο κάθε βουλευτής. Τέλος το γεγονός ότι υπάρχει ενισχυμένος ρόλος των φορέων, οργανώσεων, συνδικαλισμών, ως εκπρόσωπους της

κοινωνίας στις διαπραγματεύσεις για την διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, πολλές φορές αυτό οδήγησε σε θεσμική αδράνεια.

Τέλος η μεγάλη πληγή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι ότι πολλές φορές έχει αποτελέσει τμήμα πολιτικής βούλησης, ως εκ τούτου δεν δύναται να υλοποιηθεί μακροπρόθεσμος προγραμματισμός και υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα. Ειδικότερα θα παρουσιάσουμε τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) που λειτουργούν μέχρι και σήμερα στην χώρα μας, τον τρόπο λειτουργίας και χρηματοδότησης τους, καθώς επίσης και τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια για τον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 2^ο – Παρουσίαση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας

2.1 Εισαγωγή

Βασική αρχή λειτουργίας κάθε Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Ανώτατης Εκπαίδευσης, είναι να παρέχει ισότητα ευκαιριών σε όλους τους Έλληνες και τις Ελληνίδες, να διασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση ιδεών, να προάγει την αριστεία και την κριτική σκέψη, να συμβάλλει στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας και να παρέχει τόσο Παιδεία όσο και Εκπαίδευση υψηλής ποιότητας (Διαμαντοπούλου, 2010).

Μετά την ίδρυση του πρώτου ελληνικού Πανεπιστημίου στην Αθήνα το 1837 και την επακόλουθη ίδρυση και άλλων Πανεπιστημίων ανά την Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, η οργάνωση και η λειτουργία των Πανεπιστημίων καθορίστηκε και ρυθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος της Ελλάδας, το οποίο είναι σε ισχύ από το 1975, με μεταγενέστερες αναθεωρήσεις.

Βάση του Άρθρου 16 του Συντάγματος, «όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους.»

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα, παρέχεται δωρεάν, με την φοίτηση σε Πανεπιστημιακά και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης Ιδρύματα (ΤΕΙ). Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) -τα οποία περιλαμβάνουν τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ- είναι οι φορείς που κατ' εξοχήν μπορούν να βοηθήσουν τη χώρα μας να αντιμετωπίσει το μέλλον, μέσα από τη δημιουργία γνώσης και τη σύνδεση αυτής με την παραγωγική διαδικασία.

Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου θα γίνει η παρουσίαση της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα αναφερθούμε αναλυτικά στα ΑΕΙ της χώρας με τα τμήματα τους και τον αριθμό των εισακτέων φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013. Επιπλέον αναλύονται οι προϋποθέσεις εισαγωγής των φοιτητών στα ΑΕΙ και στις ειδικές κατηγορίες αυτών, καθώς επίσης και στο σχέδιο «Αθηνά» το οποίο αφορά την συγχώνευση των ΑΕΙ.

2.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση - Δομή

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα, είναι δημόσια και παρέχεται δωρεάν. Τα Α.Ε.Ι., κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 5 του Συντάγματος, είναι τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία αποτελείται από παράλληλους τομείς:

- ✓ τον *Πανεπιστημιακό Τομέα*, ο οποίος περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ). Επιπλέον σε αυτό τον τομέα ανήκει και το ΕΑΠ. Τα Πανεπιστήμια δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην υψηλή και ολοκληρωμένη εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της επιστήμης, της τεχνολογίας και των τεχνών, καθώς και της διεθνούς επιστημονικής πρακτικής σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία. Λειτουργούν σε διάφορες πόλεις της χώρας και διαιρούνται σε τμήματα. (Ν. 4009/2011, ΦΕΚ: 195/06-09-2011, Τεύχος Α')
- ✓ τον *Τεχνολογικό Τομέα*, ο οποίος περιλαμβάνει τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ.). Τα ΤΕΙ δίνουν ιδιαίτερη έμφαση

στην εκπαίδευση υψηλής ποιότητας, στις εφαρμογές των επιστημών, της τεχνολογίας και των τεχνών, στα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία. Στο πλαίσιο αυτό συνδυάζουν την ανάπτυξη του κατάλληλου θεωρητικού υποβάθρου σπουδών με υψηλού επιπέδου εργαστηριακή και πρακτική άσκηση. (Ν. 4009/2011, ΦΕΚ: 195/06-09-2011, Τεύχος Α'). Τα ΤΕΙ λειτουργούν και αυτά σε διάφορες πόλεις της χώρας.

Βάση του Ν. 4009/2001, Άρθρο 1 §3 «Τα Ιδρύματα των δύο τομέων της ανώτατης εκπαίδευσης λειτουργούν παράλληλα, με διακριτή φυσιογνωμία, σκοπό και αποστολή, που διαφοροποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ αντίστοιχα». Κάτι τέτοιο είναι εμφανές και στο σχετικό Σχεδιάγραμμα της Δομής της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, όπως αυτό έχει επισυναφθεί στο τελευταίο Κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Μη Πανεπιστημιακή Τριτοβάθμια Εκπαίδευση παρέχεται από ορισμένες Σχολές που χαρακτηρίζονται «Ανώτερες». Οι Σχολές αυτές παρέχουν Τριτοβάθμια Επαγγελματική ή Ειδική Εκπαίδευση ορισμένων κατηγοριών, είναι τριετούς, κατ' ανώτατο όριο, φοίτησης και δεν υπάγονται σε κανέναν από τους δύο τομείς της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Πανεπιστημιακό ή Τεχνολογικό). Τέτοιες Σχολές είναι:

- ✓ Εκκλησιαστικές Σχολές, αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας¹³.
- ✓ Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας.
- ✓ Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.
- ✓ Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης.
- ✓ Σχολές Υπαξιωματικών, αρμοδιότητας του Υπουργείου Αμυνας.
- ✓ Σχολές Αστυφυλάκων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζονται στα τμήματα των ΑΕΙ, είναι :

- ✓ Από έδρας θεωρητική διδασκαλία
- ✓ Πραγματοποίηση σεμιναρίων ή άλλων ανάλογων δραστηριοτήτων, συνήθως κατά μικρότερες ομάδες φοιτητών, που αποσκοπούν στην εμπέδωση και την εμβάθυνση των γνώσεων
- ✓ Επίβλεψη εργαστηριακών ή και κλινικών ασκήσεων
- ✓ Επίβλεψη και καθοδήγηση της εκπόνησης εργασιών και έρευνας για συγκεκριμένα θέματα
- ✓ Εποπτεία της υποχρεωτικής εξαμηνιαίας πρακτικής άσκησης των φοιτητών στο επάγγελμα τους (για τους φοιτητές των ΤΕΙ)

Οι καθηγητές των ΑΕΙ είναι δημόσιοι λειτουργοί¹⁴. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους, επιτελεί επίσης δημόσιο λειτουργήμα, με τις προϋποθέσεις που ο νόμος ορίζει. Τα σχετικά με την κατάσταση όλων αυτών των προσώπων καθορίζονται από τους οργανισμούς των οικείων ιδρυμάτων. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν να παυθούν προτού λήξει ο χρόνος υπηρεσίας τους παρά μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται και ύστερα από απόφαση συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, όπως ο νόμος ορίζει. Οι καθηγητές των ΑΕΙ που υπηρετούν, αποχωρούν αυτοδικαίως μόλις λήξει το ακαδημαϊκό έτος μέσα στο οποίο συμπληρώνουν το εξηκοστό έβδομο (67) έτος της ηλικίας τους.

¹³ Ν.3432/2006 «Δομή και λειτουργία της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης»

¹⁴ Άρθρο 16 § 6 του Συντάγματος

Η συγχώνευση ή κατάτμηση ΑΕΙ μπορεί να γίνει και κατά παρέκκλιση από κάθε αντίθετη διάταξη, όπως ο νόμος ορίζει, βάσει του νόμου¹⁵. Επιπλέον υπάρχει ειδικός νόμος που αφορά τους φοιτητικούς συλλόγους και τη συμμετοχή των σπουδαστών σε αυτούς.

2.3 Προϋποθέσεις εισαγωγής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση

Βασική προϋπόθεση εισαγωγής στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η κατοχή του απολυτηρίου ενιαίου ή Επαγγελματικού Λυκείου. Η διαδικασία εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση αρχίζει με τη συμμετοχή των μαθητών στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Τη βαθμολόγηση των γραπτών ακολουθεί η συμπλήρωση των Μηχανογραφικών Δελτίων με τις προτιμήσεις των υποψηφίων και η τελική διαμόρφωση των Βάσεων Εισαγωγής σε Α.Ε.Ι., λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα. Από την διαδικασία αυτή εξαιρούνται το ΕΑΠ και το ΔΙΠΑΕ.

Η βαθμολογία στα μαθήματα που εξετάζονται γραπτά σε εθνικό επίπεδο – σε συνδυασμό με τους αντίστοιχους προφορικούς βαθμούς – καθορίζει το Γενικό Βαθμό Πρόσβασης και τα Μόρια που συγκεντρώνει ο υποψήφιος για κάθε Επιστημονικό Πεδίο. Κάθε υποψήφιος συγκεντρώνει ένα σύνολο μορίων για τα Τμήματα κάθε επιστημονικού πεδίου, εκτός από εκείνα για τα οποία απαιτείται ειδικό μάθημα, όποτε το σύνολο των μορίων είναι διαφορετικό. Η επιλογή των επιτυχόντων σε κάθε Τμήμα γίνεται κατά φθίνουσα σειρά μορίων, μέχρι τη συμπλήρωση του προκαθορισμένου αριθμού θέσεων του Τμήματος.

Προϋπόθεση συμμετοχής των υποψηφίων στη διαδικασία επιλογής για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ορίζεται η επίτευξη από τους υποψήφιους Γενικού Βαθμού Πρόσβασης τουλάχιστον ίσου με το μισό του μέγιστου δυνατού ή η συγκέντρωση συνόλου μορίων ίσου με το μισό του μέγιστου δυνατού αριθμού μορίων για κάθε Σχολή ή Τμήμα. Η επιτυχία των υποψηφίων και η εισαγωγή τους σε ένα Τμήμα Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι αποτέλεσμα συνδυασμού: α) της βαθμολογίας που συγκέντρωσαν, β) της σειράς προτίμησης με την οποία δήλωσαν τα διάφορα Τμήματα και γ) του αριθμού των διαθέσιμων θέσεων σε κάθε Τμήμα (EURYBASE, 2010).

Για την εισαγωγή σε ορισμένες Σχολές και Τμήματα των οποίων το γνωστικό αντικείμενο προϋποθέτει εξειδικευμένες γνώσεις ή δεξιότητες, απαιτούνται είτε ειδικές εισαγωγικές εξετάσεις σε ένα ή περισσότερα ειδικά μαθήματα (π.χ. για τα τμήματα Αρχιτεκτόνων, Φωτογραφίας, Μουσικών Σπουδών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, Αγγλικής, Γαλλικής κ.ο.κ. Φιλολογίας) είτε προκαταρκτικές (υγειονομικές, αθλητικές, ψυχοτεχνικές) εξετάσεις (π.χ. για τις Στρατιωτικές Σχολές και τις σχολές Αστυνομικής Ακαδημίας) είτε αθλητικές δοκιμασίες (για τα Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού).

Η εισαγωγή των εισακτέων υπακούει στην αρχή του «numerus clausus» και καθορίζεται κάθε χρόνο από το Υπουργείο Παιδείας. Η πλέον πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση είναι ο Ν.3404/2005 (αρ. 13). Όσον αφορά τον αριθμό των εισακτέων φοιτητών στα τμήματα, το 2011, παράλληλα με την κατάργηση των μετεγγραφών, για πρώτη φορά θεσπίζεται ειδικός αριθμός θέσεων για κάθε Τμήμα ή Σχολή και για κάθε κατηγορία πέραν του κανονικού αριθμού εισακτέων (Θρησκευμάτων, 2011), δηλαδή για τις κατηγορίες των τρίτεκνων ή πολύτεκνων οικογενειών, για περιορισμό πολλαπλών νοικοκυριών, για λόγους υγείας των μελών των οικογενειών των υποψηφίων κλπ.

Ο τρόπος με τον οποίο καθορίζεται ο αριθμός των εισακτέων ανά τμήμα, άλλαξε άρδην το 2011, και βασίζεται στις εξής παραμέτρους:

¹⁵ Άρθρο 16 του Συντάγματος
Μαρία Λύρα

- α) στον αριθμό των φοιτητών που εμφανίζονται ως τακτικοί, ως ενεργοί και ως εγγεγραμμένοι φοιτητές. Ως εγγεγραμμένοι εννοούνται οι φοιτητές που βρίσκονται στα κανονικά έτη των σπουδών τους, με τον δεύτερο όρο αυτοί που βρίσκονται έως και 2 χρόνια μετά τα κανονικά έτη σπουδών (v+2) και με τον τρίτο όλους τους εγγεγραμμένους φοιτητές,
- β) στον αριθμό των πρωτοετών φοιτητών των Τμημάτων του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους που πήραν συγγράμματα και στον συνολικό αριθμό των φοιτητών (σε όλα τα έτη σπουδών) του Τμήματος που παρέλαβαν έστω και ένα σύγγραμμα,
- γ) στο μέσο ετήσιο αριθμό εισακτέων και εισαχθέντων για τουλάχιστον μια πενταετία
- δ) στον αριθμό εισακτέων και εισαχθέντων για το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος,
- ε) στον αριθμό των φοιτητών που αποχώρησαν από το Τμήμα λόγω μετεγγραφής και στον αντίστοιχο αριθμό των φοιτητών που ήρθαν στο Τμήμα,
- στ) στο μέσο όρο πτυχιούχων ανά έτος και στο μέσο χρόνο απόκτησης πτυχίου για τουλάχιστον μια πενταετία και
- ζ) στις προτάσεις των ΑΕΙ.

Για τις ακραίες περιπτώσεις, όπου αποφασίσθηκε η μη εισαγωγή φοιτητών, καθοριστικός ήταν ο ρόλος του αριθμού των ενεργών φοιτητών και η έντονη τάση εγκατάλειψης των σπουδών από τους φοιτητές, όπως αυτή στοιχειοθετείται από τον αριθμό των εισαχθέντων, τον αριθμό των φοιτητών που ενδιαφέρθηκαν για την παραλαβή συγγραμμάτων, τον αριθμό των πτυχιούχων και το μέσο όρος φοίτησης τα τελευταία χρόνια.

Για την εισαγωγή στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), οι υποψήφιοι υποβάλλουν αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα που επιθυμούν και επιλέγονται με δημόσια ηλεκτρονική κλήρωση με την παρουσία των ενδιαφερομένων. Όσον αφορά την επιλογή των φοιτητών για εισαγωγή στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε.) γίνεται ύστερα από διεθνή πρόσκληση ενδιαφέροντος, η οποία δημοσιεύεται στο δικτυακό τόπο του Υπουργείου Παιδείας και η οποία κοινοποιείται παράλληλα και στις Πρεσβείες της Ελλάδος σε όλες τις χώρες στις οποίες απευθύνεται.

Οι υποψήφιοι έχουν επίσης πρόσβαση στα προγράμματα σπουδών των Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους όρους του συστήματος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, εφόσον είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι, ειδικά δε για τα Προγράμματα Ιερατικών Σπουδών γίνονται δεκτοί μόνο άρρενες υποψήφιοι. Από το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 πρόσβαση στην Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση έχουν και οι απόφοιτοι των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) οι οποίοι έχουν επιλέξει την ομάδα Β' των μαθημάτων. Αυτοί οι υποψήφιοι εξετάζονται σε 4 ή 5 μαθήματα με την ίδια διαδικασία με το Γενικό Λύκειο (ΓΛ) και σε 2 μαθήματα ειδικότητας ΕΠΑΛ διεκδικώντας το ίδιο ποσοστό θέσεων με τους υποψήφιους του ΓΛ σε όλα τα τμήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Καθ' υπέρβαση του καθορισμένου αριθμού εισακτέων, εισάγονται σε ορισμένο αριθμό για κάθε Τμήμα ή Σχολή Πανεπιστημίου ή ΤΕΙ και κατόπιν ειδικών εξετάσεων, υποψήφιοι που ανήκουν στις παρακάτω ειδικές κατηγορίες¹⁶:

- ✓ Τέκνα Ελλήνων του εξωτερικού
- ✓ Τέκνα Ελλήνων υπαλλήλων αποσπασμένων στο εξωτερικό, απόφοιτοι ελληνικών λυκείων
- ✓ Έλληνες απόφοιτοι ξένων Λυκείων
- ✓ Αλλογενείς-αλλοδαποί
- ✓ Απόφοιτοι λυκείων ή αντίστοιχων σχολείων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μη ελληνικής καταγωγής

¹⁶ Για το ακαδημαϊκό έτος 2012 – 2013, ο αριθμός των θέσεων ειδικών κατηγοριών και εισαγωγής μέσω κατατακτήριων εξετάσεων, ανήλθε στους 8.111 για τα Πανεπιστήμια και 6.082 για τα ΤΕΙ.

- ✓ Αλλογενείς – αλλοδαποί υπότροφοι
- ✓ Ομογενείς υπότροφοι
- ✓ Μουσουλμάνοι Θράκης
- ✓ Διακριθέντες στη Βαλκανική ή Διεθνή Ολυμπιάδα Μαθηματικών, Πληροφορικής, Φυσικής, Χημείας ή Βιολογίας.
- ✓ Πάσχοντες από σοβαρές ασθένειες («ειδική κατηγορία ασθενών»)

Όσοι εμπίπτουν στην «Ειδική Κατηγορία Ασθενών» εγγράφονται απ' ευθείας σε Σχολή ή Τμήμα Πανεπιστημίου ή ΤΕΙ, πέρα από τον αριθμό των εισακτέων και μέχρι τη συμπλήρωση των θέσεων που αντιστοιχούν σε ποσοστό 3% του αριθμού εισακτέων. Αν σε μια Σχολή ο αριθμός των αιτήσεων είναι μεγαλύτερος του αριθμού των θέσεων, η επιλογή γίνεται με βάση το βαθμό του «απολυτηρίου», ανεξάρτητα από το αν για την απόκτησή του οι μαθητές αυτοί εξετάστηκαν στα αντίστοιχα μαθήματα σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο σχολικής μονάδας.

Εκτός από τις παραπάνω κατηγορίες, μπορούν να εισαχθούν σε Τμήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (κατόπιν ειδικών κατατακτικών εξετάσεων και σε ένα ορισμένο ποσοστό) πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων της ίδιας Σχολής ή άλλων Σχολών, οι οποίοι –ανάλογα με την επιστημονική συνάφεια των δύο χορηγούμενων πτυχίων– είναι δυνατόν να απαλλάσσονται από την παρακολούθηση και εξέταση σε έναν ορισμένο αριθμό υποχρεωτικών μαθημάτων στο Τμήμα υποδοχής. Το ποσοστό των κατατάξεων¹⁷ πτυχιούχων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ορίζεται αυτοτελώς ως ποσοστό επί του αριθμού των εισακτέων κάθε ακαδημαϊκού έτους στο Τμήμα υποδοχής, ανεξάρτητα από το ποσοστό των μετεγγραφών.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι τα προσφερόμενα μαθήματα στα Ιδρύματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορούν να τα παρακολουθήσουν φοιτητές και άλλων Τμημάτων αλλά και ελεύθεροι ακροατές που δεν έχουν την ιδιότητα του φοιτητή. Οι ενδιαφερόμενοι εγγράφονται στη Γραμματεία, λαμβάνουν ταυτότητα ακροατή και βεβαίωση εγγραφής, χωρίς να συμμετέχουν στις εξετάσεις και χωρίς να λαμβάνουν πτυχίο.

Σε ό,τι αφορά τις μεταπτυχιακές σπουδές α' κύκλου, που οδηγούν στη χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ), η επιλογή μεταπτυχιακών φοιτητών γίνεται ύστερα από δημόσια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, στην οποία αναφέρεται ο αριθμός των εισαγομένων μεταπτυχιακών φοιτητών και οι κατηγορίες των πτυχιούχων Πανεπιστημίων ή Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ) που γίνονται δεκτοί στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ). Η διαδικασία και τα συνεκτιμώμενα κριτήρια επιλογής καθορίζονται από την Γενική Συνέλευση και περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών. Στα ΠΜΣ γίνονται δεκτοί Έλληνες ή αλλοδαποί απόφοιτοι ελληνικών Πανεπιστημίων και ΤΕΙ ή αναγνωρισμένων ομότιμων ιδρυμάτων της αλλοδαπής, υπό προϋποθέσεις οι οποίες καθορίζονται στον ΚΜΣ κάθε ΠΜΣ.

Για την εγγραφή στο β' κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών, που οδηγεί στη χορήγηση Διδακτορικού Διπλώματος (ΔΔ), προαπαιτούμενο αποτελεί η επιτυχής περάτωση του α' κύκλου. Υπάρχουν όμως και σχολές όπως για παράδειγμα της Ιατρικής, όπου δύναται κάποιος να γίνει Υποψήφιος Διδάκτορας χωρίς να κατέχει τίτλο ΜΔΕ. Σε κάθε περίπτωση ο υποψήφιος φοιτητής υποβάλλει σχετική αίτηση στην Επιτροπή του ΠΜΣ, καταθέτοντας συγχρόνως πλήρες βιογραφικό σημείωμα και αντίγραφο του μεταπτυχιακού τίτλου, εφ' όσον αυτό αποτελεί προαπαιτούμενο. Η επιτροπή εξετάζει την αίτηση συνεκτιμώντας και άλλα κριτήρια (βαθμό μεταπτυχιακού τίτλου, δημοσιεύσεις, ερευνητικό έργο, ξένες γλώσσες κ.ά.) και στη

¹⁷ Οι κατατακτικές εξετάσεις καθορίζονται από τους νόμους 3404/2005 (άρθρο 15, παρ. 3), και 3794/2009 (άρθρο 25).

συνέχεια εισηγείται θετικά ή αρνητικά στην αρμόδια να αποφασίσει Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τμήματος. Για την εισαγωγή κατόχων μεταπτυχιακών τίτλων της αλλοδαπής, απαραίτητη προϋπόθεση είναι και η αναγνώριση του τίτλου από την αρμόδια αρχή.

2.4 Παρουσίαση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης που δραστηριοποιούνται στον Ελλαδικό χώρο

Στον ελλαδικό χώρο δραστηριοποιούνται συνολικά σαράντα (40) δημόσια Ιδρύματα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκ των οποίων τα εικοσιτέσσερα (24) ανήκουν στον Πανεπιστημιακό κλάδο, ενώ τα υπόλοιπα δεκαέξι (16) είναι Τεχνολογικά Ιδρύματα. Τα Ιδρύματα αυτά χωροταξικά έχουν τμήματα σε 66 πόλεις, όπως εμφανίζονται στον παρακάτω χάρτη.

Συνολικά λειτουργούν τετρακόσια εβδομήντα εφτά (477) τμήματα¹⁸ τα οποία δέχονται εισακτέους για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013¹⁹, εκ των οποίων τα 276 είναι των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων. Τα τμήματα αυτά έχουν οργανώσει, εκτός από τις προπτυχιακές σπουδές, πεντακόσια είκοσι (520) προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών. Για το έτος 2011 υπήρχαν 578.479 εγγεγραμμένοι φοιτητές, εκ των οποίων μόνο το 63% ήταν ενεργοί. Επιπλέον οι διδάσκοντες ανέρχονται στους 11.682 (Παιδείας, 2011). Τέλος για το έτος 2012, ο αριθμός εισακτέων στα ΑΕΙ ανήρθε στους 63.600 φοιτητές, καθώς επίσης και 8.111 επιπλέον φοιτητές ειδικών κατηγοριών²⁰.

Χάρτης 1: Τα ΑΕΙ στην Ελλάδα. Πηγή: "Εθνική Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση", Υπουργείο Παιδείας

¹⁸ Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι από τα τμήματα στα ΑΕΙ, περίπου τα 40 αφορούν την Διοίκηση, ενώ άλλα 36 σχετίζονται με την Πληροφορική.

¹⁹ Υπάρχουν τμήματα τα οποία δεν είναι ενεργά πλέον, δηλαδή δεν δέχονται πλέον εισακτέους καθώς πρόκειται να κλείσουν.

²⁰ Τα στοιχεία αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία του εγγράφου με αριθ. Πρωτ. Φ253.1/54697/Β6/15-05-2012 με θέμα «Καθορισμός αριθμού εισακτέων σπουδαστών στα Τμήματα και στις Σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013, Υπουργείο Παιδείας

Στον παραπάνω χάρτη, οι κόκκινες πινέζες αντιπροσωπεύουν τα τμήματα των ΤΕΙ, ενώ οι πράσινες πινέζες τα τμήματα των Πανεπιστημίων.

2.4.1 Παρουσίαση Πανεπιστημιακού Κλάδου

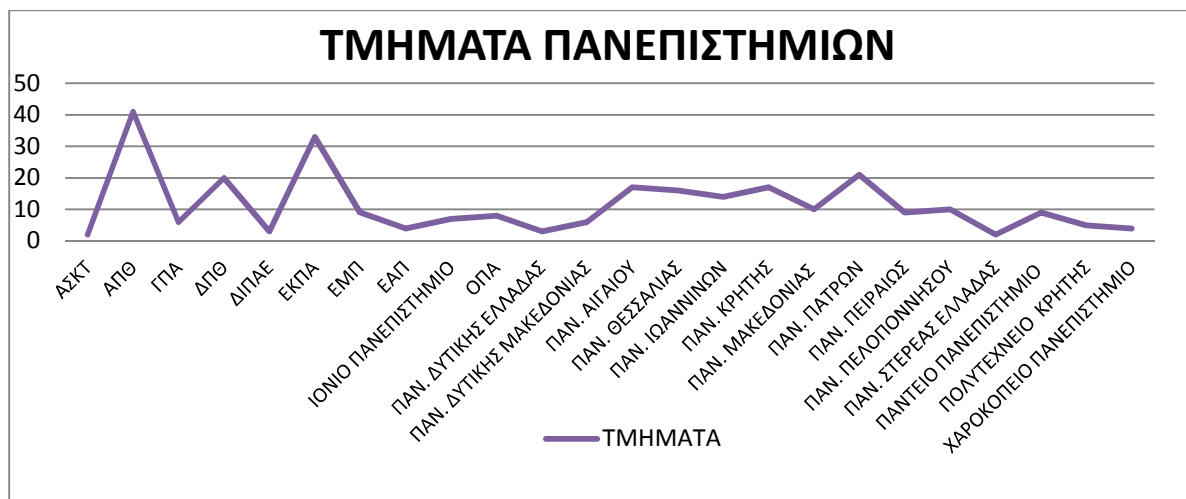
Όπως αναφέρεται και παραπάνω, συνολικά στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 24 Ιδρύματα του Πανεπιστημιακού κλάδου, τα οποία χωροταξικά μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

Αττική	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών • Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο • Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών • Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών • Πάντειο Πανεπιστήμιο • Πανεπιστήμιο Πειραιώς • Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο • Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
Μακεδονία - Θράκη	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης • Πανεπιστήμιο Μακεδονίας • Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας • Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης • Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος
Πελοπόννησος	Πανεπιστήμιο Πατρών • Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου • Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Κεντρική Ελλάδα	Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας • Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας • Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων • Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Νησιωτική Ελλάδα	Πανεπιστήμιο Κρήτης • Πολυτεχνείο Κρήτης • Πανεπιστήμιο Αιγαίου • Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Πίνακας 2: Χωροταξική κατανομή των Πανεπιστημίων της χώρας.

Συμπεραίνουμε επομένως ότι τα μεγάλα πανεπιστήμια δραστηριοποιούνται στις δύο μεγάλες πόλεις της χώρας μας, στην Αττική και την Θεσσαλονίκη, ενώ ταυτόχρονα στα ίδια μέρη δραστηριοποιούνται και μικρότερου εύρους Ιδρύματα.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνεται ο αριθμός των Τμημάτων ανά Πανεπιστημιακό Ίδρυμα. Συνολικά, μόνο στα Πανεπιστήμια, λειτουργούν διακόσια εβδομήντα έξι (276) τμήματα. Τα περισσότερα τμήματα τα έχει το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) το οποίο λειτουργεί 41 τμήματα, ενώ το αμέσως επόμενο είναι το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών με 33 τμήματα, αντιθέτως η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας έχουν τα λιγότερα τμήματα (2 τμήματα το κάθε ένα).

Σχεδιάγραμμα 1: Αριθμός Τμημάτων / Πανεπιστήμιο, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας

Αυτό που είναι πολύ ενδιαφέρον να δούμε είναι ο αριθμός τμημάτων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων που λειτουργούν στις μεγάλες πόλεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Αθήνα όπου δραστηριοποιούνται 8 Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, τα οποία έχουν συνολικά 80 τμήματα.

Αντίστοιχα ακολουθεί το σχεδιάγραμμα στο οποίο φαίνεται η κατανομή των νεοεισαχθέντων φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013.

Σχεδιάγραμμα 2: Αριθμός Εισακτέων Φοιτητών στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα για το 2012-2013

Αν συγκρίνουμε τα δυο παραπάνω σχεδιαγράμματα, συμπεραίνουμε ότι ο αριθμός των εισακτέων εξαρτάται καθαρά από τον αριθμό των τμημάτων που λειτουργούν σε κάθε Ίδρυμα. Συνολικά στα 276 τμήματα, για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 εισήχθησαν 37.130 φοιτητές, πέραν των ειδικών κατηγοριών, οι οποίοι ανήλθαν στους 8.111 φοιτητές.

Για τα ακαδημαϊκά έτη 2011 και 2012, την μεγαλύτερη αύξηση των εισακτέων φοιτητών, παρουσίασε το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το οποίο στα 10 τμήματα του παρουσίασε αύξηση κατά 9,43 %²¹, αμέσως μετά έρχεται το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, το οποίο παρουσίασε αύξηση κατά 6,25%²². Αντίστοιχα την μεγαλύτερη μείωση αριθμού εισαχθέντων φοιτητών, είχε το Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας κατά 5,26%²³, ενώ το αμέσως επόμενο ήταν το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με πτώση κατά 4,24%²⁴.

Όσον αφορά τον αριθμό των εισαχθέντων φοιτητών σε επίπεδο Μεταπτυχιακών Σπουδών, αυτός εξαρτάται από το ισχύον ΦΕΚ του κάθε Μεταπτυχιακού προγράμματος. Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μόνο τα Πανεπιστήμια είναι αρμόδια για την επιλογή και τον ορισμό Υποψήφιων Διδασκτόρων, καθώς επίσης και την απονομή του διδακτορικού τίτλου. Στην τριμελή επιτροπή των καθηγητών όμως, δύναται να συμμετέχουν εκτός από τους καθηγητές των πανεπιστημίων και καθηγητές ΤΕΙ καθώς και ερευνητές ερευνητικών κέντρων ή καθηγητές αλλοδαπής.

2.4.2 Παρουσίαση Τεχνολογικού Κλάδου

Στην χώρα μας λειτουργούν συνολικά 16 ΤΕΙ, τα οποία έχουν 201 τμήματα και μπορούν να ταξινομηθούν χωροταξικά ως εξής:

²¹ Στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 960, ενώ για το 2012 είναι 1060 φοιτητές.

²² Στο Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 150, ενώ για το 2012 είναι 160 φοιτητές.

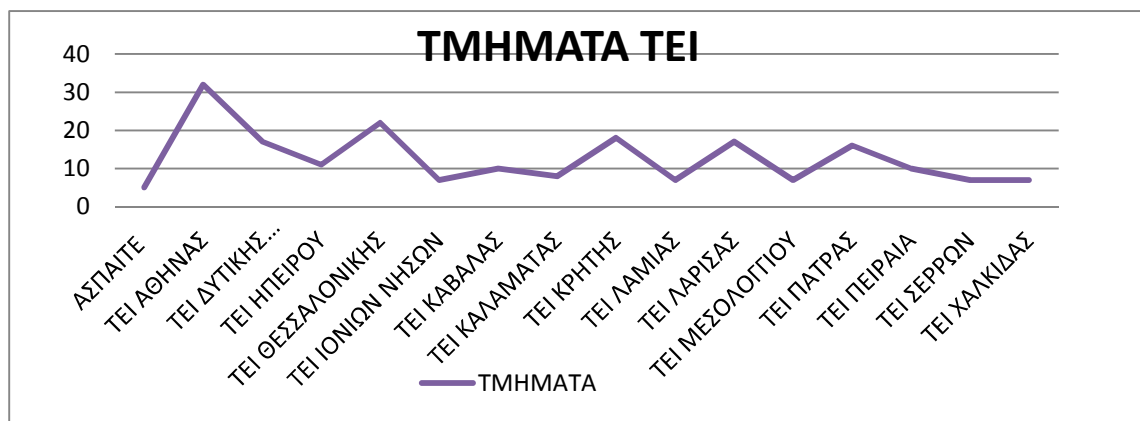
²³ Στο Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 700, ενώ για το 2012 είναι 665 φοιτητές.

²⁴ Στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 2.705, ενώ για το 2012 είναι 2.595 φοιτητές.

Αττική Μακεδονία - Θράκη Πελοπόννησος Κεντρική Ελλάδα Νησιωτική Ελλάδα	ΤΕΙ Αθήνας, ΤΕΙ Πειραιά, ΑΣΠΑΙΤΕ,
	ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, ΤΕΙ Καβάλας, ΤΕΙ Σερρών,
	ΤΕΙ Πατρών, ΤΕΙ Καλαμάτας
	ΤΕΙ Ηπείρου, ΤΕΙ Λαμίας, ΤΕΙ Λάρισας, ΤΕΙ Μεσολογίου, ΤΕΙ Χαλκίδας
	ΤΕΙ Κρήτης, ΤΕΙ Ιονίων Νήσων

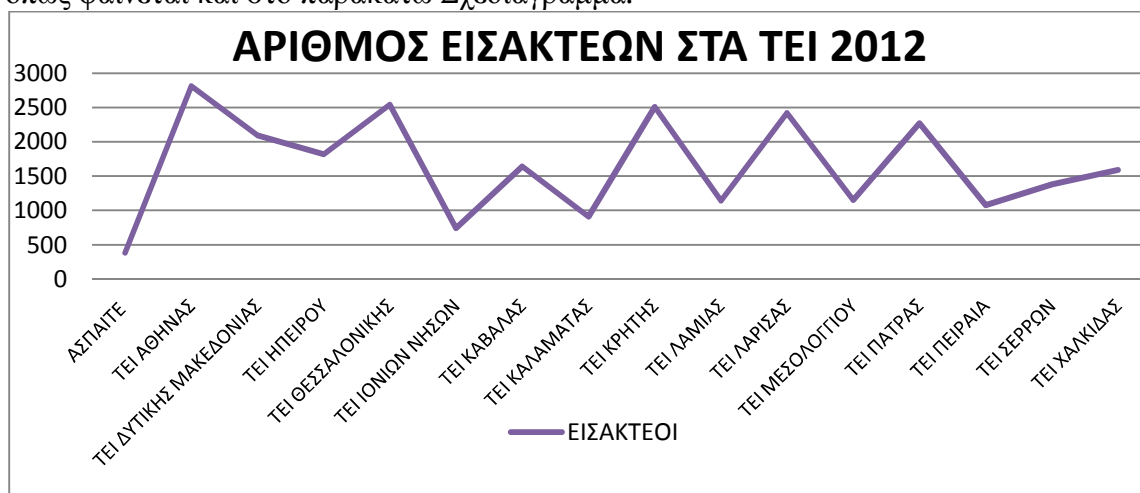
Πίνακας 3: Χωροταξική κατανομή των ΤΕΙ της χώρας.

Συμπεραίνουμε επομένως ότι τα μεγάλα ΤΕΙ δραστηριοποιούνται και αυτά, όπως τα Πανεπιστήμια, στις δύο μεγάλες πόλεις της χώρας μας, στην Αττική και την Θεσσαλονίκη, ενώ ταυτόχρονα στα ίδια μέρη δραστηριοποιούνται και μικρότερου εύρους Ιδρύματα. Το ΤΕΙ Αθήνας είναι το μεγαλύτερο ΤΕΙ, καθώς έχει 32 Τμήματα και 2.810 νεοεισαχθέντες φοιτητές, με αμέσως επόμενο να είναι το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης²⁵, ενώ το μικρότερο αριθμό Τμημάτων και φοιτητών παρουσιάζει η ΑΣΠΑΙΤΕ²⁶. Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνεται ο αριθμός των Τμημάτων ανά Τεχνολογικό Ίδρυμα. Συνολικά στα ΤΕΙ λειτουργούν διακόσια ένα (201) τμήματα.

Σχεδιάγραμμα 3: Αριθμός Τμημάτων / ΤΕΙ, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας

Ως αναμενόμενο, κάπως αντίστοιχα καθορίζεται και ο αριθμός των εισακτέων, όπως φαίνεται και στο παρακάτω Σχεδιάγραμμα.

Σχεδιάγραμμα 4: Αριθμός Εισακτέων / ΤΕΙ, Πηγή: Υπουργείο Παιδείας

25 Το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης έχει 22 τμήματα και 2.540 νεοεισαχθέντες φοιτητές.

26 Στην ΑΣΠΑΙΤΕ λειτουργούν 5 τμήματα και έχει 380 νεοεισαχθέντες φοιτητές.

Συνολικά στα 201 τμήματα, για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 εισήχθησαν 26.470 φοιτητές, πέραν των ειδικών κατηγοριών, οι οποίοι ανήλθαν στους 6.082 φοιτητές. Για τα ΤΕΙ ο αριθμός των εισακτέων φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2012 μειώθηκε κατά 9% περίπου σε σχέση με αυτόν για το 2011, αφού το 2011 εισήχθησαν 28.825 φοιτητές. Σε οκτώ ΤΕΙ παρουσιάστηκε μείωση άνω του 10%, με τα ΤΕΙ Πειραιά²⁷, Χαλκίδας²⁸ και Πάτρας²⁹ να παρουσιάζουν την μεγαλύτερη πτώση. Αντιθέτως για το ΤΕΙ Καλαμάτας παρουσιάστηκε αύξηση των εισαχθέντων κατά 8%. Για το έτος 2012 εισήχθησαν 2.355 φοιτητές λιγότεροι από ότι για το 2011.

Με το Ν.3450/2006, οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) αναγνωρίζονται ως ισότιμες με τα ΤΕΙ.

2.5 Σχέδιο Συγχώνευσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης των ελληνικών Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πέραν της χωρικής διασποράς των Τμημάτων και του κατακερματισμού των συγγενών τμημάτων εντός των Ιδρυμάτων ή ακόμα και των Σχολών Ιδρυμάτων, είναι και η αναντιστοιχία των Προγραμμάτων Σπουδών με το Διδακτικό και Εργαστηριακό προσωπικό, λόγω απουσίας ή ελλειπών στελέχωσης τους. Ο κατακερματισμός των γνωστικών αντικειμένων και η ύπαρξη ελλειπών Προγραμμάτων Σπουδών, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία ή ανακολουθία Γνωστικών αντικειμένων τμημάτων με του εθνικούς στόχους για ανάπτυξη, έχει οδηγήσει στην ποσοτική ανεπάρκεια και χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών των ΑΕΙ. Ως εκ τούτου δεν εκπληρώνεται ο θεμελιώδης Ρόλος της ανώτατης εκπαίδευσης για την ανάπτυξη και της ελληνικής κοινωνίας και την οδήγηση στην έξοδο από την οικονομική κρίση (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2013).

Σήμερα λειτουργούν 24 Πανεπιστήμια σε 36 διαφορετικές πόλεις και 16 ΤΕΙ σε 40 πόλεις και κωμοπόλεις. Συνολικά υπάρχουν περισσότερα από 500 τμήματα, εκ των οποίων ορισμένα δεν δέχτηκαν εισακτέους φοιτητές για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013. Από το 1999 έως το 2009 ιδρύθηκαν περίπου 100 νέα Τμήματα Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, κυρίως λόγω της συγχρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, με το πρόγραμμα «Διεύρυνση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης», με συνολικό προϋπολογισμό **200.647.950,00€** (Οικονομίας, 2010)³⁰. Είναι γεγονός ότι πολλά εξ αυτών αφορούσαν το ίδιο γνωστικό αντικείμενο σε διαφορετικά Ιδρύματα και δεν έχουν σαφές γνωστικό αντικείμενο.

Η ποσοτική αύξηση δεν συνοδεύτηκε από ουσιαστικές ποιοτικές αλλαγές στον τρόπο εποπτείας και διαχείρισης των Ιδρυμάτων από την πολιτεία, ούτε στην εσωτερική οργάνωση και διοίκηση τους. Η αποτίμηση του χώρου της ανώτατης εκπαίδευσης που έγινε από το Υπουργείο Παιδείας κατέδειξε αλληλοεπικαλύψεις επιστημονικών αντικειμένων και κατακερματισμό που ξεπερνά το 60% των σχολών. Ο ανασχεδιασμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης, που είναι προ των πυλών, θα περικόψει δραστικά το πλήθος των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ, σε αντίθεση δηλαδή με την πολιτική διεύρυνσης που είχε ακολουθηθεί μόλις την προηγούμενη δεκαετία, μέσω των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την ΕΕ.

²⁷ Στο ΤΕΙ Πειραιά, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 1.320, ενώ για το 2012 είναι 1.075 φοιτητές.

²⁸ Στο ΤΕΙ Χαλκίδας, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 1.910, ενώ για το 2012 είναι 1.590 φοιτητές.

²⁹ Στο ΤΕΙ Πάτρας, ο αριθμός των εισαχθέντων για το 2011 ήταν 2.680, ενώ για το 2012 είναι 2.270 φοιτητές.

³⁰ Το ποσό αυτό προέκυψε από την επεξεργασία της αναφοράς του Υπουργείου Οικονομικών, στην οποία εμφανίζονται όλα τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και οι δηλωθείσες δαπάνες για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, (ΕΠΕΑΕΚ). Το ποσό αυτό προέκυψε από τις πιστοποιημένες δαπάνες των έργων της Διεύρυνσης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης της ανώτατης εκπαίδευσης φέρει την κωδική ονομασία "**Αθηνά**"³¹ και έρχεται να επιφέρει μεγάλες αλλαγές στα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ από το 2013. Στόχος είναι ο εξορθολογισμός του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας, καθώς αυτό επιβάλλεται από την οικονομική συγκυρία, την τρόικα, αλλά και από τις ακαδημαϊκές συνθήκες, που φαίνονται ώριμες για κάτι τέτοιο.

Το σχέδιο «Αθηνά» βλέπει ως «θεραπεία» της υφιστάμενης κατάστασης στην ανώτατη εκπαίδευση, τις συγχωνεύσεις συγγενών (ως προς το γνωστικό αντικείμενο) Τμημάτων για την κάλυψη του αριθμού των αναγκαίων μελών ΔΕΠ και ΕΠ και την δημιουργία Θυλάκων Αριστείας καθώς και την εφαρμογή οικονομικών κλίμακας. Στόχος είναι η σύνδεση των γνωστικών αντικειμένων των Τμημάτων με την εθνική αναπτυξιακή στοχοθεσία και τις περιφερειακές αναπτυξιακές προοπτικές.

Στο μικροσκόπιο των προτεραιοτήτων φαίνεται να εισέρχονται άμεσα τα πανεπιστήμια Στερεάς Ελλάδος, Δυτικής Ελλάδος, Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, ενώ θα χρειαστεί να συγχωνευθούν σχολές και στα Πανεπιστήμια Πελοποννήσου, Αιγαίου, Θράκης και Θεσσαλίας.

Στην ίδια φάση του σχεδίου αναδιοργάνωσης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, περισσότερα από 150 τμήματα χαμηλής έως ανύπαρκτης ζήτησης από τους υποψηφίους, τα οποία συγχρόνως παρουσιάζουν και μια φθίνουσα πορεία στην παραγωγή πτυχιούχων την τελευταία πενταετία, θα κλείσουν. Ήδη από το 2011, για τον προσδιορισμό του αριθμού των εισακτέων λαμβάνεται υπόψη τόσο ο αριθμός εισακτέων και εισαχθέντων για το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος, όσο και ο αριθμός των φοιτητών που αποχώρησαν από το Τμήμα λόγω μετεγγραφής και στον αντίστοιχο αριθμό των φοιτητών που εισήλθαν στο Τμήμα. Η συγχώνευση, κατάργηση σχολών – τμημάτων και γενικότερα αναδιάρθρωση, θα αφορά κυρίως τα ΑΕΙ για τα οποία το φοιτητικό ενδιαφέρον έχει εκλείψει εδώ και χρόνια.

Ήδη στο μηχανογραφικό του 2012 έπαψαν να υφίστανται 11 σχολές των ΤΕΙ. Εντατικά θα μελετηθούν οι σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τουρισμού, Ιχθυοκαλλιέργειών, Υδατοκαλλιέργειών, Ανθοκομίας, Βιολογικών Καλλιέργειών και άλλες. Αντίστοιχα στα Πανεπιστήμια είναι γεγονός ότι υπάρχουν 22 Παιδαγωγικά τμήματα, 32 σχολές Πληροφορικής, 14 Γεωπονίας, 14 Θεάτρου, 21 σχολές Αρχιτεκτονικής, 36 Οικονομικά τμήματα και 50 τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Έτσι λοιπόν το πρώτο βήμα εξορθολογισμού αποφασίστηκε να γίνει με τα Πανεπιστήμια Στερεάς Ελλάδος, Δυτικής Ελλάδας, Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας.

Ο μαθηματικός και εκπαιδευτικός αναλυτής κ. Στρατής Στρατηγάκης, σε μια συνέντευξη του στο «Βήμα» υποστηρίζει: «Θα έπρεπε να κλείσουν τα μισά τμήματα των πανεπιστημίων» και με τη «γλώσσα» των αριθμών εξηγεί ότι στην Ελλάδα έχουμε (Παπαμαθαίου, 2012):

- Τρία τμήματα «Επιστήμης των υλικών», Ιωάννινα, Κρήτη και Πάτρα, όταν το αντικείμενο σχετίζεται με το πεδίο της Χημείας και θα μπορούσε να αποτελέσει απλή κατεύθυνση ή μεταπτυχιακό πρόγραμμα σε κάποιο τμήμα Χημείας.
- Δύο πανεπιστημιακά τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων (στον Πειραιά και στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου), ενώ το αντικείμενο διδάσκεται σε αντίστοιχα τμήματα των ΤΕΙ. Αντιθέτως, δεν έχουμε πανεπιστημιακό τμήμα για τον σχεδιασμό της στρατηγικής του τουρισμού.
- Ισάριθμους εισακτέους κάθε χρόνο στα τμήματα νηπιαγωγών και δασκάλων, ενώ οι μεν πρώτοι απασχολούν παιδιά για έναν χρόνο και οι δεύτεροι για έξι χρόνια οπότε προφανώς η αναλογία σε πτυχιούχους θα έπρεπε να είναι το 1/3 νηπιαγωγοί και τα 2/3 δάσκαλοι.

³¹ Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας "Έθνος της Κυριακής", 29 Ιουλίου 2012: <http://www.frontpages.gr/d/20120729/5/%CE%88%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%82>

- Τέσσερα τμήματα με βαλκανικές και σλαβικές σπουδές (Φλώρινα, Θεσσαλονίκη, Θράκη, Αθήνα).
- Στη Βιολογία τμήματα-παρακλάδια (Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών στα Ιωάννινα, Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας στη Λάρισα, Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής στην Αλεξανδρούπολη), που αποτελούν εξειδίκευση της επιστήμης και θα μπορούσαν να είναι μία κατεύθυνσή της σε ένα από τα τέσσερα τμήματα Βιολογίας ή ένα μεταπτυχιακό τους πρόγραμμα.
- Τμήμα Στατιστικών και Αναλογιστικών - Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου που παράγει μαθηματικούς που δεν είναι μαθηματικοί, αλλά οικονομολόγοι και ασχολούνται με τα μαθηματικά στην Οικονομία.
- Στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης δύο χωριστά τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.
- Στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών ένα Τμήμα Οικονομικών και ένα Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών, καθώς και ένα Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και ένα τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας.
- Στο Πανεπιστήμιο Πειραιά ένα Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και ένα Τμήμα Βιομηχανικής Διοίκησης.
- Στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας ξεχωριστά τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ και Διοίκησης Διαδικασιών και Διοικητικής Τεχνολογίας.

Σήμερα, 24 Πανεπιστήμια εκτείνονται σε 36 πόλεις και 16 ΤΕΙ σε 40 πόλεις και κωμοπόλεις. Όσα εδρεύουν σε Αττική, Πάτρα, Ιωάννινα, Κέρκυρα και Χανιά έχουν τη «βάση» τους σε μία πόλη, ενώ τα υπόλοιπα εκτείνονται σε δύο ως έξι πόλεις. Στα περισσότερα, συχνά οι πτυχιούχοι αποτελούν το 30% των εγγεγραμμένων - οι υπόλοιποι δεν φτάνουν στο πτυχίο (Παπαματθαίου, 2012)

Παλαιότερες μελέτες, ως προς αυτά τα ΑΕΙ, κατέληγαν στο ότι, τα δύο Τμήματα του Παν. Στερεάς Ελλάδας θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενσωματωθούν στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, λόγω ύπαρξης συναφών Τμημάτων σε αυτά, ενώ οι σχολές του Δυτικής Ελλάδας θα μπορούσαν να επανέλθουν στο Παν. Ιωαννίνων. Στο Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας, τα Τμήματα της Φλώρινας θα μπορούσαν εύκολα να ενσωματωθούν στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Τα δύο Τμήματα Μηχανικών στην Κοζάνη δεν έχουν υποδομές και δεν θεωρούνται βιώσιμα (Πολιτικά Νέα).

Προκειμένου να προχωρήσει το σχέδιο «Αθηνά» προβλεπόταν η εκτέλεση πέντε προαπαιτούμενων ενεργειών, από όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, σε αυτές περιλαμβάνονται:

α) η αποτύπωση της κτηριακής και υλικοτεχνικής υποδομής ανά τμήμα και ο προσδιορισμός του κόστους λειτουργίας και διαχείρισής του (βασικό ρόλο θα παίζει το εάν διαθέτει ίδιους πόρους, π.χ. ιδιόκτητες εγκαταστάσεις),

β) η αποτύπωση της δυναμικότητας κάθε τμήματος (αριθμός υποψηφίων που το δηλώνουν, αριθμός φοιτητών και αποφοίτων, λόγος αποφοίτων προς εισακτέους, ένταξή τους στην αγορά εργασίας κ.λπ.),

γ) η καταγραφή σε επίπεδο περιφερειών της οικονομικής γεωγραφίας της χώρας και των ιδιαίτερων προοπτικών κάθε περιοχής (να υπάρχουν τμήματα όπου χρειάζονται),

δ) η αξιολόγηση όλων των τμημάτων ως προς την εξειδίκευση, τις αλληλοεπικαλύψεις κ.λπ. και

ε) η ανάλυση προοπτικών εργασίας για την επόμενη διετία, εν μέσω και των συνθηκών που γέννησε η κρίση.

Βάση των παραπάνω ενεργειών και κριτηρίων, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου συγκαταλέγεται εντός των ιδρυμάτων που βρίσκονται στο «μικροσκόπιο» της επιχείρησης «Αθηνά», αφού είναι από αυτά που λειτουργούν με τμήματα «διεσπαρμένα» σε διάφορες περιοχές (17 τμήματα σε έξι πόλεις). Δεδομένου και του ότι σε ορισμένα νησιά εξακολουθεί να νοικιάζει κτήρια ελλείψει ιδίων πόρων και εγκαταστάσεων, το ενδεχόμενο της κατάργησης ακόμη κάποιων από τα τμήματά του, είναι κάτι που μένει ανοιχτό ως ενδεχόμενο.

Όσον αφορά το κλείσιμο δεκάδων ΤΕΙ, προκειμένου να μην υπάρξουν μεγάλες αντιδράσεις, το σχέδιο προβλέπει την λειτουργία «τοπικών κολεγίων», τα οποία ταυτόχρονα θα δίνουν μορφωτική διέξοδο στους χαμηλόβαθμους μαθητές. Δεκάδες Τμήματα χαμηλής ζήτησης των ΤΕΙ, στα οποία είτε εισήχθησαν κάποιοι από τους 19.281 που έγραψαν κάτω από 10, είτε δεν προτιμήθηκαν με αποτέλεσμα τις 4.108 θέσεις τους, θα κατεβούν εκπαιδευτικό επίπεδο και θα αποτελέσουν τον «μεταλυκειακό πυλώνα» των «τοπικών κολεγίων», που θα λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ της δευτεροβάθμιας και της ανώτατης εκπαίδευσης, για όλους τους μεσαίους και μέτριους μαθητές (Μπενέκου, 2011).

Πάντως ο εξορθολογισμός των ΑΕΙ, τον οποίο θα αναλάβουν να πραγματοποιήσουν το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ)³² θα βασιστεί σε **τρεις συνιστώσες**:

- ✓ Στη Θεματική, όπου θα συγχωνευθούν τμήματα για να αποτελέσουν στη συνέχεια διευρυμένες ακαδημαϊκές μονάδες,
- ✓ Στη Χωροταξική, που θα σημαίνει μετακινήσεις πολλών «αδύναμων» σχολών προς σχολές ελκυστικότερες, σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους και
- ✓ Στη Διοικητική, όπου ολόκληρα ΑΕΙ θα ενσωματωθούν σε άλλα με παρόμοια θεματική κατεύθυνση.

Όπως είναι αναμενόμενο, αναλόγως με τις τελικές αποφάσεις για το κλείσιμο ή τη συγχώνευση σχολών, θα υπάρξει αντίστοιχη πρόβλεψη και για τον αριθμό των ήδη φοιτούντων σε υπό κατάργηση πανεπιστήμια και τμήματα. Άλλωστε η κατάργηση ή η συγχώνευση των ΑΕΙ δεν θα σημαίνει αυτόματα και τη διακοπή των σπουδών των φοιτητών. Το πιο πιθανό σενάριο είναι η μεταφορά τους σε ομοειδή επιστημονικά αντικείμενα, των πανεπιστημίων υποδοχής, ώστε να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

Γεγονός είναι όμως ότι ανάμεσα στα ακαδημαϊκά ή κοινωνικά κριτήρια τα οποία θα αναζητήσει η ομάδα εργασίας της ΑΔΙΠ και του Υπουργείου Παιδείας θα είναι και ο αριθμός των φοιτητών-σπουδαστών στα υπό λουκέτο ιδρύματα. Όσον αφορά τα δεκάδες ΤΕΙ που αναμένεται να εξαφανιστούν οριστικά από το χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης, αυτά είναι ήδη απαξιωμένα από τους σπουδαστές τους, εδώ και χρόνια. Οι περισσότερες σχολές δεν έλκουν καθόλου υποψηφίους ή έλκουν κάποιους ως τρίτη και τέταρτη επιλογή τους. Μοιραία ο τυφώνας των αλλαγών θα συμπαρασύρει και τον αριθμό των εισακτέων, που θα μειωθεί δραστικά, από το 2013 για να φθάσει σε ποσοστά παρόμοια με τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ.

Με τον νέο νόμο πλαίσιο, όπως αναλυτικά θα παρουσιαστεί στο επόμενο κεφάλαιο, για τα πανεπιστήμια η ΑΔΙΠ θα αξιολογεί, θα πιστοποιεί και θα προτείνει ποια ανώτατα ιδρύματα, ανάλογα με τις επιδόσεις τους, θα παίρνουν επιπλέον «μπόνους», πέραν της κρατικής χρηματοδότησης. Ένα από τα κρίσιμα θέματα που θα διαχειριστεί η ΑΔΙΠ είναι η σύνταξη μελέτης για τη νέα «γεωγραφία» της ανώτατης εκπαίδευσης, για την οποία όμως θα πραγματοποιηθεί διάλογος με τους εκπροσώπους των πανεπιστημίων και των ΤΕΙ.

³² <http://www.hqaa.gr/>

Οι εκπρόσωποι των ΤΕΙ μάλιστα προχωρούν ένα βήμα ακόμη καταθέτοντας ριζοσπαστικές προτάσεις (Παπαμαρθαίου, 2012). «Είναι απαραίτητη η αλλαγή του χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης» λέει στο «Βήμα» ο εκπρόσωπος των καθηγητών ΤΕΙ κ. Γιάννης Τσάκνης και προτείνει: «Σε κάθε περιφέρεια εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης πρέπει να λειτουργεί ένα ΑΕΙ με πανεπιστημιακό και τεχνολογικό τομέα υπό κοινή διοίκηση, κοινό διοικητικό προσωπικό, κοινή βιβλιοθήκη. Αυτό θα μειώσει δραστικά τα ιδρύματα, αλλά και τα τμήματα που λειτουργούν σήμερα, ενώ θα λύσει και τα προβλήματα σχέσεων μεταξύ πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα».

Οι πανεπιστημιακοί από την πλευρά τους είναι φειδωλοί στον σχολιασμό του θέματος. «Στη συγκεκριμένη συγκυρία δεν θέλω να διακινδυνεύσω μια δήλωση γιατί θα μπορούσε να παρεξηγηθεί» λέει ο κ. Σιμόπουλος. «Αν ξεκινήσουμε τον σχεδιασμό αναδιάρθρωσης της εκπαίδευσης θα πρέπει να μιλήσουμε για διοικητικές συνενώσεις μεταξύ ανωτάτων ιδρυμάτων με στόχο την εξοικονόμηση πόρων και πάντα με βάση το κριτήριο της αλληλοσυμπλήρωσης των επιστημονικών αντικειμένων» λέει ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Τριαντάφυλλος Αλμπάνης. «Το κόστος να μεταφερθούν τμήματα από μια πόλη σε άλλη θα ήταν απαγορευτικό. Αν πάλι η κυβέρνηση ξεκινήσει έναν "Καλλικράτη" χωρίς διάλογο και επιχειρήσει να τον επιβάλει θα προκαλέσει σοκ. Αν γίνει σταδιακά, με βάση τα στοιχεία της ΑΔΙΠ, τότε δεν θα είμαι αντίθετος». «Ακολουθούμε πάλι την ανάποδη διαδικασία. Η συζήτηση για τη νέα γεωγραφία του ελληνικού πανεπιστημίου έρχεται να αποδείξει την προχειρότητα με την οποία προσεγγίζουμε την ανώτατη εκπαίδευση» σχολιάζει ο πρόεδρος του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου της Θράκης κ. Κώστας Ρέμελης. «Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ αντί να έπεται της ορθολογικής κατανομής του ελληνικού πανεπιστημίου, αποτελεί ήδη νόμο του κράτους προκαλώντας δυσλειτουργίες» καταλήγει.

Εντύπωση προκαλεί ότι οι συγχωνεύσεις, καταργήσεις, κατατμήσεις σχολών προχωρούν άμεσα, ενώ ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε τη σταδιακή εφαρμογή αυτής της διάταξης από τον επόμενο χρόνο. Ο νέος νόμος αναφέρει ρητά: «Απαιτούνται αλλαγές στον χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης τόσο από θεματική όσο και από χωροταξική άποψη».

Έχει συσταθεί ειδική επιτροπή εμπειρογνομόνων του Εθνικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης, με στόχο την εισήγηση προς τον υπουργό Παιδείας των αναγκαίων αλλαγών στον χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης. Οι προτάσεις του προβλέπουν τη σύσταση 12 ή 14 πανεπιστημίων και την ύπαρξη 8 ή 6 ΤΕΙ σε ολόκληρη τη χώρα (Μαργαριτίδου, 2011). Η τελική απόφαση για την αναδιάταξη του χάρτη στα ΑΕΙ θα ληφθεί με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών και Παιδείας και μετά από σχετική εισήγηση των πρωτάνεων ή προέδρων των ΤΕΙ. Σημείο-κλειδί για την κατάργηση ορισμένων ΑΕΙ θα είναι και οι φετινές προτιμήσεις των υποψηφίων στο μηχανογραφικό δελτίο.

Βέβαια, στον νέο νόμο για τα ΑΕΙ αναφέρεται ότι οι διοικήσεις των πανεπιστημίων ή των ΤΕΙ θα μπορούν να αποφασίζουν εάν θέλουν να συγχωνεύουν, να μετονομάζουν και να καταργούν τμήματα όταν δεν πληρούν συγκεκριμένες κοινωνικές και επιστημονικές ανάγκες. Παρ' όλα αυτά όμως και πάλι η ευθύνη για κάτι τέτοιο επανέρχεται στην πολιτεία.

Όσον αφορά στην πανεπιστημιακή κοινότητα, είναι διχασμένη, καθώς υπάρχουν αυτοί που επιθυμούν το σχέδιο «ΑΘΗΝΑ» στην ανώτατη εκπαίδευση αλλά και εκείνοι που υποστηρίζουν ότι κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο, αλλά και χωρίς ουσία, αφού τουλάχιστον οικονομικά δεν πρόκειται το κράτος να βγει κερδισμένο.

Βάση της παρουσίασης του Σχεδίου «Αθηνά» από το Υπουργείο Παιδείας, τα αποτελέσματα του Σχεδίου «Αθηνά» είναι η επανασύσταση ενός Ακαδημαϊκού Χάρτη Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που θα προσφέρει:

- ✓ Στην Ελλάδα θύλακες επιστημονικής αριστείας, ανθρώπινο δυναμικό και αναπτυξιακή προοπτική,

- ✓ Στους Διδάσκοντες βέλτιστες συνθήκες διδασκαλίας, έρευνας και προοπτική Ακαδημαϊκής ανέλιξης και καταξίωσης και
- ✓ Στους Φοιτητές, Νέα Γνώση, επαγγελματικό ορίζοντα και κινητικότητα.

Ουσιαστικά, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι μεγάλες αλλαγές θα υλοποιηθούν στα Τμήματα και τις Σχολές Διοίκησης και Οικονομίας και τα αντίστοιχα Τεχνολογικών Εφαρμογών στα ΤΕΙ. Έτσι από εκεί που υπήρχαν εννιά είδη τμημάτων για την Διοίκηση και Οικονομία:

- ✓ Διοίκηση Επιχειρήσεων,
- ✓ Διοίκηση Μονάδων Υγείας,
- ✓ Εμπορίας και Διαφήμισης,
- ✓ Τουριστικών Επιχειρήσεων,
- ✓ Διοίκηση Συστημάτων Εφοδιασμού,
- ✓ Διεθνές Εμπόριο,
- ✓ Εφαρμοσμένων ξένων γλώσσων στη διοίκηση και στο εμπόριο,
- ✓ Διοίκηση και Διαχείριση έργων
- ✓ Διοίκηση κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων και οργανισμών.

Τώρα στο πλαίσιο της «Διοίκησης επιχειρήσεων συστημάτων και οργανισμών» θα οργανωθούν πέντε είδη τμημάτων:

- ✓ Διοίκηση Επιχειρήσεων,
- ✓ Marketing Εμπορίας και Διαφήμισης,
- ✓ Διοίκηση Οργανισμών,
- ✓ Διοίκηση Μονάδων Υγείας,
- ✓ Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων

Ένα άλλο ενδιαφέρον σημείο του Σχεδίου «Αθηνά» είναι η κατανομή των Εισακτέων ανά θεματική περιοχή η οποία επηρεάζεται άμεσα και από τις προτιμήσεις των ίδιων των φοιτητών. Έτσι ενώ ο αριθμός των τμημάτων σε όλα τα Επιστημονικά Πεδία μειώνεται, όπως φαίνεται και στους παρακάτω πίνακες θα υπάρξει αύξηση μόνο για τους εισακτέους στις «Θετικές Επιστήμες» ενώ σε όλες τις άλλες οι εισακτέοι θα μειωθούν.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΜΗΧΑΝ. ΔΕΛΤΙΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ. ΤΜΗΜ. ΠΑΝΕΠ.	ΠΛΗΘΟΣ ΝΕΩΝ ΤΜΗΜ. ΠΑΝΕΠ.	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ. ΤΜΗΜ. ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΝΕΩΝ ΤΜΗΜ. ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ. ΤΜΗΜ. (ΣΥΝΟΛΟ) *	ΠΛΗΘΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΣΧΕΔΙΟΥ «ΑΘΗΝΑ» (ΣΥΝΟΛΟ)
1: Ανθρωπιστικών, Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών	111	99	16	13	127	112
2: Θετικών Επιστημών	58	54	23	12	81	66
3: Επιστημών Υγείας	21	21	33	29	54	50
4: Τεχνολογικών Επιστημών	47	46	95	64	142	110
5: Επιστημών Οικονομίας και Διοίκησης	32	29	44	19	76	48
ΣΥΝΟΛΟ	269	249	211	137	480	386
* Στα υφιστάμενα τμήματα δεν συμπεριλαμβάνονται τα γενικά τμήματα						

Πίνακας 4: Κατανομή Τμημάτων ΑΕΙ ανά Θεματική Περιοχή. Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΜΗΧΑΝΟΓΡ. ΔΕΛΤΙΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ. ΤΜΗΜ. ΠΑΝΕΠ.	ΠΛΗΘΟΣ ΝΕΩΝ ΤΜΗΜ. ΠΑΝΕΠ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ ΤΜΗΜ. ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΝΕΩΝ ΤΜΗΜ. ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΦΙΣΤΑΜ. ΤΜΗΜ. (ΣΥΝΟΛΟ)*	ΠΛΗΘΟΣ ΤΜΗΜ ΣΧΕΔΙΟΥ «ΑΘΗΝΑ» (ΣΥΝΟΛΟ)
1: Ανθρωπιστικών, Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών	15.305	14.000	1.666	1.000	16.971	15.000
2: Θετικών Επιστημών	6.370	8.500	1.113	1.100	7.483	9.600
3: Επιστημών Υγείας	1.908	1.900	2.717	2.700	4.625	4.600
4: Τεχνολογικών Επιστημών	4.675	6.900	8.208	5.000	12.883	11.900
5: Επιστημών Οικονομίας και Διοίκησης	4.891	6.500	4.632	2.000	9.523	8.500
ΣΥΝΟΛΟ	33.149	37.800	18.336	11.800	51.485	49.600
* Στα υφιστάμενα τμήματα δεν συμπεριλαμβάνονται τα γενικά τμήματα						

Πίνακας 5: Κατανομή Εισακτέων ΑΕΙ ανά Θεματική Περιοχή. Πηγή: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού

2.6 Κριτική επισκόπηση και σχολιασμός επί της θεματικής και χωροταξικής παρουσίας των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης – Σχέδιο «Αθηνά».

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε ότι τα Πανεπιστήμια είναι βασικοί πυλώνες των εθνικών οικονομιών. Με την υψηλή εξειδίκευση της ανθρώπινης εργασίας και την έρευνα, δίνουν τη δυνατότητα σε ένα έθνος να συμμετέχει στον παγκόσμιο ανταγωνισμό και ενισχύουν την παραγωγή και την καινοτομία. Για παράδειγμα, το επίπεδο εκπαίδευσης ενός έθνους, η σχέση των Πανεπιστημίων με την ευρύτερη κοινωνία, η προώθηση καινοτόμων λύσεων, είναι κρίσιμοι παράγοντες για την αντοχή στην κρίση και εξαρτώνται από τις επιδόσεις των Πανεπιστημίων. Έτσι τα Πανεπιστήμια μπαίνουν στο κέντρο της πολιτικής και γίνονται αντικείμενο αλληπάλληλων μετασχηματισμών, ώστε να συνεισφέρουν τα μέγιστα στην ανάπτυξη και στις επερχόμενες κρίσεις. Βέβαια θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οποιαδήποτε αλλαγή γίνει στο χώρο των πανεπιστημίων, οι επιπτώσεις θα είναι εμφανείς μετά από μια πενταετία περίπου, ενώ συνήθως οι πολιτικοί που προωθούν τις διάφορες μεταρρυθμίσεις, ενδιαφέρονται για αποτελέσματα μέσα σε μια κυβερνητική περίοδο. Οι «μετασχηματιστές» λοιπόν χρειάζονται εμπιστοσύνη και χρόνο (Καρυπίδης, 2011).

Ο χάρτης της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, αλλάζει ριζικά με αφορμή την τρόικα και την απαίτηση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος για την οικονομία, που αναγκάζει το Υπουργείο Παιδείας σε γενναίες περικοπές δαπανών. Μέχρι και σήμερα, όπως κατέθεσε στη Σύνοδο των Πρυτάνεων ο κ. Ιωακείμ Γρυσπολάκης, καθηγητής και πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης, «η ακαδημαϊκή ανάπτυξη ακολούθησε σε μεγάλη έκταση το άναρχο και στρεβλό αναπτυξιακό μοντέλο της

χώρας, τόσο ως προς τα επιστημονικά αντικείμενα όσο και ως προς τη χωροταξική τους κατανομή. Μερικές από τις στρεβλώσεις αυτές είναι:

- ✓ Υπερβολική εξειδίκευση τμημάτων, η οποία θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί σε επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών.
- ✓ Τμήματα με ασαφές ή ακόμα και ανύπαρκτο γνωστικό αντικείμενο.
- ✓ Μεγάλη διασπορά ανά την επικράτεια.
- ✓ Απομόνωση τμημάτων από τον κύριο κορμό του Ιδρύματος.
- ✓ Αλληλοεπικαλύψεις αντικειμένων μεταξύ Πανεπιστημίων και ΤΕΙ στην ίδια ή σε άλλες πόλεις.
- ✓ Λειτουργία τμημάτων αντικειμένων ταυτόσημων με αυτών σε γειτονικά ΑΕΙ.»

Όταν άλλες χώρες προχωρούσαν σε συγχωνεύσεις πανεπιστημίων για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα (βλ. Δανία, Φινλανδία), η Ελλάδα συνέχιζε στο δρόμο της διασποράς και της πολυδιάσπασης. Η Φινλανδία, χώρα που στις τελευταίες εκθέσεις PISA33 του ΟΟΣΑ βρίσκεται στις πρώτες θέσεις με διαφορά, συνεχίζει τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της Παιδείας, αυτήν την φορά με ρηξικέλευθες κινήσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Είναι γεγονός η συγχώνευση τριών μεγάλων πανεπιστημίων στην πρωτεύουσα: το Πανεπιστήμιο Τεχνολογίας του Ελσίνκι, η [Ανωτέρα] Σχολή Οικονομικών του Ελσίνκι, και το Πανεπιστήμιο Τεχνών και Σχεδίου του Ελσίνκι. Το σχέδιο αυτό επιδιώκει τη συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού επιστημόνων από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη αποτελεσματικής διαπαιδαγείας έρευνας σε νέους τομείς. Το Aalto University³⁴ άνοιξε τις πόρτες του τον Αύγουστο του 2009.

Το σχέδιο «Αθηνά» έχει επηρεαστεί από τις διεθνείς τάσεις δημιουργίας λίγων και ισχυρών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αλλά κυρίως από το δανικό και γαλλικό πρότυπο, το οποίο θα αναλυθεί και σε επόμενο κεφάλαιο.

Συγκεκριμένα η Δανία, το 2001 ξεκίνησε μια προσπάθεια για στενότερη σύνδεση διδασκαλίας, έρευνας και καινοτομίας, μέσω υλοποίησης μεταρρύθμισης δυο γύρων στα ΑΕΙ. Το 2003, η βουλή ενέκρινε τη μετασχηματιστική επιδίωξη για ισχυρά ανεξάρτητα ιδρύματα, ικανά να καλύψουν τις ανάγκες ενός διεθνοποιημένου πανεπιστημιακού περιβάλλοντος. Στον πρώτο γύρο μεταρρύθμισης, ως ανώτατη πανεπιστημιακή αρχή καθορίστηκε το συμβούλιο με την πλειοψηφία των μελών του να είναι εκτός πανεπιστημίου, για πιο στενές σχέσεις μεταξύ Πανεπιστημίων και κοινωνίας των πολιτών αλλά και για να τηρείται απόσταση από την πολιτεία. Στο δεύτερο γύρο της μεταρρύθμισης, κυριαρχεί η διαμόρφωση μιας νέας πανεπιστημιακής δομής, προκειμένου να συγκεντρωθούν οι δημόσιες δαπάνες για έρευνα σε λιγότερα ιδρύματα, να επιτευχθούν συνέργειες (1+1=3) μεταξύ ιδρυμάτων και να αναβαθμιστεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα της δανικής εκπαίδευσης και έρευνας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την 1^η Ιανουαρίου 2007, ένα σύνολο από ερευνητικά ιδρύματα και Πανεπιστήμια συγχωνεύθηκαν σχηματίζοντας οκτώ Πανεπιστήμια και τέσσερα Ερευνητικά Ινστιτούτα (Καρυπίδης, 2011).

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα εμφανίστηκαν ορισμένα θετικά αποτελέσματα σχετικά με τη δυναμική των Πανεπιστημίων χάρη στη μεγαλύτερη αυτονομία τους και την ισχυροποίηση της παγκόσμιας θέσης τους. Οι ξένοι φοιτητές που προτιμούν τα δανέζικα πανεπιστήμια αυξάνονται κάθε χρόνο και είναι πλέον

³³ PISA είναι μια διεθνής μελέτη που ξεκίνησε από τον ΟΟΣΑ το 1997. Στόχος της είναι να αξιολογήσει τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο κάθε τρία χρόνια από την αξιολόγηση των ικανοτήτων 15χρονων για τα βασικά μαθήματα: ανάγνωση, μαθηματικά και επιστήμη. Μέχρι σήμερα πάνω από 70 χώρες και οικονομίες έχουν συμμετάσχει στην έρευνα αυτή.

³⁴

περισσότεροι από τους Δανούς που φοιτούν σε Πανεπιστήμια άλλων χωρών. Επιπλέον μετά από μελέτες προέκυψε ότι οι πολυάριθμες νομικές ρυθμίσεις υπονομεύουν τις προσπάθειες των Πανεπιστημίων της Δανίας, να επιτύχουν τους στρατηγικούς τους στόχους, ως αποτέλεσμα να υπάρξουν εισηγήσεις για τον περιορισμό τους κάτι που ισχυροποιεί την αυτοδυναμία των ιδρυμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω παραδείγματα, ίσως τελικά μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το μοντέλο του σκορπισμένου πανεπιστημίου δεν έχει μέλλον και τα περιφερειακά ελληνικά ιδρύματα είναι καταδικασμένα στη μετριότητα, εφόσον δε συγκεντρώσουν το δυναμικό τους σε λίγες αλλά ισχυρές έδρες, με όσο το δυνατόν λιγότερα παραρτήματα και απομονωμένα τμήματα.

Το σχέδιο «Αθηνά», ο «Καλλικράτης» των ΑΕΙ, βρίσκει σύμφωνους αρκετούς πρυτάνεις Πανεπιστημίων και προέδρους ΤΕΙ, οι οποίοι απαιτούν πλέον από το Υπουργείο Παιδείας το «συμμάζεμα» των ιδρυμάτων τους. Είναι γεγονός πως πολλά Ιδρύματα δυσκολεύονται να συνεχίσουν να λειτουργούν τις σχολές και τα τμήματα τους, λόγω των φετινών προϋπολογισμών τους, οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι κομμένοι ακόμα και κατά το ήμισυ. Για τον λόγο αυτό ακόμα και οι ίδιοι αναμένουν την κατάργηση των τμημάτων τα οποία μόνο χρέη τους αποδίδουν.

Είναι γεγονός ότι απαιτούνται μεγάλες και κρίσιμες αλλαγές στο χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης, τόσο από θεματική όσο και από χωροταξική άποψη, ώστε τα ΑΕΙ να ανταποκρίνονται στις ανάγκες για την άμεση βελτίωση των εκπαιδευτικών και ακαδημαϊκών λειτουργιών και αποτελεσμάτων. Τα κριτήρια για τις αλλαγές στο χάρτη των ιδρυμάτων θα πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της έρευνας και στην ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας και διάκρισης των ΑΕΙ και να είναι σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες της εθνικής οικονομίας.

Το πρώτο βήμα της τόσο μεγάλης αλλαγής, πραγματοποιήθηκε με τον νέο Νόμο Πλαίσιο για την Ανώτατη εκπαίδευση, ο οποίος επιφέρει δραστικές αλλαγές στη δομή, λειτουργία, τη διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και τη διεθνοποίηση των Ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο επόμενο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν όλες αυτές οι αλλαγές που επιφέρει ο Νόμος 4009/2011, όπως αυτός ισχύει σήμερα, καθώς και την στρατηγική πάνω στην οποία στηρίχθηκε ο σχεδιασμός του εν λόγω Νόμου.

2.7 Τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ, στις διεθνείς λίστες κατάταξης (HEPNet, 2012)

Το αν πρέπει κανείς να ασχοληθεί σοβαρά ή όχι με τις διεθνείς λίστες ταξινόμησης είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Από τη μια, η ενασχόληση νομιμοποιεί μια συζήτηση που ελέγχεται πολλαπλώς για την επιστημονική της επάρκεια όπως και για τη σοβαρότητά της. Από την άλλη, η μη ενασχόληση αφήνει το πεδίο ελεύθερο για πολιτικούς και επικοινωνιακούς χειρισμούς ποικίλων στοχεύσεων. Η αλήθεια είναι ότι μια ταξινόμηση (ranking) είναι ένα δημοσιογραφικό θέμα που προκαλεί το ενδιαφέρον του κοινού. Η παρατήρηση αυτή οδηγεί αναγκαστικά στο να σκεφτεί κανείς τις αιτίες του ενδιαφέροντος. Αυτές μπορούν να χωριστούν σε *δύο κατηγορίες*:

Σε **«μακρο»**, οι οποίες αφορούν το διεθνή ανταγωνισμό για προσέλκυση ξένων φοιτητών, στο βαθμό που αυτή μεταφράζεται σε ένα όλο και σημαντικότερο οικονομικό διακύβευμα. Πέρα όμως από το πρόσκαιρο οικονομικό όφελος κατά τη διάρκεια των σπουδών, ο ανταγωνισμός των μεγάλων κρατών της υδρογείου αφορά μακροπρόθεσμα και πολυεπίπεδα συμφέροντα που αφορούν πολιτική, οικονομική και πολιτισμική επιρροή και κύρος.

Σε **«μικρο»**, οι οποίες συνδέονται με δύο ανάγκες:

- μια αντικειμενική, που είναι η ανάγκη να κατανοηθεί μια εξειδικευμένη πραγματικότητα από μη ειδικούς. Απώτερος στόχος είναι η γρήγορη και χωρίς κόπο ενημέρωσή τους και η συνακόλουθη λήψη σχετικών αποφάσεων.
- μια περισσότερο κουτσομπολίστικη, στο πνεύμα της λαϊκιστικής κουλτούρας, που προωθείται από πολλά ΜΜΕ.

Ο νέος νόμος πλαίσιο 4009/2011 για την ανώτατη εκπαίδευση, στήριξε την ανάγκη ύπαρξής του και θεμελίωσε τη νομιμοποίησή του όχι τόσο στην εξέλιξη και τη βελτίωση ενός ικανοποιητικού θεσμού, αλλά στη γενικευμένη αμφισβήτηση του ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου. Το επιχείρημα του ανίκανου και διεφθαρμένου δημόσιου πανεπιστημίου αναπαρήχθη και πολλαπλασιάστηκε από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Κατά συνέπεια τίθεται το ερώτημα αν η κριτική αυτή που υπέστη το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο είναι βάσιμη ή όχι. Ας τονιστεί ότι η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα δεν αναζητείται με στόχο την αποσιώπηση των υπαρκτών προβλημάτων του θεσμού ή την αμφισβήτηση της ανάγκης αλλαγών με στόχο την πρόοδο και βελτίωσή του.

Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιηθεί η ταξινόμηση του world ranking universities³⁵ για τον απλό λόγο ότι περιλαμβάνει το «σύνολο» των αντίστοιχων δομών σε παγκόσμιο επίπεδο, γεγονός που μπορεί να δώσει μια συνολική εικόνα της κατάστασης (στο πλαίσιο της λογικής μιας ταξινόμησης). Συνολικά εμφανίζονται σε αυτή τη λίστα 20.372 ιδρύματα.

2.7.1 Σύντομη Παρουσίαση της ταξινόμησης webometrics

Μία από τις κατατάξεις, με τις λιγότερες αδυναμίες, είναι το world ranking universities την οποία προτείνει εδώ και λίγα χρόνια μία ομάδα Ισπανών ερευνητών του εργαστηρίου Cybermetrics³⁶. Σύμφωνα με τους εμπνευστές της, η κατάταξη αυτή φιλοδοξεί να πρωτοτυπήσει σε δύο πράγματα. Πρώτον, να λάβει υπόψη της όχι μόνο το δημοσιευμένο σε περιοδικά έργο των ερευνητών-πανεπιστημιακών αλλά να μετρήσει γενικότερα την **ορατότητα** (visibility) των ιδρυμάτων. Δεύτερον, να διευρύνει όσο γίνεται περισσότερο τον αριθμό των προς κατάταξη ιδρυμάτων.

Για την επίτευξη του πρώτου στόχου οι Ισπανοί ερευνητές προσφεύγουν στα δεδομένα του διαδικτύου γιατί *λαμβάνει υπόψη τη συνολική εικόνα και επίδοση των πανεπιστημίων*» «καθώς αναδεικνύει κι άλλες δραστηριότητες των καθηγητών και των ερευνητών». Το διαδίκτυο, υποστηρίζουν, καλύπτει όχι μόνο τις τυπικές δημοσιεύσεις (e-journals, ιστότοποι) αλλά και την άτυπη ακαδημαϊκού τύπου δραστηριότητα. Περαιτέρω, δεν υστερεί σε ποιότητα, είναι προσβάσιμο στο ευρύτερο κοινό, γεγονός σημαντικό ειδικά για νέους επιστήμονες από τις λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες.

Οι ερευνητές χρησιμοποιούν **τέσσερις δείκτες**:

Μέγεθος Ο αριθμός των σελίδων που ανακτώνται από το Google (10%).

Ορατότητα Ο συνολικός αριθμός των εξωτερικών συνδέσμων (links) που ελήφθησαν (inlinks) πολλαπλασιασμένος με τους αναφερόμενους δικτυακούς τόπους (referring domains) για τα συγκεκριμένα inlinks, σύμφωνα με το ιστορικό του Majestic SEO (50%)

Εμπλουτισμένα κείμενα. Μετά από αξιολόγηση της σχετικότητάς τους με την ακαδημαϊκή και εκδοτική δραστηριότητα και λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο των διαφορετικών μορφών αρχείων, επιλέχθηκαν οι εξής: Adobe Acrobat (.pdf), Adobe PostScript (.ps & .eps), Microsoft Word (.doc &

³⁵ <http://www.webometrics.info/>

³⁶ Ερευνητική ομάδα που ανήκει στο ισπανικό κέντρο επιστημονικών ερευνών CSIC.

.docx) and Microsoft Powerpoint (.ppt & .pptx). Τα στοιχεία αντλήθηκαν το Google (10%).

Scholar Τα δεδομένα είναι ένας συνδυασμός από στοιχεία (items) που δημοσιεύτηκαν μεταξύ 2007-2011 και περιλαμβάνονται στο Google Scholar και οι συνολικές εκροές (output) (2003-2010) που ανακτήθηκαν από το Scimago SIR (30%)².

Με τον τρόπο αυτό οι Ισπανοί ερευνητές διεκδικούν σημαντικά τον αριθμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων που συμπεριλαμβάνουν στην κατάταξή τους. Σύμφωνα με τους ίδιους τα ιδρύματα που κατατάσσονται ανέρχονται σε 20.372 (2012), ενώ στη λίστα της Σαγκάης αναλύονται 1.200 πανεπιστήμια και κατατάσσονται 500. Στο Παρακάτω Πίνακα φαίνεται το βάρος των συντελεστών κάθε κριτηρίου καθώς επίσης και τα αντίστοιχα κριτήρια με το συντελεστή της λίστας Σαγκάης.

Κριτήρια webometrics	Κριτήρια Shanghai
1. το μέγεθος της ηλεκτρονικής ανάπτυξης του ιδρύματος (size) (10%)	1. τους αποφοίτους που κέρδισαν βραβείο Νόμπελ και Μετάλλια στους Επιστημονικούς τους Κλάδους (10%)
2. την ηλεκτρονική ορατότητα/επισκεψιμότητα του ιδρύματος (visibility) (50%)	2. το προσωπικό του ιδρύματος που κέρδισαν βραβείο Νόμπελ και Μετάλλια στους Επιστημονικούς τους Κλάδους (20%)
3. την εναπόθεση παραγόμενου ακαδημαϊκού και εκδοτικού υλικού στο διαδίκτυο (rich files) (10%)	3. τους περισσότερο παραπεμπόμενους ερευνητές σε 21 επιστημονικές περιοχές (20%)
4. την ποσότητα των δημοσιευμένων εργασιών (scholar) (30%).	4. τα άρθρα που δημοσιεύτηκαν στο Nature και στο Science (20%)
	5. τις αναφορές στο Science Citation Index και στο Social Science Citation Index (20%)
	6. την κατά κεφαλήν ακαδημαϊκή επίδοση (σχετικά με τους παραπάνω δείκτες) ενός θεσμού (10%).

Πίνακας 6: Σύγκριση κριτηρίων webometrics και Shanghai (Πηγή: JHEPNet, 2012)

Είναι προφανές ότι σε σύγκριση με τη λίστα της Σαγκάης, η προτεινόμενη κατάταξη είναι πιο «ανοικτή» καθώς ενσωματώνει κείμενα πέραν των συμβατικών περιοδικών. Ωστόσο και η κατάταξη αυτή δεν είναι απαλλαγμένη από τα συνήθη προβλήματα. Οι τέσσερις μηχανές αναζήτησης από τις οποίες αντλεί τα δεδομένα της ευνοούν τα αγγλόφωνα κείμενα και πριμοδοτούν τα αγγλοσαξονικά ιδρύματα, γεγονός που εξηγεί εν μέρει και τη δεσπόζουσα θέση τους στην κατάταξη.

Η «ανισότητα» ισχύει βέβαια λιγότερο για τις «θετικές» και τεχνολογικές επιστήμες στις οποίες τα αγγλικά έχουν αναδειχθεί σε ένα είδος κοινής γλώσσας, γεγονός που διευκολύνει τη σύγκριση των βιογραφικών - χωρίς να λησμονούμε το πλαίσιο, θεσμικό και υλικό, παραγωγής του ερευνητικού έργου. Τα πράγματα είναι πιο σύνθετα στον τομέα των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών οι οποίες συνδέονται περισσότερο με ζητήματα πολιτισμού, απευθύνονται εν πολλοίς στο εγχώριο κοινό και στοχεύουν να «μορφώσουν» την κοινή γνώμη και να βαρύνουν, λίγο πολύ, στη διαμόρφωση εθνικών πολιτικών. Δεν είναι καθόλου σπάνιο στην περίπτωση αυτή κείμενα και έργα που σημάδεψαν μία κοινωνία να θεωρηθούν αμελητέα αν μετρηθούν με γνώμονα τις ετεροαναφορές στις αναφερθείσες μηχανές αναζήτησης.

Βάση των παραπάνω κριτηρίων προκύπτει η κατάταξη του 2012 του webometrics, όπως αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο. Όπως ήταν αναμενόμενο εμφανής είναι η κυριαρχία των βορειο-αμερικανικών (ΗΠΑ και Καναδάς) και γενικότερα Αγγλοσαξονικών

ιδρυμάτων. Δύσκολα βρίσκει κανείς στα πρώτα 100, ιδρύματα μη δυτικών χωρών αλλά και μη εύρωστων οικονομικά ευρωπαϊκών χωρών.

Region / Countries	Top 100	Top 200	Top 500	Top 1000	TOTAL
NORTH AMERICA	64	99	178	288	3481
United States	59	86	155	255	3277
Canada	5	13	23	33	200
EUROPE	22	66	212	424	5227
United Kingdom	5	8	30	65	241
Germany	3	15	44	62	409
Italy	2	7	16	39	211
Netherlands	2	7	11	12	152
ASIA	8	20	66	181	6473
China /Hong Kong	2	7	20	70	1216
Japan	2	2	12	34	713
Taiwan	3	7	14	32	158
OCEANIA	3	6	20	37	165
Australia	3	6	17	30	102
LATIN AMERICA	3	9	19	58	3906
Brazil	2	7	12	28	1764
Mexico	1	1	2	9	931
AFRICA	0	0	3	8	446
ARAB WORLD	0	0	2	4	669
WORLD					20372

Πίνακας 7: Κατάταξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων ανά τον κόσμο (Πηγή: (HEPNet, 2012)

2.7.2 Τα ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ στην λίστα webometrics

Βάση της επεξεργασίας της σχετικής λίστας για το 2012, μια λεπτομερέστερη ανάλυση αναδεικνύει ότι:

Όσον αφορά τα **ελληνικά Πανεπιστήμια στην παγκόσμια κατάταξη**:

- ✓ κάποια ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια εντάσσονται στην παγκόσμια ελίτ των πανεπιστημίων
- ✓ η πλειονότητα (14 στα 23) βρίσκονται στο **καλύτερο 10% της παγκόσμιας κατάταξης**
- ✓ με εξαίρεση τα τρία (3) τελευταία, τα υπόλοιπα βρίσκονται στο καλύτερο 1/5 της παγκόσμιας κατάταξης
- ✓ μεταξύ 2011 και 2012, 18 από τα 23 ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια βελτίωσαν τη θέση τους στην παγκόσμια κατάταξη. Σε αρκετές περιπτώσεις μάλιστα, η αύξηση αυτή είναι εντυπωσιακή.

Όσον αφορά τα **ελληνικά Πανεπιστήμια στην ταξινόμηση της ελληνικής εκπαίδευσης**, όπου σε αυτή εμφανίζεται η σειρά παγκόσμιας κατάταξης για 64 ιδρύματα ή δομές (13 περισσότερα από το 2011) εκ των οποίων: 23 Πανεπιστήμια, 16 ΤΕΙ, 20 ιδιωτικές δομές, 2 στρατιωτικές ακαδημίες, 2 ωδεία και ένα άλλο»³⁷.

³⁷ Το National and Kapodistrian University of Athens Medical School παραπέμπεται στην κατηγορία 3 των τεσσάρων παρατηρήσεων των ισπανών ερευνητών. Οι ερευνητές δίνουν τέσσερις διευκρινήσεις υπό μορφή σημειώσεων τέλους που αφορούν: 1. Πανεπιστήμια με 2 ή περισσότερα βασικά web domaines αναφέρονται.

- ✓ οι πρώτες 30 θέσεις του πίνακα των ελληνικών Πανεπιστημίων, καλύπτονται από δημόσια ανώτατα ιδρύματα.
- ✓ στις 15 πρώτες θέσεις βρίσκονται μόνο δημόσια πανεπιστήμια
- ✓ πέντε (5) πανεπιστήμια (ΑΠΘ, Πατρών, ΕΚΠΑ, ΕΜΠ, Κρήτης) βρίσκονται στο καλύτερο 3% της παγκόσμιας κατάταξης. Μάλιστα, το ΑΠΘ βρίσκεται στο καλύτερο 1%.
- ✓ άλλα τρία (3) πανεπιστήμια (Ιωαννίνων, Αιγαίο και Δημοκρίτειο) βρίσκονται στο καλύτερο 5% της παγκόσμιας κατάταξης.
- ✓ άλλα έξι (6) ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια (Θεσσαλίας, ΟΠΑ, Πολυτεχνείο Κρήτης, Μακεδονίας, Πειραιώς και Γεωπονικό) βρίσκονται στο 10% της παγκόσμιας κατάταξης.

Ακολουθεί ο σχετικός Πίνακας, όπου φαίνεται η παγκόσμια Κατάταξη των Ελληνικών Δημόσιων Πανεπιστημίων για το 2012.

A/A μεταξύ ΑΕΙ	A/A απόλυτη θέση	Πανεπιστήμιο	Παγκόσμια Κατάταξη 2012	Παγκόσμια Κατάταξη 2011	Αυξομείωση θέσης	% απόλυτο στην παγκόσμια κατάταξη	% ομαδοποίηση
1	1	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	158	407	249	0,78	0-3%
2	2	Πανεπιστήμιο Πατρών	327	685	358	1,61	
3	3	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	351	430	79	1,72	
4	4	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	369	340	-29	1,81	
5	5	Πανεπιστήμιο Κρήτης	516	631	115	2,53	
6	6	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	731	1047	316	3,59	3-5%
7	7	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	865	920	55	4,25	
8	8	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	867	1306	439	4,26	
9	9	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	1041	1639	598	5,11	5-10%
10	10	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1043	1151	108	5,12	
11	11	Πολυτεχνείο Κρήτης	1125	1904	779	5,52	
12	12	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1263	978	-285	6,20	
13	13	Πανεπιστήμιο Πειραιά	1379	1745	366	6,77	
14	14	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1382	2179	797	6,78	
15	15	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	2214	2648	434	10,87	10-15%
16	18	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	2560	2652	92	12,57	
17	19	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών	2584	4316	1732	12,68	
18	20	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	2637	2060	-577	12,94	
19	21	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	2780	4094	1314	13,65	
20	29	Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών	4020	3403	-617	19,73	15-20%
21	36	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	7374	6809	-565	36,20	35-40%
22	37	Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας	7695	9371	1676	37,77	
23	39	Ελληνικό Διεθνές Πανεπιστήμιο	8054	9810	1756	39,53	

Πίνακας 8: Παγκόσμια Κατάταξη Ελληνικών Πανεπιστημίων βάση της λίστας webometrics

Όσον αφορά τα ελληνικά ΤΕΙ στην παγκόσμια κατάταξη:

- ✓ το πρώτο ΤΕΙ στην παγκόσμια κατάταξη είναι εκείνο της Κρήτης (2.316 θέση)
- ✓ τέσσερα (4) ΤΕΙ (Κρήτης, Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Λάρισας) βρίσκονται μεταξύ του 10 και του 15% καλύτερου της παγκόσμιας κατάταξης
- ✓ πέντε (5) ακόμα ΤΕΙ (Καβάλας, Πειραιά, Μεσολογγίου, Κοζάνης και Σερρών) βρίσκονται μεταξύ 15 και 20%.
- ✓ τα πρώτα δύο (2) ΤΕΙ (Κρήτης και Αθήνας) βρίσκονται πάνω από οκτώ (8) πανεπιστήμια.
- ✓ Σε αντίθεση με τα πανεπιστήμια, η συντριπτική πλειονότητα των ΤΕΙ (12 στα 16) χειροτέρεψαν τη θέση τους στην παγκόσμια κατάταξη. Εξαίρεση αποτέλεσαν τα ΤΕΙ Κρήτης, Αθήνας, Καβάλας και Μεσολογγίου.

Α/Α μεταξύ ΤΕΙ	Α/Α απόλυτη θέση	ΤΕΙ	Παγκόσμια Κατάταξη 2012	Παγκόσμια Κατάταξη 2011	Αύξηση/μείωση θέσης	% απόλυτο στην παγκόσμια κατάταξη	% αμείωσή/αύξηση
1	16	ΤΕΙ Κρήτης	2316	2768	432	11,37	10-14%
2	17	ΤΕΙ Αθήνας	2329	2436	107	11,43	
3	22	ΤΕΙ Θεσσαλονίκης	2951	1809	-1142	14,49	
4	23	ΤΕΙ Λάρισας	2973	2183	-790	14,59	
5	24	ΤΕΙ Καβάλας	3098	3832	734	15,21	15-20%
6	25	ΤΕΙ Πειραιά	3237	2970	-267	15,89	
7	26	ΤΕΙ Μεσολογγίου	3635	4557	922	17,84	
8	27	ΤΕΙ Κοζάνης	3738	2505	-1233	18,35	
9	28	ΤΕΙ Σερρών	3929	3111	-818	19,29	20-25%
10	30	ΤΕΙ Πάτρας	4899	3530	-1369	24,05	
11	32	ΤΕΙ Ηπείρου	5915	4368	-1547	29,03	25-33%
12	38	ΤΕΙ Χαλκίδας	7723	5893	-1830	37,91	
13	40	ΤΕΙ Λαμίας	8110	5797	-2313	39,81	35-45%
14	43	ΑΣΠΑΙΤΕ	9367	8541	-826	45,98	
15	46	ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	10839	8001	-2838	53,21	
16	47	ΤΕΙ Καλαμάτας	11076	10818	-258	54,37	

Πίνακας 9: Παγκόσμια Κατάταξη Ελληνικών ΤΕΙ βάση της λίστας webometrics

2.7.3 Πορίσματα από τα στοιχεία κατάταξης.

Με βάση τα στοιχεία του παγκόσμιου ranking δεν φαίνεται να στοιχειοθετείται η επίθεση κατά της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης ούτε τα δηκτικά σχόλια των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Κατ' επέκταση, δεν μοιάζει να θεμελιώνεται η ανάγκη για ένα νέο Νόμο πλαίσιο, λόγω της κακής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Μάλιστα, με βάση τη σύγκριση της παγκόσμιας κατάταξης του 2012 και του 2011, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι τα ελληνικά πανεπιστήμια βελτίωσαν, στη μεγάλη τους πλειονότητα, τη θέση τους στην κατάταξη, σε αρκετές δε περιπτώσεις κατά τρόπο θεαματικό.

Αυτό, αφενός, δεν μπορεί να αποδοθεί στο νέο Νόμο πλαίσιο στο βαθμό που αυτός δεν είχε ακόμα τεθεί σε ισχύ, αφετέρου, θα έπρεπε να εξετασθεί συνδυαστικά με τη δραστική μείωση της κρατικής χρηματοδότησης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Πρέπει, δηλαδή, να τονιστεί ότι η παρατηρούμενη βελτίωση συντελέστηκε υπό εξαιρετικά δύσκολες οικονομικές συνθήκες. Βέβαια, πρέπει να παρατηρηθεί ότι μια σειρά από ιδρύματα, κυρίως ΤΕΙ αλλά όχι μόνο, φαίνεται να επηρεάζονται από τις

οικονομικές δυσκολίες. Με άλλα λόγια, μοιάζει να ανοίγει η ψαλίδα μεταξύ των πιο δυναμικών και ισχυρών ιδρυμάτων και των πλέον αδυνάτων.

Είναι γεγονός ότι θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι τα παρουσιαζόμενα στοιχεία είναι απογοητευτικά για τα ελληνικά ιδρύματα στο βαθμό που κανένα από αυτά δεν βρίσκεται στα 100 πρώτα ή ότι μόλις ένα (1) ίδρυμα βρίσκεται στα 300 πρώτα. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να παρουσιαστούν τα μέτρα σύγκρισης (HEPNet, 2012).

Ένας **πρώτος δείκτης** θα μπορούσε να είναι ως προς το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της χώρας, στο μέτρο που το Πανεπιστήμιο θεωρείται άμεσα συνδεδεμένο με την αγορά, την ανάπτυξη της και τις ανάγκες της. Με άλλα λόγια ένα («καλό») Πανεπιστήμιο δεν μπορεί παρά να αντανακλά το κοινωνικό του συγκεκριμένο και τις ανάγκες (ή την ανάπτυξη) της οικονομίας στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί.

Σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα η Ελλάδα βρίσκεται α) Κατά το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (στοιχεία του 2010) στην 32η θέση παγκοσμίως σε σύνολο 183 κρατών (ή στο καλύτερο 18% του κόσμου), β) Κατά την Παγκόσμια Τράπεζα (στοιχεία του 2010) στην 32η θέση παγκοσμίως σε σύνολο 190 κρατών (ή το καλύτερο 17%) και γ) Κατά τη CIA World Fact book (στοιχεία του 2011) στην 34η θέση παγκοσμίως σε σύνολο 191 κρατών (ή στο καλύτερο 18%)³⁸.

Με βάση τα στοιχεία αυτά θα μπορούσε κανείς να προβεί στην αρχική εκτίμηση ότι τα ιδρύματα που βρίσκονται μεταξύ του 15 και 20% της παγκόσμιας κατάταξης ιδρυμάτων αντανακλούν τη θέση της χώρας στην παγκόσμια κατάταξη με βάση το ΑΕΠ. Αντίθετα, από τη μια, τα ιδρύματα που βρίσκονται στο καλύτερο 15% πετυχαίνουν καλύτερη ταξινόμηση σε σχέση με την ταξινόμηση της χώρας, κι από την άλλη, τα ιδρύματα πάνω από το καλύτερο 20% πετυχαίνουν χειρότερη ταξινόμηση.

Ένας **δεύτερος δείκτης** θα ήταν η σύγκριση της θέσης ενός ιδρύματος με την κατά κεφαλήν δαπάνη ανά φοιτητή, στο βαθμό που αυτή η σύγκριση μας βοηθά να καταλάβουμε την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, τόσο σε επίπεδο υποδομών όσο και σε επίπεδο επάρκειας προσωπικού. Αναζητώντας στοιχεία για αυτό το δείκτη, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι η Ελλάδα έχει πάψει να στέλνει στοιχεία στους μεγάλους διεθνείς οργανισμούς. Έτσι, στις τελευταίες εκδόσεις του ΟΟΣΑ και της Ουνέσκο δεν υπάρχουν στοιχεία για την Ελλάδα. Για να βρει κανείς σχετικά στοιχεία πρέπει να φτάσει το 2004, για τις εκδόσεις του ΟΟΣΑ. Με βάση λοιπόν τα διαθέσιμα στοιχεία του 2004 μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι η Ελλάδα καταλαμβάνει την προτελευταία θέση (σε σύνολο 30 χωρών, με τελευταία την Πολωνία).

Βέβαια, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι αυτή η κατάταξη αφορά τις πλέον αναπτυγμένες χώρες του κόσμου και συνεπώς υπερτονίζει την ελληνική υποχρηματοδότηση. Αυτό όντως είναι πιθανόν, όμως αν κάποιος στηρίζει αυτή την ιδέα τότε δεν μοιάζει ορθολογική η απαίτηση για βελτίωση της ελληνικής κατάταξης στην παγκόσμια κατάταξη των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, με 4.843 ευρώ ανά φοιτητή (συνολικά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ, στο συγκεκριμένο πίνακα ήταν 9.613 ευρώ. Συνεπώς, η ελληνική χρηματοδότηση αντιστοιχούσε στο 50,4% του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ.

Για χώρες με περιορισμένο ΑΕΠ, συνεπώς με περιορισμένες δυνατότητες της οικονομίας τους και με συγκριτικά χαμηλή χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης, το ζητούμενο θα μπορούσε να είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διάχυση της υπάρχουσας γνώσης και η ικανοποιητική εκπαίδευση μιας σημαντικής μερίδας του πληθυσμού τους. Σε αυτήν την περίπτωση, η ένταξη στο καλύτερο 1/3 της παγκόσμιας κατάταξης θα μπορούσε να έχει ισχυρό νόημα. Σε αυτήν την εκδοχή, η περίπτωση της Ελλάδας μπορεί να είναι άξια προσοχής τόσο για χώρες με ανάλογο ΑΕΠ όσο και για τις ισχυρότερες χώρες του κόσμου.

³⁸ πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_%28nominal%29

Κεφάλαιο 3^ο – Νομοθετικό Πλαίσιο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας – Αναλυτική Παρουσίαση του Ν. 4009/2011

3.1 Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι η Ανώτατη Εκπαίδευση είναι «χαμένη στη μετάφραση» της πολυνομίας και της θεσμικής πολυπλοκότητας. Σήμερα οι νόμοι που την διέπουν ξεπερνούν τις 1.000 σελίδες. Οι νόμοι αυτοί έχουν να κάνουν με την δομή και τη λειτουργία, τη ρύθμιση θεμάτων οργάνωσης, την συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης, καθώς και την διασφάλιση της ποιότητας, των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Επιπλέον για κάθε ένα ΑΕΙ υπάρχει και ο αντίστοιχος Νόμος βάση του οποίου ιδρύθηκε. Επίσης υπάρχει το Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ έχει δημοσιευθεί ΦΕΚ σχετικά με το Πρότυπο Γενικό Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των ΑΕΙ. Στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου, ενώ αρχικά θα παρουσιαστεί μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση του νομοθετικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΕΙ, σε επόμενη ενότητα θα αναφερθούμε στα διακυβεύματα των αλλαγών στην ανώτατη εκπαίδευση, τα οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει ο νέος Νόμος Πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν.4009/2011, όπως αυτός ισχύει μέχρι σήμερα.

Η λίστα με τους νόμους, τα προεδρικά διατάγματα και τις υπουργικές αποφάσεις για τα ΑΕΙ παρατίθεται στο *Παράρτημα Β*, της παρούσας εργασίας.

3.2 Ιστορική Ανασκόπηση Νομοθετικού Πλαισίου Λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας

Το 1837 στην Αθήνα, ιδρύθηκε το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο, ενώ κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα επακολούθησαν και άλλα Πανεπιστήμια ανά την Ελλάδα. Η οργάνωση και η λειτουργία των Πανεπιστημίων καθορίστηκε και ρυθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος της Ελλάδας, το οποίο είναι σε ισχύ από το 1975, με μεταγενέστερες αναθεωρήσεις. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό «η Ανώτατη Εκπαίδευση είναι δημόσια και παρέχεται αποκλειστικά από πανεπιστημιακά ιδρύματα τα οποία είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), με πλήρη αυτοδιοίκηση και ακαδημαϊκή ελευθερία, και τα οποία τελούν υπό την εποπτεία του κράτους και χρηματοδοτούνται από αυτό. Η κρατική εποπτεία ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Με το Νόμο-Πλαίσιο 1268/1982 για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της Ανώτατης Εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκε μία μεγάλης κλίμακας μεταρρύθμιση στα Πανεπιστήμια, η οποία τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε στη συνέχεια με μία σειρά σημαντικών νόμων, όπως ο Ν. 1404/1983³⁹, με τον οποίο ιδρύθηκαν τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ), και ο Ν. 2083/1992, που περιλάμβανε και την τυπική πλέον οργάνωση των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων (Περιγραφή Ανώτατης Εκπαίδευσης - Πανεπιστημιακός Τομέας, 2012).

Από το 2001, με τον Ν. 2916/2001, η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελείται από τον Πανεπιστημιακό και τον Τεχνολογικό Τομέα, οι οποίοι διέπονται ως προς την οργάνωση και τη λειτουργία τους από τις ίδιες συνταγματικές διατάξεις. Επιπλέον, με το Νόμο-Πλαίσιο 3549/2007 μεταρρυθμίστηκε και εκσυγχρονίστηκε η δομή και το πλαίσιο της λειτουργίας των ΑΕΙ και ενισχύθηκε η αυτονομία, η

³⁹ Με τον νόμο αυτό έπαυσε να υφίσταται στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα η Ανώτερη Επαγγελματική Εκπαίδευση και την θέση της πήραν τα ΤΕΙ.

οικονομική αυτοτέλεια των ιδρυμάτων και η συνολικότερη διαφάνεια της λειτουργίας τους.

Τέλος, με το Ν.3187/2003 ορίστηκε ότι τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ) του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ) παρέχουν εκπαίδευση ισότιμη με αυτή των Πανεπιστημίων. Τα ΑΣΕΙ διέπονται αποκλειστικά από τον εν λόγω νόμο και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται βάσει αυτού. Από το 2007-08, οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές λειτουργούν ως Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες, ισότιμες με τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, σύμφωνα με το Ν.3432/2006. Επιπλέον με το Ν. 3450/2006, αναβαθμίστηκε η ναυτική εκπαίδευση, καθιστώντας την ισότιμη της εκπαίδευσης των ΤΕΙ.

Με το νόμο 2083/92 (άρθρο 27) ιδρύθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο⁴⁰ (ΕΑΠ), το οποίο αποτελεί αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και έχει ως αποστολή την παροχή εξ αποστάσεως προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, επί πληρωμή μετά από κλήρωση μέσω του διαδικτύου. Ο νόμος που ρυθμίζει τη λειτουργία του ΕΑΠ είναι ο Ν. 2552/97. Σε συνέχεια, ιδρύθηκε το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος⁴¹ (ΔΠΑΕ), με το νόμο 3391/2005 και έδρα την Θεσσαλονίκη. Προσφέρει μεταπτυχιακού επιπέδου σπουδές στην αγγλική γλώσσα και απευθύνεται κυρίως σε αλλοδαπούς πολίτες.

Τα θέματα σπουδών, τα μεταπτυχιακά προγράμματα, η λειτουργία, η δομή, η χρηματοδότηση, τα μισθολογικά θέματα των εκπαιδευτικών, τα θέματα διοίκησης και ισοτιμίας Ακαδημαϊκών και Επαγγελματικών τίτλων, καθώς και η αυτονομία των ΑΕΙ, διέπεται από μια σειρά Νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων, όπως αυτά αναλυτικά καταγράφονται στο *Παράρτημα Β: Σχετική Νομοθεσία ΑΕΙ*, της παρούσας εργασίας.

Ειδικότερα, η εσωτερική διάρθρωση, η οργάνωση και η λειτουργία των διοικητικών, οικονομικών και τεχνικών υπηρεσιών των Πανεπιστημίων, ο καθορισμός της γενικής εκπαιδευτικής και ερευνητικής πολιτικής του κάθε Τμήματος, όπως και ο προγραμματισμός, οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις τοποθέτησης του προσωπικού σε αντίστοιχες θέσεις, η κατανομή των πιστώσεων κ.ά. καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις και τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας κάθε Πανεπιστημίου.

Πρέπει να αναφερθεί ότι αναφορικά με την εφαρμογή της Διαδικασίας της Μπολόνια στη χώρα, προϋπήρχε μεγάλη συμβατότητα, καθώς το ελληνικό σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης ήταν ήδη οργανωμένο σε δύο επίπεδα, προπτυχιακό και μεταπτυχιακό, από το 1982.

3.3 Θεσμικές Μεταρρυθμίσεις για την χρονική περίοδο 2004-2008.

Για την καλύτερη παρουσίαση των αλλαγών που επιφέρει ο νέος Νόμος στα ΑΕΙ, κρίνεται σκόπιμο σε αυτό το σημείο να παρουσιάσουμε τις κυριότερες προγενέστερες του Ν.4009/2011 μεταρρυθμίσεις, που έλαβαν μέρος κατά το χρονικό διάστημα 2004-2008. Αυτές περιλαμβάνουν την ψήφιση Νόμων που ενισχύουν την αυτοδιοίκηση των Πανεπιστημίων, την εξωστρέφεια τους και τη δημιουργία αδιάβλητων και αντικειμενικών διαδικασιών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές ήταν αποτέλεσμα της δημιουργίας του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και περιλαμβάνουν 8 βασικά σημεία (Ταλιαδούρος, 2009):

⁴⁰ <http://www.eap.gr/>

⁴¹ <http://www.ihu.edu.gr/index.php/el.html>

Τομέας Μεταρρύθμισης	Νόμος	Περιγραφή
Ενίσχυση Εξωστρέφειας των Ελληνικών ΑΕΙ	N.3255/2004	✓ Κοινά μεταπτυχιακά ελληνικών με ξένων ΑΕΙ, ✓ Αυτόνομα προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών στα ΤΕΙ, ύστερα από αξιολόγηση
	N.3391/2005	Ίδρυση ΔιΠαΕ, που σηματοδοτεί την ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης
Ενίσχυση του Ακαδημαϊκού χαρακτήρα των ΤΕΙ	N.3549/2007	Ένταξη των ΤΕΙ στην Ανώτατη Βαθμίδα της Εκπαίδευσης (βάση του Άρθρου 16, §5 Συντάγματος)
	N.3404/2005	✓ Ενίσχυση των αναγκαίων διαδικασιών, λειτουργιών και δομών για τη διασφάλιση και προαγωγή της ποιότητας της ελληνικής ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης. ✓ Δυνατότητα στα ΤΕΙ για διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας ✓ Ενίσχυση αυτοδιοίκητου των ΤΕΙ, καθώς πλέον τα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων των ΤΕΙ καταρτίζονται με ευθύνη των ίδιων των Ιδρυμάτων ✓ Σύσταση νέων θέσεων Εκπαιδευτικού Προσωπικού, Ειδικού Τεχνικού Προσωπικού και Διοικητικού Προσωπικού
Εκσυγχρονισμός της λειτουργίας των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ	N.3549/2007	✓ Ενίσχυση της αυτοδιοίκησης ✓ Δικαίωμα επιλογής των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων από τους φοιτητές ✓ Σύνταξη του Πρότυπου Γενικού Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας ✓ Σύνταξη τετραετών Ακαδημαϊκών – Αναπτυξιακών Προγραμματισμών ✓ Καθιέρωση της καθολικής συμμετοχής στις εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης των ΑΕΙ ✓ Ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας και μέτρα στήριξης των φοιτητών ✓ Διαφάνεια στη διαδικασία εκλογής μελών ΔΕΠ
Εισαγωγή της Αξιολόγησης των ΑΕΙ	N. 3374/2005	✓ Καθιέρωση ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για τη διασφάλιση της ποιότητας των ακαδημαϊκών σπουδών και τη θεσμοθέτηση του Παραρτήματος Διπλώματος και του Συστήματος των Ακαδημαϊκών Πιστωτικών Μονάδων ✓ Σύσταση της Αρχής Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ)
Διαδικασία Μετεγγραφών Κατάργηση ΔΙΚΑΤΣΑ	N. 3282/2005	Καθιέρωση αντικειμενικού και αδιάβλητου συστήματος για τις μετεγγραφές εσωτερικού στα ΑΕΙ
	N. 3328/2005	Δημιουργία του ΔΟΑΤΑΠ στην θέση του ΔΙΚΑΤΣΑ, με νέο σύστημα αναγνώρισης τίτλων σπουδών αλλοδαπής σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, το οποίο οδήγησε στην επιτάχυνση και αντικειμενικοποίηση των διαδικασιών
Δια Βίου Μάθηση	N.3369/2005	Θεσμοθετείται η Δια Βίου Μάθηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, βάση και των κατευθυντήριων γραμμών από την Ευρώπη
Προώθηση Έρευνας και Τεχνολογίας	N.3653/2208	Εισαγωγή ενός σύγχρονου και δυναμικού πλαισίου θεσμών για την αποφασιστική προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας, με κοινή πρωτοβουλία των Υπουργείων Παιδείας και Ανάπτυξης

Πίνακας 10: Σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις για τα ΑΕΙ. Πηγή: Στρατηγική για την Ελληνική Εκπαίδευση.

Όπως είναι εμφανές και από τον παραπάνω πίνακα, η Ελλάδα κατά το χρονικό αυτό διάστημα υιοθέτησε αρκετές από τις επιταγές που είχε ορίσει η Συνθήκη της Μπολόνια, το 1999, στόχος της οποίας ήταν η κοινή ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση υψηλού επιπέδου. Η βασική υιοθέτηση όμως των στόχων της Συνθήκης, έγινε με την κύρωση του νέου Νόμου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ν. 4009/2011, ο οποίος αλλάζει σχεδόν όλα τα βασικά σημεία της δομής, λειτουργίας, διασφάλισης της ποιότητας των σπουδών και την διεθνοποίηση των ανώτατων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Ο νόμος 4009/2011, η αναλυτική παρουσίαση του οποίου ακολουθεί, ο οποίος ψηφίστηκε στις 30.8.2011 και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 6.9.2011 (ΦΕΚ Α' 195), επιφέρει αναμφισβήτητα καίριες αλλαγές στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση και άρα προκαλεί το ενδιαφέρον όχι μόνο των νομικών, αλλά και όλης της ακαδημαϊκής κοινότητας. Ταυτόχρονα ο νόμος αυτός αποτελεί πραγματική πρόκληση για σχολιασμό εκ μέρους της συνταγματικής θεωρίας, καθώς προκύπτει σειρά ολόκληρη ζητημάτων σε σχέση τόσο με το άρθρο 16 του Συντάγματος όσο και με άλλες διατάξεις του ισχύοντος Συντάγματος.

3.4 Παρουσίαση Ν. 4009/2011.

Είναι ιστορική για το Ελληνικό Κοινοβούλιο η ψήφιση του Νόμου 4009/2011 (ΦΕΚ 195/06-09-2011 Τεύχος Α), καθώς τον ψήφισαν τα 4/5 των βουλευτών. Το πιο σημαντικό στοιχείο της συναίνεσης αυτής είναι ότι δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ένα Νόμο πλαίσιο που δεν θα χρειαστεί να ανατραπεί σε μεγάλο βαθμό. Βεβαίως θα υπάρξουν, όπως άλλωστε έχουν ήδη ψηφιστεί, και αλλαγές και βελτιώσεις και διορθώσεις. Η τόσο μεγάλη πλειοψηφία της Βουλής, όμως, σημαίνει ότι για τα επόμενα 20 χρόνια - αυτός είναι συνήθως ο χρόνος που ζει ένας Νόμος στην Ανώτατη Εκπαίδευση - ο Νόμος θα βελτιωθεί, θα αποδώσει, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την καλή λειτουργία των Πανεπιστημίων και ΤΕΙ.

Βασικός στόχος του νέου νόμου είναι η δημιουργία ενός καινούργιου περιβάλλοντος στα Πανεπιστήμια και τα Τ.Ε.Ι. της χώρας, ώστε οι φοιτητές να μπορούν να αποκτήσουν το μέγιστο δυνατό επίπεδο γνώσεων, που θα τους διασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή προοπτική για το μέλλον τους. (Παιδείας, Ο Νέος Νόμος για την Ανώτατη Εκπαίδευση, Σε 50 Ερωτήσεις και απαντήσεις, 2011). Πρόκειται για ένα μεγάλο βήμα προς τη ριζική αλλαγή λειτουργίας ενός από τους σημαντικότερους θεσμούς της χώρας που είναι τα ΑΕΙ. Αποτελεί το πλαίσιο αρχών οργάνωσης και λειτουργίας των ΑΕΙ μέσα στο οποίο κάθε Ίδρυμα, με την έκδοση ΠΔ για τον Οργανισμό του, δύναται να διαφοροποιείται, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας και τα χαρακτηριστικά του, να διαμορφώνει τη διαφορετική ταυτότητα του, και να αναπτύσσει την ιδιαίτερη στρατηγική ανάπτυξης του στον ελληνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο (Διαμαντοπούλου, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Εξελίξεις και θέσεις για το νέο Θεσμικό Πλαίσιο, 2011).

Οι λόγοι που οδήγησαν στην δημιουργία και ψήφιση του νέου αυτού νόμου, ήταν από την μια πλευρά η ανάγκη διεθνοποίησης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, προκειμένου να ακολουθήσει την τάση (σε 22 από τις 27 χώρες της Ευρώπης, όπως στη Γαλλία, την Πορτογαλία, την Αυστρία, τη Σουηδία κλπ υπάρχουν σχετικές μεταρρυθμίσεις) για διεθνοποίηση τόσο των σπουδών όσο και του ρόλου των Ιδρυμάτων. Από την άλλη ο Ν.1268/82 επιτέλεσε το ρόλο του, «άνοιξε» τα πανεπιστήμια στην κοινωνία. Σε συνέχεια και συμπληρωματικά αυτού ισχύουν πληθώρα διατάξεων, νόμων και υπουργικών αποφάσεων, γεγονός που δυσκολεύει σε μεγάλο βαθμό τη σωστή λειτουργία των ΑΕΙ.

3.4.1 Σημεία Αλλαγών Ν. 4009/2011.

Με τις προτεινόμενες αλλαγές εισάγεται ένα νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, με έντονα τα χαρακτηριστικά της ισχυρής αυτοδιοίκησης, αυτοτέλειας και στοχοθεσίας παράλληλα όμως με τις διαδικασίες αξιολόγησης, την ανάδειξη της αριστείας και την πολύ-επίπεδη λογοδοσία και με εσωτερικά θεσμικά αντίβαρα.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι γενικοί στόχοι της αλλαγής, βάση των οποίων διαμορφώθηκε το τελικό κείμενο του νόμου είναι οι εξής 4:

- ✓ Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της λειτουργίας των ΑΕΙ, με σκοπό μια νέα σχέση εμπιστοσύνης με την πολιτεία και την κοινωνία, με λογοδοσία και ευθύνη. Νέα ταυτότητα, με νέα ηγεσία και ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ.
- ✓ Βελτίωση της ποιότητας των σπουδών και της μάθησης, με σκοπό τη δημιουργία πτυχίων με αντίκρισμα και τη κινητικότητα των φοιτητών καθώς και την ενίσχυση της διεπιστημονικότητας.
- ✓ Ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα και της διεθνούς παρουσίας των ΑΕΙ. Ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τη διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης
- ✓ Σύνδεση των ΑΕΙ με την αναπτυξιακή διαδικασία και την αγορά εργασίας.

Η ανάπτυξη των γνώσεων και των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, είναι το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας και είναι συνδεδεμένη με την προοπτική των δημόσιων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Για αυτό η νέα προοπτική της χώρας απαιτεί δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης εξωστρεφή, χωρίς εσωτερικά στεγανά, χωρίς στεγανά μεταξύ τους και σε διαρκή και δημιουργική αλληλεπίδραση με την κοινωνία και την οικονομία. Απαιτεί δημόσια ιδρύματα που θα αποτελούν χώρους δημιουργίας και προώθησης νέων ιδεών και προβληματισμών, καθώς και εφελκυστικό για νέα ποιοτική απασχόληση και επιχειρηματικότητα, βασισμένη στη γνώση, την τεχνολογία και την καινοτομία (Παιδείας, Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, 2011).

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, και για την καλύτερη παρουσίαση του νέου αυτού νόμου, μπορούμε να ομαδοποιήσουμε τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, σε 9 πυλώνες αλλαγών.

Οι πυλώνες των αλλαγών είναι:

1 Η αυτοδιοίκηση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

- ο Δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου ΝΠΙΔ σε κάθε ΑΕΙ για την διαχείριση και αξιοποίηση πόρων
- ο Κάθε ίδρυμα ρυθμίζει την οργάνωση και λειτουργία του βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών του (μέγεθος, γεωγραφική θέση, γνωστικά πεδία, στρατηγική στόχευση) και ανεξαρτητοποιείται από την κεντρική διοίκηση.

2 Εξασφάλιση της δημόσιας χρηματοδότησης και η κατανομή της με βάση την ποιότητα της λειτουργίας κάθε ιδρύματος και τις εθνικές προτεραιότητες.

Εισάγονται νέοι κανόνες χρηματοδότησης και η Ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που συνιστά την μετεξέλιξη της ΑΔΙΠ, αναλαμβάνει εισηγητικό ρόλο στην χρηματοδότηση, τη διαφάνεια των οικονομικών και τον έλεγχο της ποιότητας των Ιδρυμάτων

3 Αξιολόγηση και κοινωνική λογοδοσία παντού.

- ο Πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών καθώς και εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας των Ιδρυμάτων.
- ο Πέραν της αξιολόγησης καθιερώνεται και η υποχρεωτική πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών από Ανεξάρτητη Αρχή.
- ο Τέλος στο άσυλο της παρανομίας.
- ο Αξιολόγηση των καθηγητών κάθε πέντε χρόνια, με βαρύτητα της άποψης των φοιτητών τους

4 Νέα οργάνωση σπουδών με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας σπουδών για κάθε φοιτητή. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό προβλέπονται τα ακόλουθα:

- ο Διαδικασίες πιστοποίησης όλων των προγραμμάτων σπουδών
- ο Οργάνωση προγράμματος σπουδών από τον Οργανισμό του Ιδρύματος
- ο Διάρκεια σπουδών $n+2$ έτη και $n+n$ για τους εργαζόμενους φοιτητές. Με αυτό τον τρόπο μπαίνει τέλος στους αιώνιους φοιτητές, ενώ καθιερώνεται η μερική φοίτηση για τους εργαζόμενους φοιτητές
- ο Καθιέρωση της υποχρεωτικής εγγραφής των φοιτητών κάθε εξάμηνο
- ο Καθιέρωση εσωτερικού ERASMUS με προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών και μεταξύ των ελληνικών Πανεπιστημίων
- ο Καθιέρωση των πιστωτικών μονάδων, βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα
- ο Οργάνωση σπουδών σε τρεις κύκλους του ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης
- ο Οικονομική υποστήριξη στους φοιτητές, μέσω δανείων προς όλους τους φοιτητές και όχι μόνο τους μεταπτυχιακούς, ανταποδοτικές υποτροφίες με δυνατότητα απασχόλησης των φοιτητών στα ιδρύματα, κλπ
- ο Σύσταση Μεταπτυχιακής σχολής για την καλύτερη οργάνωση των μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών
- ο Σύσταση σχολής Διά Βίου Μάθησης – εκπαίδευση σε όλες τις ηλικίες και πρόβλεψη για εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- ο Θεσμοθέτηση του «Συνήγορου του Φοιτητή»

5 Σύγχρονο και αποτελεσματικό Μοντέλο Διοίκησης

- ο Ουσιαστικό αυτοδιοίκητο με εκχώρηση νέων αρμοδιοτήτων. Ο Οργανισμός είναι το «Σύνταγμα κάθε Ιδρύματος»
- ο Εισάγεται η έννοια του Συμβουλίου του Ιδρύματος ως αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της αυτοδιοίκησης και διαφάνειας
- ο Ο πρόεδρος είναι ο ακαδημαϊκός και διοικητικός ηγέτης του ιδρύματος.
- ο Οι εκπρόσωποι των φοιτητών έχουν άμεση συμμετοχή στα κύρια θεσμικά όργανα λήψης αποφάσεων και αξιολόγησης σπουδών και ο εκπρόσωπος τους στο Συμβούλιο Ιδρύματος.
- ο Κατάργηση των παραταξιακών ψηφοδελτίων στις εκλογικές διαδικασίες των ΑΕΙ

6 Επιστημονική αριστεία σε διεθνές επίπεδο

- ο Καθιέρωση του θεσμού των Κέντρων Αριστείας
- ο Οργάνωση γραφείων καινοτομίας και υποστήριξης πατέντας για καθηγητές και φοιτητές

7 **Διεθνοποίηση της λειτουργίας των ΑΕΙ** και η τόνωση της εξωστρέφειας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό προβλέπονται τα ακόλουθα:

- ο Προγράμματα προσέλκυσης ξένων φοιτητών
- ο Προγράμματα σπουδών και σε ξένη γλώσσα
- ο Δυνατότητα εκλογής και αλλοδαπών ως καθηγητών
- ο Εκλογή καθηγητών από διεθνούς σύνθεσης εκλεκτορικά σώματα
- ο Δυνατότητα μεταλαμπάδευσης γνώσης από την Ελλάδα προς το εξωτερικό και από το εξωτερικό προς την Ελλάδα με την μετακίνηση καθηγητών
- ο Δυνατότητα παράλληλης διδασκαλίας συγκεκριμένης διάρκειας Ελλήνων και ξένων καθηγητών σε Ελληνικά και ξένα ΑΕΙ
- ο Τρεις αντί για τέσσερις βαθμίδες καθηγητών κατά τα διεθνώς ισχύοντα

8 **Σύνδεσή τους με την κοινωνία και την οικονομία** και η απάντηση τους στις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές που φέρει η παγκοσμιοποίηση,

- ο Καθιέρωση των «επώνυμων εδρών» από χορηγούς
- ο Προβλέπεται αξιολόγηση του τρόπου και βαθμού εφαρμογής του Νόμου από Επιτροπή Εμπειρογνομόνων ανεξάρτητης αρχής μετά από μια τετραετία

9 **Ψηφιακό άλμα** στη διοίκηση και την εκπαίδευση των ΑΕΙ.

- ο Ηλεκτρονική ανάρτηση όλου του εκπαιδευτικού υλικού (παραδόσεις-σημειώσεις)
- ο Ενίσχυση ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών

Ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση των βασικών σημείων του Νόμου.

3.4.2 Αναλυτική παράθεση των βασικών σημείων - αλλαγών του Νέου Νόμου της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Σε συνέχεια της συνοπτικής παρουσίασης των 9 πυλώνων αλλαγής στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, και προκειμένου να διαφωτιστεί πλήρως το εύρος των αλλαγών που υιοθετήθηκαν με το ψήφισμα του εν λόγω Νόμου, παρατίθενται τα κομβικά σημεία του, βάση των άρθρων που των απαρτίζουν.

Με την ψήφιση του νόμου αυτού, αναθεωρείται το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ανώτατη εκπαίδευση και τίθενται νέοι κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας των Α.Ε.Ι. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων:

Α. Γενικές Αρχές (Άρθρα 1-4)

Στα τέσσερα πρώτα άρθρα του Νόμου, προσδιορίζονται:

- ✓ η δομή της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, από τον πανεπιστημιακό και τεχνολογικό τομέα,
- ✓ οι φοιτητές, οι οποίοι πλέον επηρεάζονται από τον αριθμό των ακαδημαϊκών εξαμήνων που παρακολουθούν για τις σπουδές τους, καθώς και
- ✓ το γενικό και ειδικό πρόγραμμα σπουδών,
- ✓ η ακαδημαϊκή ελευθερία,
- ✓ η αποστολή των ΑΕΙ

Μπαίνει τέλος στο άσυλο με τη μορφή που το ξέραμε μέχρι σήμερα. Το σημαντικό είναι τα Πανεπιστήμια να προασπίζουν την ακαδημαϊκή ελευθερία και την ελεύθερη διακίνηση ιδεών και να μπορούν να διασφαλίζουν την ασφάλεια της ακαδημαϊκής κοινότητας και τη δημόσια περιουσία. Βάση του Άρθρου 3, §3 «Σε

αξιόποινες πράξεις που τελούνται εντός των χώρων των ΑΕΙ εφαρμόζεται η κοινή νομοθεσία».

Στην αποστολή των ΑΕΙ έχει ενσωματωθεί η σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα (Άρθρο 4, §1.α), και η συνδεσιμότητα με την αγορά εργασίας. Στην αποστολή των ΑΕΙ έχει ενσωματωθεί η Δια Βίου Μάθηση (Άρθρο 4, §1.β). Η έμφαση στην Δια Βίου Μάθηση ήταν τόσο έντονη, που την χρονική περίοδο της ψήφισης του Νόμου, το Υπουργείο Παιδείας, είχε μετονομαστεί σε «Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων».

Β. Κανονιστικό Πλαίσιο Αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ (Άρθρα 5 και 6)

Με Προεδρικό Διάταγμα, εγκρίνεται ο Οργανισμός κάθε Ιδρύματος, μετά από γνώμη της Συγκλήτου, εισήγηση του Πρύτανη, και πρόταση του Συμβουλίου, ενώ αρχικά εκδίδεται πρότυπος Οργανισμός των ΑΕΙ, ως την έγκριση του Οργανισμού τους. Καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Οργανισμού του Ιδρύματος, καθώς επίσης και τα θέματα τα οποία θα πρέπει να καθορίζονται στον Εσωτερικό Κανονισμό κάθε Ιδρύματος.

Γ. Ορίζεται ότι κάθε Ίδρυμα αποτελείται από Σχολές (άρθρο 7)

Αποτελούν τις βασικές διοικητικές και ακαδημαϊκές μονάδες. Η Σχολή οργανώνει τα προγράμματα σπουδών, αναθέτει την υλοποίησή τους σε Τμήματα και απονέμει τα αντίστοιχα πτυχία. Ως Τμήμα νοείται, εφεξής, το σύνολο των Καθηγητών της Σχολής που διδάσκουν σε ένα πρόγραμμα σπουδών. Το Τμήμα αποτελεί τη βασική εκπαιδευτική μονάδα. Τα εργαστήρια, οι κλινικές και τα μουσεία υπάγονται στις σχολές, όπως ορίζεται στον Οργανισμό του ιδρύματος. Για πρώτη φορά επίσης προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις για συγχώνευση, κατάργηση ή μετονομασία των ΑΕΙ.

Δ. Ως προς τα Όργανα των ΑΕΙ και των Μονάδων τους (Άρθρα 8 - 13):

- ✓ Θεσμοθετείται νέο όργανο, το Συμβούλιο, και αναπροσδιορίζονται οι αρμοδιότητες των λοιπών οργάνων των Ιδρυμάτων (Σύγκλητος και Πρύτανης). Ειδικότερα, με το άρθρο 8 καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου, ο αριθμός των μελών του (11μελές ή 15μελές), και ρυθμίζονται τα σχετικά με τη διαδικασία ανάδειξης των εσωτερικών και εξωτερικών μελών του. Το Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την χάραξη της στρατηγικής για την ανάπτυξη του Ιδρύματος, την γενική εποπτεία και έλεγχο της λειτουργίας του Ιδρύματος, την πρόταση για την έκδοση του Οργανισμού (βάση του Αρ.5), την αναθεώρηση του Εσωτερικού Κανονισμού (βάση του Αρ.6), την εποπτεία του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ) (βάση του Αρ.58), καθώς και την εκλογή του Πρύτανη. Οι προϋποθέσεις για να εκλεγεί ένα πρόσωπο ως εξωτερικό μέλος του συμβουλίου είναι η καθολική του αναγνώριση στην επιστήμη, τα γράμματα, την τέχνη, τον κριτικό στοχασμό ή την κοινωνική του προσφορά. Εξωτερικά μέλη του συμβουλίου δεν μπορεί να είναι όσοι είχαν οικονομική σχέση με το ίδρυμα την τελευταία πενταετία. Η θητεία των μελών είναι δετής και μπορεί να ανανεωθεί μία ακόμη φορά.
- ✓ Ως Πρύτανης εκλέγεται Καθηγητής πρώτης βαθμίδας αναγνωρισμένου κύρους, της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, με ικανή διοικητική εμπειρία. Ο Πρύτανης, μεταξύ άλλων, προϊστάται του Ιδρύματος και το διευθύνει, εποπτεύει την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών του, επιβλέπει την τήρηση των νόμων, του Οργανισμού και του Εσωτερικού Κανονισμού, μεριμνά για τη συνεργασία των οργάνων του Ιδρύματος, των διδασκόντων και των φοιτητών, εκπροσωπεί το Ίδρυμα. Ο Πρύτανης δύναται να παυθεί με απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος.

- ✓ Ο συνολικός αριθμός των μελών της Συγκλήτου με δικαίωμα ψήφου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα είκοσι και καθορίζεται η συγκρότησή της, καθώς και οι αρμοδιότητές της.

Εν συνεχεία, προσδιορίζονται:

- α) τα όργανα της Σχολής (ο Κοσμήτορας, η Κοσμητεία, η Γενική Συνέλευση), η διαδικασία εκλογής του Κοσμήτορα, οι αρμοδιότητές του, καθώς και οι αρμοδιότητες της Κοσμητείας,
- β) τα όργανα του Τμήματος (ο Διευθυντής και η Συνέλευση), η διαδικασία εκλογής του Διευθυντή, οι αρμοδιότητές του καθώς και οι αρμοδιότητες της Συνέλευσης (άρθρα 9-10),
- γ) τα όργανα της Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών (ο Κοσμήτορας, η Κοσμητεία, ο Διευθυντής Μεταπτυχιακού ή Διδακτορικού και η ομάδα των διδασκόντων), και
- δ) τα όργανα της Σχολής δια βίου μάθησης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (άρθρα 11-12).

Ε. Αξιολόγηση – Διαφάνεια (Άρθρα 14-15)

Σε αυτά τα δύο άρθρα γίνεται αναφορά στην συγκρότηση της Μονάδας Διασφάλισης της Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.) και στις αρμοδιότητές της, καθώς επίσης και στην υποχρέωση των ΑΕΙ για ανάρτηση στην οικεία ιστοσελίδα τους, κάθε δυνατή πληροφόρηση σχετικά με τα διοικητικά τους όργανα και τις αποφάσεις τους, τις πηγές και τη διαχείριση των πόρων, την οργάνωση των σπουδών, τον αριθμό των φοιτητών κλπ.

ΣΤ. Ως προς το προσωπικό των Α.Ε.Ι., ορίζονται τα ακόλουθα (Κεφάλαιο ΣΤ, Άρθρο 16):

- ✓ το διδακτικό και ερευνητικό έργο στα Α.Ε.Ι. ασκείται από τους Καθηγητές οι οποίοι, εφεξής, διακρίνονται σε Καθηγητές πρώτης βαθμίδας (Καθηγητές), Αναπληρωτές Καθηγητές και Επίκουρους Καθηγητές.
- ✓ Οι Καθηγητές και οι Αναπληρωτές Καθηγητές εκλέγονται ως μόνιμοι, ενώ οι Επίκουροι Καθηγητές εκλέγονται για τετραετή θητεία, με δυνατότητα ανανέωσης για άλλη μία θητεία μετά από κρίση.
- ✓ Οι θέσεις των Καθηγητών είναι ενιαίες, ανήκουν στο Ίδρυμα και κατανέμονται και ανακατανέμονται στις Σχολές προπτυχιακών σπουδών συμφώνως προς τις εκπαιδευτικές ανάγκες των Σχολών αυτών, με εισήγηση του Πρύτανη και απόφαση της Συγκλήτου.
- ✓ Η διδασκαλία μαθημάτων στα Α.Ε.Ι., καθώς και η άσκηση των λοιπών διδακτικών δραστηριοτήτων, μπορεί να ανατίθενται, με ατομικές συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου διάρκειας ενός έως τριών ακαδημαϊκών ετών, πλήρους απασχόλησης, σε εντεταλμένους διδασκάλους.

Περαιτέρω, ρυθμίζονται τα σχετικά με την επιλογή και την εξέλιξη των Καθηγητών (Άρθρα 18-23):

- ✓ γίνεται πλέον από ειδικές (7μελείς) επιτροπές, τρία μέλη τουλάχιστον των οποίων προέρχονται από το μητρώο εξωτερικών μελών των Ιδρυμάτων (άρθρο 18),
- ✓ καθιερώνεται διαδικασία αξιολόγησης των Καθηγητών όλων των βαθμίδων
- ✓ με τον Οργανισμό κάθε Ιδρύματος καθορίζονται τα αντικειμενικά κριτήρια της αξιολόγησης, η ακριβής διαδικασία, ο τρόπος ορισμού των αξιολογητών, οι

ειδικότερες διαβαθμίσεις της αξιολόγησης, καθώς και ο τρόπος επιβράβευσης όσων αρίστευσαν (άρθρο 21), και

- ✓ οι καθηγητές εκλέγονται ως πλήρους απασχόλησης,
- ✓ μετά τη συμπλήρωση τριετούς πραγματικής άσκησης καθηκόντων στη βαθμίδα διορισμού τους, μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία της μερικής απασχόλησης, οπότε και λαμβάνουν το 35% των τακτικών αποδοχών τους (άρθρο 23).

Ζ. Όσον αφορά τις σπουδές, (άρθρα 30-39)

Προσδιορίζεται η διάρθρωσή τους σε τρεις κύκλους και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με το διδακτικό έργο, το πρόγραμμα σπουδών, τη χρονική διάρκεια των σπουδών και τα συγγράμματα. Οι φοιτητές που αποδεδειγμένα εργάζονται τουλάχιστον 20 ώρες εβδομαδιαίως, δύνανται να εγγράφονται ως φοιτητές μερικής φοίτησης. Επίσης οι φοιτητές δύνανται να διακόψουν την φοίτηση τους για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Μετά το πέρας της περιόδου κανονικής φοίτησης, που ισούται με τον ελάχιστο αριθμό των αναγκαίων για την απονομή του τίτλου σπουδών εξαμήνων, προσαυξημένο κατά τέσσερα εξάμηνα, οι φοιτητές μπορούν να εγγραφούν στα εξάμηνα, μόνον εφόσον πληρούν τους όρους συνέχισης της φοίτησης που καθορίζονται στον Οργανισμό κάθε Ιδρύματος.

Ο πρώτος κύκλος συνίσταται στην παρακολούθηση ενός προγράμματος σπουδών, περιλαμβάνοντας μαθήματα που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστον σε 180 ακαδημαϊκές μονάδες, και ολοκληρώνεται με τη λήψη τίτλου σπουδών (άρθρα 30 παρ. 2 και 31-37).

Ο δεύτερος κύκλος σπουδών συνίσταται στην παρακολούθηση προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών, περιλαμβάνοντας ανά πρόγραμμα σπουδών μαθήματα που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστο σε 60 και κατά μέγιστο σε 120 ακαδημαϊκές μονάδες, και ολοκληρώνεται με τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Σπουδών (Μ.Δ.Σ.) (άρθρα 30 παρ. 3 και 38).

Ο τρίτος κύκλος σπουδών συνίσταται στην παρακολούθηση προγράμματος διδακτορικών σπουδών, το οποίο περιλαμβάνει ανά πρόγραμμα σπουδών μαθήματα που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστον σε 60 και κατά μέγιστο σε 120 ακαδημαϊκές μονάδες, και οδηγεί στην εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και στη λήψη διδακτορικού διπλώματος (άρθρα 30 παρ. 4 και 39).

Η. Φοιτητικά Ζητήματα. Περαιτέρω φοιτητικά ζητήματα ρυθμίζονται ειδικότερα με τα άρθρα 36, 49 έως 55.

Μεταξύ άλλων, ορίζεται ο χρόνος κτήσης και διατήρησης της φοιτητικής ιδιότητας, καθορίζονται τα σχετικά με τους φοιτητικούς συλλόγους, προβλέπεται η δυνατότητα συγκρότησης σε κάθε Ίδρυμα συμβουλίων φοιτητικής μέριμνας και σπουδών, καθώς και η σύσταση και λειτουργία ενιαίου ή αυτοτελούς ανά Σχολή γραφείου υποστήριξης διδασκαλίας, ορίζεται ότι οι προπτυχιακοί, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι υποψήφιοι διδάκτορες δικαιούνται πλήρη ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, ρυθμίζονται ζητήματα σίτισης και στέγασης φοιτητών, υποτροφιών και εκπαιδευτικών δανείων, συνιστάται δε σε κάθε Ίδρυμα αυτοτελές γραφείο υπό την επωνυμία «Συνήγορος του φοιτητή».

Θ. Οικονομικά Θέματα των Α.Ε.Ι. (Άρθρα 56-63)

Ορίζεται ρητώς ότι τα Α.Ε.Ι. επιχορηγούνται από το Κράτος για την εκπλήρωση της αποστολής τους στο πλαίσιο των προβλεπόμενων συμφωνιών προγραμματικού σχεδιασμού (άρθρο 62) και των κανόνων κατανομής της δημόσιας χρηματοδότησης (άρθρο 63), καθορίζονται οι σχετικοί πόροι τους και προβλέπεται ότι απολαύουν ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας στην επιλογή και διαμόρφωση των κατά την κρίση

τους πρόσφορων μέσων για την πραγμάτωση της αποστολής τους και την εξυπηρέτηση των σκοπών τους.

Η θεώρηση των χρηματικών ενταλμάτων από τον αρμόδιο πάρεδρο ή επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την εκκαθάριση των δαπανών των ΑΕΙ, περιορίζεται σε έλεγχο νομιμότητας των δαπανών και δεν περιλαμβάνει σε καμία περίπτωση και έλεγχο σκοπιμότητας τους. Ο Διατάκτης των δαπανών του ΑΕΙ είναι ο Πρύτανης.

Περαιτέρω, θεσμοθετείται η δυνατότητα ίδρυσης με προεδρικό διάταγμα σε κάθε Α.Ε.Ι. νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου (ν.π.ι.δ.) υπό τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, με μία μόνο μη μεταβιβάσιμη μετοχή που ανήκει στο οικείο Α.Ε.Ι., για την αξιοποίηση και διαχείριση μέρους ή του συνόλου των πόρων τους, το οποίο διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο (άρθρο 58). Το εν λόγω ν.π.ι.δ. — με έδρα την έδρα του Ιδρύματος — λειτουργεί υπό την ευθύνη και τον έλεγχο του οικείου Α.Ε.Ι. και δεν υπάγεται στην κατηγορία των οργανισμών και επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, δεν εφαρμόζονται δε σε αυτό ούτε και στις εταιρείες των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, αμέσως ή εμμέσως, σε αυτό, οι διατάξεις που διέπουν το δημόσιο, με εξαίρεση αυτές που ορίζονται ρητώς στις διατάξεις του Νόμου.

Ως «περιουσία», που υπόκειται στην αξιοποίηση και διαχείριση του ν.π.ι.δ. νοούνται τα παντός είδους ακίνητα και κινητά περιουσιακά στοιχεία του Ιδρύματος, τα οποία παραχωρούνται σε αυτό κατά χρήση, με απόφαση του Πρύτανη που εγκρίνεται από το Συμβούλιο του Ιδρύματος.

Το Ν.Π.Ι.Δ. μεριμνά μεταξύ άλλων για τη λήψη χρηματοδοτήσεων οποιασδήποτε μορφής χρηματοδότησης, την παροχή υπηρεσιών προς τρίτους έναντι αμοιβών, την εκπόνηση μελετών, διαχείριση ερευνητικών προγραμμάτων, την συνεργασία με φορείς της ημεδαπής ή αλλοδαπής για την προώθηση ερευνητικών αποτελεσμάτων, καθώς και την παραγωγή προϊόντων μικρής κλίμακας. Τέλος θα είναι αρμόδιο για το γραφείο καινοτομίας και διασύνδεσης, την διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγική διαδικασία και την ίδρυση εταιρειών τεχνολογικής βάσης.

Ι. Εθνική Στρατηγική για Ανώτατη εκπαίδευση (Άρθρα 61 - 62)

Καθορίζεται το πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, το οποίο καταρτίζεται ανά τετραετία από τον Υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τις συμφωνίες προγραμματικού σχεδιασμού.

Κ. Διασφάλιση και Πιστοποίηση της Ποιότητας (Άρθρα 64 έως 75)

Με τα άρθρα 64 έως 75 ρυθμίζονται τα σχετικά με τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό, η ανεξάρτητη διοικητική αρχή υπό την επωνυμία «Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση», που έχει συσταθεί με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν. 3374/2005, μετονομάζεται σε «Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση» (ΑΔΙΠ) με διεθνή ονομασία «Hellenic Quality Assurance and Accreditation Agency» (HQA) και καθορίζονται εκ νέου η αποστολή της, οι αρμοδιότητές της, τα διοικητικά της όργανα, καθώς και η διαδικασίες και τα κριτήρια πιστοποίησης της ποιότητας.

Πέραν της αξιολόγησης των ΑΕΙ, η Αρχή πλέον γνωμοδοτεί για το πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, υποστηρίζει την υλοποίηση του και εισηγείται για την κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης των ΑΕΙ (Άρθρο 73).

Λ. Μεταβατικές Διατάξεις (Άρθρα 76 έως 82)

Τέλος, ορίζονται οι καταργούμενες δια του παρόντος διατάξεις, και εισάγονται μεταβατικές διατάξεις, αναγκαίες για τη μετάβαση στο νέο θεσμικό πλαίσιο των Α.Ε.Ι..

Μεταξύ αυτών είναι διατάξεις για την εκλογή των πρώτων οργάνων των ΑΕΙ για την συγκρότηση σχολών, η αντιστοίχιση των βαθμίδων των καθηγητών των ΤΕΙ με αυτές των Πανεπιστημίων. Τέλος στο Άρθρο 81, αναφέρονται όλες οι καταργούμενες διατάξεις.

3.5 Προβλήματα – Προσδοκώμενα Αποτελέσματα από την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 (Διαμαντοπούλου, Προβλήματα - Προβλεπόμενες παρεμβάσεις απο το Νόμο- Προσδοκώμενα αποτελέσματα, 2011).

Στο πλαίσιο του παρόντος υποκεφαλαίου, θέλουμε να παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας, προώθησε και τεκμηρίωσε την ανάγκη για την ψήφιση του νέου νόμου Πλαίσιο. Είναι γεγονός πως πολλά σημεία ήταν απαραίτητο να ληφθούν υπόψη, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα χρόνια προβλήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ	ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
1. Υποβάθμιση - Εσωστρέφεια και απομόνωση. Η Ανώτατη Εκπαίδευση προ νόμου δεν είχε καταφέρει να συνδεθεί οργανικά με τις διεθνείς εξελίξεις. Ο αριθμός των Ελλήνων που προτιμούν να σπουδάσουν στο εξωτερικό παραμένει μεγάλος. Παρά τη μεγάλη αύξηση παγκοσμίως των νέων που σπουδάζουν σε άλλη χώρα από τη δική τους (περί τα 3 εκ), τα ελληνικά ιδρύματα παραμένουν απρόσιτα σε αυτούς.	Ο νέος νόμος προβλέπει το άνοιγμα των δυνατοτήτων των ΑΕΙ για την προσέλκυση φοιτητών και καθηγητών από το εξωτερικό, τη σύναψη συμφωνιών, την παροχή κοινών προγραμμάτων, κ.ο.κ.	Να μουν όσο το δυνατόν περισσότερα ελληνικά Πανεπιστήμια στις διεθνείς λίστες με τα 100 καλύτερα Πανεπιστήμια στον κόσμο. Η μετατροπή της χώρας μας από χώρα εξαγωγής φοιτητών σε χώρα που επιλέγεται από φοιτητές άλλων χωρών για την ποιότητα των σπουδών που παρέχεται στα ιδρύματά της. Οι Έλληνες φοιτητές αποκτούν πτυχία με διεθνές αντίκρισμα, ποιότητα και αναγνώριση. Η ελληνική οικονομία να βρει νέους πόρους.
2. Απουσία λογοδοσίας στην κοινωνία που πληρώνει. Η Ανώτατη Εκπαίδευση ενώ ζητεί διαρκώς πόρους δεν αποδίδει λογαριασμό για το πώς τους αξιοποιεί. Καθώς μάλιστα η διεκδίκηση των πόρων δεν σχετίζεται με δείκτες ποιότητας και αποτελεσματικότητας, δημιουργείται εύλογα η εντύπωση στην κοινή γνώμη πως λειτουργεί ως μια «μαύρη τρύπα» μέσα στην οποία χάνονται πολύτιμοι πόροι.	Κάθε ίδρυμα αναλαμβάνει την ευθύνη για την διασφάλιση της ποιότητάς του. Αξιολογείται εξωτερικά από την Ανεξάρτητη Αρχή και πιστοποιείται για την ποιότητά του. Αν δεν ανταποκρίνεται στα διεθνή επίπεδα ποιότητας, διακόπτεται η χρηματοδότησή του και η εγγραφή φοιτητών σε αυτό. Ο Πρόεδρος της Ανεξάρτητης Αρχής εξακολουθεί να επιλέγεται από τη Βουλή ενώ τα	Υψηλής ποιότητας ιδρύματα με εξωτερική αντικειμενική πιστοποίηση. Διαφανή οικονομικά και επιστημονικά στοιχεία για κάθε Ίδρυμα, Σχολή και Πρόγραμμα Σπουδών για την καλύτερη ενημέρωση και δυνατότητες επιλογής των ενδιαφερομένων αλλά και της κοινωνίας στο σύνολό της.

	μέλη του Συμβουλίου της θα επιλέγονται στη βάση διαφανών προκηρύξεων και με τη σύμφωνη γνώμη των ΑΕΙ. Το Συμβούλιο του Ιδρύματος έρχεται να λειτουργήσει επιτελικά ως προς το Υπουργείο, να χαράζει το στρατηγικό σχεδιασμό και να λειτουργήσει με διαφάνεια ως προς τη διοίκηση και διαχείρισή του. Η εκλογή πρυτάνεων / προέδρων, κοσμητόρων, κλπ προβλέπεται μετά από διαφανή, ανοιχτή προκήρυξη. Έτσι, κριτήριο είναι οι διοικητικές και ακαδημαϊκές δυνατότητες των υποψηφίων και οι στόχοι του κάθε ιδρύματος για το άμεσο και απώτερο μέλλον.	
3. Αναποτελεσματική Οργάνωση Σπουδών Χαρακτηριστικά στοιχεία: α) Την τελευταία πενταετία το 20% των φοιτητών στα ελληνικά ΑΕΙ δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές του. β) Από τους 100 φοιτητές που πέτυχαν στις εξετάσεις των ΤΕΙ, μόνο οι 42 πήραν πτυχίο τα τελευταία 5 χρόνια. γ) Ενώ η μέση διάρκεια φοίτησης στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι 4,5 χρόνια, η μέση διάρκεια σπουδών στην ουσία είναι 6 χρόνια, με το 55% των φοιτητών να σπουδάζουν για πάνω από 6 χρόνια, ενώ το 15 % των φοιτητών για πάνω από 7 χρόνια. δ) Από τους 580 χιλιάδες φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι σε ΑΕΙ και ΤΕΙ, μόνο οι 240 χιλιάδες φοιτητές ζήτησαν να πάρουν βιβλία το 2011. Επίσης, τα ΑΕΙ έχουν γίνει εξεταστικά κέντρα με συνεχείς εξεταστικές και λίγο μάθημα. Δεν υπάρχει υποχρεωτική παρακολούθηση τις περισσότερες φορές όπως δεν υπάρχει και «ακαδημαϊκή	Ο νέος νόμος λειτουργεί αποτρεπτικά σε μια συνεχή εξίσωση προς τα κάτω, με ελάχιστη προσπάθεια και έλλειψη αποτελέσματος, η διαρκής εσωτερική αξιολόγηση των διδασκόντων και των υπηρεσιών των ιδρυμάτων με τη συμμετοχή και των φοιτητών, η εξωτερική αξιολόγηση με βάση διεθνείς κανόνες, η θετική διάκριση και επιβράβευση κάθε πρακτικής με ποιότητα και αριστεία στη διδασκαλία, δίνουν αξία και προοπτική στους φοιτητές. Προκειμένου να ενισχυθεί η διεπιστημονικότητα και να αρθούν οι στεγανές προσεγγίσεις των μονοθεματικών τμημάτων, καθίσταται ως βασική διοικητική και ακαδημαϊκή μονάδα σε κάθε ίδρυμα, η σχολή. Κάθε σχολή οργανώνει διαφορετικά προγράμματα σπουδών, και απονέμει τα αντίστοιχα πτυχία. Οι σχολές μπορούν επίσης να οργανώνουν ενιαίο πρόγραμμα σπουδών στο πρώτο έτος, ώστε να εισάγονται οι φοιτητές σε σχολές και να εντάσσονται στα προγράμματα σπουδών μετά το	Οργανώνονται οι φοιτητικές σπουδές ώστε να οδηγούν και σε σπουδές με ποιότητα και πτυχία με αξία και αντίκρισμα, με βάση τα ενδιαφέροντα, τις προτιμήσεις και τις επιλογές των φοιτητών και τις προοπτικές τους στην αγορά εργασίας. Οι φοιτητές αποκτούν περισσότερες, καλύτερες και πιο ευέλικτες εκπαιδευτικές επιλογές. Με πιο «δομημένες» σπουδές, η γνώση, οι δεξιότητες και οι δυνατότητες αυξάνουν γεωμετρικά και άρα, οι απόφοιτοι αποκτούν περισσότερες και καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές για εργασία ανάξια των προσόντων και των ικανοτήτων τους. Δεν θα υπάρχει πια λόγος, ελληνικές επιχειρήσεις να ψάχνουν μόνο μεταξύ των πτυχιούχων του εξωτερικού για ορισμένες δεξιότητες. Τα

συνέχεια». Τέλος, η Ελλάδα είναι από τις τελευταίες χώρες που δεν έχουν εναρμονίσει την οργάνωση και διάρθρωση των σπουδών τους σε 3 κύκλους σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Το αποτέλεσμα είναι οι Έλληνες φοιτητές να μην μπορούν να δρέψουν τα πλεονεκτήματα και προνόμια του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης λόγω της έλλειψης εργαλείων συγκρισιμότητας των ελληνικών πτυχίων.	πρώτο έτος. Όλα τα Προγράμματα Σπουδών θα είναι πιστοποιημένα εξασφαλίζοντας την ποιότητα και τη διαφάνεια στη μάθηση που παρέχουν και την καλλιέργεια και ανάπτυξη σύγχρονων γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων των φοιτητών. Με καθυστέρηση 10 και πλέον χρόνων, εναρμονίζεται τη διάρθρωση των σπουδών, σε τρεις κύκλους, σύμφωνα με τα πρότυπα όχι μόνο των χωρών της Ευρώπης, αλλά και της Ασίας, της Αυστραλίας, της Αφρικής, και της Αμερικής. Τα πτυχία των ελληνικών ΑΕΙ αναγνωρίζονται, σε όλο τον υπόλοιπο πλανήτη. Προκειμένου να διασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ ομοειδών προγραμμάτων σπουδών τόσο επί ακαδημαϊκών ζητημάτων όσο και επί επαγγελματικών δικαιωμάτων, το σύνολο των ακαδημαϊκών μονάδων ανά γνωστικό πεδίο και τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης θα ορίζεται με ΠΔ. Με άλλα λόγια, δεν θα είναι δυνατόν για ένα πανεπιστήμιο να δίνει πτυχίο Φυσικής σε τρία χρόνια ενώ ένα άλλο σε τέσσερα. Θα έχουν την ίδια διάρκεια. Κύριο κριτήριο για τον προσδιορισμό των α.μ. κάθε προγράμματος αποτελούν οι αντίστοιχες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης.	προγράμματα σπουδών των ελληνικών ΑΕΙ θα είναι πλέον ανοιχτά στις κοινωνικές ανάγκες και όχι απλά άθροισμα ακαδημαϊκών στεγανών. Επίσης, ανοίγει ο δρόμος για συνεργασίες των ΑΕΙ με ιδρύματα του εξωτερικού (λόγω των α.μ.) και αυξάνει τις ακαδημαϊκές ευκαιρίες για τους Έλληνες. Μειώνεται το κόστος για την ελληνική οικογένεια.
4. Καθηγητές. Η χώρα μας έχει μεγάλο αριθμό σπουδαίων και διεθνώς αναγνωρισμένων επιστημόνων. Η σημερινή κατάσταση όμως, έχει τραυματίσει την εικόνα κύρους και αξιοπιστίας που πρέπει να έχει ο πανεπιστημιακός δάσκαλος στα μάτια της κοινωνίας. Είναι χαρακτηριστικό πως μόνο το τελευταίο 12μηνο έχουν φθάσει στο Υπουργείο Παιδείας, 103 καταγγελίες για εξελίξεις καθηγητών, καθώς και	Διαρκής (ανά 5 έτη) αξιολόγηση μόνιμων καθηγητών με σκοπό την εμπέδωση "κουλτούρας αξιολόγησης" στα Α.Ε.Ι, την επιβράβευση των αρίστων και τη βελτίωση του ακαδημαϊκού έργου. Η προσωπική αξιολόγηση των καθηγητών γίνεται με διεθνώς αποδεκτή μεθοδολογία, η οποία προβλέπει εμπιστευτικότητα και συμμετοχή έμπειρων εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογητών με σημαντική αναγνώριση για το	Ο πανεπιστημιακός δάσκαλος ξαναγίνεται η «ψυχή» του Πανεπιστημίου ενώ εξασφαλίζεται πως θα βρίσκουν ανοιχτό το δρόμο οι νέοι επιστήμονες. Στόχος είναι η αξιοκρατία παντού και ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους επιστήμονες με τη μείωση των βαθμίδων με μονιμότητα.

καταγγελίες για καταχρήσεις, αποχή από μαθήματα, οικογενειοκρατία, αυθαιρεσίες, κλπ. Κάθε αναβολή στη λήψη μέτρων για την αντιστροφή αυτής της κατάστασης οδηγεί την κοινωνία στο «όλοι ίδιοι είναι», κάτι που καταφανώς αδικεί το ακαδημαϊκό έργο της μεγάλης πλειοψηφίας. Η αδιαφάνεια που επικρατεί πολλές φορές σήμερα, ιδιαίτερα γύρω από την εκλογή και ως την εξέλιξη αδικεί τους καλούς.	επιστημονικό τους έργο. Οι βαθμίδες καθηγητών θα είναι τρεις (επίκουρος καθηγητής, αναπληρωτής καθηγητής, καθηγητής) με μονιμότητα στις δύο τελευταίες. Επίσης ο νόμος προβλέπει μικρότερα, πιο ευέλικτα και πιο διαφανή εκλεκτορικά σώματα με μέλη που ήδη θα ανήκουν σε δημοσιοποιημένη «δεξαμενή». Το Υπουργείο Παιδείας θα ηλεκτρονικοποιήσει όλη την διαδικασία εκλογών/εξελίξεων μελών ΔΕΠ/ΕΠ με όλα τα δεδομένα στη δημοσιότητα.	Συνδέονται η αξιολόγηση με την πορεία των καθηγητών. Παρέχονται κίνητρα σε καθηγητές πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Υπάρχουν θετικές μεταβατικές διατάξεις για τους λέκτορες και τους υπό διορισμόν λέκτορες.
5. Δαπάνες χωρίς ορατό αποτέλεσμα Πριν από την τρέχουσα κρίση, το ύψος της χρηματοδότησης των ελληνικών Α.Ε.Ι. ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν μεταξύ των υψηλότερων της Ευρώπης (5^ο στην κατάταξη).. Πολύ υψηλότερο από χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία. Το σχεδόν 1,5 δισ . ευρώ των δαπανών του 2009 και το σχεδόν 1,4 δισ . ευρώ των δαπανών του 2010 για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ είναι χρήματα του ελληνικού λαού που δόθηκαν όπως και όλα τα προηγούμενα χρόνια με βάση τις εισροές στα Ιδρύματα (π.χ. αριθμός εισακτέων φοιτητών) και όχι με στοιχεία απόδοσης αυτής της επένδυσης (π.χ. αριθμός αποφοίτων). Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα που η χρηματοδότηση δεν ακολουθούσε κανένα ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτηριστικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας αλλά δινόταν με βάση πολιτικό-γεωγραφικά κριτήρια και μικροπολιτικές επιδιώξεις. Συχνά όμως, η δημόσια χρηματοδότησή τους είτε έμενε αναξιοποίητη λόγω της γραφειοκρατίας και της έλλειψης αναπτυξιακής στρατηγικής, είτε διοχετευόταν σε ανάγκες των	Το νέο σύστημα χρηματοδότησης ξεπερνά τη λογική ότι δαπάνη ισούται με έργο και αποτέλεσμα. Η δημόσια χρηματοδότηση κατανέμεται στα ιδρύματα, ύστερα από εισήγηση της ανεξάρτητης αρχής, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και δείκτες ποιότητας και αποτελεσματικότητας. Τα ιδρύματα αποκτούν ισχυρά κίνητρα να βελτιώσουν την ποιότητά τους και να πετύχουν καλύτερα τους στόχους τους. Με την επίτευξη του παραπάνω στόχου δηλαδή της διαφάνειας στον τρόπο κατανομής οφείλουμε να προχωρήσουμε και στην κατανομή μέρους της χρηματοδότησης μέσα από ανταγωνιστικούς θεσμούς ώστε να επιβραβεύεται η αριστεία.	Κατοχυρώνεται ένα σύστημα χρηματοδότησης με διαφάνεια, λογοδοσία, αποτίμηση και αξιολόγηση της απόδοσης του κάθε ευρώ των Ελλήνων πολιτών. Η Πολιτεία και τα Ιδρύματα είναι υπόλογα στον Ελληνικό λαό όχι μόνο για το επίπεδο των σπουδών που προσφέρουν αλλά και για το κόστος τους, χωρίς ο ένας να καλύπτει τον άλλον. Στις συνθήκες κρίσης, και όχι μόνο, διασφαλίζεται η καλύτερη απόδοση των χρημάτων των φορολογουμένων, το δικαίωμα στις σπουδές για ευρύτερες κοινωνικές ομάδες, και το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, που είναι το θεμέλιο για την ανάπτυξη και την σταθερή υπέρβαση των μεγάλων οικονομικών προβλημάτων.

Ιδρυμάτων με αδιαφάνεια και χωρίς μέτρο (προμήθειες, εργολαβίες, διαγωνισμοί κ.λπ.).		
6. Τα συγγράμματα. Το μέχρι πρότινος σύστημα που ίσχυε στη διανομή συγγραμμάτων δεν επέτρεπε κανέναν δημόσιο έλεγχο πάνω στο τι παίρνει ποιος και γιατί, ζημιώνοντας με τεράστια ποσό το δημόσιο. Το σύστημα δεν προωθούσε ούτε την ηλεκτρονική πρόσβαση, ούτε την ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα και ούτε ενίσχυε τις βιβλιοθήκες αλλά τις απαξίωνε. Ενδεικτικά αναφέρονται: Δαπάνη κοστολογημένων συγγραμμάτων: 2010 -11: 62.000.000 ευρώ Εκδότες στους οποίους οφείλονται περισσότερα από 100.000 ευρώ - ως 7.500.00 ευρώ:79 Συνολική οφειλή σε αυτούς τους 79 εκδότες: 52.000.000 ευρώ ή 84% της συνολικής οφειλής Αυτοεκδότες - Καθηγητές στους οποίους οφείλονται περισσότερα από 20.000 ευρώ - ως 1.000.000 ευρώ:95 Συνολική οφειλή σε αυτούς τους 95 αυτοεκδότες-καθηγητές: 5.360.000 ευρώ ή 5 % της συνολικής οφειλής. Την ίδια στιγμή το ποσό που δαπάνησαν οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες το 2009, προ κρίσης, για την απόκτηση βιβλίων ανήλθε στα 4.300.000 εκατομμύρια ευρώ ή στο 7% των δαπανών για το 2010-2011. Επίσης, η ερώτηση παραμένει: «πιάνουν» τα λεφτά τόπο; Λειτουργήσε το πολλαπλό σύγγραμμα σαν πρακτική; Η απάντηση είναι όχι στις περισσότερες περιπτώσεις. Το 80% των φοιτητών επιλέγουν το	Όλο το υλικό που χρειάζεται ένας φοιτητής για τις σπουδές του εντός της επόμενης τριετίας θα πρέπει να παρέχεται από τις Βιβλιοθήκες και την Υπηρεσία Εύδοξος. Πιο συγκεκριμένα: 1. Καθιέρωση του ηλεκτρονικού συστήματος διάθεσης δωρεάν παρεχομένων συγγραμμάτων και ακαδημαϊκών σημειώσεων μέσα από την Υπηρεσία «Εύδοξος» - Οι καθηγητές έρχονται σε πρώτο πλάνο μέσα από την συγγραφή αυτών των σημειώσεων με την ενίσχυση της Πολιτείας. 2. Οι βιβλιοθήκες ενισχύονται για τον εμπλουτισμό των έντυπων συλλογών τους και την καθιέρωση μακροχρόνιου δανεισμού. 3. Δημιουργία ελληνικών ηλεκτρονικών βιβλίων ανοικτής πρόσβασης και αγορά δικαιωμάτων εμπορικών ηλεκτρονικών βιβλίων, πέρα των 11.000 που ήδη διατίθενται. 4. Δημιουργία υποδομών print on demand. Οι πιο πάνω δράσεις θα επιφέρουν μια εξισορρόπηση των δαπανών αφού μέρος των 62.000.000 θα επιστρέψουν και θα επενδυθούν εντός των Ιδρυμάτων.	Ανοικτά, ελεύθερα προσβάσιμα επιστημονικά συγγράμματα και ακαδημαϊκές σημειώσεις από όλους (Υπηρεσία Εύδοξος). Ανεπτυγμένες και ενημερωμένες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες με έντυπα βιβλία τελευταίας κυκλοφορίας και σύνδεση σε όλες τις ηλεκτρονικές πηγές επιστημονικής γνώσης. Πραγματικά πολλαπλό σύγγραμμα και πολύπλευρη πρόσβαση σε πηγές από τον φοιτητή.

ίδιο σύγγραμμα, αυτό που συνήθως ο καθηγητής υποδεικνύει ή αυτό που ταιριάζει καλύτερα στην ύλη που διδάσκει.		
7. Φοιτητική Μέριμνα - Ο φοιτητής αφήνεται στην «τύχη» του. Από τον βιοπορισμό του μέχρι την οργάνωση της φοιτητικής ζωής, ο φοιτητής δίνει έναν μοναχικό αγώνα χωρίς πραγματικούς συμμάχους.	Ο νέος νόμος προβλέπει τη θέσπιση των <i>Συμβουλίων</i> φοιτητικής μέριμνας σε κάθε ίδρυμα, και Συμβουλίου Σπουδών σε κάθε σχολή. Τα θέματα που αφορούν και απασχολούν κάθε φοιτητή φτάνουν και ακούγονται από τη διοίκηση του ιδρύματος, η οποία μπορεί πλέον να δώσει αποτελεσματικές λύσεις. Η πρόβλεψη για συμμετοχή των φοιτητών με <i>μεγάλο ποσοστό (50%)</i> στα συμβούλια που τους αφορούν είναι σημαντική και συμβαδίζει με τις διεθνείς πρακτικές. Με το νόμο θεσμοθετείται ακόμα: α) Ο Σύμβουλος Σπουδών κάθε φοιτητή είναι δίπλα του σε κάθε εκπαιδευτική επιλογή. β) Ο Συνήγορος του φοιτητή είναι σύμμαχος του σε κάθε αυθαιρεσία εναντίον του, από όπου και αν προέρχεται. Επίσης, ο νέος νόμος προβλέπει τη θεσμοθέτηση άτοκων δανείων («Αξία στη Γνώση») των οποίων η επιστροφή θα ξεκινάει όταν ο πτυχιούχος καταστεί εργαζόμενος και μάλιστα με αποδοχές από ένα όριο και πάνω (π.χ. μηνιαίες αποδοχές άνω των 1500 ευρώ).	Η πολιτεία είναι αυτή που πρώτη δείχνει ότι εμπιστεύεται τους φοιτητές, τους κόπους τους, τις ικανότητές τους και επενδύει σε αυτούς για να αλλάξει η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της χώρας. Οι φοιτητές έχουν ισχυρό λόγο στη διοίκηση των ιδρυμάτων για την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται στους φοιτητές. Όλοι οι φοιτητές α) αξιολογούν τις υπηρεσίες που τους προσφέρει το ίδρυμά τους, β) αξιολογούν το διδακτικό έργο των καθηγητών τους. Η άποψή τους "μετράει" στην αξιολόγηση και των καθηγητών και του ιδρύματος. Με τα άτοκα δάνεια, κανένας φοιτητής δεν περιορίζεται στις σπουδές τους για λόγους οικονομικούς. Όλοι αποκτούν ίσα δικαιώματα στην ανώτατη εκπαίδευση και στην ζωή. Αποπληρώνουν το δάνειό τους όταν μπορούν.
8. Εξάρτηση από το κράτος και τα συμφέροντα Το μοντέλο Διοίκησης, πέραν των γνωστών προβλημάτων που προκύπτουν μέσω του τρόπου εκλογής των πρυτάνεων (έλλειψη συνεχούς λογοδοσίας, πελατειακό πλαίσιο διοικητικής διαχείρισης, αδιαφάνεια) είναι προβληματικό και εξαιτίας της εμπλοκής του κράτους σε αυτό. Το αυτοδιοίκητο των ιδρυμάτων υπάρχει μερικώς. Η γραφειοκρατία μεγαλώνει διαρκώς.	Ο νέος νόμος ενισχύει την αυτοτέλεια μέσω του <i>δυναδικού συστήματος</i> (Συμβούλιο και Σύγκλητος), όπως συμβαίνει σε 23 ευρωπαϊκές χώρες που αναγνωρίζουν πως είναι η Ανώτατη Εκπαίδευση που πρέπει να είναι χρήσιμη στην κοινωνία και όχι η κοινωνία να είναι χρήσιμη στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Η <i>διοίκηση των Ιδρυμάτων</i> συνεχίζει να προέρχεται μέσα από την <i>Ακαδημαϊκή Κοινότητα</i>, όχι	Το <i>Δημόσιο Πανεπιστήμιο</i> εμπλέκει στη λειτουργία του την κοινωνία και τους πολίτες. Διότι <i>μόνον έτσι</i> μπορεί πλέον να περιφρουρήσει αποτελεσματικά τον <i>δημόσιο χαρακτήρα</i> του. Τα εξωτερικά μέλη αποτελούν σημαντική παράμετρο στη διαδικασία της λογοδοσίας προς την κοινωνία των Ιδρυμάτων που κατοχυρώνουν σταδιακά όλο και

Η εμπλοκή του κράτους έχει οδηγήσει μεταξύ άλλων και στην έλλειψη ακαδημαϊκής συνοχής εντός των ιδρυμάτων με τη δημιουργία τμημάτων στα μέτρα συγκεκριμένων καθηγητών, δημιουργία ΑΕΙ σε περιφέρειες υπουργών και βουλευτών κλπ. Από το 2000 έχουν δημιουργηθεί 5 νέα πανεπιστήμια. Ίδρυμα με 10 τμήματα ελάμβανε χρηματοδότηση σχεδόν ίση με ίδρυμα με 30 τμήματα. Για την εκλογή ενός πρύτανη ή ενός προέδρου δεν είναι λίγες οι φορές που απαιτούνται υποσχέσεις για την επίλυση μικρό-θεμάτων, σύγχυση μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου (στην περίπτωση των διοικητικών υπαλλήλων), σύγχυση μεταξύ εξεταστή και εξεταζόμενου (στην περίπτωση των φοιτητών). Το όποιο οραματικό πλαίσιο του κάθε πρύτανη, συνθλίβεται από τον τρόπο εκλογής και τις εξαρτήσεις που δημιουργεί.	γιατί έτσι υπαγορεύει το Σύνταγμα αλλά γιατί έτσι είναι το λογικό να συμβαίνει. Όμως μέσα από το Συμβούλιο για πρώτη φορά δημιουργείτε ένας ισχυρός θεσμός εποπτείας και λογοδοσίας. Το Συμβούλιο του Ιδρύματος θα έχει ελεγκτικό και εποπτικό ρόλο. Η πλειοψηφία των μελών του θα προέρχονται από το ίδιο το Ίδρυμα, η οποία και θα επιλέγει τον Πρόεδρο και τα υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου (με τη γνώμη της Συγκλήτου). Το Συμβούλιο θα εκλέγει τον Πρύτανη μετά από ανοιχτή πρόσκληση ενδιαφέροντος.	μεγαλύτερη αυτοτέλεια, και την απαραίτητη για την ποιότητά τους ευελιξία. Αποτέλεσμα; Πραγματικά αυτοδιοίκητο ΑΕΙ. Όλα τα όργανα των πανεπιστημίων λογοδοτούν για τις αποφάσεις και τα αποτελέσματα της λειτουργίας τους στο Συμβούλιο του ιδρύματος.
9. Προάσπιση του ακαδημαϊκού ασύλου. Οι χώροι όμως των πανεπιστημίων δεν είναι πια χώροι ακαδημαϊκής ελευθερίας, και χώροι ελεύθερης έκφρασης και διακίνησης ιδεών. Συχνά καταπατούνται ατιμώρητα τα θεμελιώδη και συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών και ιδιαίτερα των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, καθηγητών και φοιτητών, ενώ καταστρέφεται η δημόσια περιουσία και δυσχεραίνεται το διδακτικό και ερευνητικό έργο.	Ο νόμος προβλέπει πως όλα τα Ίδρυματα Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι σε θέση, να προστατεύσουν την ελευθερία της έκφρασης, τη σωματική ακεραιότητα ολόκληρης της ακαδημαϊκής κοινότητας και τη δημόσια περιουσία.	Μπαίνει τέλος στην κατάχρηση του ασύλου και διασφαλίζεται η ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών, απαλλαγμένη πλέον από οποιαδήποτε μορφή απειλής, απ' όπου κι αν προέρχεται, όποιο ιδεολογικό περιεχόμενο κι αν επικαλείται.
10. Κενό στη Διά Βίου Μάθηση Η Ανώτατη Εκπαίδευση δεν έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να ανταποκριθεί επαρκώς σε νέες ανάγκες που δημιουργούνται και αφορούν τη δια βίου μάθηση των πολιτών. Σήμερα, η διαρκής ανανέωση της γνώσης και των δεξιοτήτων είναι η πλέον σημαντική παράμετρος αντίστασης στην ανεργία.	Η δημιουργία Σχολής Διά Βίου Μάθησης ή/και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, δίνει τη δυνατότητα στα ιδρύματα να παρέχουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό στις ανάγκες των πολιτών για μάθηση κατά τη διάρκεια της ζωής τους.	Ένα Πανεπιστήμιο ανοιχτό όχι μόνο για τους νέους αλλά σε όλες τις ηλικίες. Ένα πανεπιστήμιο ανοιχτό στην κοινωνία στις ιδέες και στα ρεύματα που διαπερνούν το κοινωνικό σώμα, ώστε η γνώση να γίνεται πηγή δύναμης για ένα όλο και πιο αναβαθμισμένο ανθρώπινο δυναμικό.

11. Ο λαβύρινθος της πολυνομίας Η Ανώτατη Εκπαίδευση είναι «χαμένη στη μετάφραση» της πολυνομίας και της θεσμικής πολυπλοκότητας. Πριν το Νέο Νόμο, οι νόμοι που διέπουν την Ανώτατη Εκπαίδευση ξεπερνούν τις 1.000 σελίδες.	Καταργούνται εκατοντάδες διατάξεις σε πάνω από 25 νόμους που έχουν γίνει μετά το 1982. Επίσης καταργούνται εκατοντάδες Προεδρικά διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις. Προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες στα ΑΕΙ μέσω του οργανισμού και του εσωτερικού κανονισμού τους. Έτσι το κάθε Ίδρυμα αποκτά τη δική του ταυτότητα.	Δημιουργείται ένα σύγχρονο, λιτό και σαφές νομικό πλαίσιο που θα εγγυάται αξιοκρατία, διαφάνεια, ποιότητα, όπως έχει ανάγκη σήμερα κάθε τομέας της δημόσιας ζωής. Χωρίς γραφειοκρατικές καθυστερήσεις και εμπλοκές, χωρίς κομματικές διαμεσολαβήσεις, χωρίς παραλυτική αδράνεια μέσα από τη σύγκρουση νόμων και διατάξεων. Βασική επιδίωξη της αλλαγής είναι ουσιαστική ενίσχυση του αυτοδιοίκητου των ΑΕΙ με την Πολιτεία να ασκεί τον εποπτικό και επιτελικό της ρόλο με αποτελεσματικότητα. Λιγότερη γραφειοκρατία, καλύτερες υπηρεσίες, λελογισμένες δαπάνες, βελτιωμένη ποιότητα εκπαίδευσης.
---	--	---

3.6 Ισχύουσες Τροποποιήσεις Άρθρων του Ν. 4009/2011.

Η ψήφιση του ν. 4009/2011 για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Πανεπιστημίων και ΤΕΙ), κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του άρθρου 16 του Συντάγματος, αποτέλεσε ένα γεγονός με μεγάλη πολιτική σημασία καθώς ο νόμος αυτός εγκρίθηκε από τη συντριπτική πλειοψηφία της Βουλής, με βάση την κοινοβουλευτική δύναμη των κομμάτων κατά το χρόνο ψήφισης του.

Ο εν λόγω νόμος υιοθέτησε ορισμένες καινοτόμες επιλογές κυρίως ως προς τη διοικητική δομή και τη ακαδημαϊκή λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Οι καινοτομίες αυτές συνοδεύονταν από συνολικές αλλαγές του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Κατά την εφαρμογή του νόμου στο σκέλος κυρίως της διοίκησης των ιδρυμάτων παρουσιάστηκαν ορισμένες δυσλειτουργίες. Για το λόγο αυτό, ψηφίστηκε στην Βουλή ο Ν. 4076/2012 ο οποίος έχει δυο βασικά χαρακτηριστικά:

Αφ' ενός προβλέπει την ύπαρξη ενός μεταβατικού χρονικού διαστήματος, ρεαλιστικού και ικανού για την σταδιακή εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 4009/2011, και αφ' ετέρου περιλαμβάνει ορισμένες αλλαγές σε σημεία τα οποία αποδείχθηκε, κατόπιν εξαντλητικού διαλόγου με όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές (πολιτικά κόμματα, Σύνοδος Πρυτάνεων, Σύλλογοι διδασκόντων σε Πανεπιστήμια και ΤΕΙ, κ.λπ.) ότι χρήζουν βελτιωτικών παρεμβάσεων, οι οποίες δεν ανατρέπουν τη βασική φιλοσοφία του ν. 4009/2011, αλλά δημιουργούν βασιμότερες προϋποθέσεις για την καλύτερη, πληρέστερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του.

Στόχος των προτεινομένων ρυθμίσεων είναι η όσο το δυνατόν πιο ομαλή μετάβαση της οργάνωσης και λειτουργίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

από το προϊσχύσαν στο νέο νομοθετικό καθεστώς, κατά τρόπο που να μην αλλοιώνεται ούτε η ακαδημαϊκή ούτε η διοικητική οργάνωση και λειτουργία των Ιδρυμάτων αυτών. Για το λόγο αυτό, οι ρυθμίσεις αυτές εστιάζουν σε θέματα που διασφαλίζουν τη χρηματοδότηση των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, τη επίτευξη μιας όσο το δυνατόν πιο λειτουργικής ισορροπίας μεταξύ των αρμοδιοτήτων των διαφόρων οργάνων διοίκησης των Ιδρυμάτων, τη βελτίωση του τρόπου ανάδειξης των οργάνων διοίκησης των Ιδρυμάτων, δίνοντας έμφαση στη συνταγματικά προβλεπόμενη έννοια της αυτοδιοίκησης τους, και τέλος στην επίλυση ζητημάτων που έχουν προκύψει από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων που περιλαμβάνονται στο ν. 4009/2011.

Επίσης με τις διατάξεις του νέου νόμου, ρυθμίζονται και άλλα επείγοντα θέματα τόσο του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, όσο και των Υπουργείων Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Εξωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τις κρίσιμες μεταρρυθμίσεις του Ν. 4009/2011, που εγκρίθηκαν μέσω της ψήφισης του Ν. 4076/2012. Ο Νόμος αποτελείται από 4 κεφάλαια, τα οποία χωρίζονται σε επιμέρους 17 άρθρα που περιέχουν τις ρυθμίσεις για τα ΑΕΙ της χώρας και άλλες διατάξεις. Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι ρυθμίσεις του πρώτου και τέταρτου Κεφαλαίου. Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα άρθρα 1-5 και αφορά στις ρυθμίσεις ζητημάτων των ΑΕΙ.

Α. Ρυθμίσεις για τα ΑΕΙ (Άρθρα 1-5)

Άρθρο 1 : Σχολές – Τμήματα

Με το άρθρο 1 του πρώτου κεφαλαίου του νόμου ρυθμίζονται τα θέματα της δομής και της λειτουργίας των Σχολών και των Τμημάτων των Ιδρυμάτων της Χώρας, εξειδικεύοντας τις αρμοδιότητες αυτών. Τροποποιούνται οι ορισμοί της Σχολής και του Τμήματος του Ν. 4009/2011. Ρυθμίζεται η διαδικασία καθώς επίσης ορίζονται οι λόγοι για την συγχώνευση, κατάτμηση, μετονομασία και κατάργηση των ΑΕΙ, των Σχολών ή και των Τμημάτων, καθώς και η διαδικασία μεταβολής της έδρας τους. Τέλος, ρυθμίζεται η διαδικασία ίδρυσης παραρτημάτων των Α.Ε.Ι. σε άλλες χώρες.

Άρθρο 2 : Όργανα του Ιδρύματος

Με το άρθρο 2 του νόμου ρυθμίζονται τα θέματα της διαδικασίας ανάδειξης των εσωτερικών και των εξωτερικών μελών του Συμβουλίου σε κάθε ίδρυμα. Επιπλέον, αντιμετωπίζεται το φαινόμενο των άγονων διαδικασιών ανάδειξης των εσωτερικών και εξωτερικών μελών του Συμβουλίου, καθώς και του Προέδρου, ενώ ρυθμίζονται και τα προσόντα για την εκλογή των εξωτερικών μελών. Επιπλέον, αναπροσαρμόζονται οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου και η σχέση του με τα άλλα όργανα του ιδρύματος. Τέλος, καθορίζεται η διαδικασία ανάδειξης του Πρύτανη, καθώς και αναπροσαρμόζονται οι αρμοδιότητες της Συγκλήτου.

Άρθρο 3 : Όργανα της Σχολής

Με το άρθρο 3 καθορίζεται η διαδικασία εκλογής του κοσμήτορα. Επίσης, αναπροσαρμόζονται οι αρμοδιότητες της κοσμητείας με μεταφορά ορισμένων εξ αυτών στα όργανα των Τμημάτων. Τέλος, ρυθμίζεται η συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης της Σχολής. Καταργούνται οι παράγραφοι 3,4 του άρθρου 9 του Ν. 4009/2011, που αφορούσαν στην δυνατότητα της γενικής συνέλευσης της σχολής να αποκλείσει αιτιολογημένα υποψηφιότητα για την εκλογή συγκεκριμένου κοσμήτορα και την δυνατότητα του κοσμήτορα να παυθεί με απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος.

Άρθρο 4 : Όργανα του Τμήματος

Με το άρθρο 4 καθορίζονται τα όργανα του Τμήματος, τα οποία είναι ο Πρόεδρος, η Συνέλευση του Τμήματος και, εφόσον έχουν συσταθεί Τομείς, ο Διευθυντής του Τομέα και η Συνέλευση του Τομέα. Επιπλέον, καθορίζεται η διαδικασία εκλογής του Προέδρου του Τμήματος, καθώς και οι αρμοδιότητες αυτού, της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος, του Διευθυντή και της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι επανέρχεται ο παλιός όρος του Τμήματος και της Σχολής καθώς και των Προέδρων των Τμημάτων.

Άρθρο 5 : Άλλα θέματα ΑΕΙ

Με το πέμπτο άρθρο ρυθμίζονται διάφορα επείγοντα θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Με την **παράγραφο 1** επιδιώκεται η κάλυψη του νομοθετικού κενού στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει το καθεστώς των μεταφορών φοιτητών και σε αυτό των συμβάσεων καθαριότητας, φύλαξης και συντήρησης των εγκαταστάσεων των ιδρυμάτων. Με τη συγκεκριμένη νέα διάταξη παρέχεται η δυνατότητα στα Α.Ε.Ι. να ρυθμίζουν με τον Οργανισμό τους ζητήματα σύναψης συμβάσεων μίσθωσης μεταφορικών μέσων και να ρυθμίζουν κάθε άλλο θέμα που συναρτάται με τις ειδικότερες ανάγκες κάθε ιδρύματος.

Συγκεκριμένα, στην παρ. 8 του άρθρου 1, του ν. 2083/92 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 38, παρ.3 του ν. 3794/2006 είχε προβλεφθεί η δυνατότητα των Α.Ε.Ι. να συνάπτουν συμβάσεις καθαριότητας, φύλαξης και συντήρησης των εγκαταστάσεων τους. Με την παρ. 11 του άρθρου 1, του ν. 2083/92 όπως προστέθηκε με την παρ. 4, του άρθρου 3 του ν. 3027/2002 προβλέφθηκε η δυνατότητα των Πανεπιστημίων να συνάπτουν συμβάσεις μίσθωσης μεταφορικών μέσων για την μεταφορά των φοιτητών με έκδοση ΚΥΑ των Υπουργών Παιδείας & Οικονομικών.

Με τον πρόσφατο νόμο 4009/11 ωστόσο καταργήθηκε το άρθρο 1 του Ν. 2083/92. Με την κατάργηση αυτή δημιουργήθηκε νομικό κενό διεκπεραίωσης των σχετικών οικονομικών αιτημάτων των Α.Ε.Ι. για μεταφορά φοιτητών. Για την πλήρωση του κενού απαιτείται η ως άνω προσθήκη, η οποία επιτρέπει στα Α.Ε.Ι. να ρυθμίζουν στον Οργανισμό τους τα σχετικά ζητήματα.

Με την **παράγραφο 2** συνδέεται η προκήρυξη ή επαναπροκήρυξη για την πλήρωση νέων θέσεων ή για εξέλιξη μελών Ε.Π. των Τ.Ε.Ι. με την έγκριση της σχετικής πίστωσης από τον Υπουργό Παιδείας, προκειμένου να διασφαλιστεί η δημοσιονομική κάλυψη της διαδικασίας.

Με την **παράγραφο 3** τροποποιείται το στοιχείο στ) της παρ. 2 του άρθρου 23, στο οποίο προβλεπόταν ότι οι καθηγητές πλήρους απασχόλησης δύνανται να συμμετέχουν ως έμμισθα μέλη των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών με εξαίρεση τη θέση του προέδρου τους, πλην του προέδρου της ΑΔΙΠ. Με την αφαίρεση από τη συγκεκριμένη διάταξη της περίπτωσης του Προέδρου της ΑΔΙΠ διασφαλίζεται ότι ο Πρόεδρος της ΑΔΙΠ θα είναι πλήρους απασχόλησης στην ίδια την Αρχή και άρα σε θέση να επιτελέσει το κομβικής σημασίας έργο του στην Αρχή.

Η **παράγραφος 4** προστέθηκε για την κάλυψη του νομοθετικού κενού ως προς το δικαίωμα απόκτησης συγγραμμάτων των ενεργών προπτυχιακών φοιτητών, δηλαδή των φοιτητών του πρώτου κύκλου σπουδών που φοιτούν σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 4009/2011. Με το άρθρο 81 παρ. 9 του Ν. 4009/2011 καταργήθηκε η διάταξη της παραγράφου 10 του Άρθρου 9 του Ν. 2083/1992 «Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης» (Α'159), που προέβλεπε ότι μετά την πάροδο χρονικού διαστήματος που ισούται με την ελάχιστη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών ενός τμήματος προσαυξημένου κατά δύο έτη, δεν χορηγούνται διδακτικά βιβλία ή άλλα βοηθήματα στους φοιτητές. Κατά συνέπεια και προκειμένου να καλυφθεί το σχετικό νομοθετικό

κενό η διόρθωση της συγκεκριμένης εξασφαλίζει τη διανομή συγγραμμάτων στους ενεργούς μόνο φοιτητές μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος διανομής συγγραμμάτων «ΕΥΔΟΞΟΣ».

Με την **παράγραφο 5 α)** αναδιατυπώνονται οι διατάξεις για την αποφυγή αντιφατικών ερμηνειών που προέκυψαν στην πράξη. Η νέα διατύπωση διαμορφώνει τη διάταξη με τέτοιο τρόπο ώστε να διαχωρίζονται οι περιπτώσεις αιτήσεων για εξέλιξη από αυτές που σχετίζονται με τη δημοσίευση προκηρύξεων. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου και σαφέστερο κανονιστικό περιεχόμενο.

Με την **παράγραφο 5 β)** ρυθμίζεται το μεταβατικό καθεστώς των λεκτόρων. Αφενός διευκρινίζονται οι όροι απασχόλησής τους κατά τα πρώτα τρία έτη απασχόλησής κατά τη διάρκεια των οποίων οι λέκτορες απαιτείται να προσφέρουν έργο απασχολούμενοι ουσιαστικά στα καθήκοντά τους. Περαιτέρω, ορίζεται σαφώς ότι έως τη δημοσίευση του Οργανισμού οι λέκτορες υπέχουν υποχρεώσεις και δικαιώματα σύμφωνα με το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η **παράγραφος 6** αποτυπώνει ρητά τον όρο της συμπλήρωσης χρόνου υπηρεσίας προκειμένου να γεννηθεί το δικαίωμα του αναπληρωτή καθηγητή να αιτηθεί την εξέλιξή του. Η συγκεκριμένη διάταξη αφορά συγκεκριμένα στους αναπληρωτές καθηγητές και προστέθηκε για να εκφραστεί η ανάγκη της συμπλήρωσης υπηρεσίας ως όρος της εξέλιξης της συγκεκριμένης κατηγορίας καθηγητών.

Με την **παράγραφο 7** ενισχύεται το περιθώριο οικονομικού σχεδιασμού των υποχρεώσεων των οικονομικών υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, ως προς την εκκαθάριση της δαπάνης και την πληρωμή των χρηματικών ενταλμάτων για διδακτικά συγγράμματα που διανεμήθηκαν κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2006-07 έως και 2009-10. Η συγκεκριμένη διάταξη θεσπίστηκε λόγω της μακροχρόνιας καθυστέρησης των Ιδρυμάτων να ολοκληρώσουν τις σχετικές οικονομικές διαδικασίες για την πληρωμή των δικαιούχων που διένειμαν συγγράμματα πριν από τη λειτουργία του ηλεκτρονικού συστήματος «ΕΥΔΟΞΟΣ».

Με την **παράγραφο 8** καλύπτεται το σχετικό νομοθετικό κενό της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 80 παρ. 11 α) του ν. 4009/2011, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 47 του ν. 4025/2011 (Α'228), προστίθεται τελευταίο εδάφιο ως εξής: «Από τη δημοσίευση του παρόντος, τμήματα των ΑΕΙ δύνανται να οργανώνουν αυτοδύναμα ή να συνδιοργανώνουν μεταξύ τους προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών με γλώσσα διδασκαλίας, εν όλω ή εν μέρει, κατ' εξαίρεση, ξένη γλώσσα»

Κεφάλαιο Τέταρτο - Μεταβατικές διατάξεις (14-17)

Άρθρο 14 : Χρηματοδότηση

Με το άρθρο 14 ρυθμίζεται το θέμα της χρηματοδότησης των Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. της χώρας για το έτος 2012. Επίσης καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για την ψήφιση του προϋπολογισμού σε ιδρύματα, τα οποία δεν έχουν αναδείξει τα όργανα που προβλέπει ο Ν. 4009/2011.

Άρθρο 15 : Διοικητικά όργανα

Ρυθμίζεται η θητεία των μονομελών και συλλογικών οργάνων διοίκησης των Ιδρυμάτων της χώρας, καθώς και η ανάδειξη των νέων οργάνων. Ειδικότερα αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της αποχώρησης μονομελών οργάνων διοίκησης, για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένων της παραίτησης ή της συνταξιοδότησης. Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για τη θητεία και την αντικατάσταση των πρυτανικών αρχών.

Παρατείνεται η θητεία των μονομελών οργάνων διοίκησης, με ημερομηνία λήξης την 31^η Δεκεμβρίου 2012, αντί της 31^{ης} Αυγούστου.

Άρθρο 16 : Τροποποιούμενες και καταργούμενες διατάξεις

Με το παρόν άρθρο ορίζονται οι τροποποιούμενες και καταργούμενες διατάξεις μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη που βρίσκεται σε αντίθεση προς τις διατάξεις των νέων νόμων της ανώτατης εκπαίδευσης.

3.7 Κριτική Επισκόπηση της παρούσας κατάστασης στην ανώτατη εκπαίδευση, λόγω του Ν. 4009/2011 και της τροποποίησης αυτού με τον Ν. 4076/2012.

Ο στόχος της μεταρρύθμισης πρέπει να είναι η ποιοτική αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστήμιου και η ενδυνάμωση της παρουσίας του στον ευρωπαϊκό και διεθνή εκπαιδευτικό και ερευνητικό χώρο. Ο στόχος αυτός είναι εξαιρετικά κρίσιμος στην παρούσα περίοδο. Σημαίνει ότι η αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστήμιου αποτελεί στρατηγική εθνική επιλογή, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα δομικά προβλήματα απασχόλησης (ιδίως των νέων), παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας και επιτυχούς μετάβασης στην νέα κοινωνία της γνώσης. Το ελληνικό Πανεπιστήμιο υφίσταται σήμερα τις επιπτώσεις αυτών των εθνικών δυσκολιών.

Με τον Νόμο 4009/2011, όπως αυτός ισχύει με την τροποποίηση ορισμένων άρθρων του από τον Νόμο 4076/2012, αναθεωρείται το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ανώτατη εκπαίδευση και τίθενται νέοι κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας των ΑΕΙ. Είναι γεγονός ότι τολμούνται και πραγματοποιούνται αλλαγές, ορισμένες εκ των οποίων θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και ως ριζικές, σε διάφορα επίπεδα, όσον αφορά τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Για πολλούς, τόσο από τον ακαδημαϊκό χώρο όσο και από τον πολιτικό, είναι θεσμικές αλλαγές, αναγκαίες ώστε ο Έλληνας πολίτης να πεισθεί ότι η παιδεία – για την οποία ο ίδιος πληρώνει από το υστέρημα του – θα είναι και δημόσια, και δωρεάν, και υψηλού επιπέδου και για όλους.

Η ποιότητα καθίσταται κεντρική, οριζόντια έννοια που αφορά το ίδρυμα, τα προγράμματα σπουδών, τους καθηγητές, την έρευνα, τους φοιτητές, τις υποδομές. Χρειαζόμαστε ένα σύστημα που θα προωθή την ανάπτυξη της διεπιστημονικότητας στην εκπαίδευση, θα διευρύνει τη δυνατότητα εκπαιδευτικών επιλογών των φοιτητών και θα εξασφαλίζει ένα ευρύτερο και πλουσιότερο -σε εκπαιδευτικά και πολιτιστικά ερεθίσματα και εμπειρίες- περιβάλλον μάθησης.

Ακολουθεί μια κριτική επισκόπηση των βασικών αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν μέσω του νέου νόμου της ανώτατης εκπαίδευσης.

3.7.1 Άσυλο

Μια κρίσιμη τροποποίηση που πραγματοποιήθηκε με αυτόν τον Νόμο και προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, αλλά ταυτόχρονα και θερμούς υποστηρικτές, είναι η «κατάργηση» του άσylvου. Εμείς θα λέγαμε ότι πρόκειται για αποσαφήνιση αυτού, με ταυτόχρονη υιοθέτηση του μόνο ως ιδεολογία και παύση της χωροθέτησης του. “Πλήρης και πιστή εγγύηση της επιστημονικής ελευθερίας και της ελευθερίας της έκφρασης μέσα στα ΑΕΙ. Απομάκρυνση από το μοντέλο χωροταξικού ορισμού και επιστροφή στις ρίζες του άσylvου” ανέφερε η πρώην υπουργός Παιδείας Άννα Διαμαντοπούλου.

Υποστηρίζουμε την αλλαγή της νομοθεσίας για το άσυλο και την ανάληψη της ευθύνης από τις πανεπιστημιακές αρχές. Υποστηρίζουμε επίσης την δέσμια υποχρέωση των υπεύθυνων πανεπιστημιακών οργάνων να προσφεύγουν στις αρμόδιες δημόσιες αρχές, στις περιπτώσεις παρανομιών, κλοπών, βανδαλισμών, κλπ. Τα πανεπιστήμια οφείλουν, επιτέλους, να αναλάβουν τα ίδια υπεύθυνα και αποτελεσματικά, την ευθύνη

της διαφύλαξης της περιουσίας τους και την περιφρούρηση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους, βάση και των προτύπων του εξωτερικού.

3.7.2 Χρονική Διάρκεια Σπουδών

Ένα άλλο σημείο που τροποποιήθηκε, είναι η χρονική διάρκεια των σπουδών. Συντομεύεται κατά τα πρότυπα των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, ενώ κάθε ίδρυμα μπορεί να δημιουργήσει και σύντομο κύκλο σπουδών ενός ή δύο χρόνων. Είναι αδιευκρίνιστο αν αυτοί οι κύκλοι σπουδών απευθύνονται σε ανθρώπους οι οποίοι, χωρίς εξετάσεις και πληρώνοντας δίδακτρα, θέλουν να διευρύνουν τους ορίζοντές τους ή αν θα υπάρξει κάποιου είδους εξέτασεων για την επιλογή τους. Επίσης δεν προσδιορίζεται αν θα υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των συμμετεχόντων. Κάτι τέτοιο θα πρέπει να διευκρινιστεί, καθώς αναφέρεται ότι οδηγούν στην απονομή τίτλου σπουδών σύντομου κύκλου, ο οποίος δεν είναι ισότιμος με τον τίτλο σπουδών πρώτου κύκλου.

Ο προπτυχιακός κύκλος σπουδών, από τέσσερα χρόνια που ίσχυε για τα περισσότερα πανεπιστήμια, πλέον είναι τρία χρόνια. Σε αυτό το σημείο αναρωτιόμαστε αν θα υπάρχει ισοτιμία των πτυχίων του ίδιου τμήματος, των ήδη αποφοίτων (με συνολική χρονική διάρκεια σπουδών τεσσάρων ετών ή ακόμα και πέντε (αφορά κυρίως ιατρικές και πολυτεχνικές σχολές), με τους μελλοντικούς φοιτητές που θα παρακολουθήσουν μαθήματα διάρκειας τριών ετών.

3.7.3 Φοιτητές

Ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα των ΑΕΙ ήταν και οι αιώνιοι φοιτητές. Με τον νέο νόμο, αν ο φοιτητής δεν ανανεώσει την εγγραφή του για δύο εξάμηνα χάνει την ιδιότητά του. Είναι πολύ σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης της σωστής οργάνωσης του Ιδρύματος, του οδηγού σπουδών του, της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών παιδείας, ο συσχετισμός του αριθμού των εισακτέων φοιτητών, με αυτόν που τελικά σε ένα αναμενόμενο χρονικό διάστημα ($n + 2$ χρόνια, όπου n είναι τα ελάχιστα προβλεπόμενα χρόνια για την ολοκλήρωση των σπουδών) θα αποφοιτήσει. Δεν ήταν δυνατόν να συνεχίσει να δύναται η δυνατότητα σε κάποιον να είναι εγγεγραμμένος φοιτητής – εξαφανισμένος. Έπρεπε επιτέλους να μπει μια «τάξη» και μια «πίεση» στους φοιτητές να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα.

Είχε έρθει το πλήρωμα του χρόνου, για να δοθεί περισσότερη σημασία στις ανάγκες και στα δικαιώματα των φοιτητών. Σε κάθε πανεπιστήμιο πλέον, συγκροτείται συμβούλιο φοιτητικής μέριμνας, ενώ θεσπίζεται και ο θεσμός του συνηγόρου του φοιτητή, προκειμένου να επιλύονται όποιες διαφορές προκύψουν ανάμεσα στους φοιτητές και τη διοίκηση του πανεπιστημίου. Η ανώτατη εκπαίδευση μπορεί να παραμένει (σε μεγάλο βαθμό) δωρεάν, θεσπίζονται ωστόσο τα φοιτητικά δάνεια. Οι προπτυχιακοί φοιτητές έχουν δικαίωμα να λάβουν άτοκο εκπαιδευτικό δάνειο από πιστωτικά ιδρύματα της χώρας με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Η αποπληρωμή του δανείου θα γίνει μόλις πιάσει δουλειά ο φοιτητής ή μόλις αποκτήσει κάποιο έσοδο. Το σημείο αυτό δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητο ειδικά από τους γονείς, καθώς δημιουργείται μια νέα “αγορά” για τις τράπεζες, οι οποίες θα μπορούν να εισπράξουν τα ποσά που δάνεισαν μόλις εμφανιστεί κάποιο εισόδημα στη φορολογική δήλωση του φοιτητή.

Όλες οι παραπάνω «νέες» παροχές προς τους φοιτητές, δείχνουν ότι πλέον η ανώτατη εκπαίδευση έχει ως βασικό μέλημα την ικανοποίηση αναγκών των φοιτητών, αλλά και την διαμόρφωση μιας πιο δίκαιης εκπαίδευσης. Δεν είναι λίγες οι φορές που είτε εκ παραδρομής, είτε επί τούτου, έχουν υπάρξει κατά το παρελθόν αδικίες προς τους φοιτητές. Βέβαια η καθιέρωση του γραφείου του «συνηγόρου του φοιτητή» ήταν η

καλύτερη λύση. Με αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιείται η ανάγκη άμεσης προσωπικής επαφής του φοιτητή με τον καθηγητή σε περίπτωση αδικίας. Η διαδικασία γίνεται με πιο επίσημο τρόπο και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την προστασία τόσο του φοιτητή όσο και του ίδιου του εμπλεκόμενου καθηγητή. Όσον αφορά την δυνατότητα λήψης άτοκου δανείου, είναι μια μεγάλη ανάσα για τους γονείς του φοιτητή, καθώς πλέον με την οικονομική κρίση, όλο και περισσότεροι αναγκάζονται να «κόψουν τα φτερά» των παιδιών τους και να μην τα αποστείλουν για σπουδές σε Ιδρύματα εκτός της πόλης που διαμένουν. Ήταν μία «αναπηρία» του διαλόγου για τα ΑΕΙ, το γεγονός ότι δεν υπήρχε οργανωμένη έκφραση από τους φοιτητές.

Ένα επιπλέον σημαντικό μειονέκτημα για τους φοιτητές, ήταν ότι στα ελληνικά ΑΕΙ οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν το πρόγραμμα σπουδών που, πριν ή πάνω από αυτούς, ‘σκέφτηκαν’ και ‘αποφάσισαν’ οι διδάσκοντές τους. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόταση του Υπουργείου για τη διοικητική και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση των Τμημάτων κινείται προς την σωστή κατεύθυνση. Είναι σημαντικό δε να αναφερθεί ότι τελικά δεν πραγματοποιήθηκε η ανεξήγητη υπερβολή για την αντικατάσταση των Τμημάτων από εκπαιδευτικά προγράμματα (με συνακόλουθο την εισαγωγή των φοιτητών σε Σχολές), αλλά ακούγοντας η πολιτική ηγεσία την άρνηση, με ισχυρά μάλιστα ακαδημαϊκά επιχειρήματα, με την τροποποίηση του νόμου, επανέφερε τα Τμήματα σαν όργανα των ΑΕΙ, με περισσότερες όμως ελευθερίες για τους φοιτητές.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η θεσμική συμμετοχή των φοιτητών στα όργανα διοίκησης των ΑΕΙ, η οποία στηρίζεται στην αρχή της παραταξιακής οργάνωσης και εκπροσώπησης. Παρόλο που το σύστημα αυτό εκπροσώπησης των φοιτητών είχε από την αρχή δημοκρατικές στοχεύσεις, στην πράξη έχει δυστυχώς συμβάλει στην υπονόμευση της δημοκρατικής και ακαδημαϊκής λειτουργίας των πανεπιστημίων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το εν λόγω σύστημα εκπροσώπησης, αφενός, συντέινει στον κατακερματισμό του φοιτητικού κινήματος με έντονα τα στοιχεία του ένδο-φοιτητικού ανταγωνισμού χωρίς πολλές φορές όρια και αρχές και, αφετέρου, επέτρεψε την εγκατάσταση των φοιτητικών παρατάξεων (και κατ’ επέκταση των αντίστοιχων πολιτικών παρατάξεων και κομμάτων, κοινοβουλευτικών και έξω-κοινοβουλευτικών) στα όργανα διοίκησης των πανεπιστημίων, με αποτέλεσμα ο διάλογος στα όργανα αυτά να επικαθορίζεται συνήθως από τις κομματικές και πολιτικές στοχεύσεις της συγκυρίας. (Μοσχονάς, 2011)

Η οργάνωση του τρόπου με τον οποίο συμμετέχουν και εκφράζονται οι φοιτητές, στα οργανωμένα Ιδρύματα που είναι τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ, ορίζεται πλέον από το νέο Νόμο: **Οι φοιτητές συμμετέχουν σε όλα τα Όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου**, ώστε να εκφράζονται σε όλα τα θέματα που τους αφορούν – όπως τα Προγράμματα Σπουδών και τη Φοιτητική Μέριμνα - **αλλά δεν συνδιοικούν**. Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο δεν υποφέρει μόνο από τον ασφυκτικό κρατικό αναγκασισμό, αλλά και από τον «υπόγειο» και αδιαφανή παρεμβατισμό των κομμάτων, που εκδηλώνεται στις εκλογικές διαδικασίες των πρυτάνεων και των προέδρων και πραγματοποιείται μέσω της εργαλειοποίησης των συνδικαλιστικών παρατάξεων. Η συμμετοχή των φοιτητών είναι αδιαπραγμάτευτη κατάκτηση αλλά έπρεπε να εξυγιανθεί και να αποκτήσει το αυθεντικό δημοκρατικό περιεχόμενο.

Δεδομένου ότι το πρόβλημα της φοιτητικής εκπροσώπησης και συμμετοχής δεν είναι ποσοτικό αλλά κυρίως ποιοτικό, μιας και οφείλεται ουσιαστικά στην παραταξιακή διάρθρωση και λειτουργία και στην κομματικοποίηση, η βέλτιστη λύση θα ήταν η οργάνωση της εκπροσώπησης με βάση την ενιαία λίστα και, συνακόλουθα, η επιλογή των εκπροσώπων σύμφωνα με τη σειρά επιτυχίας κατά την εκλογική διαδικασία από το σύνολο των φοιτητών. Βάση του νέου νόμου, μόνο ένας φοιτητής, και μάλιστα εκλεγμένος από ενιαίο ψηφοδέλτιο, μπορεί να συμμετέχει στα όργανα διοίκησης και μόνο για έναν χρόνο. Ως αποτέλεσμα, να καταργείται η πελατειακή σχέση αλληλεξάρτησης των καθηγητών για την εξέλιξη ή για την εκλογή τους, από τους

φοιτητές. Επομένως πλέον μπορούν να κάνουν σωστά και ανιδιοτελώς την δουλειά τους. Είναι ένα σημείο της νομοθεσίας που ορίζει στεγανά μεταξύ της σχέσης των φοιτητών και των καθηγητών, και θεωρούμε ότι είναι ένας τρόπος διόρθωσης λανθασμένων υφιστάμενων διαδικασιών.

3.7.4 Χρηματοδότηση ΑΕΙ

Σύμφωνα με τις ισχύουσες θεσμικές διατάξεις και την ακαδημαϊκή πρακτική, ο έλεγχος αποδοτικότητας από την πολιτεία των δημοσίων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης έχει δύο αλληλένδετα σκέλη: το σκέλος της δημόσιας χρηματοδότησης, και το σκέλος του παραγόμενου εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου. Αν και η δημόσια χρηματοδότηση αποτελεί δικαίωμα για τα δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και, συνακόλουθα, ύψιστη υποχρέωση για την πολιτεία, το παραγόμενο από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο δεν οριοθετείται απόλυτα στο πλαίσιο της δημόσιας χρηματοδότησης αυτής καθεαυτή, αλλά την υπερβαίνει. Ο λόγος είναι ότι, σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή πρακτική, το ερευνητικό (και σε ορισμένες περιπτώσεις το εκπαιδευτικό) έργο των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης οφείλει να υπερβαίνει τα δημόσια και κυρίως τα εθνικά όρια και να δημιουργεί ακαδημαϊκές συνεργασίες που αποδίδουν και χρηματικές ενισχύσεις. Στις περισσότερες ωστόσο των περιπτώσεων, αυτές οι μη-κρατικές χρηματικές εισροές προϋποθέτουν την εθνική συμμετοχή ως ποσοστό της συνολικής μη-κρατικής χρηματοδότησης.

Με αυτό ως δεδομένο, ζητούμενο είναι σήμερα όχι τόσο το ‘χθες’ αλλά κυρίως το ‘αύριο’ της δημόσιας χρηματοδότησης προς τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ως προς την έκταση και τους όρους της χρηματοδότησης. Η έκταση της χρηματοδότησης οφείλει να καλύπτει τουλάχιστον τις βασικές ανάγκες των ιδρυμάτων αυτών (για υποδομές, εκπαιδευτικά μέσα, προσωπικό, επιστημονική έρευνα και φοιτητική μέριμνα), όπως αυτές προσδιορίζονται ιστορικά ως μια συνισταμένη θέσεων της πολιτείας και των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Αυτή η προγραμματική συμφωνία αποτέλεσε ζητούμενο στην ιστορία των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, στο βωμό προφανώς της πολιτικής σκοπιμότητας, με αποτέλεσμα να κυριαρχήσει ο ερασιτεχνισμός στην ανάπτυξη των ιδρυμάτων και η μικροπολιτική στη λειτουργία τους.

Η χρηματοδότηση των ΑΕΙ, γίνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό, κατανέμεται όμως βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων τα οποία είναι: Το κόστος σπουδών ανά φοιτητή, ο αριθμός των φοιτητών, το μέγεθος του κάθε ιδρύματος. Κριτήρια επίσης για τη χρηματοδότηση των ΑΕΙ, βάση του νέου νόμου, είναι και η αξιολόγηση του ερευνητικού και εκπαιδευτικού τους έργου. Δεν διευκρινίζονται όμως προς το παρόν οι τρόποι αξιολόγησης των ιδρυμάτων ούτε και πώς θα καλυφθεί η πρόσθετη χρηματοδότηση μέχρι να δρομολογηθούν αυτές οι διαδικασίες. Παράλληλα ιδρύονται Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου τα οποία θα διαχειρίζονται την περιουσία των ιδρυμάτων, δηλαδή τα κληροδοτήματα. Στην περιουσία των ιδρυμάτων δεν περιλαμβάνονται τα ακίνητα και τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικές, διοικητικές και ερευνητικές δραστηριότητες.

3.7.5 Ενίσχυση της έρευνας στα ΑΕΙ

Ένα άλλο κομβικό σημείο για την ουσιαστική βελτίωση των σπουδών στα ΑΕΙ είναι η ενίσχυση της έρευνας και η θεσμοθέτηση ενός ανεξάρτητου Εθνικού Συμβουλίου για την Έρευνα. Η αλήθεια είναι βέβαια ότι με το νόμο αυτό δίνεται έμφαση στην σχέση της έρευνας με τα πανεπιστήμια, καθώς πλέον και επίσημα οι

καθηγητές εξελίσσονται βάση και του ερευνητικού τους έργου. Μεταξύ των θεμάτων που, εκ του νόμου, θα ρυθμίζονται από τον Οργανισμό κάθε Ιδρύματος, περιλαμβάνονται τα ειδικά προσόντα και οι προϋποθέσεις επιλογής και εξέλιξης των Καθηγητών του Ιδρύματος (υπό περ. ε').

Με την παρ. 14 του άρθρου 80 του Ν. καταργούνται τα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα (Ε.Π.Ι.) και τα Κέντρα Τεχνολογικής Έρευνας (Κ.Τ.Ε.), «από την παρέλευση δύο ετών από τη δημοσίευση των Οργανισμών των οικείων ιδρυμάτων. Έως την κατάργησή τους (...) μπορούν να συγχωνεύονται δι' απορροφήσεως από τα ΝΠΙΔ των οικείων ιδρυμάτων, που προβλέπονται στο άρθρο 58, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα με απόφαση του Συμβουλίου ή των Συμβουλίων των οικείων ιδρυμάτων», σε άλλο δε σημείο (παρ. 16 του άρθρου 80 του Ν.) αναφέρεται ότι «λύνονται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση». Σημειώνεται ότι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 58 του Ν. θα συσταθούν για τη διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των Α.Ε.Ι..

Το ζήτημα χρήζει διευκρίνισης, δεδομένου ότι η ακαδημαϊκή ελευθερία, κατά το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος, υφίσταται όχι μόνο ως ατομικό δικαίωμα του πανεπιστημιακού ερευνητή ή διδασκάλου, αλλά και ως οργανωμένη ακαδημαϊκή δραστηριότητα (ΣτΕ Ολ. 2687/1984 κ.ά.), την οποία κατ' εξοχήν διασφαλίζουν τα Ε.Π.Ι. και τα Κ.Τ.Ε. στα Α.Ε.Ι. και τα Τ.Ε.Ι., αντιστοίχως. Τόσο δε περισσότερο όσο ο Ν., στο άρθρο του 42 παρ. 1, προβλέπει ότι «Τα Πανεπιστήμια μπορούν να οργανώσουν και να προσφέρουν προγράμματα σπουδών δεύτερου και τρίτου κύκλου τα οποία προγράμματα οδηγούν στην απονομή αντίστοιχων τίτλων σπουδών, σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα ή ινστιτούτα της αλλοδαπής ή με αντίστοιχα ιδρύματα της ημεδαπής που υπάγονται στον δημόσιο τομέα». Οπότε υφίσταται προβληματισμός ως προς την εκπλήρωση του ως άνω σκοπού μετά την κατάργηση των Ε.Π.Ι..

3.7.6 Επιλογή Συγγραμμάτων – Ηλεκτρονική Πρόσβαση σε πηγές

Ένα άλλο σημείο που θεωρούμε θετικό για την ανώτατη εκπαίδευση, είναι η κατάργηση του μοναδικού συγγράμματος. Εξασφαλίζεται πλέον η δωρεάν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, όπως και για όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα. Σε συνδυασμό μάλιστα με τις σχετικές διατάξεις του νόμου αυτού, υποστηρίζονται οι τεχνολογικές και ψηφιακές υποδομές των ΑΕΙ, κυρίως μέσω προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι γίνεται πλέον μια συντονισμένη προσπάθεια για την άμεση πρόσβαση στην γνώση.

3.7.7 Καθηγητές

Στο πλαίσιο του νέου νόμου, πραγματοποιείται απλοποίηση του εσωτερικού συστήματος των ΑΕΙ στο πλαίσιο της διεθνούς πρακτικής, με τη θέσπιση τριών ακαδημαϊκών βαθμίδων. Επιπλέον Οι καθηγητές, που θα μπορούν να είναι και αλλοδαποί, χωρίζονται σε διαφορετικές ταχύτητες:

1. Πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, που λαμβάνουν 100% των τακτικών αποδοχών τους και
2. Μερικής απασχόλησης, που λαμβάνουν το 35% των τακτικών τους αποδοχών τους.

Όσον αφορά την επιλογή των καθηγητών, οποιασδήποτε βαθμίδας πρέπει απαραίτητως να έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον έναν από τους τρεις κύκλους σπουδών

εκτός του Ιδρύματος στο οποίο επιθυμεί να εκλεγεί, εκτός αν έχει υπηρετήσει για μία τουλάχιστον τριετία σε άλλο Α.Ε.Ι. ή ερευνητικό κέντρο της ημεδαπής ή αλλοδαπής ή έχει ισόχρονη επαγγελματική δραστηριότητα εκτός του Α.Ε.Ι.. Περαιτέρω, δεν επιτρέπεται η εκλογή σε θέση Καθηγητή ή η απασχόληση με την ιδιότητα του εντεταλμένου διδασκαλίας στο Ίδρυμα όπου έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα πριν από την πάροδο τριών τουλάχιστον ετών. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση για την ψήφιση του Νομοσχεδίου, «οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι όλοι οι καθηγητές έχουν πλούσιες και διαφορετικές ακαδημαϊκές εμπειρίες σε διάφορα ιδρύματα και επιστημονικά περιβάλλοντα». Ως προς αυτό το σημείο των περιορισμών αυτών, υπάρχει μια σχετική ανησυχία κατά πόσο αυτοί οι περιορισμοί δεν έρχονται σε αντίθεση με την αρχή της ισότητας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

Τα επιπλέον, όμως, προσόντα, και οι πρόσθετες προϋποθέσεις για την κατάληψη θέσης Καθηγητή κάθε βαθμίδας δεν αποτελούν μόνον εσωτερικό θέμα κάθε Ιδρύματος, αλλά επιδρούν και στα λοιπά Ιδρύματα της χώρας καθώς και στη λειτουργία της Πολιτείας στο σύνολό της. Εφόσον οι τρεις καθηγητικές βαθμίδες αφορούν όλα τα Ιδρύματα της χώρας, πρέπει να είναι ενιαίες και οι εκ του νόμου τασσόμενες προϋποθέσεις για την κατάληξή τους, συμφώνως και με την εκ του Συντάγματος προβλεπόμενη αρχή της αξιοκρατίας (βλ. ΣτΕ, 2788/2009).

Ο εκλεγόμενος και καταλαμβάνων θέση καθηγητής σε Ίδρυμα γίνεται αυτομάτως και υποψήφιο μέλος των καταλόγων εξωτερικών κριτών στα άλλα Ιδρύματα της Επικράτειας. Έτσι, υπάρχει το ενδεχόμενο, Καθηγητής Ιδρύματος να κληθεί να εκλέξει ομοιόβαθμο ή σε κατώτερη βαθμίδα Καθηγητή άλλου Ιδρύματος, ο Οργανισμός του οποίου, όμως, προβλέπει για τον κρινόμενο περισσότερα τυπικά προσόντα από όσα ο ίδιος κατέχει βάσει του Οργανισμού του δικού του Ιδρύματος.

Ο ως άνω προβληματισμός δεν αμβλύνεται από την παρ. 3 του άρθρου 5 του Νόμου, κατά την οποία, με προεδρικό διάταγμα εγκρίνεται «πρότυπος Οργανισμός των Α.Ε.Ι., ο οποίος περιέχει βασικές αρχές της οργάνωσης και λειτουργίας των Α.Ε.Ι.». Αυτό γιατί ο εν λόγω πρότυπος Οργανισμός έχει, εκ του νόμου, προσωρινό χαρακτήρα και ισχύει μέχρι την έκδοση, από κάθε Ίδρυμα, του δικού του Οργανισμού, δεν προβλέπεται από το Νόμο η υποχρέωση των Ιδρυμάτων να ακολουθήσουν τις γενικές κατευθύνσεις του πρότυπου Οργανισμού.

Στην επίλυση του προβλήματος αυτού θα συνέτεινε η θέσπιση διατάξεων είτε στον νόμο είτε στον ως άνω πρότυπο Οργανισμό των Α.Ε.Ι., οι οποίες θα χρησίμευαν δεσμευτικώς ως σημεία αναφοράς για τις ρυθμίσεις των κατ' ιδίαν οργανισμών των Α.Ε.Ι..

3.7.8 Νέο Διοικητικό Σχήμα

Θεωρούμε πως είναι πλέον η κατάλληλη στιγμή τα ΑΕΙ να λειτουργήσουν αυτόνομα, να είναι υπεύθυνα για την προστασία και την εξέλιξη τους. Κάτι τέτοιο είναι εφικτό μέσω της κατοχύρωσης της ουσιαστικής και πλήρους διοικητικής, οικονομικής και ακαδημαϊκής αυτοδιοίκησης. Τα ΑΕΙ δεν μπορούν να διοικούνται από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας. Η αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστημίου δεν είναι δυνατή υπό το σημερινό καθεστώς ασφυκτικού εναγκαλισμού από το κράτος και το ΥΠΕΠΘ, ούτε υπό το πνεύμα της παράλογης ομοιομορφίας που εξισώνει εξαιρετικά ανόμοιες καταστάσεις Πανεπιστημίων, Σχολών, Τμημάτων, όπως επίσης και επιστημονικών κλάδων. Δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν τα ίδια μέτρα π.χ. στην Ιατρική, το Πολυτεχνείο και τα Πανεπιστήμια Κοινωνικών επιστημών.

Κρίσιμο είναι, εν προκειμένω, το ζήτημα του οργανωτικού σχήματος της διοίκησης των Α.Ε.Ι. και των ακαδημαϊκών μονάδων που τα συγκροτούν, το οποίο επιλέγει εκάστοτε ο κοινός νομοθέτης κατ' αναφορά προς το συνταγματικό πλαίσιο που

διέπει την ανώτατη εκπαίδευση. Τον σχετικό προβληματισμό εντάσσει η θεωρία στο πλαίσιο, μεταξύ άλλων, του διαλόγου περί ιδρυματικής ή σωματειακής ή μεικτής (δηλαδή ιδρυματικής και σωματειακής) μορφής των Α.Ε.Ι. (Κανελλόπουλος, Κούνδουρος, & Καλυβιώτου, 2011).

Τα Α.Ε.Ι. δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν απλά “Ιδρύματα” (σύνολα περιουσίας, ταγμένης για εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού), αλλά και σαν “ενώσεις προσώπων”. (Κανελλόπουλος, Κούνδουρος, & Καλυβιώτου, 2011). «Τα ιδρύματα αναφέρονται στην διαχείριση οικονομικών αξιών ή στην παροχή υπηρεσιών (λ.χ. ΙΚΑ, Α.Ε.Ι.). Τα ΝΠΔΔ μικτής μορφής έχουν σωματειακό και ιδρυματικό χαρακτήρα λ.χ. τα Α.Ε.Ι. μετά τον Ν 1268/1982 βάσει του οποίου «τα όργανα διοίκησής τους αναδεικνύονται με την συμμετοχή εκπροσώπων όλων των φορέων των Α.Ε.Ι.», «(...) ενώ η σωματειακή δομή του πανεπιστημίου είναι προφανής και θεμελιώνεται τόσο στον αυτοδιοικούμενο χαρακτήρα, όσο και στην ακαδημαϊκή ελευθερία, το πανεπιστήμιο έχει και στοιχεία ιδρύματος κυρίως λόγω της οικονομικής του εξάρτησης από το κράτος». Ειδικώς, ως προς τη σωματειακού χαρακτήρα υπόσταση των Α.Ε.Ι., «Η σωματειακού χαρακτήρα υπόσταση των Α.Ε.Ι. καθορίζει και την όλη υφή της αυτοδιοίκησής τους, την οποία το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος εγγυάται ως πλήρη» (Η συνταγματική κατοχύρωση της αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι., 2001).

Θεωρούμε ότι προέχει ο ιδρυματικός χαρακτήρας των Α.Ε.Ι., χωρίς να αγνοεί πάντως τα σωματειακά στοιχεία του: «Κατά το Σύνταγμα το πανεπιστήμιο είναι κατά κύριο λόγο ένα ίδρυμα που παρέχει ορισμένες υπηρεσίες: επιστημονική έρευνα και διδασκαλία (...) και όχι, μια ένωση προσώπων με κοινά χαρακτηριστικά και συμφέροντα. Το Σύνταγμα δεν αγνοεί το σωματειακό στοιχείο, αλλά το διαχωρίζει από τον πυρήνα του πανεπιστημίου».

Πάντως η ιδιαίτερη αναφορά του άρθρου 16 του Συντάγματος στους «οργανισμούς των ιδρυμάτων», καθώς και η επιλογή αυτή του νομοθέτη στο Νέο Νόμο, σκοπεύει στην ενίσχυση του αυτοδιοικητικού των ιδρυμάτων, έτσι ώστε κάθε Ίδρυμα να μπορεί να επιλέξει τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης που ταιριάζει περισσότερο στις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας του, τα χαρακτηριστικά του καθώς και τις επιδιώξεις του. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και των παραπεμπτικών αποφάσεων του ΣτΕ 398/1984 και 399/1984, σύμφωνα με τις οποίες το ως άνω περιεχόμενο της αρχής της πλήρους αυτοδιοίκησης συνδέεται προς τον εξής σκοπό: «να αποκλειστεί κάθε ουσιαστική παρέμβαση» όχι μόνο «της κρατικής διοικήσεως», αλλά και «τρίτων» στη «λειτουργία και την επίλυση των υποθέσεων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων».

Κατά το άρθρο 8 παρ. 4 στοιχ. β΄ του Νόμου, η εκλογή των εσωτερικών μελών του Συμβουλίου του Α.Ε.Ι. θα γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο και με σημείωση από τους εκλογείς δίπλα από το όνομα των υποψηφίων της σειράς προτίμησης με διαδοχικούς ακέραιους αριθμούς (σύστημα ταξινομικής ψήφου). Σκοπός της εισαγωγής του εν λόγω συστήματος, κατά την αιτιολογική έκθεση, είναι «η ισόρροπη εκπροσώπηση της κοινότητας του ιδρύματος στο Συμβούλιο (εννοείται της κοινότητας των καθηγητών – το ζήτημα δεν τίθεται για τους φοιτητές, αφού αυτοί εκλέγουν μόνον έναν εκπρόσωπο) χωρίς αποκλεισμούς ή κυριαρχία επιμέρους αντιλήψεων». Προφανώς, στόχος της εισαγωγής του συστήματος αυτού είναι η κατά το δυνατόν αποφυγή αποκλεισμού εκπροσώπησης στο Συμβούλιο, Σχολών με μικρότερο αριθμό διδασκόντων, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία στο Α.Ε.Ι. υπάρχει Σχολή με πολύ μεγάλο αριθμό Καθηγητών, και υπάρξει ενδεχόμενο «κατευθυνόμενης ψήφου».

Είναι πάντως γεγονός ότι όσον αφορά τον νέο νόμο, αμφισβητείται η συνταγματικότητα, η δημοκρατικότητα και η αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων θεσμών διοίκησης (Μοσχονάς, 2011). Σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές, τα ΑΕΙ αποτελούν μεν ‘νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση’, αλλά τελούν υπό την εποπτεία του κράτους και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που

αφορούν τους οργανισμούς τους. Εάν αυτό ερμηνευθεί από την σκοπιά της πολιτικής κοινωνιολογίας, το συμπέρασμα που συνάγεται είναι ότι η λειτουργία των ΑΕΙ υπόκειται σε μια διττή πολιτική νομιμοποίηση:

- (α) την εσωτερική πολιτική νομιμοποίηση ('αυτοδιοίκηση'), και
- (β) την εξωτερική πολιτική νομιμοποίηση ('κρατική εποπτεία').

Με τις θεσμικές διατάξεις (προ Ν. 4009/2011), Ν.1268/82 και επόμενα, η **εσωτερική πολιτική νομιμοποίηση** ενσωματώνεται στη δομή και λειτουργία των αντιπροσωπευτικών θεσμών των ΑΕΙ, που είναι: η Γ.Σ. Τμήματος, η Γ.Σ. Σχολής, η Σύγκλητος, και το Πρυτανικό Συμβούλιο ως κεντρικός θεσμός διοίκησης και εποπτείας. Οι θεσμοί αυτοί είναι δυνατόν να θεωρηθούν γνήσια αντιπροσωπευτικοί μόνον στο βαθμό που συμμετέχουν σε αυτούς οι τρεις κοινωνικές συνιστώσες των ΑΕΙ, που είναι: οι διδάσκοντες, οι φοιτητές και το διοικητικό/ τεχνικό προσωπικό, σε έκταση και με τρόπο που ορίζει η εποπτεύουσα αρχή ('κράτος') ή κατ' εξουσιοδότησή της η κεντρική διοίκηση των ΑΕΙ.

Στο πλαίσιο αυτό, και υπό τον όρο βεβαίως ότι δεν θίγεται η προαναφερθείσα αρχή της κοινωνικής αντιπροσώπευσης, συνάγεται ότι η σύνθεση και οι αρμοδιότητες των αντιπροσωπευτικών θεσμών διοίκησης των ΑΕΙ είναι δυνατόν να αλλάζουν, εάν συντρέχουν λόγοι εύρυθμης λειτουργίας των θεσμών αυτών. Αυτό το καίριας σημασίας ζήτημα, που άπτεται της δημοκρατικής και αποδοτικής λειτουργίας των ΑΕΙ, παραμένει αναπάντητο από τα μέλη της συντεταγμένης εκπαιδευτικής κοινότητας, ενώ είναι κοινός πλέον τόπος ότι τα ελληνικά ΑΕΙ νοσούν διοικητικά. Ακολουθούν ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα που ισχύουν μέχρι και σήμερα (Μοσχονάς, 2011):

Πρώτο: η Σύγκλητος αποτελεί σήμερα το κεντρικό όργανο διοίκησης των ΑΕΙ και έχει ως κύρια αποστολή τη χάραξη της εκπαιδευτικής και αναπτυξιακής στρατηγικής του ιδρύματος. Στην πράξη, όμως, και όταν βεβαίως της επιτρέπεται να λειτουργεί λόγω συχνών καταλήψεων, έχει μετατραπεί σε έναν γραφειοκρατικό θεσμό που κατατρίβεται σε υποθέσεις καθημερινότητας, για τις οποίες αρμοδιότητα θα έπρεπε να έχουν άλλα όργανα του πανεπιστημίου, προς τα κάτω: οι υπηρεσίες διοίκησης και προς τα πάνω: το Πρυτανικό. Η απελευθέρωση της Συγκλήτου από αυτόν τον ασφυκτικό κλοιό και η αναβάθμιση της λειτουργίας της απαιτεί διοικητική μεταρρύθμιση, για την οποία η συντεταγμένη εκπαιδευτική κοινότητα σιωπά, υποδηλώνοντας την άρνησή της. Από την άλλη, το Πρυτανικό Συμβούλιο βρίσκεται στην πράξη εγκλωβισμένο στο γραφειοκρατικό πλέγμα εξουσίας της Συγκλήτου, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να ανταποκριθεί στο θεσμικό του ρόλο και να λειτουργήσει ως ένα σύγχρονο Συμβούλιο Διοίκησης του πανεπιστημίου. Αυτό που απαιτείται είναι η επανεξέταση της σύνθεσης και των αρμοδιοτήτων και των δύο αυτών οργάνων, της Συγκλήτου και του Πρυτανικού, καθώς και η μεταξύ τους διαλεκτική σχέση, που θα στηρίζεται, αφενός, στο διακριτό ρόλο τους ('αποκλειστικές αρμοδιότητες') και, αφετέρου, στη συνέργια τους ('συντρέχουσες αρμοδιότητες'). Για τα θέματα αυτά, όμως, η συντεταγμένη εκπαιδευτική κοινότητα σιωπά.

Δεύτερο: από τις βασικές λειτουργίες των οργάνων διοίκησης των ΑΕΙ είναι ο εσωτερικός έλεγχος νομιμότητας των πράξεων και ο οικονομικός προγραμματισμός. Στην πράξη, ο εσωτερικός έλεγχος νομιμότητας ασκείται από τον Πρύτανη χωρίς την ουσιαστική συνδρομή θεσμοθετημένου οργάνου γνωμοδότησης με σαφείς κανόνες λειτουργίας, με αποτέλεσμα ο εκάστοτε Πρύτανης να αποφαινεται συχνά κατά βούληση και κατά περίπτωση ανάλογα με τις ανάγκες της συγκυρίας. Από την άλλη, ο οικονομικός προγραμματισμός επικυρώνεται μεν από την Σύγκλητο αλλά ασκείται ουσιαστικά από τον Αντιπρύτανη οικονομικών υποθέσεων, σε συνεργασία με τις οικονομικές υπηρεσίες, κατά τρόπο συχνά ευκαιριακό και ερασιτεχνικό, αφού δεν λειτουργούν εξειδικευμένα όργανα οικονομικού προγραμματισμού και ανάπτυξης με

σαφείς κανόνες αντιπροσωπευτικής σύνθεσης (κατά το πρότυπο ίσως της Επιτροπής Ερευνών) και αποδοτικής λειτουργίας. Για τα θέματα αυτά, όπως και σε άλλα, η συντεταγμένη εκπαιδευτική κοινότητα σχεδόν σιωπά, προτάσσοντας συχνά την άρνησή της σε κάθε σκέψη διοικητικής μεταρρύθμισης, μέσα από έντονες αντιδράσεις για την αποτροπή της δήθεν ‘επέλασης’ των managers.

Τρίτο: η Γ.Σ. Τμήματος είναι όργανο με ουσιαστικές αρμοδιότητες που στηρίζονται στην έννοια της αυτονομίας σε σχέση με άλλα όργανα του πανεπιστημίου. Στην πράξη, όμως, η «αυτονομία» έχει οδηγήσει στη διοικητική και εκπαιδευτική περιχαράκωση του Τμήματος, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η ίδια η εκπαιδευτική διαδικασία. Δεν είναι τυχαίο ότι, στο πλαίσιο της εσωστρέφειας του Τμήματος με βάση την αντίληψη της διοικητικής και εκπαιδευτικής ολότητάς του, οι εκπαιδευτικές επιλογές των φοιτητών είναι ασφυκτικά περιορισμένες αν όχι αδύνατες. Αποτέλεσμα αυτού είναι να εμποδίζεται ουσιαστικά ο εμπλουτισμός και η σύνθεση γνωστικών αντικειμένων, καθώς και η υπό προϋποθέσεις αλλαγή γνωστικού αντικειμένου, μέσα από τη δια-τμηματική κινητικότητα των φοιτητών, κατά τη διεθνή ακαδημαϊκή πρακτική. Επομένως είναι ένα

Είναι γεγονός ότι η παραταξιακή λογική διαπερνά το ισχύον σύστημα εκπροσώπησης και συμμετοχής των διδασκόντων στα όργανα διοίκησης των πανεπιστημίων, ειδικότερα σε ότι αφορά στην εκλογή Προέδρου Τμήματος, Κοσμήτορα Σχολής και Πρυτανικής αρχής. Αποτελεί κανόνα πλέον στα ελληνικά πανεπιστήμια το γεγονός ότι η εκλογή των οργάνων αυτών καθίσταται δύσκολη αν όχι αδύνατη χωρίς την συγκρότηση παραταξιακών συμμαχιών, στις οποίες συμμαχίες περιλαμβάνεται αναγκαστικά τουλάχιστον μία από τις μεγάλες φοιτητικές παρατάξεις, που είναι ουσιαστικά κομματικές παρατάξεις. Έτσι, σε έναν χώρο εξ’ ορισμού εκπαίδευσης και διαπαιδαγώγησης όπου η ανάληψη καθηκόντων διοίκησης οφείλει να υπηρετεί τις αρχές της ανιδιοτελούς προσφοράς, έχει στην πράξη καλλιεργηθεί ένα σύστημα μικροπολιτικής για την εξυπηρέτηση συνήθως συντεχνιακών συμφερόντων ή και προσωπικών στρατηγικών, εντός ή και πέραν του πανεπιστημίου.

Στο πρόβλημα αυτό, οι προτάσεις του Υπουργείου προσπερνούν την εκλογή Προέδρου Τμήματος και Κοσμήτορα Σχολής και επικεντρώνονται στον τρόπο ανάδειξης της Πρυτανικής Αρχής, προτείνοντας την επιλογή Πρύτανη μέσα από ανοιχτή προκήρυξη με βάση τις δεξιότητες και τα προσόντα. Αυτό βεβαίως υπονοεί ότι, επειδή το ισχύον σύστημα της δημοκρατικής εκλογής Πρυτανικών Αρχών εκ των κάτω δεν οδηγεί στην επιλογή αρίστων και ικανών, θα πρέπει να αντικατασταθεί από ένα σύστημα επιλογής εκ των άνω.

Πάντως ο σεβασμός της δημοκρατικής αρχής κατά την εκλογή πανεπιστημιακών αρχών διοίκησης επιβάλλει τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών της εκλογής μόνον με όρους δημοκρατικής συνάφειας. Έτσι, αν όντως δεχθούμε ότι το ‘πρόβλημα’ δεν είναι η δημοκρατική αντιπροσώπευση αυτή καθεαυτή, αλλά οι ισχύουσες διαδικασίες της αντιπροσώπευσης, όπως αυτές επικαθορίζονται από την παραταξιακή λογική και την κομματικοποίηση, τότε οι θεσμικές παρεμβάσεις θα πρέπει να στοχεύουν στην μεταρρύθμιση των διαδικασιών, χωρίς να αναιρούν την ίδια την ουσία της δημοκρατικής αντιπροσώπευσης.

Στο πλαίσιο αυτό, αναγκαία στοιχεία μιας ουσιαστικής και δημοκρατικής διοικητικής μεταρρύθμισης θα μπορούσε να θεωρηθούν τα εξής (Μοσχονάς, 2011):

- (i) η θεσμοθέτηση του ασυμβίβαστου στην ταυτόχρονη κατοχή αιρετής θέσης στους θεσμούς διοίκησης των πανεπιστημίων και σε πολιτικά κόμματα.
- (ii) η εκλογή αιρετών οργάνων διοίκησης των πανεπιστημίων με ενιαία λίστα υποψηφίων και με επιλογή σύμφωνα με τη σειρά κατάταξης κατά την εκλογή που γίνεται από το σύνολο μόνον των μελών ΔΕΠ του αντίστοιχου οργάνου, ως ακολούθως: για το Τμήμα: Πρόεδρος και Αναπληρωτής Πρόεδρος, για τη Σχολή: Κοσμήτορας και Αναπληρωτής Κοσμήτορας, για την Πρυτανική Αρχή:

- Πρύτανης και Αντιπρύτανης ‘Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Επιστημονικής Έρευνας’, και για το Συμβούλιο Διοίκησης: Πρόεδρος, 1ος Αντιπρόεδρος ‘Διαχείρισης Ανθρωπίνου Κεφαλαίου’, 2ος Αντιπρόεδρος ‘Οικονομικού Προγραμματισμού και Ανάπτυξης’, 3ος Αντιπρόεδρος ‘Τεχνικής Υποστήριξης και Δικτύων Επικοινωνίας’, και 4ος Αντιπρόεδρος ‘Φοιτητικής Μέριμνας’.
- (iii) η μετεξέλιξη του Πρυτανικού Συμβουλίου σε 15μελές Συμβούλιο Διοίκησης, ως ακολούθως: πέντε (5) μέλη εκλέγονται από τα μέλη της Συγκλήτου και από την ίδια την Σύγκλητο (εκ των οποίων: 3 μέλη ΔΕΠ, 1 μέλος εκ των φοιτητών και 1 μέλος εκ του διοικητικού προσωπικού), και δέκα (10) μέλη προτείνονται από τη Σύγκλητο (και αφορούν: 5 μέλη ΔΕΠ του πανεπιστημίου που δεν είναι μέλη της Συγκλήτου, και 5 μέλη εκτός πανεπιστημίου) και εκλέγονται σε ειδική ενιαία λίστα ταυτόχρονα με την εκλογή της Πρυτανικής Αρχής και από το ίδιο εκλεκτορικό σώμα.
- (iv) η οριοθέτηση των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων και των δύο οργάνων (της Συγκλήτου και του Συμβουλίου Διοίκησης) και η θεσμοθέτηση κανόνων συνεργασίας και συν-απόφασης για τις συντρέχουσες αρμοδιότητες, προκειμένου να αποφευχθεί ο θεσμικός διϋσμός και η διοικητική αντιπαλότητα.

Όσον αφορά τον έλεγχο των ΑΕΙ, η **εξωτερική πολιτική** νομιμοποίηση σχετίζεται άμεσα με τον δημόσιο χαρακτήρα των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και εδράζεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τα συντεταγμένα όργανα της πολιτείας. Στην πράξη, η εξωτερική πολιτική νομιμοποίηση παίρνει τη μορφή ενός διπλού ελέγχου, που είναι: ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των δημοσίων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, και ο έλεγχος αποδοτικότητας των δράσεων των ιδρυμάτων αυτών.

Σύμφωνα με τις ισχύουσες θεσμικές διατάξεις (ν.1268/82 και επόμενα), ο έλεγχος νομιμότητας από την πολιτεία έχει στην πράξη διευρυνθεί σε τέτοιο βαθμό που να υπονομεύει ουσιαστικά τη αρχή της αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης έτσι που να καθίστανται συχνά τα ιδρύματα αυτά αποκεντρωμένες κρατικές υπηρεσίες.

Στη σημερινή συγκυρία, είναι θετικό το γεγονός ότι το πάγιο αίτημα της εκπαιδευτικής κοινότητας υπέρ της αυτοδιοίκησης έχει βρει ανταπόκριση στη εκφρασμένη βούληση της πολιτείας να μεταρρυθμίσει τις σχέσεις κράτους και ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης σε έκταση που να αποκαθίσταται μεν η αυτοδιοίκηση των ιδρυμάτων, αλλά και να προστατεύεται η αρχή της εξωτερικής πολιτικής νομιμοποίησης. Στον δημόσιο διάλογο για τη μεταρρύθμιση των σχέσεων αυτών, η εκπαιδευτική κοινότητα εμφανίστηκε να επιθυμεί την αυτοδιοίκηση, και συνακόλουθα την άσκηση από την ίδια του ελέγχου νομιμότητας, ως απόλυτη αρχή, παραβλέποντας το γεγονός ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνον αν τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης απολέσουν τον δημόσιο χαρακτήρα τους.

Με δεδομένο ότι μια τέτοια εξέλιξη ούτε δυνατή νομικά είναι σήμερα (χωρίς αναθεώρηση του συντάγματος) και ούτε επιθυμητή κοινωνικά θα ήταν αύριο, υπό το βάρος των εμποδίων που θα προβληθούν στην πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση από νέους χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων, ζητούμενο είναι η αναζήτηση των ελαχίστων ορίων του ελέγχου νομιμότητας σε συνάφεια προς την αρχή της εξωτερικής πολιτικής νομιμοποίησης των θεσμών της ανώτατης εκπαίδευσης (Μοσχονάς, 2011).

Τα ελάχιστα όρια του συνταγματικά κατοχυρωμένου για την πολιτεία ελέγχου νομιμότητας, στο πλαίσιο της αρχής της εξωτερικής πολιτικής νομιμοποίησης, καθορίζονται από μια διπλή ανάγκη: αφενός, διαλεύκανσης αμφιβολιών των οργάνων διοίκησης των πανεπιστημίων ως προς την νομιμότητα πράξεών τους και, αφετέρου, αντιμετώπισης καταγγελιών από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας για ενδεχόμενες μη-σύννομες πράξεις των οργάνων διοίκησης των ιδρυμάτων αυτών. Αυτό το έργο

μπορεί βεβαίως να ασκηθεί από την ίδια την πολιτεία, αλλά κρίνεται σκόπιμο να ανατεθεί σε ανεξάρτητη αρχή εποπτείας των δημοσίων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

3.7.9 Συμβούλιο στα ΑΕΙ

Η μεγάλη και πολυσυζητημένη καινοτομία του νέου νόμου, είναι φυσικά η εισαγωγή του Συμβουλίου στην διοίκηση των Ιδρυμάτων. Θεσπίζεται το Συμβούλιο Ιδρύματος, αξιοποιώντας εμπειρίες και πρακτικές σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, που θα συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στον απογαλακτισμό των ΑΕΙ από το Υπουργείο Παιδείας. Το Συμβούλιο διοίκησης των ΑΕΙ έχει ουσιαστικά συγκεντρωμένες όλες τις οικονομικές αρμοδιότητες του κάθε ιδρύματος και την επιλογή της στρατηγικής ανάπτυξής του, ενώ ασκεί εποπτεία και έλεγχο σε όλες τις λειτουργίες των ιδρυμάτων. Το σημείο αυτό είναι ένα από τα βασικά που έχουν προκαλέσει τριβές όχι μόνο στους χώρους των πανεπιστημιακών αλλά και σε πολιτικό επίπεδο. Βάση των δημοσιευμάτων, υπήρχαν αντιδράσεις ακόμη και στελεχών της κυβέρνησης σε αυτό το θέμα. Οι αρμοδιότητες ωστόσο της συγκλήτου είναι να διατυπώνει τη γνώμη της γύρω από θέματα διοίκησης και εκπαίδευσης του ιδρύματος.

Με την διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 8 του Νόμου απαριθμούνται οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου του Ιδρύματος. Οι κύριες αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι ελεγκτικές και εγκριτικές συγκεκριμένων πράξεων της διοίκησης του ιδρύματος. Επισημαίνεται ότι, μεταξύ των ως άνω προβλεπόμενων στο εν λόγω άρθρο αρμοδιοτήτων, περιλαμβάνονται και αρμοδιότητες οι οποίες δεν μπορούν να θεωρηθούν ως απλώς ελεγκτικές ή εγκριτικές, συγκεκριμένα:

- ✓ η «χάραξη στρατηγικής για την ανάπτυξη του ιδρύματος (...) και τη διαμόρφωση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του (...)»,
- ✓ η «ανάληψη πρωτοβουλιών για τη σύνδεση του ιδρύματος με την κοινωνία και την οικονομία,...),
- ✓ η συνεργασία με εκπαιδευτικά ή μορφωτικά ιδρύματα και επιστημονικούς και κοινωνικούς φορείς της ημεδαπής ή της αλλοδαπής»,
- ✓ ο καθορισμός «των κατευθύνσεων για την ανάπτυξη του ιδρύματος, επί τη βάση των οποίων ο πρύτανης καταρτίζει το σχέδιο συμφωνιών προγραμματικού σχεδιασμού, την έγκριση των σχεδίων αυτών και την παρακολούθηση και τον έλεγχο της υλοποίησης των συμφωνιών σε ετήσια βάση»,
- ✓ η «εκλογή του πρύτανη και των κοσμητόρων των σχολών και η παύση από τα καθήκοντά τους»,
- ✓ ο ορισμός ή μη «διδάκτρων και του ύψους τους για τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών του ιδρύματος».

Η θέσπιση των εν λόγω αρμοδιοτήτων, που αποτελούν προφανώς τμήμα των κύριων αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου, οργάνου διοίκησης του Α.Ε.Ι. συγκροτούμενου και από εξωτερικά εν σχέσει προς το Ίδρυμα μέλη (άρθρο 8 παρ. 2 στοιχ. β' του Ν.), προβληματίζει ενόψει της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας(ΣτΕ), κατά την οποία «η αρχή της πλήρους αυτοδιοικήσεως των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων συνίσταται στην εξουσία των ιδρυμάτων αυτών να αποφασίζουν για τις υποθέσεις τους με δικά τους αποκλειστικά όργανα (ατομικά ή συλλογικά), (...), απαρτιζόμενα (...), οπωσδήποτε, από πρόσωπα, τα οποία είναι επιφορτισμένα ή μετέχουν, (...), στην πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής αποστολής τους» (ΣτΕ Ολ. 2786/1984, Ολ. 2789/1984, επταμ. 32/2009).

Επισημαίνεται ότι οι ως άνω αρμοδιότητες δεν μπορούν να θεωρηθούν απλώς διοικητικές, αλλά αφορούν γενικότερα «την επιστημονική και τεχνολογική λειτουργία του Α.Ε.Ι.» (ΣτΕ 3010/2000, βλ. και Ολ. 2805, 2808, 2810, 2811/1984).

Ο πρύτανης ή ο πρόεδρος του ΤΕΙ εκλέγεται από το συμβούλιο του ιδρύματος ύστερα από διεθνή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, η οποία εκδίδεται και αυτή από τον πρόεδρο του συμβουλίου του ιδρύματος. Εν προκειμένω, φαίνεται ότι κάτι τέτοιο έρχεται σε αντίθεση με το ΣτΕ, καθώς στην απόφαση 2786/1984 του, ο Πρύτανης πρέπει να είναι μέλος της πανεπιστημιακής κοινότητας του συγκεκριμένου εκάστοτε Α.Ε.Ι..

Οι αρμοδιότητες του πρύτανη ή του προέδρου είναι αποκλειστικά διοικητικές. Παράλληλα καταρτίζει τον οικονομικό προϋπολογισμό του ιδρύματος, ο οποίος στη συνέχεια θα πρέπει να εγκριθεί από το συμβούλιο.

Το μέχρι πρότινος υφιστάμενο μοντέλο εκλογής των πρυτάνεων και των προέδρων ΤΕΙ με καθολική ψηφοφορία έχει κλείσει τον κύκλο του τόσο στην Ευρώπη όσο και διεθνώς. Στόχος είναι μια αποτελεσματική διοίκηση, από άτομα υψηλού επιστημονικού κύρους, με διεθνή κατά το δυνατόν αναγνώριση η οποία κρίνεται και λογοδοτεί θεσμικά. Το Συμβούλιο του Ιδρύματος, ύστερα από διεθνή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, εκλέγει τον/την πρύτανη/πρόεδρο ΤΕΙ για 3ετή θητεία. Μία επιτροπή διερεύνησης, αποτελούμενη από καθηγητές του ιδρύματος έχει την ευθύνη της πρόσκλησης και της διερεύνησης για την υποβολή υποψηφιοτήτων και, ύστερα από δημόσια ακρόασή τους, εισηγείται τους υποψηφίους στο Συμβούλιο με βάση κυρίως την επιστημονική αναγνώριση αλλά και την διοικητική του/της εμπειρία. Η Σύγκλητος διατηρεί το δικαίωμα αρνησικυρίας για δύο υποψηφίους με πλειοψηφία $\frac{3}{4}$. Το Συμβούλιο του ιδρύματος εκλέγει τον πρύτανη/πρόεδρο με φανερή ψηφοφορία. Με ανάλογη διαδικασία εκλέγονται από το Συμβούλιο κάθε ιδρύματος οι κοσμήτορες/διευθυντές των σχολών.

Ποιες ακριβώς είναι οι αρμοδιότητες του συμβουλίου του ιδρύματος που ουσιαστικά αποδυναμώνουν τη Σύγκλητο; Ποια θα είναι τα εξωτερικά, άσχετα προς το πανεπιστήμιο, μέλη και πώς θα αξιολογείται η επιτυχημένη κοινωνική και επαγγελματική διάκρισή τους; Πώς θα επιλεγεί και θα νομιμοποιηθεί ουσιαστικά ένας, ακόμη και άγνωστος στην πανεπιστημιακή κοινότητα, πρύτανης και πώς αυτός ο τελευταίος μπορεί να διοικήσει ένα ΑΕΙ με το οποίο ουδεμία σχέση έχει;

Ο πρύτανης/πρόεδρος του ΤΕΙ καταρτίζει και εισηγείται και το Συμβούλιο του ιδρύματος τελικώς εγκρίνει τον Οργανισμό και τον εσωτερικό κανονισμό και την εσωτερική διάρθρωση και οργάνωση κάθε ιδρύματος.

3.7.10 Αξιολόγηση ΑΕΙ

Θεωρούμε την αξιολόγηση εργαλείο της στρατηγικής αναβάθμισης καθενός ΑΕΙ χωριστά και του Δημόσιου Πανεπιστημίου συνολικά. Για τον λόγο αυτό στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα παρουσιάσουμε τις αρμοδιότητες της Αρχής Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Είναι κρίσιμο όμως, πέραν της θεσμοθέτησης της διαφάνειας και αξιολόγησης και των ανοιχτών διαδικασιών, να υιοθετηθούν πλήρως και στην πράξη, ώστε να μην εξελιχτεί η αυτοδιοίκηση σε «ακαδημαϊκή φεουδαρχία». Η αξιολόγηση πρέπει να γίνει εργαλείο διασφάλισης της ποιότητας των σπουδών. Είναι όμως σημαντικό να μην εξελιχθεί η αξιολόγηση σε μέσο «τιμωρίας» των ΑΕΙ ή των πανεπιστημιακών. Είναι επίσης ανησυχητικές οι παρενέργειες που διεθνώς έχει δημιουργήσει μια αναπτυσσόμενη «βιομηχανία αξιολογήσεων» που χάνει τον στόχο και παράγει περισσότερη γραφειοκρατία παρά βελτίωση.

Πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητη η καθιέρωση ενός αποδεκτού συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης που να αξιοποιεί τόσο τη θετική όσο και την αρνητική διεθνή εμπειρία, ενώ ταυτόχρονα θα λαμβάνει υπόψη και τις επικρατούσες συνθήκες λειτουργίας των ΑΕΙ στη χώρα μας (χρηματοδότηση, υποδομές, θεσμικό

πλαίσιο, κλπ). Η αξιολόγηση πρέπει να αποφύγει την παγίδα της ομοιομορφίας και να διαφοροποιείται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους επιστημονικών κοινοτήτων.

Το κάθε ΑΕΙ πρέπει να λογοδοτεί δημοσιεύοντας ετήσιο απολογισμό και να υποβάλλεται σε αξιολόγηση από περισσότερους του ενός έμπειρους και ανεξάρτητους αξιολογητές. Η κοινωνία που χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια έχει δικαίωμα να γνωρίζει την απόδοσή τους.

Απώτερος στόχος της αξιολόγησης στα ΑΕΙ, είναι η βελτίωση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Στο κεφάλαιο της εργασίας που ακολουθεί, θα αναφερθούμε στην ΑΔΙΠ καθώς επίσης και στις αρχές και τις κατευθυντήριες οδηγίες για την Διασφάλιση της Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 4^ο – Η Ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση

4.1 Εισαγωγή

Η διεθνοποίηση των σπουδών και της έρευνας εντείνεται συνεχώς με τη βοήθεια των τεχνολογικών πληροφορικής και επικοινωνιών, με αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της ίδιας χώρας αλλά και άλλων χωρών, εντός και εκτός του Ευρωπαϊκού χώρου. Ένας από τους κρισιμότερους παράγοντες του ανταγωνισμού αυτού, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι είναι η ποιότητα της Εκπαίδευσης.

Η οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και οι ανάγκες για στρατηγική ανάπτυξη και οικονομική ανταποδοτικότητα των ΑΕΙ της Ευρώπης, προϋποθέτουν την ύπαρξη διαδικασιών και συστημάτων διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας τους σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς, η συζήτηση για την προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση καταλαμβάνει πρωταρχική θέση στην ατζέντα των πολιτικών και ιδρυματικών διαβουλεύσεων στην Ευρώπη (Πετρίδου).

Το ενδιαφέρον για την ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης δεν είναι νέο. Τα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια προσπάθησαν να αξιολογήσουν την εκπαίδευση που παρέχουν από τα πρώτα κιόλας χρόνια της δημιουργίας τους. Τα Πανεπιστήμια του Μεσαίωνα αναπτύχθηκαν με διάφορους τρόπους το καθένα, κυρίως ως επαγγελματικές σχολές, και προσέγγιζαν με ανάλογους τρόπους τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητάς τους. Έτσι, μπορούμε να καταγράψουμε τρεις τύπους ελέγχου της λειτουργίας των Πανεπιστημίων του Μεσαίωνα. Το Γαλλικό, θρησκευτικό μοντέλο ελέγχου, το Ιταλικό μοντέλο και το Αγγλικό μοντέλο αυτονομίας (Πετρίδου).

Στο Γαλλικό μοντέλο, την εξουσία επιλογής διδακτικού προσωπικού και καθορισμού του περιεχομένου των σπουδών, και κατά συνέπεια και τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής δραστηριότητας, είχαν οι θρησκευτικοί ηγέτες, επίσκοποι, της περιοχής που άνηκε το Πανεπιστήμιο. Σύμφωνα με το Ιταλικό μοντέλο, με πρότυπο το Πανεπιστήμιο της Μπολόνια, δημόσιοι φορείς κατάρτιζαν «πίνακες ελέγχου» του διδακτικού προσωπικού, που ανάλογα προσδιόριζαν και τις αμοιβές του, ενώ με βάση το Αγγλικό μοντέλο τα κολέγια της Οξφόρδης και του Καίμπριτζ ήταν αυτόνομα και η επιτροπή των κολεγίων είχε την απόλυτη ευθύνη αξιολόγησης του έργου των διδασκόντων και του περιεχομένου των σπουδών.

Τον 19^ο αιώνα, το μοντέλο του Πανεπιστημίου που κυριάρχησε ήταν το Πανεπιστήμιο με ερευνητική δράση. Το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα ήταν το Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Οι κρατικές χρηματοδοτήσεις που στήριζαν τα ιδρύματα αυτά δημιουργούσαν και ανάλογες υποχρεώσεις για αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων τους. Έτσι, δύο τύποι αξιολόγησης εμφανίστηκαν εκείνη την περίοδο: η αξιολόγηση ρουτίνας (routine evaluation), η οποία αφορούσε κυρίως τους προϋπολογισμούς των ιδρυμάτων και, κατά συνέπεια, με τις κρατικές χρηματοοικονομικές ροές, και από την άλλη η στρατηγική αξιολόγηση (strategic evaluation), η οποία αφορούσε τις δραστηριότητες των ιδρυμάτων, εκπαιδευτικές και ερευνητικές, που υλοποιούσαν ουσιαστικά κυβερνητικές αποφάσεις και πολιτικές.

Τις τρεις πρώτες δεκαετίες που ακολούθησαν το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η ανάπτυξη της Ανώτατης Εκπαίδευσης στις περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες συνοδεύτηκε από την αυτονόμηση της. Οι κυβερνήσεις καθορίζουν τα πλαίσια μέσα στα οποία τα ιδρύματα αυτοπροσδιορίζονται. Η νέα αυτή κατάσταση χαρακτηρίζεται από την «επιλεκτικά κυβερνητική παρεμβατική πολιτική», όπου υπάρχει λιγότερη κεντρική κατεύθυνση και σχεδιασμός, περισσότερα κίνητρα αλλά πιο

συχνές αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της απόδοσης των ιδρυμάτων.

Μια συστηματική προσπάθεια για την υιοθέτηση συστηματικών διαδικασιών αξιολόγησης της ποιότητας της Ανώτατης εκπαίδευσης, παρουσιάστηκε από τις περισσότερες χώρες της ΕΕ μετά το 1984. Κύριος σκοπός της, ήταν η παροχή εγγυήσεων σχετικά με την αξία της εκπαίδευσης από τα ΑΕΙ και τους κανόνες απονομής των αντίστοιχων τίτλων και βαθμών (Πετρίδου). Μετά τις επιταγές ανάλογων διακηρύξεων των Ευρωπαϊκών ηγετών (Μπολόνια 1999, Πράγα 2001, Βερολίνο 2003), από την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, γίνεται πλέον συστηματική προσπάθεια από τις περισσότερες χώρες της ΕΕ να υιοθετήσουν συστηματικές διαδικασίες αξιολόγησης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Είναι γεγονός πάντως ότι ζητήματα όπως αυτά της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διασφάλισης ποιότητας στα ΑΕΙ, της εξισορρόπησης των εξωτερικών πιέσεων για οικονομική λογοδοσία και των εσωτερικών αναγκών για βελτίωση και μετεξέλιξη, της χρήσης ποσοτικών δεικτών επίδοσης, έχουν γίνει αντικείμενο οξύτατης κριτικής και εκτεταμένων συζητήσεων στη διεθνή βιβλιογραφία.

4.2 Ο Ορισμός της Ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση

Ο θεωρητικός ορισμός της ποιότητας αποτελεί αντικείμενο ενός μακρού και έντονου διαλόγου στη διεθνή βιβλιογραφία. Για τον Becher (Becher, 1989) η ποιότητα δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένα ‘δημιούργημα πολιτικής μόδας’. Για τον Neave (Neave, 1986) η ποιότητα ήταν μια έννοια αβέβαιη όπως και για τους Harvey & Green, (Harvey & Green, 1993) που τη θεωρούν ασταθή και αξιακά φορτισμένη. Ο Scott (Scott, Recent developments in quality assessment in GB, 1994) ήταν σχεδόν απόλυτος ότι: «Κανένας έγκυρος ορισμός της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση δεν είναι δυνατός», ενώ ο Westerheidjen (Westerheidjen, 1999) επισημαίνει την έλλειψη οποιασδήποτε θεωρίας της ποιότητας στη σχετική με την ανώτατη εκπαίδευση βιβλιογραφία. Σε τελευταία ανάλυση «η ποιότητα είναι ένα φιλοσοφικό ζήτημα» όπως ισχυρίζεται η Green (Green, 1994). Ενώ η Ashcroft (1997) τονίζει:

“Οι έννοιες της ποιότητας και των προτύπων είναι ιδιαίτερα προβληματικές. Μπορούν να εξεταστούν υπό το πρίσμα ενός μεγάλου αριθμού εναλλακτικών οπτικών. Οι οπτικές αυτές και η ισχύς που κάθε μια εξασκεί είναι άκρως πολιτικά ζητήματα. Οι ορισμοί της ποιότητας και των προτύπων δεν μπορούν να απομονωθούν από τις αξίες που τις προσδιορίζουν και από τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται σε επίπεδο ακαδημαϊκών ιδρυμάτων αλλά και σε ατομικό επίπεδο”.

Στους Harvey & Green (Harvey & Green, 1993) οφείλεται και η κλασική πλέον κατηγοριοποίηση της έννοιας της ποιότητας. Η ποιότητα μπορεί να αναλυθεί σε όρους: α) αριστείας (excellence), β) τελειότητας (perfection), γ) καταλληλότητας σε σχέση με το σκοπό (fitness for purpose), δ) βέλτιστης αξιοποίησης πόρων (value for money) και ε) μετασχηματισμού (transformation). Η ποιότητα ως αριστεία σχετίζεται με την επιδίωξη διακρίσεων και την εφαρμογή υψηλών προτύπων. Σχετικές με την αριστεία είναι οι αξιολογικές κατατάξεις ιδρυμάτων, η συγκριτική αξιολόγηση ανταγωνιστικών επιδόσεων (benchmarking), η συμμόρφωση με αναγνωρισμένα πρότυπα ποιότητας ή ακόμα η επιδίωξη ενός ‘χρυσού προτύπου’ ακαδημαϊκής αποτελεσματικότητας. Με την ποιότητα ως τελειότητα ή ως συνέπεια το βάρος μετατοπίζεται από την μέτρηση προτύπων εξερχομένων (output standards) στη μέτρηση προτύπων που αφορούν διαδικασίες. Η σχετική αυτή έννοια της ποιότητας εφαρμόζεται περισσότερο σε πρότυπα που αφορούν οργανωτικά θέματα και υπηρεσίες παρά σε ακαδημαϊκά πρότυπα. Η ποιότητα ως καταλληλότητα σε σχέση με έναν σκοπό αντιδιαστέλλεται με τις προηγούμενες ελιτίστικες προσεγγίσεις της ποιότητας. Στην προσέγγιση αυτή το βάρος πέφτει στο αν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία επιτυγχάνει τους προκαθορισμένους

σκοπούς (π.χ. την διατυπωμένη αποστολή ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος). Η ποιότητα ως βέλτιστη αξιοποίηση πόρων αναφέρεται στο χρηματικό κόστος και υπολογίζεται από τις ομάδες συμφερόντων σε όρους απόδοσης των επενδύσεων. Η ποιότητα ως βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων είναι η φυσική προτίμηση των κυβερνήσεων και των κεντρικών θεσμών ελέγχου και χρηματοδότησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τέλος η ποιότητα ως μετασχηματισμός αναφέρεται στην εξέλιξη και την ενίσχυση των φοιτητών μέσω της μαθησιακής διαδικασίας ή σε αλλαγές στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που θα μετασχηματίσουν τη μαθησιακή διαδικασία των φοιτητών.

Στην προσπάθεια προσδιορισμού της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, συναντούμε ορισμούς (Harvey, 1995; Warn & Tranter, 2001)όπως:

- ✓ Τα ιδιαίτερα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά που αποκτούν οι απόφοιτοι των ΑΕΙ, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αγοράς,
- ✓ Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποκτούν οι απόφοιτοι των ΑΕΙ, ώστε να μπορούν να είναι προσαρμοστικοί και ευέλικτοι και να μετασχηματίζουν τη γνώση τους,
- ✓ Ο βαθμός τελειότητας της γνώσης που προσφέρεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα,
- ✓ Η αυστηρή και συστηματική τήρηση των προδιαγραφών στην παραγωγή της γνώσης,
- ✓ Η οικονομική ανταποδοτικότητα των δραστηριοτήτων των ΑΕΙ.

Εκτός από τη δυσκολία θεωρητικής οριοθέτησης της έννοιας της ποιότητας, πρόσθετες δυσκολίες ανακύπτουν συχνά από τη σύγχυση των όρων ποιότητας και προτύπων (standards). Πρέπει να γίνει σαφώς διακριτό πως ενώ η ποιότητα αφορά διαδικασίες (π.χ. ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας όπως την προσλαμβάνουν οι φοιτητές), τα πρότυπα αφορούν εκβάσεις (outcomes) ή επίτευξη στόχων (achievement). Η σχέση των δύο όρων μπορεί να αποδοθεί με όρους συνεισφοράς της εκπαιδευτικής διαδικασίας (ποιότητα) στην επίτευξη ενός προκαθορισμένου προτύπου ανώτατης εκπαίδευσης. Η σαφής διάκριση μεταξύ των όρων ποιότητας και προτύπων παρέχει τη δυνατότητα διαχωρισμού της ηθικής, ιδεολογικής και παιδαγωγικής διάστασης του θέματος (ποιότητα) από την τεχνική διάσταση (πρότυπα). Η έννοια της ποιότητας είναι σημασιολογικά ιεραρχικά υψηλότερη από την έννοια των προτύπων. Έτσι είναι δυνατόν ένα μάθημα ή ένα πρόγραμμα σπουδών να είναι ποιοτικά χαμηλού επιπέδου κρινόμενο με υψηλού επιπέδου πρότυπα ενώ δεν είναι δυνατόν να είναι υψηλής ποιότητας με βάση χαμηλά πρότυπα. Στην εκπαίδευση τα πρότυπα σχετίζονται με *τρεις τομείς δραστηριότητας*: α) τα ακαδημαϊκά πρότυπα μετρούν την ικανότητα προσέγγισης ενός προσδιορισμένου επιπέδου ακαδημαϊκής επίτευξης, β) τα πρότυπα υπηρεσιών αξιολογούν τις παρεχόμενες υπηρεσίες ενώ γ) τα πρότυπα ποιότητας μπορούν να περιγραφούν ως κανόνες ή προσδοκίες που διατυπώνονται με τυποποιημένο τρόπο σχετικά με την επιθυμητή πρακτική.

Μια επιπλέον σαφής διάκριση πρέπει να γίνει μεταξύ κριτηρίων και προτύπων. Τα κριτήρια και τα πρότυπα είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους δεν είναι όμως το ίδιο πράγμα. Ένα πρότυπο αποτελεί μέτρηση και τα κριτήρια είναι τα μέσα της μέτρησης. Παρατηρείται μια τάση υπό την πίεση των κεντρικών κυβερνητικών αρχών ως κριτήρια να χρησιμοποιούνται ολόένα και περισσότερο ποσοτικοί δείκτες, οι λεγόμενοι δείκτες επίδοσης. Η διάδοση των δεικτών επίδοσης οφείλεται αφενός στην ευκολία υπολογισμού τους αφετέρου στην υποτιθέμενη αντικειμενικότητά τους. Οι δείκτες επίδοσης, από τη φύση τους, σχετίζονται με ότι είναι άμεσα μετρήσιμο. Είναι πολύ πιο εύκολο να μετρήσεις απλά και άμεσα αποτελέσματα όπως π.χ. οι οικονομικές επιδόσεις παρά σύνθετα φαινόμενα όπως π.χ. οι αλλαγές στις στάσεις και τις νοοτροπίες ή τα μακροπρόθεσμα οφέλη. Το σημαντικό ζήτημα που τίθεται εδώ είναι η συνειδητοποίηση πως οι ορισμοί της επιτυχίας που δίνουν έμφαση σε κάποιες επιδόσεις και όχι σε κάποιες άλλες δεν είναι αξιακά ουδέτερες και πρέπει πάντα να αξιολογούνται

οι υποκείμενες αξίες. Στην πράξη οι δείκτες επίδοσης τις περισσότερες φορές εστιάζουν στην επάρκεια παρά στην αποτελεσματικότητα.

Είναι γεγονός ότι η ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι μια σύνθετη έννοια, με επάλληλες ερμηνείες, η οποία χρειάζεται αποσαφήνιση (Harvey, 1995) και προσεγγίζεται με ποικίλους τρόπους, όπως: διοίκηση ποιότητας (quality management), διασφάλιση της ποιότητας (quality assurance), μέτρηση ποιότητας (quality assessment), εκτίμηση ποιότητας (quality audit), πιστοποίηση ποιότητας (accreditation).

Η έννοια της διασφάλισης της ποιότητας (quality assurance), αναφέρεται στις πολιτικές, τους μηχανισμούς, τις διαδικασίες, τις τεχνικές και τις πράξεις που χρησιμοποιούνται για να διαβεβαιώσουν ότι υπάρχει ποιότητα στο σχεδιασμό και εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στην επιλογή και ανάπτυξη του προσωπικού, στη συγκέντρωση, αξιοποίηση και διασπορά των πληροφοριών (Gaither, 1998).

Ο σκοπός της μέτρησης της ποιότητας (quality assessment), είναι η βαθμολόγηση της ποιότητας του ιδρύματος ή τμήματος του με τη χρήση εξωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης (quality evaluation process) που συνήθως περιλαμβάνει παρατήρηση, συνεντεύξεις, δείκτες αποδοτικότητας, αποτελέσματα εξετάσεων των σπουδαστών (Carter and Davidson, 1998).

Η εκτίμηση της ποιότητας (quality audit) είναι η επισκόπηση των διαδικασιών της διασφάλισης ποιότητας και του ελέγχου ποιότητας (quality control) που χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς κατά τη διερεύνηση της επιτυχίας των στόχων τους (Gaither, 1998).

Όσον αφορά τώρα την πιστοποίηση (accreditation) της ποιότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή τμημάτων τους, αναφέρεται στην κατάταξη/ ταξινόμηση τους με προαπαιτούμενο τις διαδικασίες διασφάλισης της. Τα συστήματα πιστοποίησης, όμως, ποικίλλουν από χώρα σε χώρα, καθώς έχουν σχέση με το φορέα που διενεργεί την κατάταξη/ ταξινόμηση και τους σκοπούς που εξυπηρετεί.

Είναι προφανές ότι η έννοια της αξιολόγησης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι η ομπρέλα που περιλαμβάνει όλες τις συναφείς έννοιες, δηλαδή την έννοια της διασφάλισης, της μέτρησης, της πιστοποίησης, ενώ θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε ως σχεδόν ταυτόσημη με την έννοια της εκτίμησης της ποιότητας.

Προς διευκόλυνση αποσαφήνισης των όρων της ποιότητας, εκείνο που πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι οι διαφορετικές προσεγγίσεις στο ζήτημα αυτό έχουν κυρίως σχέση με τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς φορείς που διενεργούν την αξιολόγηση της ποιότητας του ΑΕΙ. Έτσι η διασφάλιση της ποιότητας είναι ένα εσωτερικό θέμα της εκπαιδευτικής μονάδας, ενώ η πιστοποίηση της διενεργείται από εξωτερικούς αξιολογητές (Πετρίδου). Η εκτίμηση της ποιότητας και η μέτρηση της, περιλαμβάνουν διαδικασίες αυτοαξιολόγησης αλλά και εξωτερικής αξιολόγησης.

Έχει γίνει ήδη φανερό πως και η ποιότητα αλλά και οι μηχανισμοί διασφάλισής της είναι σχετικοί. Σχετικοί ως προς τις ομάδες συμφερόντων (π.χ. διοίκηση, μέλη ΔΕΠ, φοιτητές, διοικητικό προσωπικό), σχετικοί ως προς το συγκεκριμένο πλαίσιο (τις εθνικές και ιδρυματικές ιδιομορφίες) και σχετικοί ως προς τους μηχανισμούς διασφάλισης της ποιότητας που έχουν υιοθετηθεί. Σε κάθε μηχανισμό διασφάλισης ποιότητας εμπεριέχονται στόχοι εξωτερικοί και εσωτερικοί. Οι εξωτερικοί στόχοι υπό την πίεση των κεντρικών κυβερνητικών υπηρεσιών αφορούν στη λογοδοσία ενώ οι εσωτερικοί στόχοι στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η λογοδοσία απαιτεί εξωτερικό έλεγχο και δημοσιευμένα αποτελέσματα (outcomes), ενώ η ενίσχυση της ποιότητας απαιτεί διαδικασίες συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας σε ιδρυματικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ακαδημαϊκού γνωστικού αντικειμένου. Η εξισορρόπηση εξωτερικών και εσωτερικών στόχων οριοθετεί τους 'κανόνες' εγκαθίδρυσης μηχανισμών διασφάλισης ποιότητας. Σύμφωνα με αυτούς τους 'κανόνες' τα πανεπιστήμια είναι υπεύθυνα για την ποιότητα και τα

πρότυπα. Απαιτείται να θεσμοθετηθούν συστήματα διαχείρισης και βελτίωσης της ποιότητας που θα συμμορφώνονται με τις ανάγκες λογοδοσίας. Τα συστήματα αυτά οφείλουν να είναι ολοκληρωμένα, διαφανή και να στηρίζονται στην αυτοαξιολόγηση.

Σύμφωνα με τον Newton (Newton, 2007) ένα αποτελεσματικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας απαιτείται να:

- ✓ Έχει σαφώς προσδιορισμένους ρόλους, υπευθυνότητες και διαδικασίες,
- ✓ Παρέχει τη δυνατότητα να επιτευχθούν οι σκοποί και οι στόχοι του ιδρύματος,
- ✓ Παρέχει πληροφόρηση για τη λήψη αποφάσεων,
- ✓ Είναι ανεξάρτητο από ατομικές προκαταλήψεις,
- ✓ Είναι επαναλαμβανόμενο σε χρονικά διαστήματα,
- ✓ Εμπλέκει το σύνολο του προσωπικού,
- ✓ Περιλαμβάνει προσδιορισμένα πρότυπα και αποδεκτή τεκμηρίωση,
- ✓ Προτρέπει σε συνεχή βελτίωση.

Παρομοίως η ανάπτυξη μιας 'κουλτούρας ποιότητας' που θα υποστηρίξει ένα επιτυχές σύστημα διασφάλισης ποιότητας απαιτεί:

- ✓ Μια ανοικτή και ενεργή ανάληψη υποχρέωσης για ποιότητα σε όλα τα επίπεδα,
- ✓ Θέληση για άσκηση συνεχούς αυτοαξιολόγησης,
- ✓ Ένα σταθερό ρυθμιστικό πλαίσιο καθώς και σαφήνεια και συνέπεια στις διαδικασίες,
- ✓ Ρητές υπευθυνότητες για ποιοτικό έλεγχο και διασφάλιση ποιότητας,
- ✓ Έμφαση στη λήψη ανατροφοδότησης από ένα πλήθος συστατικών παραγόντων,
- ✓ Σαφή δέσμευση στον προσδιορισμό και στη διάχυση καλών πρακτικών,
- ✓ Άμεση, κατάλληλη και ευαίσθητη διοικητική πράξη για την αποκατάσταση προβλημάτων η οποία θα υποστηρίζεται από σχετική πληροφόρηση.

Οι Vettori, Lueger, & Knassmüller (Vettori, Lueger, & Knassmüller, 2007) καταλήγουν πως για να είναι αποτελεσματικό ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας που στηρίζεται στην προσέγγιση της EUA για την ανάπτυξη κουλτούρας ποιότητας θα πρέπει:

- ✓ Η διοίκηση να εκχωρήσει εξουσία σε όλους τους ενεργούς συμμετέχοντες στις διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες, δίνοντάς τους το δικαίωμα να αναπτύξουν τους δικούς τους ποιοτικούς στόχους, πρωτοβουλίες και μέτρα (στα πλαίσια του συνολικού πλαισίου που ορίζεται από την αποστολή του ιδρύματος) και κάνοντας παραγωγική χρήση των αυτό-οργανωτικών τους ικανοτήτων.
- ✓ Να δημιουργηθεί ένα κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης πως όλες οι ομάδες έχουν τη θέληση και την ικανότητα να αναλάβουν τις ευθύνες τους για την οργανωτική μετεξέλιξη του ιδρύματος.
- ✓ Να διαμορφωθεί ένα ικανοποιητικό σύστημα κυκλοφορίας των πληροφοριών που θα διασφαλίζει επαρκή επικοινωνία με σκοπό τον αμοιβαίο συμβιβασμό.
- ✓ Να αναγνωρισθούν και να ληφθούν υπόψη τα ιστορικά, πολιτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της κουλτούρας που έχει ήδη αναπτυχθεί σε ένα ίδρυμα και αναπτυχθούν στρατηγικές που είναι κατάλληλες για τις δεδομένες συνθήκες.

Στον πίνακα που ακολουθεί οι Harvey & Stensaker (Harvey & Stensaker, Quality culture: Understandings, boundaries and linkages, 2008) παρουσιάζουν πως σχετίζονται οι διαφορετικοί ορισμοί της ποιότητας με ελιτίστικες και δημοκρατικές πλευρές της κουλτούρας.

<i>Ποιότητα</i>	Κουλτούρα	
	Ελιτιστική	Δημοκρατική
Αριστεία	Δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο μόνον ο άριστος ευημερεί ανεξάρτητα από τους υπόλοιπους	Δημιουργία ενός συνόλου διαμοιρασμένων, κοινά βιωμένων κατανοήσεων των τρόπων σχεδιασμού, υποστήριξης και επιδιώξεων της αριστείας
Συνέπεια	Διασφάλιση πως οι τομείς υψηλής φήμης λειτουργούν συνεπώς	Καθένας αναλαμβάνει την ευθύνη να διασφαλίσει ότι στην εργασία του ανταποκρίνεται στις κοινές προσδοκίες και προδιαγραφές
Καταλληλότητα προς τον σκοπό	Προσδιορισμός ενός ελιτίστικου σκοπού και διασφάλιση πως το κάθε τι συμμορφώνεται με αυτόν τον σκοπό	Κοινή κατανόηση του σκοπού και των τρόπων επιδίωξης επίτευξής του
Βέλτιστη αξιοποίηση πόρων	Μόχλευση της φήμης του ιδρύματος με στόχο την προσέλκυση χρημάτων από χρηματοδοτικές πηγές υψηλού προφίλ και διασφάλιση ότι τα χρήματα ξοδεύονται ικανοποιητικά για τους δωρητές	Ανάπτυξη ενός εσωτερικού συνόλου αξιών που διασφαλίζει ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται επαρκώς και αποτελεσματικά
Μετασχηματισμός	Διασφάλιση πως οι άριστοι φοιτητές είναι προετοιμασμένοι για σημαντικές επαγγελματικές θέσεις και πως οι κορυφαίοι ερευνητές υποστηρίζονται πλήρως έτσι ώστε να προσελκύουν και να συμμετέχουν σε σημαντικά ερευνητικά προγράμματα	Ανάπτυξη μιας προσέγγισης που λαμβάνει υπόψη όλες τις ομάδες συμφερόντων και αποβλέπει στην ενδυνάμωση φοιτητών και ερευνητών δίνοντας προτεραιότητα στην ανάπτυξη των συμμετεχόντων στη διαδικασία ανάπτυξης της μάθησης και της γνώσης

Πίνακας 11: Συσχετισμός ποιότητας με ελιτίστικες και δημοκρατικές πλευρές της κουλτούρας. Πηγή: Harvey & Stensaker

4.3 Η Ποιότητα στην ανώτατη εκπαίδευση και οι ευρωπαϊκές προκλήσεις

Τέσσερις ιστορικές περίοδοι της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης μπορούν να προσδιοριστούν (Hingel, 2001).

- 1971 - 1992 Η Αναστήλωση της ευρωπαϊκής συνεργασία με βάση τα Κοινοτικά Προγράμματα.
- 1993 – 1996 Προσδιορισμός των προκλήσεων και των προοπτικών
- 1997 - 1999 Θέματα Γενικής Εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Πολιτική
- 2000 - Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης, βασιζόμενης στους κοινούς στόχους των Εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης.

Αυτές οι τέσσερις περίοδοι, στην ουσία συσσωρεύουν και συμπληρώνουν το απόθεμα των κοινοτικών δράσεων και πολιτικών πρωτοβουλιών στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι πολύ λίγες, εάν υπήρχαν, πρωτοβουλίες που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία 25ετία, αποδείχθηκαν άκαρπες και έχουν εγκαταλειφθεί.

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ευρωπαϊκών κέντρων λήψης αποφάσεων, βρίσκεται η εναρμόνιση της δομής του ευρωπαϊκού συστήματος της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Βάση του ενδιαφέροντος αυτού οργανώθηκαν πανευρωπαϊκές συναντήσεις και ψηφίστηκαν διακηρύξεις σχετικά με αυτό το θέμα. Πάντως, το ζήτημα της διασφάλισης και της αξιολόγησης της ποιότητας καταλαμβάνει κεντρική θέση σε όλες αυτές τις διαδικασίες, καθώς θεωρείται ένα από τα θεμέλια για την οικοδόμηση του ευρωπαϊκού χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Αρχικά στις 18 Σεπτεμβρίου του 1988, υπογράφηκε στη Μπολόνια, η Magna Charta των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων, από Πρυτάνεις ΑΕΙ της Ευρώπης. Η Magna Charta καθόρισε τους άξονες της εκπαίδευσης στην Ευρώπη (Ζωγόπουλος, 2011), δηλαδή:

- α) Συνεργασία των Ευρωπαίων σε ένα περιβάλλον όλο και πιο διεθνές και μεταβαλλόμενο,
- β) Η Δια Βίου Εκπαίδευση αποτελεί επένδυση για το πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό μέλλον της Ευρώπης,
- γ) Ο επαρκής εφοδιασμός του εκπαιδευτικού προσωπικού,
- δ) Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εκπαιδευτικών μονάδων,
- ε) Η πολιτική ισοτιμίας τίτλων,
- στ) Η ανάληψη δράσης από τα ευρωπαϊκά κράτη και τους υπερεθνικούς οργανισμούς.

Επιπλέον η Magna Charta όρισε και τις κάτωθι θεμελιώδεις αρχές για τα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια (Τζιρίτας, 2012):

1. Το πανεπιστήμιο είναι ένα αυτόνομο ίδρυμα που λειτουργεί στο επίκεντρο κοινωνιών που λόγω γεωγραφικής και ιστορικής κληρονομιάς έχουν διαφορετική εσωτερική οργάνωση. Παράγει, εξετάζει, αξιολογεί και παραδίδει από γενιά σε γενιά την παιδεία και τον πολιτισμό μέσω της έρευνας και της διδασκαλίας. Για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του κόσμου που το περιβάλλει, πρέπει η έρευνα και η διδασκαλία του να είναι ηθικά και πνευματικά ανεξάρτητες από κάθε πολιτική εξουσία και οικονομική δύναμη.

2. Στα πανεπιστήμια δεν πρέπει να διασπάται η διδασκαλία από την έρευνα. Ειδάλλως τα μαθήματα που παρέχονται θα βρίσκονται πίσω από τις μεταβαλλόμενες ανάγκες, πίσω από τις απαιτήσεις της κοινωνίας και από την πρόοδο της επιστημονικής γνώσης.

3. Η ελευθερία στην έρευνα και την εκπαίδευση είναι θεμελιώδης αρχή της πανεπιστημιακής ζωής και οι κυβερνήσεις και τα πανεπιστήμια οφείλουν να διασφαλίζουν το σεβασμό προς αυτήν τη θεμελιώδη αξίωση, στο μέτρο που εξαρτάται από τον ένα ή τον άλλο από τους δύο αυτούς θεσμικούς φορείς. Το πανεπιστήμιο απορρίπτοντας τις στενές αντιλήψεις και ανοικτό πάντοτε στο διάλογο, είναι ένας ιδεώδης τόπος συνάντησης α) για δασκάλους που έχουν τα απαιτούμενα ουσιαστικά προσόντα για να μεταδίδουν τη γνώση τους και τα κατάλληλα εργαλεία και εφόδια για να την αναπτύσσουν με την έρευνα και τις καινοτομικές ιδέες β) για φοιτητές που έχουν αποκτήσει το δικαίωμα και είναι ικανοί και πρόθυμοι να εμπλουτίσουν το πνεύμα τους με αυτή τη γνώση.

4. Ένα πανεπιστήμιο είναι ο θεματοφύλακας της ευρωπαϊκής ανθρωπιστικής παράδοσης. Συνεχής και επίμονη φροντίδα του είναι η κατάκτηση καθολικής γνώσης. Για να εκπληρώσει το έργο που έχει κληθεί να επιτελέσει, υπερβαίνει τα γεωγραφικά και πολιτικά σύνορα και κατ' αυτό τον τρόπο επιβεβαιώνει τη ζωτική ανάγκη που έχουν οι διαφορετικοί πολιτισμοί να αλληλογνωρίζονται και να αλληλοεπηρεάζονται.

Πάντως για αρχή, οι έννοιες της διασφάλισης και αξιολόγησης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης δεν έχουν ακόμα συζητηθεί σε κοινό ευρωπαϊκό επίπεδο, ήδη όμως υφίστανται τέτοια συστήματα στις περισσότερες χώρες της ΕΕ.

Στις 25 Μαΐου 1998, στη Σορβόνη, υπογράφηκε από τους τέσσερις αρμόδιους Υπουργούς Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας και Ηνωμένου Βασιλείου, η Κοινή Διακήρυξη για την εναρμόνιση της δομής του ευρωπαϊκού συστήματος της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Στην ουσία επιβεβαιώνει μετά από δέκα χρόνια, την ανάγκη για «εσωτερική και εξωτερική αναγνωρισιμότητα των ευρωπαϊκών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης». Σκοπός της ήταν η δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης που θα αποτελέσει το κλειδί για την προώθηση της κινητικότητας (mobility) και της απασχολησιμότητας (employability) των Ευρωπαίων πολιτών, αλλά και για την συνολική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής ηπείρου. Επιπλέον αναγνωρίζεται ότι η Συνθήκη της Λισαβόνας το 1997, άνοιξε το δρόμο για την αμοιβαία αναγνώριση τίτλων ανώτατης εκπαίδευσης για επαγγελματικούς σκοπούς, χωρίς όμως να συζητείται ξεκάθαρα το ζήτημα της αξιολόγησης των ΑΕΙ.

Από τις πρώτες αναφορές που πραγματοποιήθηκαν στην ανάγκη καθιέρωσης συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, ήταν στην Σύσταση 98/561/ΕΚ (Ε.Ε., L270/7.10.1998), από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς τα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Μέσω της Σύστασης αυτής προσδιορίζεται η διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας, ακολουθώντας το πρότυπο των «τεσσάρων σταδίων». Το πρότυπο αυτό εφαρμόστηκε την χρονική περίοδο 1994-1995 κατά την υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Περιλαμβάνει τα εξής στάδια, α) προσδιορισμό αυτόνομων και ανεξάρτητων διαδικασιών και μεθόδων αξιολόγησης εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, β) αυτό – αξιολόγηση, γ) εξωτερική αξιολόγηση από ομάδες εμπειρογνομόνων και δ) δημοσιοποίηση των εκθέσεων αξιολόγησης.

Η ποιότητα στην ανώτατη εκπαίδευση, σχετίζεται με την ποιότητα σε δύο βασικούς άξονες δραστηριοτήτων των ΑΕΙ, δηλαδή τη διδασκαλία και μάθηση, καθώς επίσης και την έρευνα. Οι στόχοι στους οποίους αποβλέπει η Σύσταση αυτή είναι οι κάτωθι: α) η διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, εντός του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού πλαισίου κάθε χώρας, λαμβάνοντας υπόψη την ευρωπαϊκή διάσταση και τις αλλαγές στο παγκόσμιο περιβάλλον, β) η ανταλλαγή πληροφοριών για την διασφάλιση της ποιότητας σε κοινοτικό και παγκόσμιο επίπεδο και η συνεργασία των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης σε αυτόν τον τομέα, καθώς επίσης και γ) η υποστήριξη των Ιδρυμάτων προκειμένου να λάβουν μέτρα για τη διασφάλιση της ποιότητας, τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης και την ενίσχυση της έρευνας.

Στη δεκαετία του 1990, αναπτύσσονται συναφείς πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό τη συγκριτική αξιολόγηση των ΑΕΙ σε διεθνή ή δι-ιδρυματική βάση που στηρίζεται κυρίως στην αυτοαξιολόγηση των ιδρυμάτων (Cambell & Wende, 2000). Αυτές είναι:

- α) Η ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Πιλοτικού Προγράμματος για την Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (European Pilot Project for Evaluating Quality in Higher Education, 1994-1995), το οποίο ήταν μια πρωτοβουλία της Ε.Ε. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν συνολικά 45 ΑΕΙ από 17 χώρες, ενώ από την Ελλάδα συμμετείχαν το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το ΤΕΙ Πάτρας.
- β) Το Πρόγραμμα για τη Διοίκηση και Αξιολόγηση της Ποιότητας και τη Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων των ΑΕΙ (Project on Quality Management, Quality Assessment and the Decision Making Process 1994-1995), το οποίο ήταν πρωτοβουλία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Στο πρόγραμμα

αυτό συμμετείχαν πάλι 45 ΑΕΙ από 24 χώρες, ενώ από την Ελλάδα συμμετείχαν το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθήνας και το ΤΕΙ Πάτρας.

- γ) Το Πρόγραμμα Αξιολόγησης Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης (Institutional Evaluation / Review Programme). Το πρόγραμμα αυτό τέθηκε σε ισχύ το 1994 και οργανώνεται και πραγματοποιείται κάθε χρόνο από την Οργάνωση των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν 88 ΑΕΙ από 32 χώρες, ενώ από την Ελλάδα συμμετείχαν το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης(1996-97), Πατρών (1998-99), Μακεδονίας (1998-99), Ιωαννίνων (1999-00), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (2000-01), Κρήτης (2000-01), Αιγαίου (2003-04) και Θεσσαλίας (2003-04).
- δ) Το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Κουλτούρας Ποιότητας (Quality Culture Project), το οποίο τρέχει από το 2002 από την Οργάνωση των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Σκοπός αυτό του προγράμματος ήταν η ανάπτυξη της κουλτούρας ποιότητας στο εσωτερικό των ΑΕΙ, τα οποία μέσω δικτύων προσπαθούν να αναπτύξουν συστήματα και διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας σε ιδιαίτερους τομείς των δραστηριοτήτων τους, π.χ. έρευνα, εκπαίδευση, φοιτητικά θέματα, τεχνολογία πληροφορίας, κ.α. Στο εν λόγω πρόγραμμα συμμετείχαν 50 ΑΕΙ από 29 χώρες, ενώ από την Ελλάδα συμμετείχε η Επιτροπή Ερευνών του ΑΠΘ.

Πάντως με την Διακήρυξη των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας στη Μπολόνια, τον Ιούνιο του 1999, προσδιορίζονται οι έξι πρωταρχικοί στόχοι, οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν μέσα στην πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα για να υποστηρίξουν τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, ένας εκ των οποίων ήταν και η ποιότητα. Ο στόχος αυτός είναι «η προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας για τη διασφάλιση της ποιότητας, με στόχο την ανάπτυξη συγκρίσιμων κριτηρίων και μεθοδολογιών» (Bologna Declaration, 19 June 1999). Πρόκειται στην ουσία για την πρώτη επίσημη αναφορά στο θέμα της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση και μάλιστα δηλώνεται σαφώς η διάθεση των αρμόδιων Ευρωπαίων Υπουργών να συντονίσουν τις εκπαιδευτικές τους πολιτικές για την επιτυχία του στόχου αυτού σε προδιαγεγραμμένο χρονικό ορίζοντα.

Το Μάρτιο του 2001, στο Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στη Σαλαμάνκα, οι συμμετέχοντες Πρυτάνεις, απάντησαν με σαφήνεια στις προκλήσεις των διακηρύξεων της Σορβόνης και της Μπολόνια, στέλνοντας ανάλογα μηνύματα στους Ευρωπαίους Υπουργούς Παιδείας πριν από την Σύνοδο τους στην Πράγα (Μάρτιο 2001). Η θέση τους σχετικά με την ποιότητα στη Ανώτατη Εκπαίδευση ήταν ότι η διασφάλιση και πιστοποίηση της αποτελεί μια αναγκαία απάντηση στις τρέχουσες τάσεις παγκοσμιοποίησης και στις προκλήσεις της οικοδόμησης του ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Στο Συνέδριο αυτό προτάθηκε η δημιουργία ενός είδους ευρωπαϊκής πλατφόρμας με σκοπό τη διάχυση της σωστής πρακτικής και της συμβουλευτικής από ομάδες εργασίας που θα επεξεργάζονται θέματα πιστοποίησης, ώστε να διαμορφωθούν και δρομολογηθούν οι κατάλληλες διαδικασίες. Τέλος δόθηκε έμφαση στην προώθηση της αμοιβαίας αποδοχής αποφάσεων διασφάλισης της ποιότητας στην Ευρώπη, σεβόμενοι όμως τις εθνικές και γνωστικές διαφορές, αναγνωρίζοντας για το σκοπό αυτό το ρόλο του European Network of Quality Assurance in Higher Education⁴² (ENQA).

Το Μάιο του 2001, στη Σύνοδο των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας στην Πράγα, επισημάνθηκε η πρόοδος που συντελέστηκε στον τομέα της αξιολόγησης της ποιότητας⁴³. Τονίστηκε ο ρόλος των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας που

⁴² <http://www.enqa.eu/>

⁴³ Επιπλέον αναγνωρίστηκε η συμβολή του συνεδρίου των Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στη Σαλαμάνκα, του συνεδρίου των Ευρωπαίων φοιτητών στο Γκέτεμποργκ (Μάρτιος 2001).

διευκολύνουν τη σύγκριση των προσόντων σε όλη την Ευρώπη και ζητήθηκε η στενή ευρωπαϊκή συνεργασία, ανάμεσα στα δίκτυα πιστοποίησης και στα δίκτυα διασφάλισης της ποιότητας με αποδοχή όμως των εθνικών συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας⁴⁴. Για το σκοπό αυτό ζητήθηκε η συνεργασία των ΑΕΙ, των εθνικών φορέων και του δικτύου ENQA για την καθιέρωση ενός ενιαίου πλαισίου αναφοράς προώθησης των βέλτιστων πρακτικών που χρησιμοποιούνται για τις διαδικασίες διασφάλισης. Προέτρεψαν τα ΑΕΙ να δημοσιοποιήσουν και να κυκλοφορήσουν τα καλύτερα δείγματα των πρακτικών τους αυτών και να σχεδιάσουν μεθοδεύσεις για μια κοινή αποδοχή τρόπων αξιολόγησης και πιστοποίησης.

Πάντως σε γενικές γραμμές, το πλαίσιο το οποίο περιβάλλει την ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ευρώπη είναι το εξής:

- ✓ Η διακήρυξη της Bologna (1999)⁴⁵
- ✓ Η Διακοίνωση της Πράγας (Prague Communiqué, 2001)⁴⁶
- ✓ Η Διακοίνωση του Βερολίνου (Berlin Communiqué, 2003)⁴⁷
- ✓ Η Διακοίνωση του Μπέργκεν (Bergen Communiqué, 2005)⁴⁸
- ✓ Η Διακοίνωση του Λονδίνου (London Communiqué, 2007)⁴⁹
- ✓ Η Διακοίνωση του Λουβέν (Leuven_Louvain-la-Neuve Communiqué, 2009)
- ✓ ENQA (Ευρωπαϊκή Ένωση Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση)
- ✓ Ο Ευρωπαϊκός Κατάλογος των Οργανισμών Διασφάλισης της Ποιότητας (European Quality Assurance Register for Higher Education - EQAR)⁵⁰

4.4 Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Ατζέντα Αλλαγής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη εκπαίδευση» (QAHECA) - Μια σύντομη παρουσίαση (EUA, 2009).

Η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), είναι η αντιπροσωπευτική οργάνωση των πανεπιστημίων και εθνικών Πρυτανικών Συνόδων, σε 46 ευρωπαϊκές χώρες. Η EUA παίζει ένα κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία της Μπολόνια και στην επίδραση στις πολιτικές της ΕΕ για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία. Χάρη στην αλληλεπίδρασή της με τα μέλη της και μια σειρά από άλλους ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, η EUA εξασφαλίζει ότι η ανεξάρτητη φωνή των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων ακούγεται όπου είναι να τεθούν αποφάσεις οι οποίες θα έχουν αντίκτυπο στις δραστηριότητές τους.

Η Ένωση παρέχει μια μοναδική εμπειρία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας, καθώς επίσης και ένα φόρουμ για την ανταλλαγή ιδεών και καλών πρακτικών μεταξύ των πανεπιστημίων. Τα αποτελέσματα των εργασιών της EUA είναι στη διάθεση των μελών και των ενδιαφερομένων μέσω της υλοποίησης και της δημοσιότητας από συνέδρια, σεμινάρια, εκδόσεις και την επίσημη ιστοσελίδα της⁵¹.

2001), της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA) και των Εθνικών Ενώσεων Ευρωπαίων Φοιτητών (ESIB).

⁴⁴ Η παραδοχή των εθνικών διαφορών, τονίστηκε ότι δεν επηρεάζει αρνητικά τη συνοχή και αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, αλλά αντίθετα, αναδεικνύει τη σημασία των διαδικασιών της διασφάλισης της ποιότητας για την εγγύηση της εμπιστοσύνης, της συνοχής, του ανοίγματος, της ευελιξίας και της ελκυστικότητας.

⁴⁵ http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf

⁴⁶ http://www.bologna-berlin2003.de/Docs/00-Main_doc/010519PRAGUE_COMMUNIQUE.PDF

⁴⁷ <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Communiqué1.pdf>

⁴⁸ http://www.bologna-berlin2003.de/Docs/00-Main_doc/050520_Bergen_Communique.pdf

⁴⁹ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Bologna/documents/mdc/London_Communique18May2007.pdf

⁵⁰ <http://www.eqar.eu/>

⁵¹ www.eua.be

Προκειμένου να στηριχθεί η πρόσφατη δουλειά της EUA για την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των διαδικασιών της διασφάλισης της ποιότητας, της δημιουργικότητας και των καινοτόμων πρακτικών, η EUA ξεκίνησε ένα πρόγραμμα το 2007, με τίτλο «Ατζέντα Αλλαγής Διασφάλισης Ποιότητας για την Ανώτατη Εκπαίδευση (QAHECA), με την συμμετοχή μιας κοινοπραξίας εταίρων: το Ινστιτούτο Διαπίστευσης, Πιστοποίησης και Διασφάλισης Ποιότητας (ACQUIN, Γερμανία), την Ακαδημία Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (HEA, Ηνωμένο Βασίλειο) και το Εθνικό Πανεπιστήμιο Maynooth της Ιρλανδίας, (NUIM, Ιρλανδία).

Η QAHECA είχε ως στόχο να διερευνήσει τι είδους διαδικασίες ποιότητας για τη διδασκαλία και τη μάθηση, τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές, υποστηρίζουν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιδιώκει να περιορίσει τις ενδεχομένως προβληματικές επιδράσεις αυτών των διεργασιών. Σε μια σειρά τριών σεμιναρίων, οι συμμετέχοντες (29 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οργανισμοί διασφάλισης της ποιότητας) αντιμετώπισαν αυτή την θεματική πρόκληση και δοκίμασαν ιδέες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του έργου εντός των ίδιων των Ιδρυμάτων. Στο παρακάτω σκίτσο φαίνονται οι διαφορετικότητες των εκπαιδευτικών συστημάτων μεταξύ των χωρών της Ευρώπης:

Χάρτης 2: Η διαφορετικότητα των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων. Πηγή: EUA FINAL REPORT FOR QAHECA

Το σημείο εκκίνησης για τις αντανάκλασεις του σχεδίου αυτού ήταν ότι οι θεσμικές δομές, και σε αυτή την περίπτωση, ειδικότερα οι διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας, μπορούν να αναστείλουν ή να ενισχύσουν τη δημιουργικότητα. Η Θεσμική δημιουργικότητα, η οποία αποτελεί τον πυρήνα της έκθεσης αυτής, "αναφέρεται στους όρους για την προώθηση των δημιουργικών Ιδρυμάτων". Ένα από τα πορίσματα της εν λόγω έκθεσης είναι ότι ένα δημιουργικό Ίδρυμα οδηγείται από την ηγεσία αλλά ταυτόχρονα και από τους υπαλλήλους του, και είναι το Ίδρυμα που προωθεί μια ζωντανή κουλτούρα ποιότητας. Ο ρόλος της ηγεσίας του Ιδρύματος, είναι να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια τέτοια εξέλιξη, αλλά στο τέλος, η ακαδημαϊκή κοινότητα και το διοικητικό προσωπικό καθώς και οι σπουδαστές ενός ΑΕΙ, είναι που θα πρέπει να είναι τόσο πρόθυμοι και σε θέση να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που προσφέρονται για να ασκήσουν τη δημιουργικότητά τους.

Η Διασφάλιση της Ποιότητας (ΔΠ), στην παρούσα έκθεση, νοείται με την ευρεία έννοια του όρου, συμπεριλαμβανομένων όλων των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον καθορισμό, τη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, από το στρατηγικό σχεδιασμό στο προσωπικό και την ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών. Μέσω του QAHECA, η σημασία των εθνικών και θεσμικών περιορισμών για την αλλαγή των διαδικασιών (σε αυτή την περίπτωση την ανάπτυξη πιο ευέλικτων διαδικασιών Διασφάλισης Ποιότητας) έγινε φανερό και

ένα σημαντικό χρονικό διάστημα δαπανήθηκε για την κατανόηση τους και τις επιπτώσεις τους. Ωστόσο, ακόμη και αν τα εθνικά πλαίσια και οι ακριβείς μέθοδοι της εσωτερικής Διασφάλισης Ποιότητας διαφέρουν στην Ευρώπη, οι εξωτερικές διαδικασίες Διασφάλισης Ποιότητας, έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά (αυτο-αξιολόγηση, εξωτερική αξιολόγηση και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων).

Από την υλοποίηση του προγράμματος QAHECA, τα βασικά συμπεράσματα για την ΔΠ στην ανώτατη εκπαίδευση, μπορούμε να πούμε ότι συνοψίζονται στα εξής:

Πρώτα απ' όλα, η ΔΠ θα πρέπει να είναι εξατομικευμένη. Κατά την ανάπτυξη των διαδικασιών της, τα ΑΕΙ και οι αρμόδιες Αρχές Διασφάλισης της Ποιότητας, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές κουλτούρες οργάνωσης, την ιστορική θέση του ΑΕΙ καθώς βέβαια και το εθνικό πλαίσιο.

Οι διαδικασίες ΔΠ - τόσο οι εξωτερικές όσο και οι εσωτερικές - πρέπει να στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας των θεσμικών οργάνων να αλλάζουν, προκειμένου να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι κάθε ιδρύματος καλύτερα. Έτσι, θα πρέπει και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και οι αρμόδιες αρχές, να δεσμευτούν για μια εξελικτική προσέγγιση στις διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητάς τους.

Η ΔΠ θα πρέπει να είναι χωρίς αποκλεισμούς. Ένας βασικός παράγοντας επιτυχίας για την αποτελεσματική διασφάλιση ποιότητας, η οποία ενισχύει τη δημιουργικότητα σε επίπεδο ΑΕΙ, είναι η ενεργός συμμετοχή του συνόλου των απασχολούμενων στα ΑΕΙ και όχι μόνο ενός συγκεκριμένου τμήματος το οποίο έχει ως αρμοδιότητα του την διασφάλισης ποιότητας. Αυτή η προσέγγιση αφορά, για παράδειγμα, το στρατηγικό σχεδιασμό, την εκπαιδευτική ανάπτυξη και την ανάπτυξη του προσωπικού, ως μέρος των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας.

Ο ρόλος των εκπροσώπων των ΑΕΙ είναι να παρέχουν υποστήριξη και ένα πλαίσιο για τη ΔΠ και τη δημιουργικότητα. Μέσω της ανάπτυξης του προσωπικού, το προσωπικό των Ιδρυμάτων θα ενθαρρυνθεί να διαδραματίσει ενεργό ρόλο, προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή της ποιότητας χωρίς αποκλεισμούς, ενώ σε επίπεδο Αρμόδιας Αρχής, η γνώση και η κατανόηση του προσωπικού σχετικά με τις δραστηριότητες και εξελίξεις της ΔΠ στα ΑΕΙ θα πρέπει να υποστηρίζεται συνεχώς. Και τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, και τα ΑΕΙ αλλά και η Αρμόδια Αρχή ΔΠ, πρέπει να δώσουν μεγάλη έμφαση στην ύπαρξη μεγαλύτερης φοιτητικής δέσμευσης, κυρίως μέσω της κατάρτισης και υποστήριξης, ώστε οι φοιτητές να είναι σε θέση να αναλάβουν το ρόλο τους ως βασικοί εταίροι στη ΔΠ.

Μια επιπλέον προϋπόθεση για μια αποτελεσματική ΔΠ, η οποία ενισχύει τη δημιουργικότητα, είναι η συνεργασία μεταξύ των ΑΕΙ και της Αρμόδιας Αρχής ΔΠ. Αυτή η συνεργασία θα δημιουργήσει το χώρο και το εμπιστεύεστε για αυτοκριτική σκέψη που αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία κάτι νέου. Εμπιστοσύνη θα μπορούσε να αυξηθεί, για παράδειγμα μέσω της εμπιστευτικότητας των ΑΕΙ, σχετικά με τις εκθέσεις αυτοαξιολόγησης, καθώς επίσης και από την ανάπτυξη των εξωτερικών διαδικασιών από την Αρμόδια Αρχή ΔΠ, οι οποίες θα βασίζονται σε κίνητρα και όχι σε κυρώσεις. Θα πρέπει τα ΑΕΙ και η Αρμόδια Αρχή ΔΠ να συνεργαστούν για την οικοδόμηση αυτής της σχέσης.

Οι διαδικασίες ΔΠ θα πρέπει να επιτρέπουν την ανάληψη ρίσκου και την αποτυχία που είναι απαραίτητες για τη δημιουργία νέων γνώσεων. Οι εσωτερικές διαδικασίες ΔΠ θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσουν τυχόν αδυναμίες και να καθορίσουν τη διαδικασία μέσω της οποίας το ΑΕΙ αντιδρά και διορθώνει την κατάσταση όταν γίνει μια αποτυχία, παρά να απαγορεύσουν την ανάληψη κινδύνου συνολικά. Από την πλευρά της, η εξωτερική ΔΠ θα πρέπει να έχει ως στόχο να ελέγχει αν ένα Ίδρυμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι σε θέση να αντιδρά σε μη φυσιολογικές συνθήκες και όχι να επιβάλει κυρώσεις σε περιστασιακές αποτυχίες.

Η ανταλλαγή εμπειριών σε επίπεδο ΔΠ είναι απαραίτητη για τη μελλοντική ανάπτυξη της Πιστοποίησης της Ποιότητας. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία πλατφορμών τόσο για οριζόντιο όσο και για κάθετο διάλογο, σε διάφορα επίπεδα: στο ίδρυμα μεταξύ των υπηρεσιών, μέσα σε μια χώρα μεταξύ των θεσμικών της οργάνων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των αρμόδιων υπηρεσιών ΔΠ, κλπ. Καθώς θα ενθαρρύνεται αυτός ο διάλογος, δεν θα πρέπει να ξεχαστεί ότι όταν μαθαίνουμε από τις εμπειρίες των άλλων, είτε καλές είναι αυτές είτε κακές, δεν θα πρέπει ποτέ να αποσκοπούμε απλώς στην αντιγραφή επιτυχημένων πρακτικών, αλλά στην κριτική ανάλυση των συνιστωσών της πρακτικής αυτής που θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε και στο δικό μας πλαίσιο.

Η **δύναμη** του έργου QAHECA, έγκειται στην ποικιλία των προοπτικών των συμμετεχόντων οι οποίοι ήταν από όλη την Ευρώπη, αλλά και στο γεγονός ότι τα ΑΕΙ και οι Αρμόδιες Αρχές ΔΠ συζητούν μαζί πώς τόσο οι εξωτερικές όσο και οι εσωτερικές διαδικασίες ΔΠ θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ενίσχυση της δημιουργικότητας, ιδιαίτερα καθώς τα συμμετέχοντα ιδρύματα ήταν σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης των διαδικασιών ποιότητας. Από την μια πλευρά, ήταν σαφές ότι τα άτομα με μεγάλη εμπειρία στην εφαρμογή των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας ήταν επίσης και πιο πρόθυμοι να αναγνωρίσουν τους κινδύνους που αυτές οι διαδικασίες μπορούν να φέρουν στην παρεμπόδιση ή καταστολή της δημιουργικότητας, από την άλλη πλευρά, οι συμμετέχοντες οι οποίοι εξακολουθούσαν να ασχολούνται με την δημιουργία των διαδικασιών τους, μπορεί να είχαν μεγαλύτερη ευελιξία στην τροποποίηση των διαδικασιών τους προκειμένου να αποφευχθούν αυτές τις παγίδες.

Παρά το γεγονός ότι οι εταίροι του έργου είχαν την επίγνωση της πολυπλοκότητας του εν λόγω θέματος από την αρχή, το έργο κατέληξε να είναι ακόμα πιο δύσκολο από ό, τι αναμενόταν. Η έννοια της ενίσχυσης της δημιουργικότητας και των καινοτόμων πρακτικών στη διδασκαλία και τη μάθηση, μέσω των διαδικασιών της ποιότητας, είναι σαφές ότι δεν ήταν η κυρίαρχη ιδεολογία και διαπραγμάτευση των αρχικών στόχων και των βασικών αρχών των διαδικασιών ΔΠ, και χρειάστηκε περισσότερο χρόνο από ό, τι αρχικά αναμενόταν. Οι εθνικοί και θεσμικοί περιορισμοί επηρέασαν επίσης τις συζητήσεις και το συνολικό τρόπο σκέψης των συμμετεχόντων. Αυτό, μαζί με το γεγονός ότι ο χρόνος που προοριζόταν για τη δοκιμαστική φάση ήταν πάρα πολύ μικρός για να εφαρμοστούν νέες σημαντικές πρακτικές και οι επιπτώσεις τους, είχαν σημαντική επιρροή στις εκθέσεις των συμμετεχόντων και τα αποτελέσματα του έργου. Ωστόσο, αυτό που πρέπει να παρατηρηθεί, είναι ότι τα θέματα που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια του έργου έγειραν μεγάλο ενδιαφέρον και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων ιδρυμάτων, και θα πρέπει να αναμένεται ότι ορισμένα άυλα αποτελέσματα του έργου αυτού, κυρίως από την άποψη της αλλαγής νοοτροπίας, μπορεί να παρατηρηθεί κατά τα επόμενα έτη.

Στις περισσότερες χώρες, τα ΑΕΙ και η κουλτούρα της ποιότητας είναι ακόμη στο στάδιο της προετοιμασίας ή αναγνώρισης και ένα μεγάλο μέρος της εργασίας παραμένει ακόμη να γίνει για να μπορέσουμε πραγματικά να πούμε ότι μια πραγματική κουλτούρα ποιότητας εσωτερικεύεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των φοιτητών και το υπάρχον διοικητικό προσωπικό. Κοιτώντας το μέλλον της ΔΠ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι σχεδόν αδύνατο να δούμε τι βρίσκεται μπροστά μας. Ωστόσο, μπορεί να προβλεφθεί ότι οι φοιτητές, είναι πιθανό να είναι πιο ποικιλόμορφοι και απαιτητικοί και έτσι η παροχή μιας πιο εξατομικευμένης εμπειρίας μάθησης που θα ανταποκρίνεται στις προσδοκίες τους, θα γίνει όλο και πιο προκλητική. Τα ΑΕΙ πιθανώς θα πρέπει να αναπτύξουν πιο εξελιγμένους τρόπους για τη μέτρηση του αντίκτυπου και της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών τους για τη βελτίωση της ποιότητας της μαθησιακής εμπειρίας των φοιτητών τους. Η ανάπτυξη μιας θεσμικής κουλτούρας ποιότητας που θα ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των σπουδαστών και του Ιδρύματος, θα απαιτήσει

μεγαλύτερες επενδύσεις σε ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικού προσωπικού, προκειμένου να ανταποκριθεί στον ρόλο τους στη διδασκαλία και την υποστήριξη της μάθησης.

Την ίδια στιγμή, μπορούμε μόνο να ελπίζουμε ότι η προσέγγιση από τις Αρχές ΔΠ θα συνεχίσει (ή σε ορισμένες περιπτώσεις θα εξελιχτεί) να σέβεται και να αντικατοπτρίζει την αρχή της θεσμικής αυτονομίας των ΑΕΙ. Η ποικιλομορφία των αποστολών και της κουλτούρας του κάθε ΑΕΙ, θα απαιτήσει περισσότερη ευελιξία και εμπιστοσύνη από τις αρμόδιες Αρχές διασφάλισης της ποιότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, καθώς τα ΑΕΙ αναπτύσσουν μια πιο ώριμη και καλύτερα ενσωματωμένη στο περιβάλλον τους κουλτούρα ποιότητας, ελπίζουμε ότι οι Αρχές ΔΠ θα είναι σε θέση να επικεντρωθούν στην αποτελεσματικότητα των θεσμικών συστημάτων και την προσαρμογή μιας πιο αναπτυξιακής προσέγγισης.

Ένα πράγμα που αποδεικνύεται σαφώς από το Πρόγραμμα αυτό, είναι ότι όλες οι δραστηριότητες ΔΠ, ανεξαρτήτου είδους, τελικά στοχεύουν στην ύπαρξη ισχυρών αυτόνομων ΑΕΙ με ώριμη κουλτούρα ποιότητας, που ενισχύουν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στο ΑΕΙ να συμβάλει καλύτερα στην δημιουργία και την ανάπτυξη μιας κοινωνίας της γνώσης. Στην ιδανική περίπτωση, εσωτερικές και εξωτερικές διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας θα πρέπει να είναι σε ισορροπία και θα πρέπει να υπάρχει μια αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Ο κίνδυνος της προσπάθειας ικανοποίησης των αρμόδιων Αρχών ΔΠ, σε βάρος της δημιουργικότητας των ΑΕΙ, υπάρχει και τα ΑΕΙ και οι Αρχές ΔΠ θα πρέπει να εργαστούν από κοινού, προκειμένου να μειωθεί η πιθανότητα του κινδύνου αυτού. Ο απώτερος στόχος του Προγράμματος αυτού ήταν να ενθαρρυνθεί η συζήτηση και να εμπνευστούν ιδέες για το πώς να φτάσουν σε αυτό το στάδιο.

Στη συνέχεια του παρόντος Κεφαλαίου, θα παρουσιαστούν τα Πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθώς επίσης και οι βασικές πληροφορίες σχετικά με την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΠ) η οποία δραστηριοποιείται στην Ελλάδα και είναι επίσημο μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ENQA).

4.5 Τα Πρότυπα και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ENQA, 2009)

Προκειμένου να μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα την εφαρμογή της Διασφάλισης της Ποιότητας, στην ανώτατη εκπαίδευση, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και όσον αφορά τα ΑΕΙ της χώρας μας, είναι σημαντικό να αναφερθούν οι κατευθυντήριες γραμμές, για την εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης και την διασφάλιση ποιότητας των οργανισμών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας.

Αυτές οι Ευρωπαϊκές Αρχές - κατευθυντήριες γραμμές, είναι η απάντηση στο κάλεσμα⁵² των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας των κρατών που συνυπέγραψαν την Διαδικασία της Μπολόνια, προς το *Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση*⁵³ (ENQA) να διαμορφώσει, «μέσω των μελών

⁵² Βάση του ανακοινωθέντος του Βερολίνου της 19ης Σεπτεμβρίου 2003

⁵³ Η ENQA διαδίδει πληροφορίες, εμπειρίες και καλές πρακτικές στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας (ΔΠ) για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, στις Ευρωπαϊκές αρμόδιες Αρχές ΔΠ, στις δημόσιες αρχές και στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

του, σε συνεργασία με την EUA⁵⁴, την Ευρωπαϊκή Ένωση Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης⁵⁵ (EURASHE) και τη Ένωση των Ευρωπαίων Φοιτητών⁵⁶ (ESU), ένα κοινά αποδεκτό σύνολο αρχών, διαδικασιών και κατευθυντήριων οδηγιών για την διασφάλιση της ποιότητας» και να «εξετάσει τρόπους κατοχύρωσης ενός συστήματος αξιολόγησης ή/και πιστοποίησης από ομολόγους κατάλληλου για Αρχές ή όργανα διασφάλισης ποιότητας, και να υποβάλει σχετική εισήγηση το 2005 στους Υπουργούς μέσω της Ομάδας Παρακολούθησης της Μπολόνια.» Οι Υπουργοί ζήτησαν επίσης από την ENQA να λάβει σοβαρά υπόψη «την πείρα άλλων οργανισμών και δικτύων διασφάλισης ποιότητας».

Παρακάτω παρουσιάζονται επιγραμματικά τα τρία προαναφερόμενα είδη των κατευθυντήριων γραμμών που ορίστηκαν με την εν λόγω μελέτη της ENQA η οποία δημοσιεύτηκε το 2009, στο Ελσίνκι της Φιλανδίας. Πάντως σε γενικότερες γραμμές τα κυριότερα αποτελέσματα και συστάσεις που προκύπτουν από αυτή την έκθεση είναι:

- ✓ Ορίζονται Ευρωπαϊκές αρχές για εσωτερική και εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας και για οργανισμούς εξωτερικής διασφάλισης της ποιότητας.
- ✓ Οι Ευρωπαϊκοί οργανισμοί διασφάλισης της ποιότητας θα υποβάλλονται σε περιοδική αξιολόγηση κάθε πέντε χρόνια.
- ✓ Δίδεται έμφαση στην προτεραιότητα του εθνικού παράγοντα: οι αξιολογήσεις θα γίνονται, κατά το δυνατόν σε εθνικό επίπεδο.
- ✓ Θα δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Μητρώο οργανισμών διασφάλισης ποιότητας.
- ✓ Την εισδοχή των οργανισμών στο Μητρώο θα αποφασίζει μία Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Μητρώου.
- ✓ Θα ιδρυθεί *Ευρωπαϊκό Συμβουλευτικό Φόρουμ* για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Όταν εφαρμοσθούν οι συστάσεις:

- ✓ Η συνέπεια της Διασφάλισης Ποιότητας σε όλον τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE) θα βελτιωθεί με την χρήση αρχών και κατευθυντήριων οδηγιών κοινής αποδοχής.
- ✓ Τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και οι οργανισμοί διασφάλισης ποιότητας σε όλον τον EXAE θα μπορούν να χρησιμοποιούν κοινούς όρους αναφοράς για την διασφάλιση της ποιότητας.
- ✓ Το Μητρώο θα διευκολύνει την αναγνώριση επίσημων και αξιόπιστων οργανισμών.
- ✓ Θα ενισχυθούν οι διαδικασίες αναγνώρισης των προσόντων.
- ✓ Θα αναδειχθεί η αξιοπιστία του έργου των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας.
- ✓ Το έργο του *Ευρωπαϊκού Συμβουλευτικού Φόρουμ* για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση θα ενισχύσει την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ οργανισμών και άλλων κρίσιμων ενδιαφερομένων παραγόντων (συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, των φοιτητών, και των εκπροσώπων της αγοράς εργασίας).
- ✓ Θα ενισχυθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ ιδρυμάτων και οργανισμών.
- ✓ Θα υποβοηθηθεί η κίνηση προς την κατεύθυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Ορισμένα από τα παραπάνω έχουν ήδη ξεκινήσει να υλοποιούνται και στην χώρα μας, όπως για παράδειγμα το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων⁵⁷, το οποίο έχει άμεση σχέση με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF). Παρακάτω παρουσιάζουμε τις βασικές αρχές, οι οποίες διαρθρώνονται σε τρία μέρη, που καλύπτουν την εσωτερική διασφάλιση ποιότητας των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, την εξωτερική

⁵⁴ European University Association : <http://www.eua.be/Home.aspx>

⁵⁵ European Association of Institutions in Higher Education : <http://www.eurashe.eu>

⁵⁶ European Students' Union : www.esib.org

⁵⁷ <http://www.nqf.gov.gr/>

διασφάλιση ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης και την διασφάλιση ποιότητας των οργανισμών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας.

Οι «αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες» για την εσωτερική και εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας που ακολουθούν συντάχθηκαν για χρήση από τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και τους οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας στον ΕΧΑΕ και καλύπτουν κρίσιμα σημεία σχετικά με την ποιότητα και τις αρχές.

Σκοπός αυτών των αρχών και κατευθυντηρίων οδηγιών είναι να προσφέρουν βοήθεια και καθοδήγηση στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, προκειμένου να αναπτύξουν το δικό τους σύστημα διασφάλισης ποιότητας, και στους οργανισμούς που αναλαμβάνουν την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας. Επίσης, να συμβάλουν στην δημιουργία ενός κοινού πλαισίου αναφοράς, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο από ιδρύματα όσο και από οργανισμούς. Οι αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες δεν πρέπει να υπαγορεύουν την πρακτική ούτε να θεωρούνται υποχρεωτικές και αμετακίνητες.

Σε μερικές χώρες του ΕΧΑΕ, την ευθύνη για ορισμένες περιοχές που καλύπτουν οι αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες έχει το Υπουργείο Παιδείας ή κάποιος αντίστοιχος οργανισμός. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το υπουργείο ή ο οργανισμός πρέπει να φροντίζουν να υπάρχουν οι κατάλληλοι μηχανισμοί διασφάλισης ποιότητας και να υπόκεινται σε ανεξάρτητες αξιολογήσεις.

Οι «αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες» βασίζονται σε ορισμένες βασικές αρχές διασφάλισης ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση του ΕΧΑΕ, τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές. Αυτές είναι :

- ✓ Οι πάροχοι ανώτατης εκπαίδευσης έχουν την κύρια ευθύνη για την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης και την διασφάλισή της.
- ✓ Πρέπει να διαφυλάσσεται το συμφέρον της κοινωνίας στην ποιότητα και τις αρχές της ανώτατης εκπαίδευσης.
- ✓ Η ποιότητα των ακαδημαϊκών προγραμμάτων πρέπει να αναπτύσσεται και να βελτιώνεται προς όφελος των φοιτητών και άλλων αποδεκτών της ανώτατης εκπαίδευσης σε όλον τον ΕΧΑΕ.
- ✓ Πρέπει να υπάρχουν ικανές και αποτελεσματικές οργανωτικές υποδομές για την υποστήριξη των ακαδημαϊκών προγραμμάτων.
- ✓ Η διαφάνεια και η χρήση εξωτερικών εμπειρογνομόνων στις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας είναι πολύ σημαντικές.
- ✓ Πρέπει να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη πολιτισμού ποιότητας μέσα στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.
- ✓ Πρέπει να αναπτύσσονται διαδικασίες, μέσω των οποίων τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης θα μπορούν να αποδείξουν ότι λογοδοτούν, συμπεριλαμβανομένης της λογοδοσίας για επενδύσεις δημόσιων και ιδιωτικών πόρων.
- ✓ Η διασφάλιση ποιότητας για σκοπούς κοινωνικής λογοδοσίας είναι πλήρως συμβατή με την διασφάλιση ποιότητας για σκοπούς βελτίωσης.
- ✓ Τα ιδρύματα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν την ποιότητά τους τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς.
- ✓ Οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται δεν πρέπει να καταπνίγουν την ποικιλότητα και την καινοτομία.

Οι αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες αποσκοπούν:

- ✓ Να βελτιώσουν την εκπαίδευση που παρέχουν στους φοιτητές τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης στον ΕΧΑΕ.
- ✓ Να βοηθήσουν τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης στην διαχείριση και βελτίωση της ποιότητάς τους και, κατ' επέκταση, στην δικαίωση της αυτονομίας τους.
- ✓ Να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο για το έργο των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας.

- ✓ Να καταστήσουν την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας περισσότερο διαφανή και κατανοητή σε όλους τους ενδιαφερομένους.
Οι στόχοι των αρχών και κατευθυντήριων οδηγιών είναι:
- ✓ Να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, τα οποία ευνοούν δυναμικά πνευματικά και εκπαιδευτικά επιτεύγματα.
- ✓ Να παράσχουν πηγή στήριξης και καθοδήγησης στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και τους συναφείς οργανισμούς για να αναπτύξουν τον δικό τους πολιτισμό διασφάλισης ποιότητας.
- ✓ Να πληροφορήσουν και να διευρύνουν τις προσδοκίες των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, των φοιτητών, των εργοδοτών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων σχετικά με τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της ανώτατης εκπαίδευσης.
- ✓ Να συμβάλουν στην δημιουργία ενός κοινού πλαισίου αναφοράς για την παροχή ανώτατης εκπαίδευσης και την διασφάλιση της ποιότητας εντός του EXAE.

4.5.1 Ευρωπαϊκές Αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες για την εσωτερική διασφάλιση ποιότητας εντός των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης

Πολιτική και διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας

Τα ιδρύματα πρέπει να έχουν συγκεκριμένη πολιτική και συναφείς διαδικασίες για την ΔΠ και του επιπέδου των προγραμμάτων σπουδών και των απονεμόμενων τίτλων. Πρέπει επίσης να δεσμεύονται ρητά ότι θα αναπτύσσουν ένα πολιτισμό που αναγνωρίζει την σπουδαιότητα της ποιότητας και της διασφάλισης ποιότητας για το έργο τους. Για να το επιτύχουν, πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν μία στρατηγική συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας. Η στρατηγική, η πολιτική και οι διαδικασίες πρέπει να έχουν επίσημο χαρακτήρα και να είναι δημοσιοποιημένες. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν συγκεκριμένο ρόλο για τους φοιτητές και τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

Έγκριση, παρακολούθηση και περιοδική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών και των απονεμόμενων τίτλων

Τα ιδρύματα πρέπει να έχουν επίσημους μηχανισμούς για την έγκριση, την περιοδική αναθεώρηση και παρακολούθηση των προγραμμάτων σπουδών τους και των απονεμόμενων τίτλων.

Αξιολόγηση των φοιτητών:

Οι φοιτητές πρέπει να αξιολογούνται σύμφωνα με δημοσιοποιημένα κριτήρια, κανονισμούς και διαδικασίες που εφαρμόζονται με συνέπεια.

Διασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού:

Τα ιδρύματα πρέπει να έχουν τρόπους, με τους οποίους θα διασφαλίζουν ότι το προσωπικό που ασχολείται με την εκπαίδευση των φοιτητών έχει τα απαραίτητα προσόντα και ικανότητες. Οι τρόποι αυτοί πρέπει να είναι γνωστοί σε εκείνους που αναλαμβάνουν τις αξιολογήσεις και να σχολιάζονται στις εκθέσεις τους.

Εκπαιδευτικές υποδομές και υποστήριξη των φοιτητών:

Τα ιδρύματα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι διαθέσιμες υποδομές για την υποστήριξη της μάθησης είναι επαρκείς και κατάλληλες για καθένα από τα προσφερόμενα προγράμματα.

Πληροφοριακά συστήματα:

Τα ιδρύματα πρέπει να διασφαλίζουν ότι συγκεντρώνουν, αναλύουν και χρησιμοποιούν τις αναγκαίες πληροφορίες για την αποτελεσματική διαχείριση των προγραμμάτων σπουδών τους και άλλων δραστηριοτήτων.

Δημοσιοποίηση:

Τα ιδρύματα πρέπει να δημοσιοποιούν τακτικά επικαιροποιημένες, αμερόληπτες και αντικειμενικές πληροφορίες, τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές, σχετικά με τα προγράμματά τους και τους προσφερόμενους τίτλους.

4.5.2 Ευρωπαϊκές Αρχές για την εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης

Χρήση των διαδικασιών εσωτερικής διασφάλισης της ποιότητας:

Οι εξωτερικές διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας που περιγράφονται στο Μέρος 1 των Ευρωπαϊκών Αρχών και Κατευθυντήριων Οδηγιών.

Ανάπτυξη διαδικασιών εξωτερικής διασφάλισης της ποιότητας:

Οι σκοποί και οι στόχοι των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας πρέπει να ορίζονται από όλους τους υπευθύνους (συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης) προτού αναπτυχθούν οι συγκεκριμένες διαδικασίες και πρέπει να δημοσιοποιούνται μαζί με την περιγραφή των διαδικασιών που θα εφαρμόζονται.

Κριτήρια λήψης αποφάσεων:

Κάθε επίσημη απόφαση που λαμβάνεται ως αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας διασφάλισης ποιότητας πρέπει να βασίζεται σε ρητά δημοσιοποιημένα κριτήρια που εφαρμόζονται με συνέπεια.

Για κάθε στόχο, κατάλληλες διαδικασίες:

Όλες οι διαδικασίες εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας πρέπει να σχεδιάζονται με τρόπο που να διασφαλίζει ότι είναι οι κατάλληλες για να επιτυγχάνονται οι συγκεκριμένοι σκοποί και στόχοι, για τους οποίους έχουν ορισθεί.

Εκθέσεις:

Οι εκθέσεις πρέπει να δημοσιοποιούνται και να συντάσσονται με τέτοια μορφή, ώστε να είναι σαφείς και άμεσα προσιτές στο αναγνωστικό κοινό, για το οποίο προορίζονται. Ο αναγνώστης πρέπει να μπορεί εύκολα να εντοπίσει κάθε απόφαση, παρατήρηση ή σύσταση που περιλαμβάνεται στην έκθεση.

Διαδικασίες παρακολούθησης:

Οι εκθέσεις διασφάλισης ποιότητας που περιέχουν συστάσεις για ενέργειες ή απαιτούν κάποιο σχέδιο δράσης πρέπει να έχουν προκαθορισμένη διαδικασία παρακολούθησης (follow-up), η οποία που εφαρμόζεται με συνέπεια.

Περιοδικές αξιολογήσεις :

Η εξωτερική διασφάλιση ποιότητας των ιδρυμάτων ή/και των προγραμμάτων σπουδών πρέπει να πραγματοποιείται σε περιοδική βάση. Η διάρκεια του κύκλου και οι διαδικασίες επαναξιολόγησης που θα χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες και δημοσιοποιημένες εκ των προτέρων.

Συστημικές αναλύσεις :

Οι οργανισμοί διασφάλισης ποιότητας πρέπει κατά διαστήματα να παράγουν συνοπτικές εκθέσεις, στις οποίες περιγράφονται και αναλύονται τα γενικά ευρήματα των αξιολογήσεων, πιστοποιήσεων κλπ. που πραγματοποιήσαν.

4.5.3 Ευρωπαϊκές Αρχές για οργανισμούς εξωτερικής διασφάλισης της ποιότητας

Χρήση διαδικασιών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας για την ανώτατη εκπαίδευση:

Η εξωτερική διασφάλιση ποιότητας των οργανισμών πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη την ύπαρξη και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας, οι οποίες περιγράφονται στο Μέρος 2 των Ευρωπαϊκών Αρχών και Κατευθυντήριων Οδηγιών.

Επίσημο νομικό καθεστώς :

Οι οργανισμοί πρέπει να είναι επίσημα αναγνωρισμένοι από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές του ΕΧΑΕ ως οργανισμοί με αρμοδιότητες για εξωτερική διασφάλιση ποιότητας και πρέπει να έχουν επίσημο νομικό καθεστώς. Πρέπει να συμμορφώνονται με όλες τις απαιτήσεις της νομοθετικής δικαιοδοσίας στο πλαίσιο της οποίας λειτουργούν.

Δραστηριότητες :

Οι οργανισμοί πρέπει να αναλαμβάνουν σε τακτική βάση δραστηριότητες εξωτερικής αξιολόγησης (σε επίπεδο ιδρυμάτων ή προγραμμάτων σπουδών).

Πόροι:

Οι οργανισμοί πρέπει να διαθέτουν κατάλληλους και επαρκείς πόρους, τόσο ανθρώπινους όσο και οικονομικούς, που τους επιτρέπουν να οργανώνουν και να διεκπεραιώνουν με αποτελεσματικό τρόπο την/τις διαδικασία/ες εξωτερικής αξιολόγησης, και να λαμβάνουν την απαιτούμενη μέριμνα για ανάπτυξη των διαδικασιών τους.

Δήλωση αποστολής:

Οι οργανισμοί πρέπει να έχουν σαφείς και ρητούς σκοπούς και στόχους για το έργο τους, διατυπωμένους σε δημοσιοποιημένη δήλωση.

Ανεξαρτησία:

Οι οργανισμοί πρέπει να είναι ανεξάρτητοι και να έχουν αυτονομία ευθύνης στις λειτουργίες τους. Πρέπει επίσης τα συμπεράσματα και οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις τους να είναι ανεπηρέαστα από τρίτους, όπως ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, υπουργεία ή άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Κριτήρια και διαδικασίες εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας που χρησιμοποιούν οι οργανισμοί:

Οι διαδικασίες και τα κριτήρια που χρησιμοποιούν οι οργανισμοί πρέπει να είναι προκαθορισμένες και δημοσιοποιημένες. Στις διαδικασίες αυτές πρέπει κατά κανόνα να περιλαμβάνονται:

- ✓ διαδικασία αυτό-αξιολόγησης ή αντίστοιχη από το υποκείμενο της διαδικασίας διασφάλισης ποιότητας.
- ✓ Εξωτερική αξιολόγηση από επιτροπή εμπειρογνομόνων, στην οποία περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, (α) ένας ή περισσότεροι φοιτητές και (β) επιτόπιες επισκέψεις κατά την κρίση του οργανισμού.
- ✓ Δημοσιοποίηση μιας έκθεσης, η οποία περιλαμβάνει τυχόν αποφάσεις, συστάσεις ή άλλα επίσημα συμπεράσματα.
- ✓ Διαδικασία παρακολούθησης (follow-up) για την επανεξέταση ενεργειών που κάνει το υποκείμενο της διαδικασίας διασφάλισης ποιότητας σε εφαρμογή τυχόν συστάσεων που περιλαμβάνονται στην έκθεση.

Διαδικασίες κοινωνικής λογοδοσίας

Οι οργανισμοί πρέπει να διαθέτουν διαδικασίες οικονομικού απολογισμού.

Την διασφάλιση ποιότητας μπορούν να αναλαμβάνουν εξωτερικοί οργανισμοί για συγκεκριμένους σκοπούς, στους οποίους περιλαμβάνονται :

- ✓ Διασφάλιση των εθνικών ακαδημαϊκών αρχών της ανώτατης εκπαίδευσης.
- ✓ Πιστοποίηση προγραμμάτων ή/και ιδρυμάτων.
- ✓ Προστασία των χρηστών.
- ✓ Δημόσια παροχή αντικειμενικά τεκμηριωμένων πληροφοριών (ποσοτικών και ποιοτικών) σχετικά με προγράμματα σπουδών ή ιδρύματα.
- ✓ Βελτίωση και στήριξη της ποιότητας.

Στις διαδικασίες εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας υπάρχουν ήδη κάποιες γενικές αρχές καλής πρακτικής :

- ✓ Η αυτονομία των ιδρυμάτων πρέπει να είναι σεβαστή.
- ✓ Τα συμφέροντα των φοιτητών και των άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, όπως των εκπροσώπων της αγοράς εργασίας, πρέπει να έχουν σημαντική θέση στις διαδικασίες εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας.
- ✓ Όπου είναι δυνατόν, πρέπει να γίνεται χρήση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων εσωτερικής διασφάλισης ποιότητας του ίδιου του ιδρύματος.

4.6 Η Διασφάλιση της Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Με τον Ν. 3374/2005 θεσμοθετείται η διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, όπως έχουν ήδη πράξει οι υπόλοιπες 45 χώρες της Ευρώπης. Με το νόμο αυτό το διδακτικό, ερευνητικό και κάθε άλλο έργο των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης υπόκειται σε διαρκή αξιολόγηση με σκοπό τη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της έρευνας και διδασκαλίας, των σπουδών και όλων των άλλων υπηρεσιών που παρέχονται από τα ιδρύματα αυτά.

Ο θεσμός αυτός ενισχύει την αυτοτέλεια των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθώς αναθέτει την ευθύνη της αξιολόγησης του έργου τους στα ίδια τα Ιδρύματα μέσω της αυτοαξιολόγησης τους με διαφανείς και συστηματικές διαδικασίες, στις οποίες συμμετέχουν και οι φοιτητές.

Τα βασικά σημεία του Ν. 3374/2005 που αφορούν στο σύστημα διασφάλισης ποιότητας είναι:

- ✓ Οι διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση
- ✓ Τα κριτήρια και οι δείκτες ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης
- ✓ Η σύσταση της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ)

Το αντικείμενο της ΔΠ, όπως αναφέρεται στο Νόμο (άρθρο 1§2):

«...συνίσταται στη συστηματική, τεκμηριωμένη και λεπτομερή αποτίμηση, ανάδειξη και καταγραφή του έργου των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, με τη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων και στην κριτική ανάλυση [του έργου]. ...Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης λαμβάνονται από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και την πολιτεία τα απαραίτητα μέτρα διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας του έργου που επιτελούν τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης στο πλαίσιο της αποστολής τους να παρέχουν ανώτατη παιδεία υψηλού ποιοτικού επιπέδου.»

Τα υπεύθυνα Όργανα για τη Διασφάλισης Ποιότητας, τα οποία έχουν χαρακτήρα συντονιστικό και όχι επιτελικό – ρυθμιστικό, όπως αυτά ορίζονται από το Ν.3374/2005 είναι τα εξής:

- ✓ Σε επίπεδο Ιδρύματος, η Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ), η οποία έχει πάγιο χαρακτήρα (Ν.3374/2005, Άρθρο 2§4)
- ✓ Σε επίπεδο Ακαδημαϊκής Μονάδας και αποκλειστικά για τη διάρκεια της Εσωτερικής Αξιολόγησης, η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ) και προκειμένου για ειδικές περιπτώσεις, οι Ειδικές Ομάδες Αξιολόγησης (ΕΟΑ) (Ν.3374/2005, Άρθρο 5 §2 και 3),
- ✓ Σε επίπεδο Εξωτερικής Αξιολόγησης, η ειδική Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ). Οι προϋποθέσεις για τη συγκρότηση και σύνθεση της ΕΕΑ περιγράφονται αναλυτικά στο Ν.3374/2005 (Άρθρο 8 §5),
- ✓ Σε επίπεδο Εθνικό, η ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ, Ν.3374/2005, Άρθρο 10)

Η ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τη διασφάλιση της ποιότητας στις Ακαδημαϊκές Μονάδες και τα Ιδρύματα, ανήκει στα ισχύοντα αρμόδια όργανα τους, τα οποία δεν υποκαθίστανται με κανένα τρόπο από τις ΜΟΔΙΠ, ΟΜΕΑ και ΕΕΑ.

Η αξιολόγηση των ιδρυμάτων αφορά στο επιτελούμενο έργο τους από τις ίδιες τις ακαδημαϊκές μονάδες των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, σε σχέση με τη φυσιογνωμία, τους στόχους και την αποστολή τους. Η διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, είναι μια συστηματική προσέγγιση μέσω της οποίας κάθε Ακαδημαϊκή Μονάδα και το Ίδρυμα στο σύνολο του έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν και να βελτιώνουν τις ακαδημαϊκές τους δραστηριότητες σε συνεχή βάση. Προβλέπει ότι πρέπει πρώτα τα Ίδρυματα να κάνουν την αυτοαξιολόγησή τους, γιατί αυτός είναι και ο στόχος του νόμου, και στη συνέχεια η Αρχή η οποία επιβλέπει την όλη διαδικασία, να στείλει επιτροπή με ξένους εμπειρογνώμονες που θα πιστοποιήσουν την αντικειμενικότητα της ποιοτικής αξιολόγησης.

Τα κριτήρια για την αξιολόγηση αφορούν :

- α) Την ποιότητα του διδακτικού έργου,
- β) Την ποιότητα του ερευνητικού έργου,
- γ) Την ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών και
- δ) Την ποιότητα των λοιπών υπηρεσιών.

Κάθε ομάδα κριτηρίων περιλαμβάνει επί μέρους δείκτες, οι οποίοι αναλύονται περαιτέρω στο Ν. 3374/2005, Άρθρο 3§3. Τα κριτήρια και τους δείκτες, τυποποιεί, συμπληρώνει, και εξειδικεύει η ΑΔΙΠ με την έκδοση διευκρινίσεων, κατευθύνσεων και προτύπων (στην ενότητα «Αναθεωρημένοι Πίνακες Δεικτών Αξιολόγησης, της ιστοσελίδας της ΑΔΙΠ⁵⁸).

Οι διαδικασίες με τις οποίες γίνεται η αξιολόγηση των ΑΕΙ είναι:

Α' φάση: *Η ετήσια αποτίμηση και καταγραφή του έργου των ακαδημαϊκών μονάδων. Βάση αυτών συντάσσονται οι ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις.*

Το πρώτο βήμα της διαδικασίας για την διασφάλιση της ποιότητας, είναι η συστηματική αποτίμηση και καταγραφή του έργου που επιτελεί κάθε Ακαδημαϊκή Μονάδα. Σε επίπεδο Ακαδημαϊκής Μονάδας, συντάσσεται από τα συλλεγόμενα στοιχεία, η Ετήσια Εσωτερική Έκθεση, στη διάρκεια κάθε ακαδημαϊκού έτους. Σε επίπεδο Ίδρυματος, η Εσωτερική Έκθεση συντάσσεται ανά διετία, συγκεντρωτικά ως προς τις Ακαδημαϊκές Μονάδες, και σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις αυτών.

Η σύνταξη των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων, έχει ως σκοπό τη τακτική και συστηματική παρακολούθηση όλων των πτυχών του σύνθετου έργου που παράγει η Ακαδημαϊκή Μονάδα. Με αυτό τον τρόπο έχει πρόσβαση σε σταθερά σημεία αναφοράς, με τα οποία μπορεί να ελέγχει και να επαναπροσδιορίζει αυτοτελώς την ποιότητα των λειτουργιών της και, γενικότερα, την πορεία της σε σχέση προς τους στόχους που η ίδια θέτει. Οι Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις παρέχουν στην Ακαδημαϊκή Μονάδα τη δυνατότητα να ελέγχει και να διαπιστώνει την ανταπόκριση της λειτουργίας της προς τους σκοπούς και τους στόχους, που η ίδια έχει θέσει με την ιδρυτική της πράξη και με μεταγενέστερες αποφάσεις των αρμόδιων συλλογικών οργάνων της.

Επιπλέον, μέσω των εσωτερικών εκθέσεων, η Μονάδα, μπορεί να επιβεβαιώνει τους ρυθμούς και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της και να εντοπίζει εγκαίρως σημεία στα οποία απαιτείται να αναπτύξει πρόσθετες, νέες ή διαφορετικές βελτιωτικές δράσεις. Η Μονάδα έχει την δυνατότητα να ελέγχει αυτοτελώς τη διαχρονική πορεία, μέσω των διαδοχικών εσωτερικών εκθέσεων και σε συνδυασμό με την περιοδική εξωτερική αξιολόγηση, μπορεί να προβαίνει σε κριτική-αξιολόγηση του επιτελούμενου έργου, να το αναθεωρεί ή ακόμα και να το επαναπροσδιορίζει.

Με ευθύνη της Ακαδημαϊκής Μονάδας, την συμμετοχή όλων των μελών του προσωπικού και των φοιτητών ή σπουδαστών της και για όλα τα επίπεδα λειτουργίας

⁵⁸ http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=143&lang=el

της, γίνεται η συλλογή των στοιχείων τεκμηρίωσης. Η σύνταξη της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης, προϋποθέτει την πλήρη και συστηματική συλλογή έγκυρων πληροφοριών για την λειτουργία της Ακαδημαϊκής Μονάδας, σύμφωνα πάντα με τα κριτήρια και τους δείκτες Διασφάλισης Ποιότητας. Τα στοιχεία τεκμηρίωσης πρέπει κατά κανόνα να συλλέγονται:

- ✓ Ανάλογα με την περιοδικότητα τους,
- ✓ Με διαδικασίες κοινής αποδοχής μεταξύ των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας,
- ✓ Με αναλογική συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας (διδασκτικό και ερευνητικό, εκπαιδευτικό, διοικητικό προσωπικό, φοιτητές ή σπουδαστές)

Η Ετήσια Εσωτερική Έκθεση, δύναται να συντάσσεται είτε σταδιακά, κατά την πορεία συλλογής στοιχείων, είτε στο τέλος της περιόδου, με τρόπο που ορίζει η ίδια η Ακαδημαϊκή Μονάδα. Κύριος γνώμονας για την σύνταξη της είναι η τεκμηριωμένη αποτύπωση της πορείας επίτευξης, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, της αποστολής και των στόχων της Ακαδημαϊκής Μονάδας. Τα ποιοτικά, ποσοτικά ή και άλλα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε αυτή, είναι κυρίως ενδεικτικά του μέτρου ΔΠ που έχει ορίσει η ίδια η Ακαδημαϊκή Μονάδα, με κανόνα τις εξελίξεις των ακαδημαϊκών θεσμών.

Η αντιστοίχιση της Ετήσιας Εσωτερικής Έκθεσης με τα πρότυπα της ΑΔΙΠ, δεν είναι υποχρεωτική, αλλά ευνοϊκή ώστε να μπορούν τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για τις Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις να χρησιμοποιηθούν, χωρίς πρόσθετη επεξεργασία, για τη συμπλήρωση των τυποποιημένων εκθέσεων εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Μάλιστα για τον λόγο αυτό και προς διευκόλυνση των Τμημάτων, η ΑΔΙΠ προχώρησε στην έκδοση ενός πλαισίου οδηγιών για τη σύνταξη των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων.

Β' φάση: *Η περιοδική και ανά τετραετία κριτική – αξιολόγηση του έργου της Ακαδημαϊκής Μονάδας.*

Πρόκειται για την αυτοαξιολόγηση των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με ερωτηματολόγια που προσαρμόζονται στις ανάγκες τους και συμπληρώνονται από τους διδάσκοντες, φοιτητές, διοικητικούς υπαλλήλους των τμημάτων.

Σκοπός της Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι να διαμορφώσει η Ακαδημαϊκή Μονάδα κριτική άποψη για την ποιότητα του επιτελούμενου έργου της, βάση αντικειμενικών κριτηρίων και δεικτών κοινής συναίνεσης και γενικής αποδοχής, με τους ακόλουθους στόχους (ΑΔΙΠ, Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης και Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης):

1. Την τεκμηριωμένη ανάδειξη των επιτευγμάτων της Ακαδημαϊκής Μονάδας
2. Την επισήμανση σημείων που χρήζουν βελτίωσης
3. Τον προσδιορισμό ενεργειών βελτίωσης
4. Την ανάληψη πρωτοβουλιών για αυτοτελή δράση εντός της Μονάδας, όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό
5. Τη λήψη αποφάσεων για αυτοτελείς δράσεις εντός του Ιδρύματος, όπου και εφόσον είναι εφικτό

Όπως προβλέπει ο νόμος, «η έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης συνεκτιμάται κατά τη λήψη αποφάσεων από τα αρμόδια όργανα σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας της Ακαδημαϊκής Μονάδας ή του ιδρύματος». Η λήψη αποφάσεων σε επίπεδο Πολιτείας προϋποθέτει κατά κανόνα το επόμενο στάδιο, αυτό της Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Η Εσωτερική Αξιολόγηση είναι μία τακτικά επαναλαμβανόμενη συμμετοχική διαδικασία, η οποία διαρκεί δύο συνεχόμενα διδακτικά εξάμηνα και επαναλαμβάνεται το αργότερο κάθε τέσσερα έτη. Πρόκειται ουσιαστικά για μια διαδικασία

αυτοαξιολόγησης, που σηματοδοτεί την ίδια την ταυτότητα της Ακαδημαϊκής Μονάδας, καθώς αποτυπώνει και αναδεικνύει όλα τα χαρακτηριστικά της λειτουργίας της, θετικά και αρνητικά, και καταγράφει τις φιλοδοξίες της. Κατά τη διάρκεια της Εσωτερικής Αξιολόγησης καταγράφονται τα σημαντικότερα πορίσματα, που προκύπτουν συνδυαστικά από τα συλλεγμένα στοιχεία με συμμετοχή όλων των μελών της Ακαδημαϊκής Μονάδας, αναφορικά με το υφιστάμενο και το επιθυμητό επίπεδο ποιότητας και τους τρόπους επίτευξής του. Η διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης ολοκληρώνεται με τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης, η οποία εγκρίνεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα και ακολούθως διαβιβάζεται μέσω της ΜΟ.ΔΙ.Π.⁵⁹ στην Α.ΔΙ.Π.

Υπεύθυνη για το συντονισμό της εσωτερικής αξιολόγησης και τη σύνταξη της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι η Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης⁶⁰ (ΟΜ.Ε.Α.), που ορίζεται από την Ακαδημαϊκή Μονάδα. Η ΟΜ.Ε.Α. δεν αποτελεί πάγιο όργανο της Ακαδημαϊκής Μονάδας. Η θητεία της ορίζεται και ισχύει για τη διάρκεια της Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Τα ερωτηματολόγια, στα οποία απαντούν γραπτώς οι διδάσκοντες και οι φοιτητές ή σπουδαστές, αφορούν κυρίως την ποιότητα και τα μέσα της έρευνας και διδασκαλίας, τη δομή και το περιεχόμενο των σπουδών, τη φοιτητική μέριμνα, τις διοικητικές υπηρεσίες και την υλικοτεχνική υποδομή της μονάδας ή του ιδρύματος και μπορούν να είναι τυποποιημένα με διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις ιδιαιτερότητες κάθε ακαδημαϊκής μονάδας. Οι απαντήσεις που δίνονται στα ερωτηματολόγια από τους φοιτητές ή σπουδαστές εκφράζουν τις απόψεις των ερωτώμενων για την ποιότητα της διδασκαλίας, την καλύτερη οργάνωση των μαθημάτων, τη συνεργασία με τους διδάσκοντες και τις προσδοκίες τους από τις σπουδές. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώνονται από τους φοιτητές ή σπουδαστές εθελοντικά, ανώνυμα και χωρίς προειδοποίηση στο πλαίσιο των υποχρεωτικών μαθημάτων που παρέχονται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και υπό την παρακολούθηση της ΟΜ.Ε.Α., με τη συνεργασία των διδασκόντων.

Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι Ακαδημαϊκές Μονάδες μπορούν να προσθέσουν ή ακόμα και να εξειδικεύσουν συγκεκριμένα από τα κριτήρια και τους δείκτες που απηχούν τις ιδιαιτερότητες τους, ορίζοντας σε κάθε περίπτωση με σαφήνεια το περιεχόμενο και τη λογική της διαφοροποίησης αυτής.

Γ' φάση: Εξωτερική Αξιολόγηση

Πρόκειται για ένα συγκερασμό των πορισμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης με πρόσθετη και αντικειμενική άποψη που προέρχεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες εκτός της Ακαδημαϊκής Μονάδας, δηλαδή η Εξωτερική Αξιολόγηση. Οι εξωτερικοί αξιολογητές βάσει του μητρώου της Α.ΔΙ.Π. θα κληθούν να δώσουν μια τρίτη άποψη για τα δυνατά και αδύνατα σημεία των τμημάτων. Στη συνέχεια θα συντάξουν έκθεση όπου θα αναλύονται οι ανάγκες των τμημάτων.

Σκοπός της Εξωτερικής Αξιολόγησης είναι η διαπίστωση της πληρότητας, της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας της Εσωτερικής Αξιολόγησης και των τεκμηριωτικών της δεδομένων και η διατύπωση ουδέτερης αντικειμενικής γνώμης με τους ακόλουθους στόχους:

- ✓ την επισήμανση καλών πρακτικών και σημείων βελτίωσης,
- ✓ την ανάδειξη και την τεκμηριωμένη υποστήριξη εύλογων αιτημάτων της Μονάδας στο επίπεδο του Ιδρύματος και της Πολιτείας,
- ✓ τη συλλογή και ανάδειξη καλών πρακτικών εθνικής εμβέλειας.

⁵⁹ http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=176&lang=el

⁶⁰ http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=176&lang=el

Η διαδικασία της Εξωτερικής Αξιολόγησης ενεργοποιείται με την κατάθεση της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης στην Α.ΔΙ.Π. Με βάση την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης αλλά και την άμεση γνωριμία με την Ακαδημαϊκή Μονάδα (επίσκεψη και ανταλλαγή απόψεων), η Επιτροπή Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων συντάσσει την Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης καλείται να αναλύσει σε βάθος τις διαπιστώσεις και τα πορίσματα της Εσωτερικής Αξιολόγησης ως προς:

- ✓ τα επιτεύγματα της Ακαδημαϊκής Μονάδας (ή του Ιδρύματος κατά περίπτωση),
- ✓ τα σημεία που χρήζουν βελτίωσης ή διορθωτικών ενεργειών,
- ✓ την αποτελεσματικότητα των ενεργειών στις οποίες έχει ήδη προβεί η Μονάδα, προκειμένου να διασφαλίσει και να βελτιώσει την ποιότητα του επιτελούμενου έργου της, και
- ✓ γενικότερα, τη συνέπεια της Μονάδας ως προς την αποστολή και τους στόχους της.

Η Εξωτερική Αξιολόγηση είναι η τελευταία φάση κάθε κύκλου διαδικασίας για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Συνίσταται στην κριτική-αναλυτική εξέταση των αποτελεσμάτων της εσωτερικής αξιολόγησης από Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης⁶¹. Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης συγκροτείται για κάθε ακαδημαϊκή μονάδα ή Ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης από πέντε (5) ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες από το σχετικό κατάλογο του Μητρώου⁶², εκ των οποίων τέσσερα μέλη (και ισάριθμοι αναπληρωματικοί) προκύπτουν από κλήρωση και ένα (1), με το αναπληρωματικό του, υποδεικνύεται από την υπό αξιολόγηση ακαδημαϊκή μονάδα ή Ίδρυμα. Το Μητρώο συντάσσεται ύστερα από υποδείξεις των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Α.ΔΙ.Π. και ανανεώνεται κάθε τέσσερα χρόνια. Ήδη η Α.ΔΙ.Π. απευθύνθηκε στις ακαδημαϊκές μονάδες και τα Ιδρύματα με το αίτημα να προτείνουν ειδικούς επιστήμονες συναφείς προς τα γνωστικά τους αντικείμενα, προκειμένου να περιληφθούν στο Μητρώο Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων που ετοιμάζει η Αρχή.

Τα πορίσματα της εσωτερικής, εξωτερικής αξιολόγησης θα καταλήξουν στην Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π.), η οποία θα συντάξει μια συγκεντρωτική έκθεση και θα την παρουσιάσει στο ελληνικό κοινοβούλιο. Η έκθεση αυτή θα αναδείξει τα επιτεύγματα των ιδρυμάτων, θα εντοπίσει τις αδυναμίες τους και θα καταλήξει σε συγκεκριμένες προτάσεις για τις δράσεις που θα πρέπει να αναλάβουν το Τμήμα, το Ίδρυμα και η Πολιτεία.

4.7 Η Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ)

Η Α.ΔΙ.Π.⁶³ είναι η εποπτική και συντονιστική αρχή του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας. Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Α.ΔΙ.Π. :

«εγγυάται τη διαφάνεια των διαδικασιών αξιολόγησης και έχει ως αποστολή την υποστήριξη των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην πραγματοποίηση των διαδικασιών που στοχεύουν στη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, την ενημέρωση της Πολιτείας και των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης για τις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις και τάσεις στα συναφή ζητήματα και την προαγωγή της έρευνας στον τομέα αυτόν» (Ν. 3374/2005, Άρθρο 10 §2).

Η Α.ΔΙ.Π. είναι εξ ορισμού ένα πολυμελές ανεξάρτητο θεσμικό όργανο. Απαρτίζεται από ανώτατους δημόσιους λειτουργούς, οι οποίοι προτείνονται από τα ίδια

⁶¹ http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=121&Itemid=177&lang=el

⁶² http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=177&lang=el

⁶³ <http://www.hqaa.gr>

τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των επιστημών που συνθέτουν την Ανώτατη Εκπαίδευση της χώρας. Οι διαδικασίες αξιολόγησης, ο κανονισμός λειτουργίας καθώς και η διαδικασία διασφάλισης ποιότητας της λειτουργίας της ίδιας της Αρχής είναι διαφανείς και ανοικτές σε δημόσιο έλεγχο.

Σύμφωνα με τον νόμο 3374/2005, η Α.ΔΙ.Π. συγκροτείται από τον Πρόεδρο και 15 μέλη, τα οποία διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας: 6 καθηγητές Πανεπιστημίου, 4 καθηγητές Τ.Ε.Ι., δύο εκπροσώπους των φοιτητών σπουδαστών αντίστοιχα, ένα ερευνητή πρώτης βαθμίδος μη ακαδημαϊκού ερευνητικού ιδρύματος και ένα εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων. Ως Πρώτος Πρόεδρος της Α.ΔΙ.Π. διορίστηκε ο καθηγητής Σπύρος Αμούργης. Η σύσταση της Αρχής ολοκληρώθηκε την 1η Σεπτεμβρίου 2006 με τον διορισμό των υπολοίπων μελών. Εκπρόσωποι των φοιτητών/σπουδαστών δεν υποδείχθηκαν από τις αντίστοιχες φοιτητικές ενώσεις, το γεγονός αυτός δείχνει και την έντονη αντίδραση που υπήρχε τότε από τις φοιτητικές παρατάξεις, για την εφαρμογή του σχετικού Νόμου, οι οποίες είχαν οδηγήσει σε μεγάλης διάρκειας καταλήψεις στα ΑΕΙ.

Με απόφαση του Δ.Σ. (συνεδρίαση 07.09.2007) της European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), η Α.ΔΙ.Π. αναγνωρίστηκε ως συνεργαζόμενος φορέας (associate status), γεγονός που αποτελεί το πρώτο επίπεδο συνεργασίας των εθνικών φορέων με την ENQA κατά τα αρχικά στάδια λειτουργίας τους. Σύμφωνα με τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής αρχής, η Α.ΔΙ.Π. μπορεί να αξιολογηθεί για ένταξη στα τακτικά μέλη (member status) της ENQA μετά από διετή λειτουργία.

4.7.1 Χρηματοδότηση της ΑΔΙΠ

Η χρηματοδότηση της ΑΔΙΠ καλύπτεται εν μέρει από τον τακτικό προϋπολογισμό και εν μέρει από συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου.

Για το 2012 ο τακτικός προϋπολογισμός ανήρθε στα **610.200€** για το σύνολο του έτους, έναντι 706.000€ που ήταν το 2011. Όπως φαίνεται και στο *Παράρτημα Γ1 «Χρηματοδότηση ΑΔΙΠ»*, οι περισσότερες δαπάνες αφορούν τις αμοιβές των μελών της και για τις μετακινήσεις τους.

Το κύριο βάρος όμως της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων της ΑΔΙΠ, αντιμετωπίζεται, μέσω του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος «Ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στους Άξονες Προτεραιότητας 1-2-3 – Ορίζοντα Πράξη⁶⁴» με κωδικό MIS:296175, με συνολικό προϋπολογισμό **13.870.500€**, το οποίο εντάχθηκε προς χρηματοδότηση στις 12-05-2009 και εγκρίθηκε τελικώς το Μάρτιο του 2010. Είναι γεγονός όμως, ότι λόγω διαχειριστικών και γραφειοκρατικών προβλημάτων, η υλοποίηση των πακέτων εργασίας του έργου, κατέστη δυνατή περί τα τέλη του 2010. Επιπρόσθετα λόγω θεσμικών εξελίξεων που ακολούθησαν, οδήγησαν την ΑΔΙΠ να τροποποιήσει και να αναστείλει την υλοποίηση των περισσότερων πακέτων εργασίας (εκτός από εκείνα που αφορούν τις αξιολογήσεις που είχαν ήδη εγκριθεί και την αντιμετώπιση των πάγιων ή τρεχουσών δαπανών για την ομαλή λειτουργία της Υπηρεσίας), εν αναμονή της ανασύστασης της Αρχής σύμφωνα με τον νέο Νόμο 4009/2011.

Στο Παράρτημα Γ1, φαίνονται οι προϋπολογισμοί και οι τροποποιήσεις των εγκεκριμένων προς χρηματοδότηση πακέτων εργασίας. Προκειμένου να γίνει

⁶⁴ <http://www.edulll.gr/?p=1777>

κατανοητό το αντικείμενο της ΑΔΙΠ, στο Παράρτημα Γ2 σας παρουσιάζουμε τις εγκεκριμένες Δράσεις με τα σχετικά προς υλοποίηση Πακέτα Εργασίας.

4.7.2 Σκοποί και Στόχοι της ΑΔΙΠ

Οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες της Α.ΔΙ.Π., ως μόνου σχετικού οργανισμού σε εθνικό επίπεδο, απορρέουν και προσδιορίζονται από το νόμο 3374/2005.

Σκοπός της ΑΔΙΠ είναι να διαμορφώσει και να εφαρμόσει, σύμφωνα με τις επιταγές του ν. 3374/2005, ένα ενιαίο σύστημα διασφάλισης ποιότητας, ως σύστημα αναφοράς για τα επιτεύγματα και το έργο που επιτελούν τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης. Επίσης, να συγκεντρώσει και να κωδικοποιήσει τις κρίσιμες εκείνες πληροφορίες που θα καθοδηγήσουν την Πολιτεία στην αποτελεσματική ενίσχυση της Ανώτατης Εκπαίδευσης της χώρας.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου η Α.ΔΙ.Π.:

- ✓ Τυποποιεί, εξειδικεύει και αναθεωρεί, παρέχοντας κατευθύνσεις και πρότυπα, τα αναγκαία ποιοτικά **κριτήρια και τους δείκτες** αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων, των προγραμμάτων σπουδών, της έρευνας και, γενικά, του συνόλου του παρεχομένου έργου και των υπηρεσιών των Α.Ε.Ι..
- ✓ Προτείνει ενδεικτικά μεθοδολογικά εργαλεία (**απογραφικά δελτία**, τύπους **ερωτηματολογίων**, **πρότυπο σχήμα-φόρμα** για τη σύνταξη των εκθέσεων αξιολόγησης).
- ✓ Συντάσσει, τηρεί και ανανεώνει το **Μητρώο** ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων και ειδικών στον τομέα της διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Όλες οι διαδικασίες διασφάλισης της Ποιότητας περιγράφονται αναλυτικά στα κείμενα που **δημοσιεύει** η Α.ΔΙ.Π. Η ΑΔΙΠ, πραγματοποιεί την ευρεία ενημέρωση του κοινού και τις πολιτείας, μέσω της κοινοποίησης των Εκθέσεων Εξωτερικής Αξιολόγησης καθώς και των ετήσιων Εκθέσεων Πεπραγμένων της Αρχής, στην επίσημη ιστοσελίδα της. Οι λεπτομερείς οδηγίες αποσκοπούν στην μέγιστη δυνατή τυποποίηση των εργασιών προκειμένου να διασφαλίζεται ομοιογένεια διαδικασιών, χρόνου και περιεχομένου. Για αποτελεσματικότερη διαχείριση και έλεγχο όλα τα στοιχεία των εκθέσεων αξιολόγησης εισάγονται σε βάση δεδομένων προκειμένου να αποτελέσουν την βάση για μελλοντικές στρατηγικές αναθεωρήσεις.

Η Α.ΔΙ.Π. δεν είναι ούτε ελεγκτικός ούτε παρεμβατικός μηχανισμός στη λειτουργία, την αποστολή ή τη φυσιογνωμία της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Για την επίτευξη των σκοπών της, η Α.ΔΙ.Π. συνεργάζεται και στηρίζει τις προσπάθειες των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης για βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, με στόχο να διασφαλισθεί η εμπιστοσύνη της ελληνικής κοινωνίας προς το σύστημα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Παράλληλα η ΑΔΙΠ έχει την υποχρέωση να ενημερώνει την Πολιτεία για τα επιτεύγματα των ΑΕΙ και τις αδυναμίες που παρουσιάζουν, προκειμένου να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και να γίνουν οι ενδεδειγμένες ενέργειες για την βελτίωση τους. Σύμφωνα με το Ν. 3374/2005 τα ΑΕΙ έχουν υποχρέωση να προσφέρουν υψηλού επιπέδου ανώτατη εκπαίδευση. Επομένως ο ρόλος της ΑΔΙΠ περιλαμβάνει και την ενημέρωση της Πολιτείας, μετά από μελέτη των διαπιστώσεων και δεδομένων, όπως παρουσιάζονται μέσω κυρίως των εξωτερικών αξιολογήσεων, για τα μέσα, τις ενέργειες και τα μέτρα που απαιτούνται από την Πολιτεία για τη βελτίωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΔΙΠ, 2011).

Στο πλαίσιο του εποπτικού και συμβουλευτικού ρόλου της ΑΔΙΠ για τη διασφάλιση της ποιότητας στα ΑΕΙ, σημαντική θέση κατέχει και ο συντονισμός και η υποστήριξη των ΜΟΔΙΠ, προκειμένου να υιοθετηθούν οι ελάχιστες αλλά και

ενδεδειγμένες βέλτιστες προδιαγραφές λειτουργίας κατάλληλων Πληροφοριακών Συστημάτων (ΠΣ), για τη συστηματική και πλήρη απογραφή και παρακολούθηση της λειτουργίας κάθε ΑΕΙ. Ειδικότερο το έργο της συνεργασίας ΑΔΙΠ με τις ΜΟΔΙΠ είναι (ΑΔΙΠ, Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ 2011-2012, 2012) :

- α) ο προσδιορισμός των στοιχείων εκείνων των επιμέρους ΠΣ των ΜΟΔΙΠ που θα πρέπει να μεταφέρονται στο κεντρικό πληροφοριακό σύστημα της ΑΔΙΠ,
- β) η μορφή που θα έχουν τα εισαγόμενα στοιχεία και δεδομένα,
- γ) η επικουρία σε θέματα αρχιτεκτονικής και σχεδιασμού του ΠΣ, και
- δ) η εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας και άμεσης συνεργασίας μεταξύ των ΠΣ των Ιδρυμάτων και της ΑΔΙΠ, έτσι ώστε η ΑΔΙΠ να μπορεί να έχει πρόσβαση και να αξιοποιεί αυτά τα στοιχεία ηλεκτρονικά.

Επισημαίνεται επίσης ότι, σε εφαρμογή μεταβατικής διάταξης του Ν.4009/2011 (άρθρο 77, §3) η αρμόδια υπηρεσία της ΑΔΙΠ ελέγχει για λογαριασμό ακαδημαϊκών Τμημάτων προκειμένου να εγκρίνει – και εντάσσει στο Μητρώο Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων, το οποίο τηρεί – υποψήφιους εξωτερικούς εκλέκτορες της αλλοδαπής, προκειμένου αυτοί να μετάσχουν, σύμφωνα με τον νόμο, στις επικείμενες εξελίξεις ή εκλογές μελών ΔΕΠ.

Η ΑΔΙΠ έχει προβεί σε πρωταρχικές ενέργειες και προετοιμασία για την οργάνωση της πιστοποίησης από την ΕΝQA, προκειμένου να γίνει πλήρες μέλος της και να ενταχθεί στο EQAR με χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Υποέργου 5 του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση.

4.8 Η Σημερινή Κατάσταση στην Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση, σχετικά με την εφαρμογή των διαδικασιών της διασφάλισης της ποιότητας.

Όπως είναι εμφανές από τα προαναφερθέντα, προκειμένου να μπορέσει η ειδική επιτροπή εμπειρογνομόνων της ΑΔΙΠ να προχωρήσει στην πραγματοποίηση της Εξωτερικής Αξιολόγησης, θα πρέπει ήδη, μέσω της ΜΟΔΙΠ του εκάστοτε Ιδρύματος να έχει κατατεθεί σε αυτήν, η εσωτερική Αξιολόγηση. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μέχρι τις 31/12/2012, τα Τμήματα των ΑΕΙ, προκειμένου να λάβουν χρηματοδότηση από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, θα πρέπει να έχει κατατεθεί μέσω της ΜΟΔΙΠ η ετήσια Έκθεση εσωτερικής Αξιολόγησης, και μάλιστα να είναι σε τέτοιο στάδιο, βάση της οποίας να είναι δυνατή η πραγματοποίηση της εξωτερικής αξιολόγησης από την επιτροπή της ΑΔΙΠ⁶⁵. Μετά την 1/1/2013, θα πρέπει να έχει γίνει και η πρώτη εξωτερική αξιολόγηση του τμήματος, προκειμένου να λάβει χρηματοδότηση.

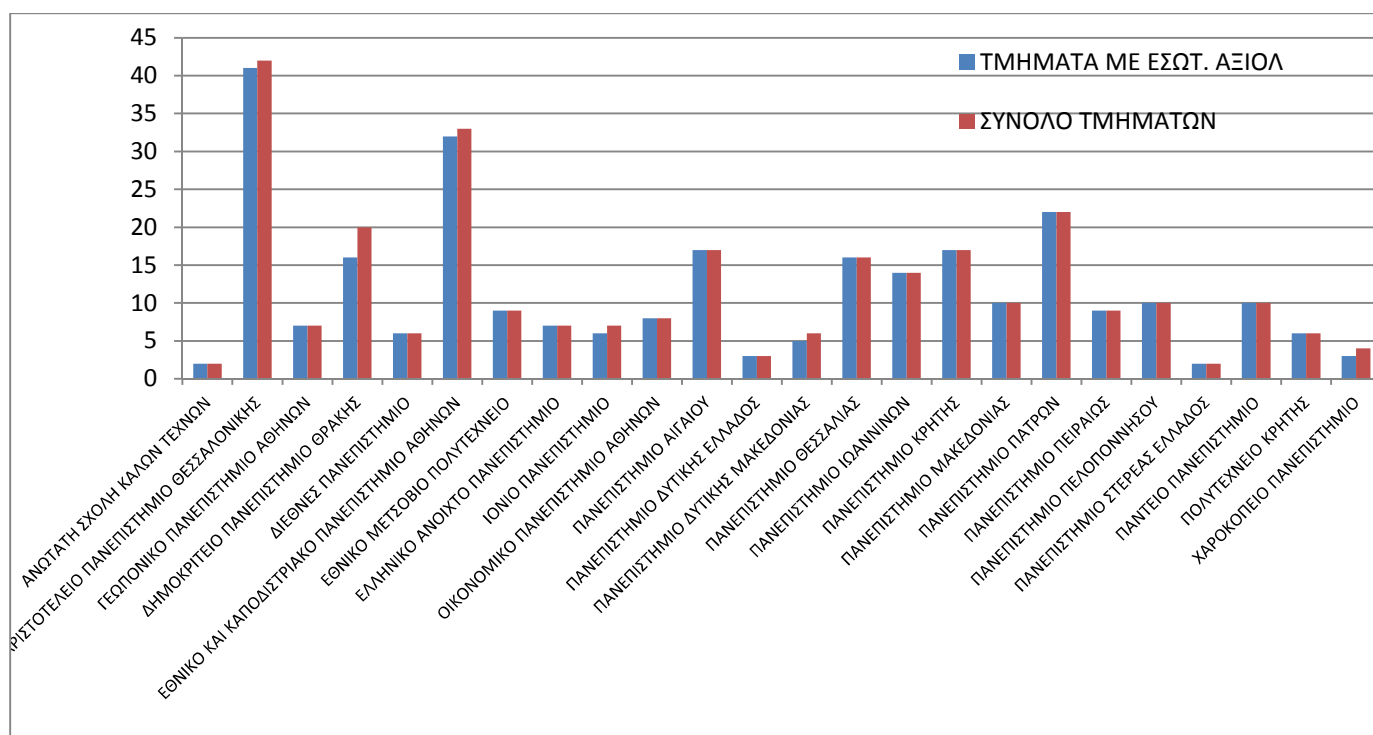
4.8.1 Εσωτερικές Αξιολογήσεις Τμημάτων ΑΕΙ

Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν στο παρόν κεφάλαιο, προκύπτουν από επεξεργασία του αρχείου της ΑΔΙΠ, το οποίο κοινοποιήθηκε στις 25/10/2012 στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας, στο οποίο αναφέρονται τα τμήματα των ΑΕΙ που έχουν ολοκληρώσει την Διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Αρχικά θα παρουσιάσουμε την πορεία της διασφάλισης ποιότητας στα ελληνικά Πανεπιστήμια. Όπως είναι εμφανές και στο παρακάτω Σχεδιάγραμμα, από τα 24 συνολικά Πανεπιστήμια της χώρας μας, στα 18 έχουν υποβληθεί από την Αρμόδια ΜΟΔΙΠ, οι Εσωτερικές εκθέσεις αξιολόγησης για το σύνολο των Τμημάτων τους.

⁶⁵ Αυτός ο περιορισμός αναφέρεται σε όλες τις σχετικές Προσκλήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

Επιπλέον από τα 287 τμήματα που ανήκουν στην Πανεπιστημιακό κλάδο, μόνο 9 τμήματα δεν έχουν καταθέσει την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης, εκ των οποίων το ένα δεν είναι υποχρεωμένο να προχωρήσει σε εσωτερική έκθεση αξιολόγησης, καθώς δεν έχει συμπληρώσει τα απαιτούμενα χρόνια λειτουργίας. Δηλαδή περίπου το 97% των τμημάτων των Πανεπιστημίων, είναι σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου για την διασφάλιση ποιότητας. Τέλος, όπως φαίνεται στον αμέσως επόμενο πίνακα, οι περισσότερες εσωτερικές εκθέσεις αξιολόγησης, έγιναν κατά τα έτη 2009 και 2011, κατά την διάρκεια των οποίων υποβλήθηκε το 60% περίπου των εσωτερικών εκθέσεων αξιολόγησης. Στο Παράρτημα Γ3 της παρούσας εργασίας, φαίνονται οι ημερομηνίες που ολοκληρώθηκαν οι εσωτερικές αξιολογήσεις των Τμημάτων των ΑΕΙ, καθώς και ποια από τα τμήματα αυτά την έχουν ολοκληρώσει.

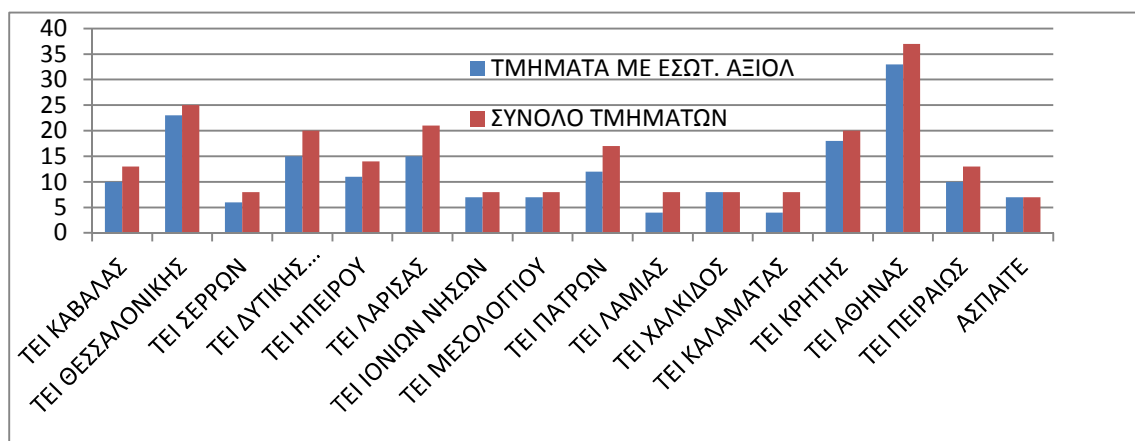
Σχεδιάγραμμα 5: Πανεπιστήμια: Τμήματα με Εσωτερική Αξιολόγηση (25/10/2012)

Έτη	Αριθμός Υποβληθέντων Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης Τμημάτων Πανεπιστημίων
2008	20
2009	86
2010	45
2011	82
2012	45
Σύνολο	278

Πίνακας 12: Ετήσια Κατανομή των Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης των Τμημάτων των Πανεπιστημίων

Όσον αφορά τώρα αντίστοιχα τα ΤΕΙ, ακολουθεί το σχετικό σχεδιάγραμμα. Από τα 16 συνολικά ΤΕΙ της χώρας μας, μόνο τα 2 έχουν υποβάλει, από την Αρμόδια ΜΟΔΙΠ, τις Εσωτερικές εκθέσεις αξιολόγησης για το σύνολο των Τμημάτων τους. Επιπλέον από τα 235 τμήματα που ανήκουν στην Τεχνολογικό κλάδο, 45 τμήματα δεν έχουν καταθέσει την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης. Δηλαδή περίπου το 81% των τμημάτων των ΤΕΙ, είναι σύμφωνα με τις επιταγές του νόμου για την διασφάλιση ποιότητας. Τέλος, όπως φαίνεται στον αμέσως επόμενο πίνακα, οι περισσότερες εσωτερικές εκθέσεις αξιολόγησης, έγιναν κατά τα έτη 2009 και 2011 και 2012.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι 2008 που ήταν η πρώτη χρονιά εφαρμογής του νόμου για την ΔΠ, τα ΤΕΙ αντέδρασαν με τον ίδιο ρυθμό με τα Πανεπιστήμια.

Σχεδιάγραμμα 6: ΤΕΙ: Τμήματα με Εσωτερική Αξιολόγηση (25/10/2012)

Έτη	Αριθμός Υποβλημένων Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης Τμημάτων Πανεπιστημίων
2008	23
2009	44
2010	46
2011	34
2012	43
Σύνολο	190

Πίνακας 13: Ετήσια Κατανομή των Εσωτερικών Εκθέσεων Αξιολόγησης των Τμημάτων των ΤΕΙ

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σε ένα όχι αμελητέο αριθμό από τις Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης που υποβάλλονται, ο έλεγχος πληρότητας της ΑΔΙΠ επισημαίνει μικρές ή μεγαλύτερες ελλείψεις που καθιστούν απαραίτητη τη συμπλήρωση ή και την αναθεώρηση της Έκθεσης από το αξιολογούμενο Τμήμα, προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστική ανταπόκριση στα κριτήρια και τους δείκτες της ΑΔΙΠ, κάτι που αποτελεί και το βασικό σκοπό των διαδικασιών ΔΠ των ΑΕΙ (ΑΔΙΠ, Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ 2011-2012, 2012).

4.8.2 Εξωτερική Αξιολόγηση Τμημάτων ΑΕΙ

Η ΑΔΙΠ, έχει ξεκινήσει την υλοποίηση των εξωτερικών αξιολογήσεων από το 2008. Είναι όμως γεγονός ότι η διεθνής απήχηση της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, έχει μειώσει τον ενθουσιασμό των εξωτερικών εμπειρογνομόνων να συμμετάσχουν σε Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης, εξαιτίας κυρίως της ανησυχίας για την συνεπή αποζημίωση τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέλη των Επιτροπών αυτών, ενώ δεν αμείβονται, πληρώνουν εξ ιδίων το υψηλό αντίτιμο όλων των μετακινήσεων τους και της διανομής τους στην Ελλάδα, για τα οποία αποζημιώνονται συνήθως με καθυστέρηση ενός ή δύο μηνών.

Ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα στην ορθή λειτουργία της ΑΔΙΠ, και στην έγκυρη υλοποίηση των εξωτερικών αξιολογήσεων, ήταν τα θεσμικά προβλήματα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012, εξαιτίας της αδυναμίας συγκρότησης απαρτίας για λήψη σύννομων αποφάσεων για εξωτερικές αξιολογήσεις. Αυτό οδήγησε την Αρχή στην αναστολή των εξωτερικών αξιολογήσεων μετά την πραγματοποίηση όσων έχουν ήδη νομοτύπως εγκριθεί. Η διακοπή αυτή των αξιολογήσεων, πέραν των άλλων οδηγεί σε αδιέξοδο τα Τμήματα εκείνα που, αν και έχουν καταθέσει Εκθέσεις

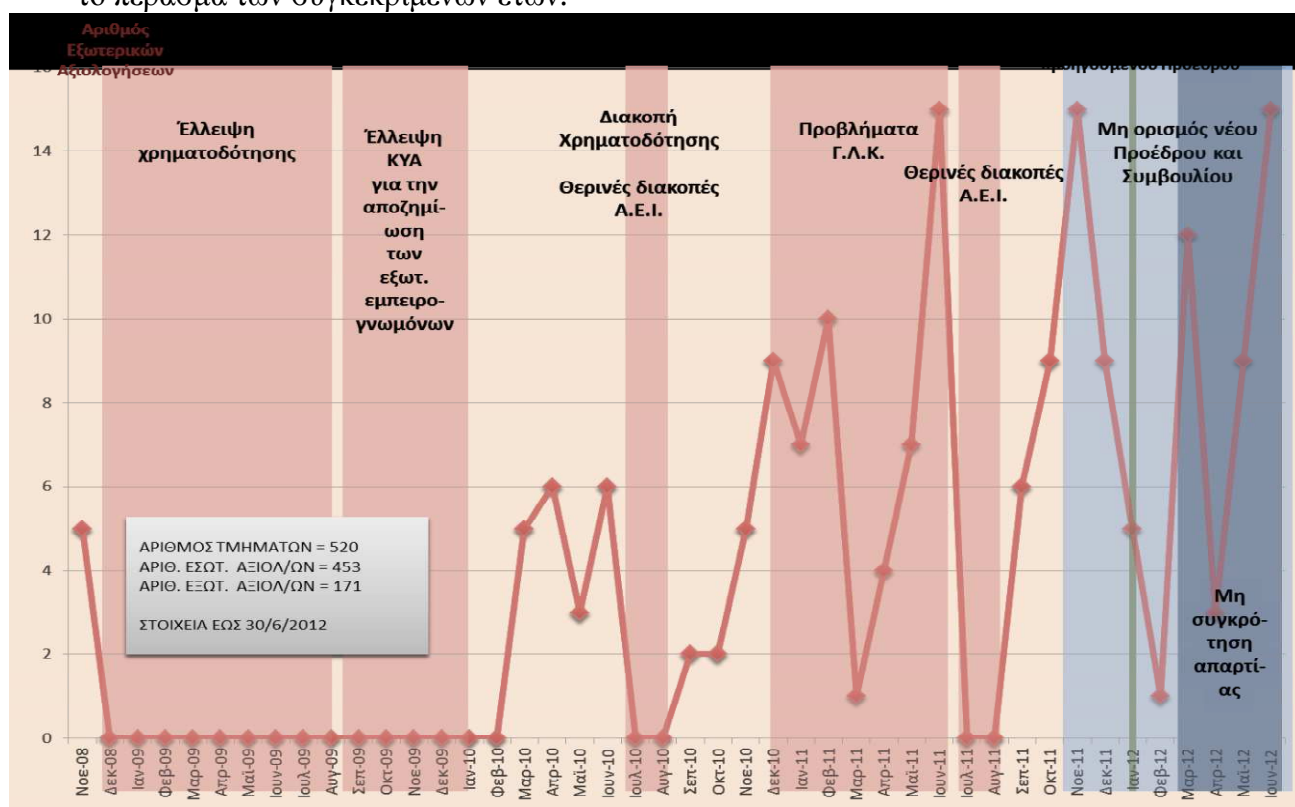
Εσωτερικής Αξιολόγησης, δεν έχουν ακόμη αξιολογηθεί, καθώς η έγκριση των ερευνητικών τους πόρων ή ακόμα και των μεταπτυχιακών τους προγραμμάτων προϋποθέτει, βάση του Ν. 4009/2011 και τους κανονισμούς της ΕΕ, όπως προαναφέρθηκε άλλωστε, την ολοκλήρωση της εξωτερικής τους αξιολόγησης.

Ακολουθεί ένας συγκεντρωτικός Πίνακας, στον οποίο παρουσιάζονται για τα έτη από το 2008 ως και το 2012 ο αριθμός των εξωτερικών αξιολογήσεων που έχουν υλοποιηθεί. Για το 2012, τα στοιχεία αφορούν το α' εξάμηνο, ενώ αναμένεται να ολοκληρωθούν άλλες τρεις εξωτερικές αξιολογήσεις.

Έτη	Τμήματα Πανεπιστημίων	Τμήματα ΤΕΙ
2008	2	3
2009	0	0
2010	19	19
2011	48	33
2012	23	20
Σύνολο	92	75

Πίνακας 14: Αριθμός Εξωτερικών Αξιολογήσεων Τμημάτων ΑΕΙ για τα έτη 2008-2012

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα, φαίνεται η μηνιαία πρόοδος των αξιολογήσεων και αντίστοιχα τα διοικητικά και θεσμικά προβλήματα, που αντιμετώπισε η Αρχή κατά το πέρασμα των συγκεκριμένων ετών.

Σχεδιάγραμμα 7: Μηνιαία Πρόοδος αξιολογήσεων και αντίστοιχα διοικητικά και θεσμικά προβλήματα (Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΑΔΙΠ για τα έτη 2011-2012)

Όπως φαίνεται και από το παραπάνω σχεδιάγραμμα, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην λειτουργία της η ΑΔΙΠ, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι είναι κυρίως γραφειοκρατικά. Από τον Δεκέμβριο του 2008 Μέχρι και το Φεβρουάριο του 2010 δεν πραγματοποιήθηκε καμία εξωτερική αξιολόγηση, λόγω έλλειψης χρηματοδότηση και μη ύπαρξης Κοινής Υπουργικής Απόφασης για την αποζημίωση των εξωτερικών εμπειρογνομόνων. Μετά το Φεβρουάριο του 2010, η λειτουργία της ΑΔΙΠ ήταν βαθιά

μέχρι και τον Ιανουάριο του 2012, όπου παραιτείται ο Πρόεδρος της, κος Αμούργης, γεγονός που οδήγησε σε παραιτήσεις και άλλων μελών της Αρχής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η απαρτία για την λήψη κρίσιμων αποφάσεων, και ως εκ τούτου την απότομη μείωση των εξωτερικών αξιολογήσεων.

4.9 Πορίσματα για την διασφάλιση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Η πρώτη απόπειρα θεσμοθέτησης ενός συστήματος αξιολόγησης των Πανεπιστημίων στην Ελλάδα έγινε το 1992 με τον Νόμο 2083/1992 (γνωστό ως νόμο Σουφλιά), ο οποίος προέβλεπε τη σύσταση «Επιτροπής Αξιολόγησης του έργου των Πανεπιστημίων». Όμως οι φορείς της ανώτατης εκπαίδευσης, οι οποίοι δήλωναν τις επιφυλάξεις τους να δεχθούν την «ιδέα της αξιολόγησης», αντέδρασαν τότε πολύ έντονα και εμπόδισαν τη συγκρότηση και λειτουργία της εν λόγω επιτροπής, με αποτέλεσμα το έργο της αξιολόγησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης να μην ξεκινήσει.

Μια δεύτερη προσπάθεια θεσμοθέτησης των διαδικασιών αξιολόγησης ήταν ο Νόμος 2327/1995 ο οποίος προέβλεπε τη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, μεταξύ των αρμοδιοτήτων του οποίου συγκαταλέγονταν και οι διαδικασίες αξιολόγησης και ο σχεδιασμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Όμως δυστυχώς το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, δεν ανέλαβε ποτέ τις σχετικές με την αξιολόγηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης αρμοδιότητες. Στην ουσία, το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 ξεκίνησε ο διάλογος μεταξύ Υπουργείου Παιδείας και ΑΕΙ, για θέματα της αξιολόγησης των ΑΕΙ, κυρίως σε συνόδους και συναντήσεις Πρυτάνεων, ενώ η Ανωτατικοποίηση των ΤΕΙ προχώρησε χωρίς να προηγηθεί συστηματική αξιολόγηση της ποιότητας τους. Στην ουσία η ψήφιση του νόμου 3374/2005, ήταν το πρώτο ουσιαστικό βήμα για την διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση της Ελλάδας.

Όπως είναι φανερό και από την προηγούμενη ενότητα, έχουν ήδη γίνει προσπάθειες για την οργάνωση, λειτουργία και εποπτεία, ενός αποτελεσματικού και ευέλικτου μηχανισμού διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση της χώρας, με συμμετέχοντες κυρίως τα Ιδρύματα και σε δεύτερο ρόλο την ΑΔΙΠ.

Μια πρώτη εικόνα σχετικά με την ΔΠ στα ΑΕΙ, μπορούμε να πάρουμε από τις Εκθέσεις της ΑΔΙΠ, οι οποίες είναι προσβάσιμες στον ιστότοπο της. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να ισχυριστούμε ότι είναι θετικές, μερικές μάλιστα είναι υπερθετικές, κυρίως ως προς τις προσπάθειες που καταβάλλουν αρκετά μέλη του προσωπικού για εκπαίδευση και έρευνα υψηλής στάθμης κάτω από αντίξοες εξωτερικές συνθήκες. Συγχρόνως όμως αποκαλύπτουν και επισημαίνουν ένα πλήθος αδυναμιών, οι περισσότερες εκ των οποίων είναι γνωστές στα μέλη της ελληνικής ακαδημαϊκής και επιστημονικής κοινότητας αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας.

Τα αίτια των αρνητικών φαινομένων δεν είναι πάντοτε τα ίδια, ούτε είναι μονοσήμαντα. Στην ουσία, κατά τον δεύτερο κύκλο των αξιολογήσεων θα διαπιστωθεί αν αντιμετωπίστηκαν τα αρνητικά φαινόμενα ή οι αδυναμίες, όσες μπορούσαν να αντιμετωπιστούν είτε σε επίπεδο Τμημάτων, με την βοήθεια των συστάσεων και υποδείξεων από τις Επιτροπές Αξιολόγησης, είτε σε επίπεδο Ιδρυμάτων, χωρίς παρέμβαση εκ μέρους της Πολιτείας. Πάντως είναι γεγονός ότι η παθολογία της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι βαρύτατες οικονομικές και κοινωνικές της επιπτώσεις και οι συχνά βίαιες ή κραυγαλέες εκδηλώσεις της, απασχολούν ολόκληρη την ελληνική κοινωνία.

Έχοντας υπόψη τη φιλοσοφία αξιολόγησης των πανεπιστημίων και όχι την αξιολόγηση τους με βάση ένα μετρικό σύστημα κανόνων, κριτηρίων και δεικτών που ίσως χρησιμοποιούνται και για ιεραρχική βαθμολόγηση των ΑΕΙ, επιχειρείται μια πολιτική συνεχούς βελτίωσης και ικανοποίησης των αναγκών και των απαιτήσεων

όλων των ενδιαφερόμενων καθώς και των διεργασιών που το συγκροτούν (Monnet & Καπλάνης).

Προκειμένου να αποκτήσουμε μια πιο σφαιρική αντίληψη σχετικά με την ΔΠ στην ανώτατη εκπαίδευση, θα αναφέρουμε επιγραμματικά τα βασικά ευρήματα της ΑΔΙΠ, βάση των οποίων προτείνονται ενέργειες οι οποίες βασίζονται και στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές (ΑΔΙΠ, Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ 2011-2012, 2012).

Σε επίπεδο πολιτείας, αρχικά θα πρέπει να υπάρξει ένας περιορισμός της αδικαιολόγητης γεωγραφικής διασποράς των ΑΕΙ και των Τμημάτων τους και των άκριτων «πληθωριστικών» τάσεων σε πλήθος τμημάτων και κατευθύνσεων. Είναι σημαντικό να υπάρξει αποσαφήνιση της διακριτής ταυτότητας μεταξύ προγραμμάτων σπουδών των ΤΕΙ και εκείνων των Πανεπιστημίων, καθώς και των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Είναι αναγκαία η ανάπτυξη ερευνητικής πολιτικής και η ενίσχυση της χρηματοδότησης της έρευνας, ενώ θα πρέπει να αναβαθμιστούν και να υποστηριχθούν οι υποδομές διδασκαλίας και έρευνας. Τέλος θα πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένα κριτήρια για την κατανομή της χρηματοδότησης της Τριτοβάθμιας, γεγονός που προβλέπεται και από τον νέο νόμο πλαίσιο, καθώς πλέον η ΑΔΙΠ επηρεάζει και την χρηματοδότηση των ΑΕΙ.

Σε Ιδρυματικό επίπεδο, είναι αναγκαία η χάραξη ερευνητικής στρατηγικής, που θα περιλαμβάνει την οργάνωση, το συντονισμό και την παρακολούθηση του ερευνητικού έργου. Απαιτείται καλύτερος συντονισμός και παρακολούθηση του εκπαιδευτικού έργου των διαφόρων ακαδημαϊκών μονάδων, ενώ προτείνεται η ενδυνάμωση αμοιβαίων δεσμών συνεργασίας με επαγγελματικές ενώσεις και άλλα εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Τέλος έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση της κινητικότητας των φοιτητών και του προσωπικού, μέσω της συμμετοχής τους σε συνέδρια, μετακινήσεις για ερευνητικούς σκοπούς, φιλοξενίας ερευνητών από άλλα Ιδρύματα κ.λπ. Όλα τα παραπάνω συνάδουν με τις ευρωπαϊκές επιταγές για την ΔΠ στην ανώτατη εκπαίδευση.

Όσον αφορά τώρα την Ακαδημαϊκή Μονάδα, σχετικά με τα προγράμματα σπουδών υπάρχει ανάγκη αποσαφήνισης στόχων και εξορθολογισμού προγραμμάτων και «κατευθύνσεων» σε συνάρτηση με το εθνικό πλαίσιο προσόντων, τις απαιτήσεις της επιστήμης και τις ανάγκες της κοινωνίας. Τέλος είναι σημαντικό να περιοριστεί ο μεγάλος αριθμός των προσφερόμενων μαθημάτων, ιδιαίτερα αυτών της επιλογής, ενώ θα πρέπει να τηρείται η αλληλουχία των μαθημάτων, όπου αυτό απαιτείται. Ως προς την διδασκαλία, θα πρέπει να επιδιωχθεί η εισαγωγή σύγχρονης εκπαιδευτικής μεθοδολογίας, η οποία θα ενισχύσει την ανάπτυξη ενεργού συμμετοχής στη μαθησιακή διδασκαλία και της κριτικής σκέψης, να ενισχυθεί η χρήση νέων τεχνολογιών και πολλαπλής βιβλιογραφίας. Κάτι τέτοιο έχει ήδη ξεκινήσει να πραγματοποιείται και με την βοήθεια σχετικών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Θα πρέπει να προσφέρεται συμβουλευτική στήριξη καθώς επίσης και να εξορθολογιστεί η μέθοδος αξιολόγησης της επίδοσης των φοιτητών σε όλη την διάρκεια των σπουδών τους.

Ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η έρευνα και η χάραξη ερευνητικής πολιτικής σε επίπεδο ακαδημαϊκής μονάδας είναι ακόμα σε αρχικό στάδιο. Επιπλέον πρέπει να γίνουν προσπάθειες για ανάπτυξη συνεργασιών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, να συνδεθεί η έρευνα με την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και να τονωθεί η ερευνητική δυνατότητα στο νέο προσωπικό. Τέλος απαραίτητος είναι ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών με ενίσχυση των προγραμμάτων επιμόρφωσης και της χρήσης σύγχρονων τεχνολογικών μέσων. Θα πρέπει να υπάρξει περισσότερη ενημέρωση και καθοδήγηση ως προς την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων, ενώ πλέον θα πρέπει να γίνει άρση των

αποκλειστικών στεγανών για την βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων υποδομών σε επίπεδο Τμήματος ή και Ιδρύματος.

Πρέπει να τονισθεί ότι η Ευρωπαϊκή Έκθεση για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, δεν είναι παρά ένα πρώτο βήμα στην μακρά και επίπονη πορεία για την εδραίωση ενός συνόλου θεμελιωδών αξιών, προσδοκιών και καλών πρακτικών σε θέματα ποιότητας και διασφάλισης ποιότητας ευρείας αποδοχής από ιδρύματα και οργανισμούς σε όλο τον Ευρωπαϊκό Χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ). Θα χρειασθεί να αναπτύξουμε περισσότερο αυτό που ενεργοποιήθηκε με την εντολή του Βερολίνου, αν θέλουμε να λειτουργήσει πλήρως η Ευρωπαϊκή διάσταση της διασφάλισης ποιότητας στον ΕΧΑΕ. Αν αυτό επιτευχθεί, τότε θα έχουν υλοποιηθεί και πολλές από τις φιλοδοξίες της Διαδικασίας της Μπολόνια.

Στην ουσία, προκειμένου η Ελλάδα να πετύχει του στόχους που έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αυτοί προαναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο, προχώρησε παρόλο των έντονων αντιδράσεων του ακαδημαϊκού χώρου, στην ψήφιση του νέου νόμου – πλαίσιο για την ανώτατη εκπαίδευσης, τον Ν. 4076/2012, μέσω του οποίου καθιερώνεται η σχέση αξιολόγησης ποιότητας με την χρηματοδότηση των ΑΕΙ, το άνοιγμα των ΑΕΙ προς την κοινωνία και την έρευνα καθώς επίσης και την διαφάνεια των διαδικασιών με ενημέρωση του κοινού.

Κεφάλαιο 5^ο – Παρουσίαση Ερωτηματολογίου σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 4009/2011 και της διασφάλισης της ποιότητας, στην ανώτατη εκπαίδευση.

Επιχειρήθηκε η δειγματοληπτική έρευνα να πραγματοποιηθεί με τη μέθοδο συλλογής ερωτηματολογίων για προκαθορισμένο δείγμα - άτομα που απασχολούνται στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε καθηγητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε Γραμματείς Επιτροπής Ερευνών, σε διοικητικά στελέχη επιτροπής ερευνών, σε στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, που έχουν άμεση σχέση με την χρηματοδότηση των ΑΕΙ.

Προκειμένου να διερευνηθεί η εφαρμογή του Νέου νόμου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συντάχθηκε ερωτηματολόγιο βασιζόμενο στα κεφάλαια 2, 3 και 4 της παρούσας εργασίας, με σκοπό να διερευνηθεί κατά πόσο οι τροποποιήσεις που επιφέρει ο νέος νόμος είναι αποδεκτές από άτομα που απασχολούνται στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Με σκοπό η πρόσβαση, συμπλήρωση και αποστολή του ερωτηματολογίου να γίνει πιο εύκολη για τους ερωτηθέντες, το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε χρησιμοποιώντας την διαδικτυακή εφαρμογή των Google docs (<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dFFCZkhtWFFXS1JpNEhwYUUhUaGhaWVE6MQ#gid=0>) και αποστάλθηκε στα email τους.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει τριάντα ένα (31) ερωτήσεις και χωρίζεται σε τέσσερις (4) ενότητες, δηλαδή στα προσωπικά στοιχεία, στις Γενικές Ερωτήσεις για την Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, για την Αξιολόγηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, καθώς επίσης και για την Εφαρμογή του Νέου Ν.4009/2012. Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου θα παρουσιαστούν οι απαντήσεις που δόθηκαν για τις τρεις τελευταίες ενότητες ερωτήσεων.

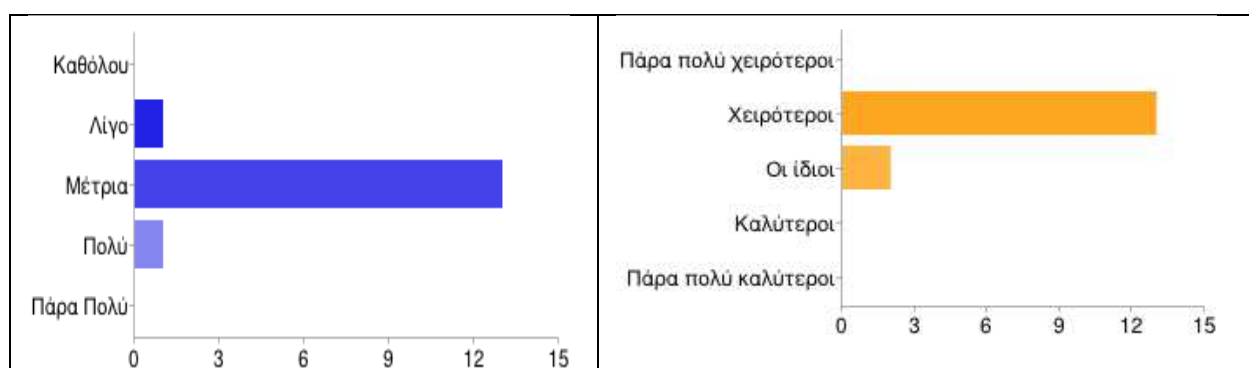
Συνολικά απαντήθηκαν 15 ερωτηματολόγια, εκ των οποίων τα 8 τα συμπλήρωσαν υπάλληλοι της Επιτροπής Ερευνών ΑΕΙ ή χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι τους, 3 ήταν από στελέχη της ΕΥΔ οι οποίοι ασχολούνται με την έγκριση και παρακολούθηση των διαδικασιών για την χρηματοδότηση ΑΕΙ, 1 από Γραμματέα Επιτροπής Ερευνών, καθώς επίσης και 3 από Μέλη ΔΕΠ ή Καθηγητές με Σύμβαση έργου. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι συμμετείχαν άτομα τόσο από κεντρικά όσο και από περιφερειακά ΑΕΙ της χώρας. Επιπλέον, τα λιγότερα χρόνια προϋπηρεσίας που έχει άτομο που συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιο ήταν τα 5 χρόνια.

5.1 Παρουσίαση των Απόψεων των ερωτηθέντων

Παρακάτω παρουσιάζονται ομαδοποιημένες οι απαντήσεις που δόθηκαν στο πλαίσιο των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, όπως αυτό αναλυτικά φαίνεται στο *Παράρτημα Δ*, για τις ενότητες, πέραν αυτής των προσωπικών στοιχείων.

Ενότητα 2. Γενικές Ερωτήσεις Για την Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Στην Ενότητα αυτή απαντήθηκαν ερωτήσεις που σχετίζονται με την υφιστάμενη κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Είχαν σχέση με την λειτουργία των ΑΕΙ, την σύγκριση των όρων λειτουργίας των ελληνικών ΑΕΙ με τα αντίστοιχα Ιδρύματα της Ευρώπης, με την επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών ΑΕΙ, καθώς επίσης και με την επιλογή τομέων που χρήζουν βελτίωση.

Σχεδιάγραμμα 8: Βαθμός ικανοποίησης από την λειτουργία των ελληνικών ΑΕΙ, και σύγκριση των όρων λειτουργίας τους με τα αντίστοιχα Ιδρύματα της Ευρώπης.

Όπως φαίνεται και από τα παραπάνω σχεδιαγράμματα το 87% των ερωτηθέντων είναι μέτρια ικανοποιημένοι από την λειτουργία των ελληνικών ΑΕΙ, ενώ ταυτόχρονα θεωρούν ότι οι όροι λειτουργίας τους σε σχέση με αυτών της Ευρώπης, είναι χειρότεροι.

Ενδιαφέρον έχουν και οι απαντήσεις στο ερώτημα σχετικά με την ύπαρξη 40 ΑΕΙ και 477 τμημάτων στην Ελλάδα. Όπως φαίνεται από το παρακάτω σχεδιάγραμμα το 47% διαφωνεί απόλυτα ενώ μόνο ένα 7% συμφωνεί με την ύπαρξη τόσο μεγάλου αριθμού τμημάτων στον ελλαδικό χώρο.

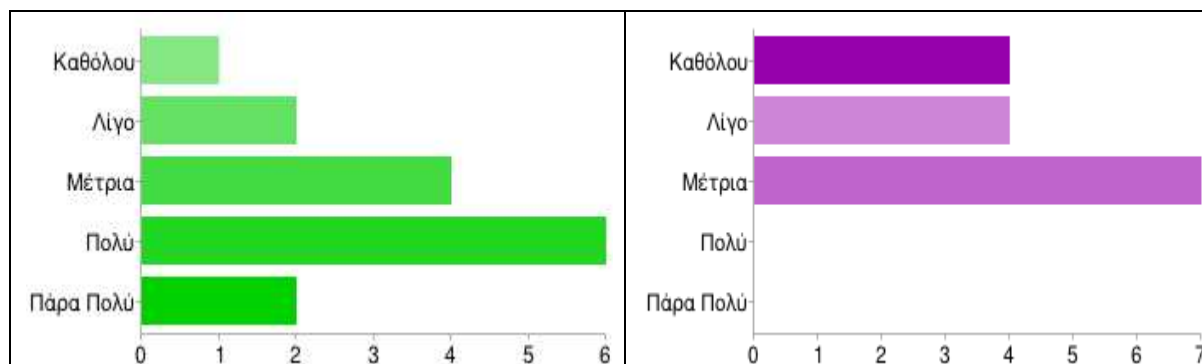

Σχεδιάγραμμα 9: Απόψεις σχετικά με την ύπαρξη 40 ΑΕΙ και 477 τμημάτων

Όσον αφορά την πίεση από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την αλλαγή των όρων λειτουργίας των ΑΕΙ στην Ελλάδα, συνολικά ένα 66% συμφωνεί ότι υπάρχει, ενώ μόλις 7% διαφωνεί.

Ένα άλλο σημείο που είναι ενδιαφέρον να δούμε, είναι σχετικά με την διαδικασία της Μπολόνια, όσον αφορά την βελτίωση και την επίδραση στην λειτουργία της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η διακήρυξη της Μπολόνιας βασίζεται σε έξι δράσεις: 1.ένα σύστημα ακαδημαϊκών τίτλων οι οποίοι εύκολα αναγνωρίζονται και συγκρίνονται. Περιλαμβάνει την εφαρμογή ενός κοινού συμπληρώματος διπλώματος με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας.2.ένα σύστημα που θεμελιώνεται βασικά σε δύο κύκλους: τον πρώτο κύκλο σπουδών που εστιάζεται στην αγορά εργασίας με διάρκεια τουλάχιστον 3 ετών και το δεύτερο κύκλο σπουδών (Master), στον οποίο αποκτούν πρόσβαση μόνον οι απόφοιτοι του πρώτου κύκλου.3.Ένα σύστημα σώρευσης και μεταφοράς μονάδων τύπου ΕΣΜΜ, το οποίο χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των ανταλλαγών Erasmus.4.την κινητικότητα των σπουδαστών, των διδασκόντων και των ερευνητών: την εξάλειψη όλων των φραγμών στην ελευθερία κυκλοφορίας.5.τη συνεργασία σε θέματα εξασφάλισης της ποιότητας.6.την ευρωπαϊκή διάσταση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: την αύξηση του

αριθμού των διδακτικών ενοτήτων και των μαθημάτων και των κλάδων των οποίων το περιεχόμενο, ο προσανατολισμός ή η οργάνωση χαρακτηρίζονται από μια ευρωπαϊκή διάσταση.

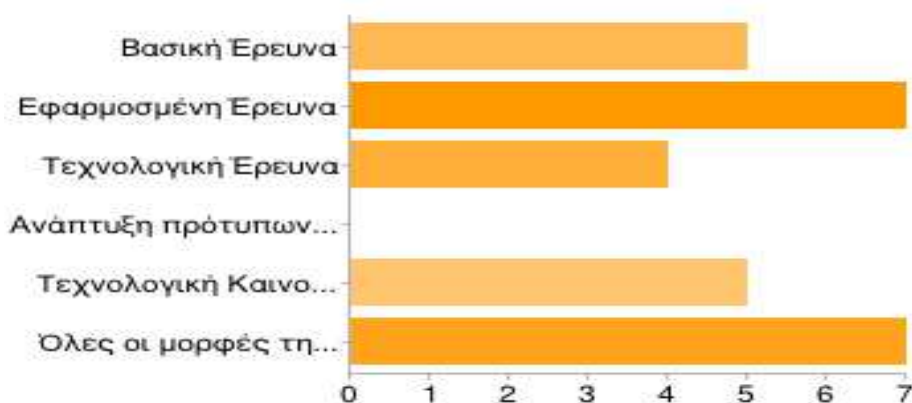
Σχεδιάγραμμα 10: Απόψεις για το αν η Διαδικασία της Μπολόνια, α) θα βελτιώσει την λειτουργία των ΑΕΙ και β) έχει επιδράσει στην λειτουργία της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέχρι σήμερα.

Όπως φαίνεται από παραπάνω, περίπου 40% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι οι προτεινόμενες κατευθύνσεις της Διαδικασίας της Μπολόνια θα βελτιώσουν την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ αντίστοιχα ένα 47% θεωρεί ότι μέχρι σήμερα έχουν επηρεάσει μέτρια την λειτουργία της.

Σχετικά με την εξάρτηση της επιτυχίας των μεταρρυθμίσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, από την βούληση των ακαδημαϊκών, συμφωνεί το 53 % ενώ 33% μάλλον συμφωνεί. Είναι εμφανές δηλαδή η άποψη ότι η άποψη των ακαδημαϊκών σχετίζεται άμεσα με την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

Τέλος, στην παρούσα ενότητα του ερωτηματολογίου, επιλέχθηκαν τα είδη της έρευνας που πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο, επιλέγοντας από τις εξής κατηγορίες:

- ✓ Βασική Έρευνα
- ✓ Εφαρμοσμένη Έρευνα
- ✓ Τεχνολογική Έρευνα
- ✓ Ανάπτυξη πρότυπων πειραμάτων
- ✓ Τεχνολογική Καινοτομία
- ✓ Όλες οι μορφές της έρευνας

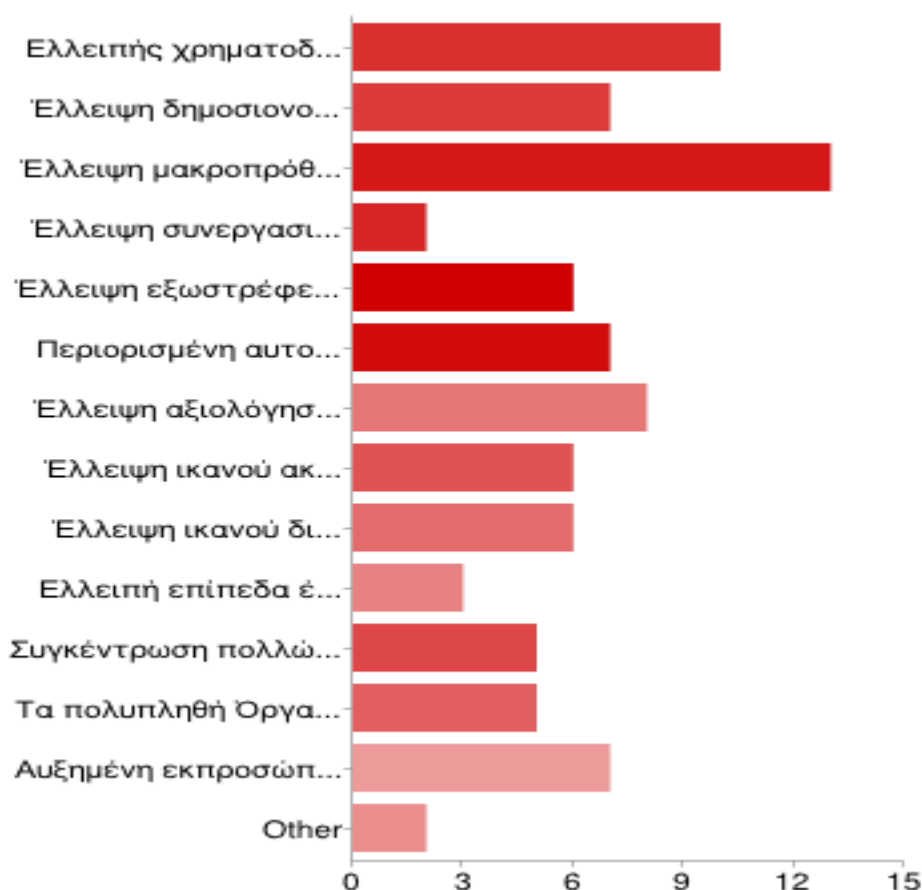
Σχεδιάγραμμα 11: Επιλογή κατηγορίας έρευνας προς ενίσχυση

Στην παρούσα ερώτηση υπήρχε η δυνατότητα επιλογής πολλαπλών απαντήσεων, έτσι, ένα 47% πιστεύει ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η Εφαρμοσμένη έρευνα, καθώς και όλες οι μορφές έρευνας, ενώ δεν υπήρξε ξεχωριστή επιλογή της ανάπτυξης πρότυπων πειραμάτων.

Η τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής αφορούσε την επιλογή των σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η τριτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας μας. Η επιλογή των προβλημάτων αυτών έγινε από την παρακάτω λίστα:

1. Ελλιπής χρηματοδότηση και υποδομές

2. Έλλειψη δημοσιονομικής διαφάνειας και κοινωνικής λογοδοσίας
3. Έλλειψη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού των ιδρυμάτων
4. Έλλειψη συνεργασιών με κοινωνικούς φόρους
5. Έλλειψη εξωστρέφειας και συνεργασιών με Ιδρύματα του εξωτερικού
6. Περιορισμένη αυτονομία των Ιδρυμάτων
7. Έλλειψη αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας
8. Έλλειψη ικανού ακαδημαϊκού προσωπικού
9. Έλλειψη ικανού διοικητικού προσωπικού
10. Ελλιπή επίπεδα έρευνας και ανυπαρξία καθαρά ερευνητικών ιδρυμάτων
11. Συγκέντρωση πολλών εξουσιών σε κάποιες ιδιότητες (π.χ. Πρόεδροι Τμημάτων)
12. Τα πολυπληθή Όργανα Διοίκησης και οι αρμοδιότητές τους, όπως λειτουργούν μέχρι σήμερα
13. Αυξημένη εκπροσώπηση φοιτητών στην συνδιοίκηση
14. Άλλο

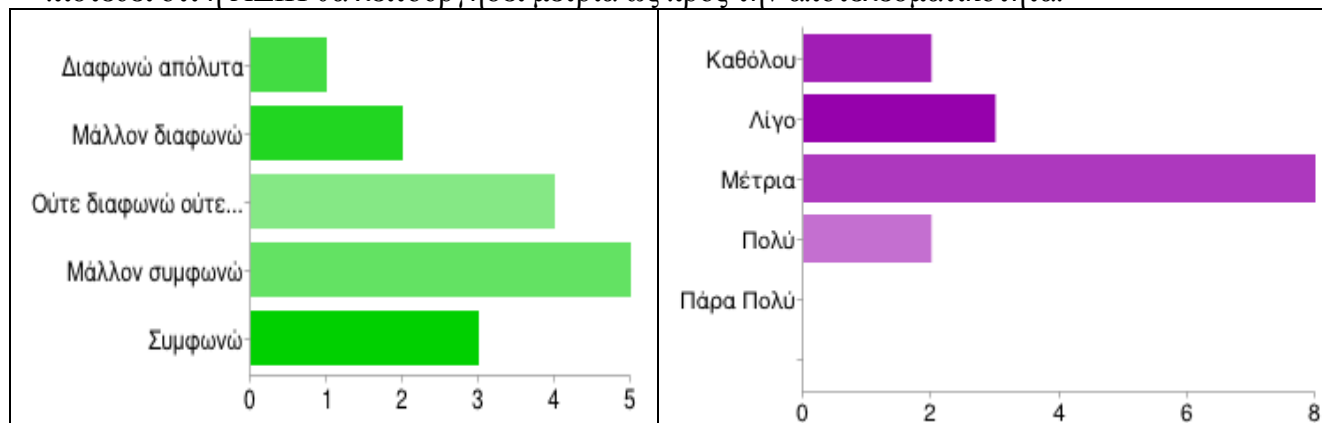
Σχεδιάγραμμα 12: Επιλογή σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η τριτοβάθμια εκπαίδευση

Βάση του παραπάνω σχεδιαγράμματος, το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η Έλλειψη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού των ιδρυμάτων (κατά 87%), ενώ ακολουθούν η ελλιπής χρηματοδότηση και υποδομές(67%), καθώς επίσης και η έλλειψη αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας(53%).

Ενότητα 3. Αξιολόγηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση

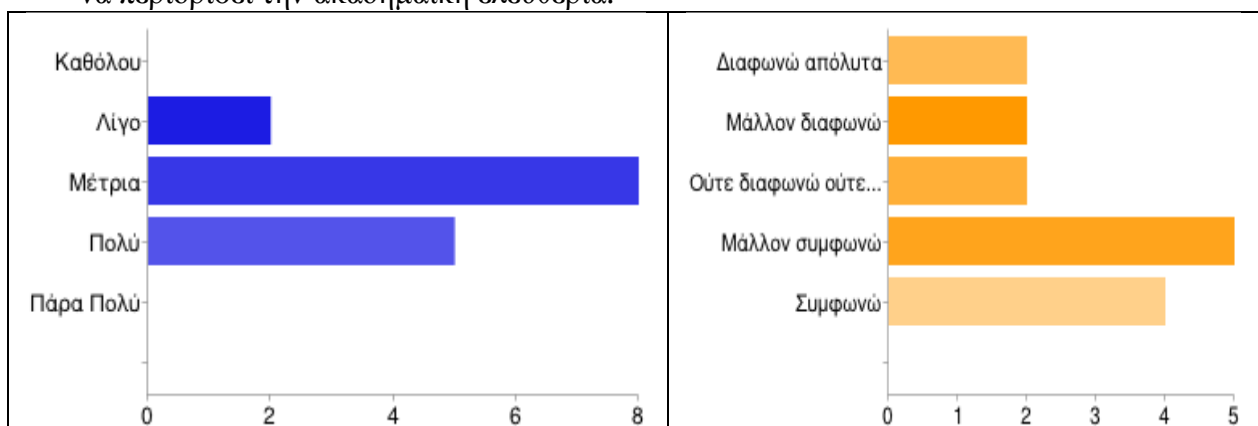
Όσον αφορά τώρα την αξιολόγηση της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ένα 93% συμφωνεί με την άποψη ότι είναι αναγκαία, ενώ μόνον ένα άτομο (7%) διαφωνεί απολύτως. Όσον αφορά τώρα την ΑΔΙΠ, η οποία είναι αρμόδια για την

διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, το 53% μάλλον συμφωνεί και συμφωνεί, με την τροποποίηση των αρμοδιοτήτων της, με την προσθήκη του ρόλου της στην χρηματοδότηση των ΑΕΙ, όπως φαίνεται και παρακάτω, ενώ μόλις το 53% πιστεύει ότι η ΑΔΙΠ θα λειτουργήσει μέτρια ως προς την αποτελεσματικότητα.

Σχεδιάγραμμα 13: Απόψεις για την τροποποίηση των καθηκόντων της ΑΔΙΠ και την αποτελεσματικότητά της

Σχετικά με το αν η λειτουργία των ΑΕΙ επωφελείται από τα πορίσματα της αξιολόγησης τους, καθώς επίσης και με την εξάρτηση της χρηματοδότησης τους από την αξιολόγηση, το 53% θεωρεί ότι μπορούν να επωφεληθούν σε μέτριο βαθμό τα ΑΕΙ από την αξιολόγηση τους, ενώ μόλις ένα 33% μάλλον συμφωνεί με τον συσχετισμό της χρηματοδότησης – αξιολόγησης και μόνο το 27% συμφωνεί. Επιπλέον ένα 60% θεωρεί ότι η διαδικασία αξιολόγησης των ιδρυμάτων και των προγραμμάτων τους, δεν μπορεί να περιορίσει την ακαδημαϊκή ελευθερία.

Σχεδιάγραμμα 14: Απόψεις κατά πόσο μπορούν τα ΑΕΙ να επωφεληθούν από την αξιολόγηση τους, καθώς και για τον συσχετισμό χρηματοδότησης- αξιολόγησης τους.

Τέλος όσον αφορά τον όρο της ΕΕ για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, βάση του οποίου, από το 2013 για να δοθούν χρήματα στα Τμήματα των ΑΕΙ, θα πρέπει εκτός από την εσωτερική αξιολόγηση να έχουν κάνει και την εξωτερική αξιολόγηση, συνολικά 60% των ερωτηθέντων συμφωνούν. (33% Μάλλον συμφωνεί και 27% συμφωνεί).

Ενότητα 4. Εφαρμογή του Νέου Νόμου 4009/ 2011

Η ενότητα αυτή περιέχει ερωτήσεις σχετικές με την εφαρμογή του νέου νόμου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Το 53% των ερωτηθέντων συμφωνούν με την τροποποίηση σχετικά με την εφαρμογή του ασύλου στα ΑΕΙ, ενώ το 33% μάλλον συμφωνεί. Αντίστοιχα η πλειοψηφία, 87% συμφωνεί (67% συμφωνεί και 20% μάλλον συμφωνεί) με την κατάργηση των "αιώνιων φοιτητών" στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς επίσης το 73% συμφωνεί με την δημιουργία του "Συνήγορου του Φοιτητή"

καθώς και με την παροχή ειδικού δανείου προς τους φοιτητές. Όσον αφορά την κατάργηση του "μοναδικού συγγράμματος", το 73% συμφωνεί με την δυνατότητα επιλογής, ενώ σχετικά με την καθιέρωση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση το 67 % συμφωνεί ότι είναι επιτακτική η ανάγκη της.

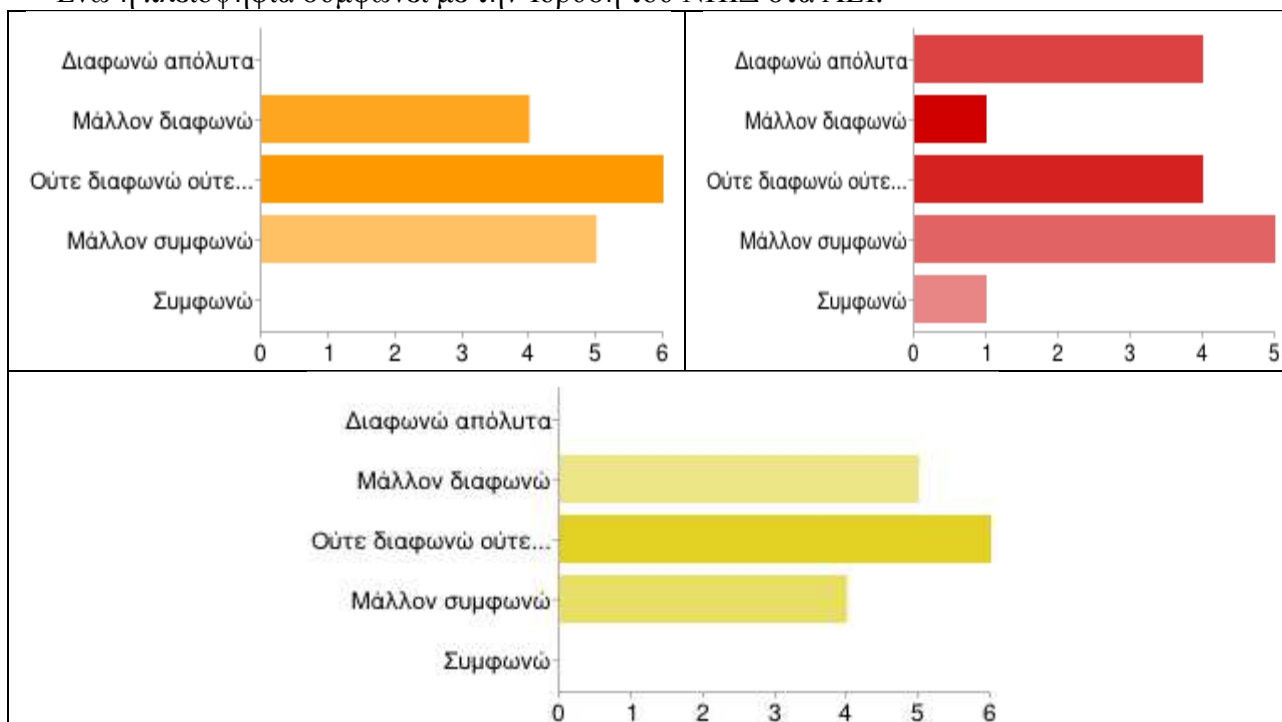
Το 93% συμφωνεί με την διαδικασία αξιολόγησης των καθηγητών των ΑΕΙ, ενώ μόλις το 27% συμφωνεί με την δυνατότητα εκλογής ως Πρύτανη, ενός καθηγητή ημεδαπής ή αλλοδαπής, δηλαδή ενός καθηγητή εκτός Ιδρύματος. Αντιθέτως το 40% μάλλον διαφωνεί με την διαδικασία αυτή εκλογής Πρύτανη.

Σχετικά τώρα με την συνεργασία των ΑΕΙ με επιχειρήσεις του Ιδιωτικού Τομέα στα ζητήματα της έρευνας, καθώς και με την διεθνοποίηση της λειτουργίας των ΑΕΙ, μέσω της συνεργασίας με Ιδρύματα του Εξωτερικού όπως φαίνεται και στα παρακάτω σχεδιαγράμματα, η τάση είναι προς την ενίσχυση των εν λόγω συνεργασιών.

Σχεδιάγραμμα 15: Απόψεις για την συνεργασία των ΑΕΙ με επιχειρήσεις Ιδιωτικού Τομέα καθώς και με Ιδρύματα του εξωτερικού.

Ενδιαφέρον είναι οι απόψεις που σχετίζονται με την με την Θεσμοθέτηση του νέου Οργάνου στα ΑΕΙ, του "Συμβουλίου", με την δυνατότητα Ίδρυσης Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου, καθώς επίσης και με την αποδυνάμωση του ρόλου των παραδοσιακών Οργάνων Διοίκησης των ΑΕΙ. (Πρυτανικό Συμβούλιο, Σύγκλητος, Γενικές Συνελεύσεις Τμημάτων, Πρόεδροι Τμημάτων κλπ). Όπως φαίνεται και στα παρακάτω σχεδιαγράμματα, το 40% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με την θεσμοθέτηση του Συμβουλίου στα ΑΕΙ και την αποδυνάμωση του ρόλου των παραδοσιακών Οργάνων Διοίκησης των ΑΕΙ. Ενώ η πλειοψηφία συμφωνεί με την Ίδρυση του ΝΠΙΔ στα ΑΕΙ.

5.2 Συμπεράσματα

Βάση των απαντήσεων που παρουσιάζονται στο παραπάνω υποκεφάλαιο, σε γενικές γραμμές μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

- ✓ υπάρχει μέτρια ικανοποίηση από την λειτουργία των ελληνικών ΑΕΙ,
- ✓ οι όροι λειτουργίας των ελληνικών ΑΕΙ σε σχέση με αυτών της Ευρώπης, θεωρούνται χειρότεροι,
- ✓ ενώ οι προτεινόμενες κατευθύνσεις της Διαδικασίας της Μπολόνια, πιστεύεται ότι θα βελτιώσουν την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση, η πλειοψηφία θεωρεί ότι μέχρι σήμερα έχουν επηρεάσει μέτρια την λειτουργία της.
- ✓ το σημαντικότερο πρόβλημα στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι η έλλειψη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού των ιδρυμάτων, ενώ ακολουθούν η ελλιπής χρηματοδότηση και υποδομές, καθώς επίσης και η έλλειψη αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας.
- ✓ όσον αφορά τώρα την αξιολόγηση της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 93% συμφωνεί με την άποψη ότι είναι αναγκαία, ενώ η πλειοψηφία δεν πιστεύει ότι η ΑΔΙΠ θα λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Σχετικά τώρα με την εφαρμογή του νέου Νόμου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε ορισμένα σημεία υπάρχει πολύ θετική αντιμετώπιση, ενώ σε άλλα οι αντιδράσεις θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αρνητικές. Συγκεκριμένα θετικές αντιδράσεις υπήρξαν για τις παρακάτω επερχόμενες τροποποιήσεις:

- ✓ σχετικά με την εφαρμογή του ασύλου στα ΑΕΙ, βρίσκει θετική ανταπόκριση από τα άτομα που απασχολούνται στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- ✓ η κατάργηση των "αιώνιων φοιτητών" στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, θεωρείται αναγκαία πλέον
- ✓ ενώ η δημιουργία του "Συνήγορου του Φοιτητή" καθώς και με η παροχή ειδικού δανείου προς τους φοιτητές, όπως ισχύει για πολλά πανεπιστήμια της ΕΕ, βρίσκει σύμφωνους τους περισσότερους,
- ✓ ζητείται τέλος στο "μοναδικό σύγγραμμα",
- ✓ θεωρείται επιτακτική η ανάγκη της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, καθώς και η διαδικασία αξιολόγησης των καθηγητών των ΑΕΙ,
- ✓ υπάρχουν θετικές γνώμες σχετικά την δυνατότητα Ίδρυσης Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου,

Αρνητική ήταν η αντίδραση για τον νέο τρόπο επιλογής Πρύτανη. Μόλις το 27% συμφωνεί με την δυνατότητα εκλογής ως Πρύτανη, ενός καθηγητή ημεδαπής ή αλλοδαπής, δηλαδή ενός καθηγητή εκτός Ιδρύματος. Αντιθέτως το 40% μάλλον διαφωνεί με την διαδικασία αυτή εκλογής Πρύτανη.

Ωστόσο, οι γνώμες δεν ήταν ξεκάθαρες σε μεγάλες αλλαγές που προσπαθεί να επιφέρει ο νέος νόμος για την λειτουργία των ΑΕΙ, γεγονός που δείχνει ότι ακόμα και τα άτομα έχουν άμεση σχέση με την τριτοβάθμια δεν έχουν ξεκαθαρίσει αν είναι επιθυμητή η μεγάλη αλλαγή στον τρόπο διοίκησης των ΑΕΙ. Χαρακτηριστικά:

- ✓ όσον αφορά την Θεσμοθέτηση του νέου Οργάνου στα ΑΕΙ, του "Συμβουλίου", η πλειοψηφία δεν ήταν σίγουρη για το αν συμφωνεί ή όχι, ενώ δεν υπήρχε ξεκάθαρη γνώμη για το αν τελικά είναι κάτι επιθυμητό, καθώς περίπου όσα άτομα συμφωνούσαν άλλα τόσα διαφωνούσαν στην δημιουργία του. Ως Αρνητικό σημείο αναφέρθηκαν οι υπερ-αρμοδιότητες και ο συγκεντρωτισμός του Συμβουλίου.
- ✓ Αντίστοιχα το ίδιο ισχύει και με την αποδυνάμωση του ρόλου των παραδοσιακών Οργάνων Διοίκησης των ΑΕΙ. (Πρυτανικό Συμβούλιο, Σύγκλητος, Γενικές Συνελεύσεις Τμημάτων, Πρόεδροι Τμημάτων κλπ).

Κεφάλαιο 6^ο – Η Δομή της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

6.1 Εισαγωγή

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ανακοίνωση της 10^{ης} Μαΐου του 2006 καλούσε τα κράτη μέλη να επιταχύνουν τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, ώστε να συμβάλουν περισσότερο τα πανεπιστήμια στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για μεγαλύτερη ανάπτυξη και καλύτερες θέσεις απασχόλησης. Ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για να απελευθερωθεί η σημαντική δεξαμενή γνώσεων, ταλέντου και ενέργειας της ΕΕ για να υπάρξουν άμεσες, βαθιές και συντονισμένες αλλαγές τόσο στα συστήματα ρύθμισης και διαχείρισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και στους τρόπους διοίκησης των πανεπιστημίων.

Τις τελευταίες δεκαετίες συντελείται στην Ευρώπη σημαντική μεταρρύθμιση στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία επηρεάζεται από τις εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, όπως η μεγάλη αύξηση του αριθμού των εισακτέων, η σχετική μείωση της δημόσιας χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια της ιδιωτικής χρηματοδότησης, την αυξανόμενη σημασία της έρευνας και της καινοτομίας στην παγκόσμια οικονομία που βασίζεται στη γνώση και το μεγαλύτερο ανταγωνισμό μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα τελευταία χρόνια, ο αντίκτυπος της διαδικασίας της Μπολόνιας στη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών, τη διασφάλιση της ποιότητας και την κινητικότητα αποτελεί μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις αλλαγής.

Η Συνθήκη της Μπολόνια αποσκοπεί στη δημιουργία ενός κοινού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης μέσα στην Ευρώπη, ικανή να ανταγωνιστεί κατά κύριο λόγο τις ΗΠΑ. Οι αποφάσεις του 1999 που επικυρώθηκαν στην Πράγα το 2001 και στο Βερολίνο το 2003 κάνουν λόγο για κοινό σύστημα αξιολόγησης των σπουδών και των πτυχίων⁶⁶, τη δυνατότητα απονομής κοινών πτυχίων και μετάβασης των σπουδαστών από ένα πανεπιστήμιο σε άλλο, τη δυνατότητα δημιουργίας ιδιωτικών πανεπιστημίων, την είσοδο του ιδιωτικού τομέα στο κομμάτι της χρηματοδότησης, την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών στη διοίκηση των ιδρυμάτων, την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών για ενήλικες κ.α. Βασικός στόχος, όμως, είναι να ξεπεραστεί το εμπόδιο της ανομοιογένειας ανάμεσα στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα η οποία παρουσιάζεται στους τομείς της οργάνωσης, διοίκησης, λειτουργίας αλλά και της δομής του εκπαιδευτικού προσωπικού. Υπάρχουν περίπου 3.300 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην ΕΕ και περίπου 4.000 στην Ευρώπη ενώ το 2.000 καταγράφηκαν 12.500.000 σπουδαστές σε αυτά. Το 80% της θεωρητικής έρευνας διεξάγεται από το πανεπιστήμια, τα οποία απασχολούν το 34% των ερευνητών την Ευρώπης.

Η ανάγκη να αντιμετωπιστούν αυτές οι αλλαγές και να βελτιωθεί η ποιότητα της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επέφερε την αναθεώρηση των δομών διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αν και οι δημόσιες αρχές διατηρούν τον κύριο λόγο όσον αφορά τη ρύθμιση και το συντονισμό των ζητημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, τα τελευταία χρόνια υπάρχει σταδιακή μετάβαση από το καθεστώς του απόλυτου ελέγχου των ιδρυμάτων από το κράτος προς μια καθοδήγηση από εξωτερικούς φορείς. Επίσης, υπήρξε μετατόπιση των δομών εσωτερικής διακυβέρνησης των ιδρυμάτων από τον παραδοσιακό τρόπο αυτοδιοίκησης από το ακαδημαϊκό προσωπικό προς νέα πρότυπα αυτοδιοίκησης επιχειρηματικού τύπου.

⁶⁶ ECTS: European Credit Transfer System

Η οργάνωση των πανεπιστημιακών σπουδών ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένα κράτη τα στάδια των σπουδών είναι σχετικά σύντομα και στο τέλος κάθε σταδίου απονέμεται ένα πτυχίο ή άλλος τίτλος. Σε άλλες χώρες το πρώτο επίπεδο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης έχει μεγαλύτερη διάρκεια, χωρίς υποδιαιρέσεις ή ενδιάμεσους τίτλους. Για παράδειγμα στη Γαλλία, η πανεπιστημιακή πορεία χαρακτηρίζεται από μια ακολουθία μονοετών ή διετών κύκλων, ο κάθε ένας από τους οποίους καταλήγει σε ένα τίτλο (DEUG, Licence, Maîtrise, DEA κλπ). Η μετάβαση από τον ένα τίτλο στον άλλο υπόκειται πολλές φορές σε ειδικές διαδικασίες εισαγωγής. Αντίθετα, στην Γερμανία και Ελλάδα απαιτούνται τουλάχιστον 4ετείς σπουδές για την απόκτηση του πρώτου πανεπιστημιακού τίτλου.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη, γενικότερα, χαρακτηρίζεται κατά παράδοση από διάκριση μεταξύ της πανεπιστημιακής και μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Αυτή όμως η διάκριση γίνεται ολοένα και πιο ασαφής. Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί διάφοροι βαθμοί αμοιβαίας προσέγγισης μεταξύ πανεπιστημιακής και μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης σε πολλά κράτη. Για παράδειγμα τα τριτοβάθμια επιπέδου ισπανικά ιδρύματα «Ανώτερες Τεχνικές Σχολές-Escuelas Técnicas Superiores» έχουν γίνει μέρος του πανεπιστημιακού τομέα και χορηγούν τίτλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου. Στη Γερμανία στα διάφορα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνονται εκείνα που απονέμουν τίτλους σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου, όπως τα: Universitäten, Universitäten-Gesamthochschulen, Technische Hochschulen, Technische Universitäten, Fachhochschulen κλπ. Η μη πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε τριτοβάθμιο επίπεδο παρέχεται από τα: Fachschulen, και Berufsakademien/Fachakademien.

Σε μερικά κράτη η διάκριση μεταξύ πανεπιστημιακών και μη πανεπιστημιακών σπουδών αναφέρεται μόνο στα ιδρύματα και όχι στο επίπεδο των πτυχίων. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, τα μη πανεπιστημιακά Grandes Écoles απονέμουν τίτλους υψηλού επιπέδου και συνεπώς αποτελούν μέρος του enseignement supérieur long (τριτοβάθμια εκπαίδευση μακράς διάρκειας), ενώ τα IUT, αν και συνδέονται με πανεπιστήμια, παρέχουν μόνο enseignement supérieur court (τριτοβάθμια εκπαίδευση σύντομης διάρκειας). Στην Ιρλανδία, τα τεχνολογικά ιδρύματα και τα κολέγια παρέχουν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου αλλά δεν αποτελούν μέρος του πανεπιστημιακού συστήματος.

Συγχρόνως, σε ορισμένα κράτη, η διάκριση μεταξύ της μη πανεπιστημιακής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αρχίζει επίσης να γίνεται συγκεχυμένη. Η εκπαίδευση για ορισμένα μη πανεπιστημιακά τριτοβάθμια πτυχία, όπως το Brevet de Technicien Supérieur στη Γαλλία παρέχεται από δευτεροβάθμια ιδρύματα. Επίσης, η επαγγελματική κατάρτιση, η οποία άλλοτε περιοριζόταν στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, αρχίζει τώρα να εμφανίζεται σε τριτοβάθμιο μη πανεπιστημιακό επίπεδο, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με το formación profesional de grado superior στην Ισπανία.

Πολλές φορές παρατηρείται οι τίτλοι που απονέμονται από κάποιες χώρες της ΕΕ να ομοιάζουν, αυτό όμως δεν συνάγει ότι καλύπτουν όμοιες σπουδές. Έτσι για παράδειγμα, τα παρόμοια ονόματα τίτλων όπως: Maîtrise, Magister, Master's ή ακόμα και τα ονόματα Licence, Licenciado καλύπτουν εντελώς διαφορετικές σπουδές.

Στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου θα παρουσιάσουμε την δομή των εκπαιδευτικών συστημάτων της Γερμανίας της Γαλλίας και της Δανίας, καθώς επίσης και κάποια βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης στην ΕΕ. Προκειμένου να είναι ευκολότερη σύγκριση αυτών με το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση του, καθώς η αναλυτική έχει ήδη γίνει σε προηγούμενα κεφάλαια.

6.2 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Γαλλίας

Στο Γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα, από τον Ιούλιο του 2002 καθιερώθηκε η δομή L.M.D. (Licence - Master - Doctorat) ενώ το ευρωπαϊκό σύστημα αξιολόγησης των πτυχίων και των σπουδών (ECTS) έχει υιοθετηθεί. Το Υπουργείο Παιδείας, Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας ελέγχει το χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει νομικός περιορισμός για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων αν και αυτά πρέπει να πληρούν τις ποιοτικές προδιαγραφές και σε αυτόν τον τομέα ελέγχονται από το κράτος. Το κράτος ελέγχει την ποιότητα των σπουδών και των πτυχίων. Η αξιολόγηση γίνεται κάθε 4-6 χρόνια, ανάλογα με τον τύπο του πτυχίου. Το κράτος χρηματοδοτεί τα δημόσια πανεπιστήμια και όσα ιδιωτικά πληρούν τις ποιοτικές προδιαγραφές για να λάβουν επιχορήγηση. Από το 1968, τα πανεπιστήμια και τα Grandes Ecoles έχουν εκπαιδευτική, επιστημονική, διοικητική και οικονομική αυτονομία.

Με νόμο του 1984, οι σπουδαστές αποτελούν διοικητικά ισότιμα μέλη με τους εκπαιδευτές και τους ερευνητές. Οι μαθητές που έχουν δίπλωμα baccalaureat (απονέμεται με την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) έχουν δικαίωμα εισόδου στα πανεπιστήμια με χαμηλά δίδακτρα. Οι υποτροφίες δίνονται από το κράτος με βάση το οικογενειακό εισόδημα. Υπάρχουν κοινά προγράμματα σπουδών και απονομής πτυχίων με άλλα κράτη (μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα)

Το σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης στη Γαλλία είναι ελεύθερο, σε όλα τα επίπεδα και η αρχή της ελευθερίας εγκαθιδρύθηκε από το **Νόμο της 12^{ης} Ιουλίου, 1875**⁶⁷.

« *amphis surchargés, bâtiments vétustes, budgets anémiés, professeurs démotivés, étudiants déboussolés, redoublants déprimés par des échecs en cascade, filières bouchées.... Rien ne va plus sur les bancs de la fac* ». *Le Figaro*, ειδικός φάκελος για την ανώτατη εκπαίδευση, 2007

Το γαλλικό σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης είναι αρκετά πολύπλοκο, συντηρούμενο από μία σειρά συνυπαρχόντων ιδρυμάτων με διαφορετικές επιδιώξεις, διαφορετικές δομές και διαφορετικές προϋποθέσεις εισαγωγής. Αυτά τα ιδρύματα μπορεί να είναι δημόσια (χρηματοδοτούνται από το Κράτος, συνεπώς τα δίδακτρα είναι συμβολικά) ή ιδιωτικά. Οι θεμελιώδεις αρχές της εκπαίδευσης εξασφαλίζονται από τον **Κώδικα της Εκπαίδευσης**, από την προσχολική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, για τα δημόσια και τα ιδιωτικά ιδρύματα. Η ποσότητα, η ποικιλία και οι ειδίκευσεις αυτών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών, κάνουν δύσκολη την ταξινόμησή τους. Ωστόσο, υπάρχουν 3 βασικές κατηγορίες:

- ✓ Τα **Πανεπιστήμια** (δημόσια και ιδιωτικά), προσφέρουν μία μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων σπουδών τα οποία μπορούν να είναι θεωρητικά και πρακτικά,
- ✓ Οι **Ανώτατες σχολές (Grandes Écoles)**⁶⁸, (δημόσιες και ιδιωτικές), και οι **εξειδικευμένες σχολές**⁶⁹, (δημόσιες και ιδιωτικές), προσφέρουν επαγγελματική εκπαίδευση και επιθεωρούνται από το αρμόδιο υπουργείο. Έχουν εισαγωγικές

⁶⁷ Νόμος 12^{ης} Ιουλίου, 1875 εγκαθιστά την ελευθερία της εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα, στη Γαλλία

⁶⁸ Από 120 ευρώ (το έτος για την προετοιμασία της Άδειας), 200 ευρώ το έτος (για μεταπτυχιακό τίτλο), 300 ευρώ για διδακτορικές σπουδές στο πανεπιστήμιο, γύρω στα 600 ευρώ το έτος σε δημόσια σχολή μηχανολογίας

⁶⁹ Ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, δημόσιας ή ιδιωτικής, το οποίο προετοιμάζει τους φοιτητές για εξειδικευμένη εκπαίδευση (δημοσιογραφία, διοίκηση επιχειρήσεων, μετάφραση, αρχιτεκτονική, μηχανολογία). Είναι πολύ επιλεκτικά, γενικά με υψηλά δίδακτρα, και έχουν ακλόνητη φήμη. Η εκπαίδευση σε αυτά τα ιδρύματα διαρκεί 5 χρόνια, με 2 «προπαρασκευαστικά» χρόνια. Οι εγγεγραμμένοι φοιτητές σε αυτά τα ιδρύματα είναι λίγοι και αποκτούν δίπλωμα ισοδύναμο του μεταπτυχιακού τίτλου. Οι εξειδικευμένες σχολές είναι επιλεκτικές στους φοιτητές που δέχονται και εγγράφουν πολύ λιγότερους απ' ό,τι τα πανεπιστήμια. Εκπαιδεύουν φοιτητές για σταδιοδρομίες στη μηχανολογία, στη διοίκηση, στην τέχνη και στην αρχιτεκτονική κ.α. Οι εξειδικευμένες σχολές προετοιμάζουν τους φοιτητές για επαγγελματική πρακτική.

εξετάσεις υψηλού επιπέδου, για τις οποίες γενικά λειτουργούν προκαταρκτικές τάξεις για τις Ανώτατες σχολές (*Classes Préparatoires aux Grandes Ecoles – CPGE*). Υπάρχουν τρία είδη CPGE: φιλολογικές, επιστημονικές, οικονομικές και εμπορικές. Η επιλογή στα δύο τελευταία έτη είναι πολύ αυστηρή.

- ✓ **Τεχνολογική εκπαίδευση** (δημόσια και ιδιωτική), με δύο κατηγορίες:
 - **Ο Τομέας των Ανώτατων Τεχνικών** (*Section de Techniciens Supérieurs - STS*) όπου απονέμεται Πτυχίο Ανώτατου Τεχνικού (*Brevet de Technicien Supérieur - BTS*). Τα STS βρίσκονται στα γυμνάσια.
 - **Το Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Τεχνολογίας** (*Institut Universitaire Technologique – IUT*) το οποίο απονέμει Πανεπιστημιακό Δίπλωμα Τεχνολογίας (*Diplôme Universitaire de Technologie - DUT*). Το IUT είναι μέρος πανεπιστημίου.

Τα τρία αυτά βασικά ιδρύματα προσφέρουν διαφορετικά είδη εκπαίδευσης:

- ✓ Πανεπιστημιακή εκπαίδευση,
- ✓ Προπαρασκευαστικά τμήματα για τις *Ανώτατες σχολές* (*classes préparatoires aux grandes écoles CPGE*),
- ✓ Εκπαίδευση στις *Grandes Ecoles* ή στα εξειδικευμένα σχολεία,
- ✓ Τεχνολογική εκπαίδευση

Οι **προϋποθέσεις εισαγωγής** στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης διαφέρουν:

- Γενικά, το *Bacchalaureat* (δίπλωμα που προϋποθέτει την επιτυχή ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει κανείς δεκτός σε οποιοδήποτε ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης. Από εκεί και πέρα,
- ✓ με το ***Bacchalaureat*** ή ισότιμο τίτλο, χωρίς προεισαγωγική διαδικασία επιλογής, για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση.
 - ✓ με **προεισαγωγική διαδικασία επιλογής** βασισμένη στην αίτηση εισαγωγής για τα CPGE, STS, IUT ή τα εξειδικευμένα σχολεία,
 - ✓ με **ανταγωνιστικές εξετάσεις** για τις περισσότερες *Ανώτατες Σχολές*,
 - ✓ με διαδικασία επιλογής ύστερα από την απόκτηση άδειας στο Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο για την Εκπαίδευση Δασκάλων (*Institute Universitaire de Formation des Maîtres IUFM*).

Επί προσθέτως σε αυτό το γενικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, συναντάμε παράλληλα, σχολεία συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Υπάρχουν 3 είδη ιδρυμάτων:

- ✓ *Δημόσιοι οργανισμοί υπό επιτήρηση* (π.χ. δίκτυο *Greta*), υπό τον έλεγχο ενός από τα Υπουργεία,
- ✓ *Ιδιωτικοί οργανισμοί επιμόρφωσης*,
- ✓ *Άλλοι οργανισμοί υπό τον έλεγχο του Επιμελητηρίου Εμπορίου και Βιομηχανίας, του Επιμελητηρίου Επαγγελματιών, ή του Επιμελητηρίου Γεωργίας*

Η πλειοψηφία των **διπλωμάτων** που προσφέρονται στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης είναι αναγνωρισμένα από το Κράτος, το οποίο καθορίζει την ποιότητα των εκπαιδευτικών κλάδων. Αυτό αφορά κυρίως στα διπλώματα τα οποία προσφέρονται στα δημόσια ιδρύματα (σχολές και πανεπιστήμια). Ωστόσο, τα διπλώματα που διανέμονται από ιδιωτικές Ανώτατες Σχολές και άλλα ιδιωτικά εξειδικευμένα σχολεία υποβάλλονται σε μία αυστηρή διαδικασία αξιολόγησης όταν τα ιδρύματα αυτά είναι σε *σύμβαση* με το Κράτος⁷⁰.

⁷⁰ Συνεπώς, τα διπλώματα που προσφέρονται στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση με μια τέτοια σύμβαση με το Κράτος είναι πιστοποιημένα («αναγνωρισμένα» ή αποκαλούμενα “*diplôme visé*” από ένα εκ των Υπουργείων). Τα ιδιωτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης τα οποία δεν έχουν την πιστοποίηση του Κράτους διανέμουν διπλώματα τα οποία δεν είναι αναγνωρισμένα από το Κράτος.

Από το 1982, το **Κράτος**, το οποίο έχει παραδοσιακά τον κύριο αποφασιστικό ρόλο στην εκπαίδευση, έχει αρχίσει να υλοποιεί ένα σημαντικό πρόγραμμα αποκέντρωσης το οποίο έχει μετριάσει τις περιοχές ευθύνης του καθενός, δίνοντας στις τοπικές αρχές (*région, département, Commune*) περισσότερη ελευθερία αποφάσεων και ευθύνες. Προκειμένου να εφαρμόσει αυτή την πολιτική, το Κράτος έχει εγκαθιδρύσει εξωτερικά διοικητικά τμήματα γνωστά ως *ακαδημίες*⁷¹. Ωστόσο, η εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα παραμένει μία δημόσια υπόθεση στη Γαλλία: το Κράτος ορίζει το παιδαγωγικό πλαίσιο και την εκπαιδευτική διδακτέα ύλη, στρατολογεί, εκπαιδεύει και διευθύνει καθηγητές και διοικητικό προσωπικό τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά με σύμβαση ιδρύματα, επικυρώνει τα εθνικά διπλώματα και καλύπτει τα κόστη λειτουργίας τους.

Αρμοδιότητες				
	Σχολεία Βασικής Εκπαίδευσης	Δημοτικά σχολεία	Γυμνάσια	Πανεπιστήμιο
Επενδύσεις (κατασκευή, ανοικοδόμηση) και λειτουργία εξοπλισμού	Κοινότητα	Υπουργείο	Περιφέρεια	Κράτος και συνεργασία
Παιδαγωγική λειτουργία	Κοινότητα	Κράτος	Κράτος	Κράτος και συνεργασία
Καθηγητές (στρατολόγηση, επιμόρφωση, αποδοχές)	Κράτος	Κράτος	Κράτος	Κράτος
Διοικητικό, τεχνικό προσωπικό και Προσωπικό υγείας	Κοινότητα	Κράτος	Περιφέρεια	Κράτος
Άλλο προσωπικό	Κοινότητα	Περιφέρεια	Υπουργείο	Περιφέρεια
Εκπαιδευτικά προγράμματα	Κράτος	Κράτος	Κράτος	Κράτος
Αναγνώριση διπλωμάτων	-	Κράτος	Κράτος	Κράτος

Πίνακας 15: Αρμοδιότητες κάθε παράγοντα στο Γαλλικό Εκπαιδευτικό Σύστημα (Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, www.education.gouv.fr)

Τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Γαλλία είναι πολυάριθμα, τόσο τα δωρεάν, όσο και τα ιδιωτικά χωρίς να έχουν πραγματική εθνική ισχύ (321 ιδιωτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, κάποια είναι αναγνωρισμένα και σε σύμβαση με το Κράτος αλλά όχι η πλειοψηφία).

Η βασική πρόκληση για τη Γαλλική ανώτατη εκπαίδευση γενικά είναι να επιτρέψει τον ανταγωνισμό μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων, κάτι δύσκολο σε μία χώρα όπου η εκπαίδευση παραμένει ολοκληρωτικά στα χέρια του Κράτους.

⁷¹ Κάποιες βασικές πληροφορίες φαίνονται στον πίνακα 13, Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τη διοίκηση της εκπαίδευσης στη Γαλλία και το ρόλο διαφορετικών παραγόντων, επισκεφθείτε τον ακόλουθο σύνδεσμο από την βάση δεδομένων για την εκπαίδευση της Ευρυδικής: http://www.eurydice.org/ressources/Eurydice/pdf/eurybase/Eurybase_FR_EN.pdf

Η *ακαδημία* είναι μία διοικητική περιφέρεια του Γαλλικού εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος, στην οποία αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Υπουργείου συγκεντρώνονται υπό την ευθύνη ενός εφημέριου. Υπάρχουν 30 ακαδημίες.

Για ιδεολογικούς λόγους και πίεση από τα ισχυρά συνδικάτα, η συζήτηση για ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι στη Γαλλία θέμα ταμπού. Αν και τα πανεπιστήμια κέρδισαν σε αυτονομία, τα ζητήματα επιβολής διδάκτρων, περιορισμένου αριθμού εισακτέων -*numerus clausus*- επιλογής φοιτητών και καθηγητών από τα πανεπιστήμια και την ιδιωτική χρηματοδότηση δεν αποτελούν ακόμη πεδίο δραστηριοποίησης για την κυβέρνηση. Πρόσφατα (το 2006), ένας νόμος πλαίσιο τέθηκε σε επεξεργασία από τον François Fillon, τότε Υπουργό Παιδείας. Το εγχείρημα αυτό ανέδειξε την ιδέα δυνητικών μεταρρυθμίσεων στον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης: προτάσεις έγιναν για να επιτρέψουν στα πανεπιστήμια να επιλέξουν το ακαδημαϊκό τους προσωπικό. Ωστόσο, το εγχείρημα εξασφάλισε ότι η επιλογή των φοιτητών (μόνο μέσω απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) και η εισαγωγή διδάκτρων δεν θα μεταβληθούν.

Η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση αποτελείται κυρίως από (Lutran, 2008):

➤ *Πανεπιστήμια*

Τα πανεπιστήμια στη Γαλλία είναι κυρίως δημόσια ιδρύματα, εκτός από μερικές εξαιρέσεις στις οποίες θα επανέλθουμε αργότερα. Η εγγραφή είναι ελεύθερη σε οποιονδήποτε μαθητή κατέχει Γαλλικό *baccalauréat* ή ξένο ισότιμο τίτλο. Τα πανεπιστήμια προσφέρουν ακαδημαϊκά, τεχνικά, και επαγγελματικά προγράμματα σε όλους τους κλάδους, προετοιμάζοντας τους φοιτητές για σταδιοδρομίες στην έρευνα και για επαγγελματική πρακτική σε όλα τα πεδία. Τα πανεπιστήμια προσφέρουν μία ποικιλία διαφορετικών κρατικών διπλωμάτων. Υπάρχουν 87 δημόσια πανεπιστήμια και τα διακρίνουμε σε διαφορετικές κατηγορίες:

- **Επιστημονικά, Πολιτιστικά και Επαγγελματικά Ιδρύματα** (*Etablissement Public à Caractère Scientifique, Culturel et Professionnel EPCSCP*): υπάρχουν 84 EPCSCP στο σύνολο, 3 από αυτά είναι κρατικά πολυτεχνικά ιδρύματα (*Institut National Polytechnique INP*). Είναι οργανωμένα σε εκπαιδευτικές και ερευνητικές μονάδες (*Unité de Formation et de Recherche UFR*) και περιέχουν επίσης εσωτερικά ινστιτούτα τεχνολογίας (*Institut Universitaire de Technologie IUT* and *Institut Universitaire Professionnel IUP*) και σχολές. Ο μεγαλύτερος αριθμός αυτών των ιδρυμάτων είναι πολλαπλών κατευθύνσεων.
- **Πρότυπη Ανώτατη Σχολή** (*Ecole Normale Supérieure*): τέσσερις στο σύνολο (Paris, Fontenay/Saint-Cloud, Lyon και Cachan). Θεωρούνται τα πιο έγκυρα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας (MNE), προσφέρουν στους φοιτητές τους την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου στην εκπαίδευση. Συνεπώς, οι φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι σε τέτοια ιδρύματα πληρώνονται κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.
- **Ανώτατα Ιδρύματα**: 8 στο σύνολο, έχουν ιδιαίτερο καθεστώς στον Κώδικα της Εκπαίδευσης. Συλλέγουν τους φοιτητές τους με ανταγωνιστικές εξετάσεις υψηλού επιπέδου από τα προπαρασκευαστικά τμήματα. (CPGE). Αυτά τα *Grands Etablissements* είναι: *Ecole Pratique des Hautes Etudes*, *Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales*, *Institut de Physique du Globe*, *Observatoire de Paris*, *Institut National des Langues et Civilisations Orientales*, *Ecole nationale Supérieure des Sciences de l'Information et des Bibliothèques*, *Institut d'Etudes Politiques de Paris*, και *Ecole Nationale des Chartes*.

Σχετικά με τη γενική οργάνωση του συστήματος δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης, η Γαλλία έχει επίσης υιοθετήσει το Ευρωπαϊκό σύστημα LMD (Licence-Master- Doctorate).

➤ *Ανώτατες Σχολές (Grandes Écoles)*

Δημιουργηθείσες στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, είναι εξαιρετικά επιλεκτικές και προσφέρουν εκπαίδευση πολύ υψηλού επιπέδου. Οι *Ανώτατες Σχολές* είναι μοναδικά Γαλλικά ιδρύματα τα οποία χρησιμοποιούν το κύρος τους για να συλλέξουν τους καλύτερους φοιτητές με πολύ ανταγωνιστικές εξετάσεις. Γενικά, οι φοιτητές

εισάγονται μετά από δύο έτη CPGE. Οι Ανώτατες Σχολές είναι πολύ διαφορετικές και επιθεωρούνται από ένα από τα αρμόδια υπουργεία.

Μεταξύ άλλων, εδώ είναι μερικά παραδείγματα:

- ✓ Επιστημονικές Ανώτατες Σχολές (π.χ.. l'Ecole Centrale),
- ✓ Ανώτατες Σχολές Μηχανολογίας⁷²,
- ✓ Ανώτατες Σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων,
- ✓ Εθνικό Ίδρυμα Διοικητικών Σπουδών (η πολύ διάσημη *Ecole Nationale d'Administration – ENA*- όπου έχουν εκπαιδευτεί όλοι σχεδόν οι υπουργοί και οι Πρόεδροι της χώρας), Ινστιτούτα Πολιτικών Επιστημών (*Instituts d'Etudes Politiques IEP*) στην επαρχία,
- ✓ Εξειδικευμένες σχολές (σχέδιο, μόδα, τουρισμός, παραϊατρικές υπηρεσίες, κοινωνικές υπηρεσίες),
- ✓ Σχολές Τέχνης (*Ecoles Nationales Supérieures d'Art*),
- ✓ Σχολές Αρχιτεκτονικής (20 σχολές)

Όσον αφορά τώρα τα ιδιωτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, στη Γαλλία, εννοούμε ένα ιδιωτικό ίδρυμα το οποίο διέπεται από κανόνες αστικού δικαίου, του οποίου ο προϋπολογισμός συντίθεται τουλάχιστον κατά 60% από ιδιωτική χρηματοδότηση και το οποίο διοικείται από επιτροπή με τα μισά +1 μέλη να υπόκεινται στο αστικό δίκαιο.

Η ανώτατη εκπαίδευση στη Γαλλία είναι γενικά πολύπλοκη (πολλαπλότητα στο καθεστώς, στη διακυβέρνηση, στη χρηματοδότηση, στην οργάνωση, στη στρατολόγηση φοιτητών και καθηγητών, στην πιστοποίηση). Αυτό καθιστά αδύνατο τον ξεκάθαρο προσδιορισμό και παρουσίαση του τομέα, αφού δεν υπάρχει πραγματική διάκριση μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση παραμένει ομιχλώδης για τους δικαιούχους, δεν αποτιμάται σωστά και δεν έχει ορατή θέση στο εθνικό και διεθνές σκηνικό. Σχετικά με το ουσιώδες πρόβλημα της χρηματοδότησης της ανώτατης εκπαίδευσης, η έκθεση αναφέρει πως το πρόβλημα αυτό δεν συνίσταται πραγματικά στην έλλειψη δημόσιας χρηματοδότησης αλλά στη συστηματική άρνηση αποδοχής ιδιωτικής χρηματοδότησης (όπως συμβαίνει στη Μεγάλη Βρετανία ή στις Ηνωμένες Πολιτείες) εξ' αιτίας ιδεολογικών προκαταλήψεων και κοινωνικής πίεσης από τα συνδικάτα. Μόνο οι ιδιωτικές Ανώτατες Σχολές χρησιμοποιούν ιδιωτική χρηματοδότηση από επιχειρήσεις ή ανεξάρτητα ιδρύματα.

6.2.1 Νομοθετικό Πλαίσιο

Σχετικά τώρα το νομοθετικό πλαίσιο της εκπαίδευσης στην Γαλλία για την Ανώτατη Εκπαίδευση ειδικότερα, ο Κώδικας της Εκπαίδευσης⁷³ συγκεντρώνει όλες τις διατάξεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση στη Γαλλία (διοίκηση, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και πανεπιστημιακή εκπαίδευση, προσωπικό). Τα πιο ενδιαφέροντα σημεία είναι σε γενικές γραμμές τα κάτωθι:

Βιβλίο I: Γενικές αρχές της εκπαίδευσης

Τμήμα V : Ελευθερία της εκπαίδευσης:

- ✓ Άρθρο 151-1: Το Κράτος διακηρύσσει και σέβεται την ελευθερία της εκπαίδευσης και εγγυάται στα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα που ανοίγουν ανελλιπώς την ελεύθερη άσκηση.
- ✓ Άρθρο 151-5: Τα τεχνικά ιδρύματα εκπαίδευσης είναι είτε δημόσια είτε ιδιωτικά
- ✓ Άρθρο 151-6: Η ανώτατη εκπαίδευση είναι ελεύθερη.

⁷² Είναι 240 στο σύνολο. 78% είναι δημόσιες, 22% ιδιωτικές

⁷³ <http://www.legifrance.gouv.fr/WAspad/UnCode?&commun=CEDUCA&code=CEDUCATL.rcv>

Βιβλίο VI: Ανώτατη εκπαίδευση

Τμήμα I: Γενική οργάνωση

Κεφάλαιο III: Κανόνες σχετικοί με την απονομή των διπλωμάτων

- ✓ Άρθρο L 613-1: Το Κράτος είναι ο μόνος υπεύθυνος για την αναγνώριση και την απονομή των διπλωμάτων
- ✓ Άρθρο L 613-7: Απονομή κρατικών διπλωμάτων στους φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση

Βιβλίο IX: Προσωπικό στην ανώτατη εκπαίδευση

Τμήμα I: Γενικές διατάξεις

Κεφάλαιο IV: Γενικές διατάξεις για τα ιδιωτικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα Άρθρο L 914 (1-6)

Νόμος Wallon, 12 Ιουλίου, 1875, εγκαθίδρυσε την ελευθερία της ανώτατης εκπαίδευσης.

Άρθρο 1: «*Η ανώτατη εκπαίδευση είναι ελεύθερη*».

Ο νόμος αυτός προσδιορίζει τους όρους δημιουργίας ιδιωτικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και ορίζει τις προϋποθέσεις εισαγωγής για τους φοιτητές σε αυτά τα ιδρύματα. Ο νόμος αυτός είναι μία απάντηση στην τότε συζήτηση εναντίον του μονοπωλίου του δημόσιου τομέα ανώτατης εκπαίδευσης που εγκαθιδρύθηκε από τον Ναπολέοντα.

Νόμος της 10^{ης} Ιουλίου, 1934⁷⁴, καθορίζει τις προϋποθέσεις για τις ανώτατες μηχανολογικές σχολές, δημόσιες και ιδιωτικές, ώστε να απονέμουν δίπλωμα μηχανικού.

Νόμος Savary (n° 84-52), 26 Ιανουαρίου, 1984⁷⁵. Αυτός ο νόμος οργανώνει την ανώτατη εκπαίδευση σε τρεις κύκλους και επανεξετάζει την αυτονομία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Προσδιορίζει τις βασικές αρχές της σύγχρονης οργάνωσης των προγραμμάτων σπουδών της ανώτατης εκπαίδευσης υπό την ευθύνη του ΜΝΕ και τις αρχές που διέπουν την οργάνωση και τις λειτουργίες των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημίων, σχολών, πανεπιστημιακών ινστιτούτων, *Ecoles Normales Supérieures*, κολλεγίων εκπαίδευσης καθηγητών, και Γαλλικών σχολών του εξωτερικού). Ο Νόμος αναδιοργανώνει το πανεπιστημιακό σύστημα το οποίο ελέγχονταν άλλοτε από το Νόμο πλαίσιο του 1968, παραχωρώντας μεγαλύτερη αυτονομία στα πανεπιστήμια σε διοικητικά, οικονομικά, διδακτικά και επιστημονικά ζητήματα.

6.3 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Γερμανίας

Στη Γερμανία, με τη μεταρρύθμιση του ομοσπονδιακού χαρακτήρα του 2006, πολλές αρμοδιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση μεταβιβάστηκαν στα ομόσπονδα κράτη. Οι τελευταίες δεκαετίες στη Γερμανία έχουν δει δυναμικές εξελίξεις όσον αφορά στο σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης. Η παραδοσιακή, προσανατολισμένη στο κράτος, οργάνωση δεν θεωρείται πλέον ο μόνος τρόπος προσφοράς ανώτατης εκπαίδευσης. Η δημόσια εκπαίδευση έχει προχωρήσει σε θεμελιώδεις αλλαγές, όπως η επέκταση της αυτονομίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Λιγότερη κρατική επιρροή και περισσότερη αποτελεσματικότητα στις οργανωτικές δομές, χαρακτηρίζουν σήμερα την τάση της ανώτατης εκπαίδευσης στη Γερμανία.

Από την επανένωση της Γερμανίας και κυρίως από την τροποποίηση του

⁷⁴ http://www.cefi.org/CEFINET/GLOBAL/CTI/TITRE_2/LOI.HTM

⁷⁵ <http://www.luttes-etudiants.com/droitsetudiants/contenu/loigenerale/savary84.html>

Νόμου Πλαισίου για την Ανώτατη Εκπαίδευση το 1998 και το 2002, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση είναι ο κύριος υπεύθυνος για τη νομοθεσία που αφορά στην ανώτατη εκπαίδευση. Ασχολείται με την προώθηση της έρευνας, την οικονομική βοήθεια στους φοιτητές, την επαγγελματική συμβουλευτική και εκπαίδευση. Συνεπώς, τα ομόσπονδα κρατίδια έχουν τη δυνατότητα λήψης των δικών τους αποφάσεων σχετικά με την ανώτατη εκπαίδευση και έχουν ήδη επιτύχει κάποιες μεταρρυθμίσεις δίνοντας έμφαση στη μεγαλύτερη αυτονομία και αποδοτικότητα των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σαν αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής, τα ιδρύματα αυτά έχουν κερδίσει ανεξάρτητο ανταγωνιστικό χαρακτήρα.

Το 2004-2005, υπήρχαν στη Γερμανία 384 ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγνωρισμένα από το κράτος, δημόσια και ιδιωτικά, καταναμεμημένα σε διαφορετικούς τύπους ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τα περισσότερα από αυτά είναι υπό το θεσμικό έλεγχο του κάθε κρατιδίου. Γύρω στα 100 είναι ιδιωτικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγνωρισμένα από το κράτος, καταναμεμημένα σε διαφορετικές κατηγορίες: 66 ιδιωτικά πανεπιστήμια (13 πανεπιστήμια, περίπου 53 πανεπιστήμια εφαρμοσμένης επιστήμης και 2 κολλέγια τέχνης και μουσικής) και 44 εκκλησιαστικά ιδρύματα.

Είδη Ιδρυμάτων	Αριθμός ιδρυμάτων
Πανεπιστήμια	95
Πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών	152
Πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών, διοίκηση	33
Κολλέγια θεολογίας	15
Κολλέγια τέχνης και μουσικής	47
Κολλέγια εκπαίδευσης καθηγητών	6
Ιατρικές Σχολές	36

Πίνακας 16: Γερμανικός τομέας ανώτατης Εκπαίδευσης, δημόσιος και ιδιωτικός ανά είδος ιδρύματος για τα έτη 2001-2002. (Πηγή: έκδοση CEPES 2007 για την ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση σελ.134 (από την Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία (2003, σελ.21))

Επιπλέον των δημοσίων και ιδιωτικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπάρχουν σε κάποια κρατίδια τα *Berufsakademien* - κολλέγια προχωρημένων επαγγελματικών σπουδών. Είναι 35 και μπορούν να είναι είτε δημόσια είτε ιδιωτικά. Αυτά τα ιδρύματα συνδυάζουν ακαδημαϊκή εκπαίδευση στο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα με πρακτική άσκηση στο χώρο εργασίας.

Η εισαγωγή στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, δημόσια και ιδιωτικά, πανεπιστήμια ή τεχνολογικά ινστιτούτα, απαιτεί τη συμπλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (*Allgemeine Hochschulreife*). Για την πλειονηφία των προγραμμάτων, δεν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των εισακτέων. Γενικά, στους φοιτητές που εγγράφονται σε ένα από τα προαναφερθέντα δημόσια ιδρύματα, δεν επιβάλλονται δίδακτρα. Κάποιες φορές, οι φοιτητές πρέπει να καταβάλλουν μία πολύ μικρή συμβολική οικονομική εισφορά για διοικητικά τέλη. Οι φοιτητές μπορούν να κάνουν αίτηση για κοινωνική οικονομική υποστήριξη ή για υποτροφίες.

Εν πρώτοις, τα δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης έχουν χαρακτήρα εταιρείας δημοσίου δικαίου και τίθενται υπό την εξουσία κάθε κρατιδίου, το οποίο ουσιαστικά αποφασίζει για την κατανομή των πόρων. Κάθε κρατίδιο προμηθεύει αυτά τα ιδρύματα με τα κεφάλαια που χρειάζονται για να εκτελέσουν τις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτιστικών Υποθέσεων ή του Υπουργείου Επιστήμης και Έρευνας.

Οι φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι οι εξής⁷⁶:

⁷⁶ <http://europa.eu.int/scadplus/citizens/el/de/10794.htm>

- ✓ Πανεπιστήμια και ενιαία πανεπιστημιακά ιδρύματα ("Gesamthochschulen")
- ✓ Πανεπιστημιακές τεχνικές σχολές ("Fachhochschulen")
- ✓ Παιδαγωγικές πανεπιστημιακές σχολές
- ✓ Πανεπιστημιακές σχολές μουσικής και καλών τεχνών

Η τριτοβάθμια ανώτατη εκπαίδευση περιλαμβάνει ιδρύματα τα οποία προσφέρουν προγράμματα σπουδών που προετοιμάζουν για είσοδο σε κάποιο επάγγελμα, φοιτητές που έχουν συμπληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και έχουν αποκτήσει πιστοποιητικό εισαγωγής στη ανώτατη εκπαίδευση (*Allgemeine Hochschulreife*) ή πιστοποιητικό εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση περιορισμένο σε ένα ορισμένο πεδίο σπουδών (*Fachgebundene Hochschulreife*).

Τα πανεπιστήμια είναι τα μόνα ιδρύματα που έχουν το δικαίωμα να απονέμουν διδακτορικά και μετά-διδακτορικά πτυχία και να μεταβιβάζουν το δικαίωμα σε όποιον επιθυμεί να διδάξει σαν καθηγητής σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αυτά τα δημόσια πανεπιστήμια εστιάζουν κυρίως στη θεωρητική μόρφωση και στην έρευνα.

Από την ίδρυσή τους το 1970-1971, τα *Πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων επιστημών* Fachhochschule αποτελούν ένα νέο τύπο ιδρύματος στο σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης. Προσφέρουν προγράμματα σπουδών προσανατολισμένα στην εφαρμογή κυρίως στη Μηχανολογία, στα Οικονομικά, στην Κοινωνική Εργασία, στη Δημόσια και Νομική Διοίκηση και στην Υγεία και Θεραπεία. Γενικά, ένα πτυχιακό πρόγραμμα σε αυτό τον τύπο ιδρύματος συμπληρώνεται σε 8 εξάμηνα (4 ακαδημαϊκά έτη), συμπεριλαμβανομένων ενός ή δύο πρακτικών εξαμήνων. Με το τέλος του προγράμματος σπουδών, οι φοιτητές είναι προετοιμασμένοι για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.

Κάποια Ιδρύματα έχουν υιοθετήσει μία παρόμοια προσέγγιση με τα *Berufsakademien* (αναφέρθηκαν στην εισαγωγή): έχουν εισάγει προγράμματα τα οποία συνδυάζουν ακαδημαϊκές σπουδές με πρακτική άσκηση. Τα Fachhochschulen διανέμουν επίσης Πτυχία και Μεταπτυχιακά, γενικά για ακαδημαϊκά προγράμματα με προσανατολισμό περισσότερο θεωρητικό. Τα κολλέγια τέχνης και μουσικής προετοιμάζουν τους φοιτητές για καλλιτεχνικά επαγγέλματα και διδασκαλία μουσικής και τέχνης.

Σχετικά με τους τρεις αυτούς τύπους ιδρυμάτων, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, τα περισσότερα δεν χρεώνουν δίδακτρα. Οι γερμανοί και αλλοδαποί φοιτητές των πανεπιστημίων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν καταβάλλουν δίδακτρα ούτε για την εγγραφή, ούτε για τη φοίτηση, ούτε για τις εξετάσεις (εξαιρούνται ορισμένα ιδιωτικά ιδρύματα). Οι σπουδαστές καταβάλλουν κάποια ποσά μόνο για την κάλυψη της κοινωνικής ασφάλισης και υπέρ της φοιτητικής εστίας. Το τέλος αυτό ποικίλλει από τόπο σε τόπο μεταξύ 30 και 50 DM ανά εξάμηνο. Ωστόσο, με τον αυξανόμενο αριθμό των ιδιωτικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στη Γερμανία, είναι καιρός για τρεχούμενες μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο τομέα. Μέσα στα επόμενα χρόνια, προβλέπεται ότι το σύστημα της καταβολής διδάκτρων θα εφαρμοστεί στα δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, σύμφωνα με το ιδιωτικό μοντέλο, καθώς και η διαδικασία επιλογής φοιτητών, ώστε να ανταγωνιστούν με τα ιδιωτικά ιδρύματα.

Όσον αφορά τώρα τον ιδιωτικό τομέα, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης στη Γερμανία, υπάρχουν ιδιωτικά ιδρύματα (προσχολικό επίπεδο, σχολεία, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων). Το γεγονός ότι ο δημόσιος τομέας και τα ιδρύματα που συντηρούνται από ιδιώτες συνυπάρχουν και συνεργάζονται μεταξύ τους, εγγυάται ελεύθερη επιλογή όσον αφορά στα διαθέσιμα εκπαιδευτικά προγράμματα, αλλά επίσης επιλογή μεταξύ των σωμάτων συντήρησης (κράτος, ιδιωτικοί φορείς, εκκλησιαστικός φορέας) κάτι το οποίο προωθεί τον ανταγωνισμό και την καινοτομία στην εκπαίδευση. Ωστόσο, η ιδιωτική ανώτατη

εκπαίδευση είναι ένα σχεδόν πρόσφατο φαινόμενο στη Γερμανία, της τελευταίας δεκαετίας κυρίως. Ιστορικά, τα ιδιωτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης δεν έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη Γερμανία κι έτσι ο τομέας παραμένει σχετικά μικρός σε όρους αριθμών (λίγα ιδρύματα και χαμηλός αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών).

Αυτά τα ιδρύματα έχουν πλήρη αυτονομία όσον αφορά στην πολιτική χρηματοδότησής τους. Έχουν επίσης την ελευθερία να δημοσιεύσουν την οικονομική τους έκθεση εάν το επιθυμούν. Οι βασικές **πηγές χρηματοδότησης** αυτών των ιδρυμάτων είναι τα δίδακτρα, η χρηματοδότηση έρευνας (κάποια από αυτά τα ιδρύματα είναι εγγεγραμμένα στο Γερμανικό Ίδρυμα Ερευνών και μπορούν να κάνουν αίτηση για οικονομική υποστήριξη για ερευνητικά προγράμματα), συμβουλευτικές υπηρεσίες, δίδακτρα εργαστηρίων, εκπαίδευση για συνεργάτες-συνεταίρους, δωρεές και χορηγίες καθώς επίσης και τραπεζικά δάνεια και επιτόκια.

Είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι υπήρξαν τελευταία πρωτοβουλίες ίδρυσης **Γερμανικών ιδιωτικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό** (π.χ. Γερμανικό Πανεπιστήμιο του Κάιρο που ιδρύθηκε σε συνεργασία με τα πανεπιστήμια του Ulm και της Στουτγάρδης, το Γερμανικό Ινστιτούτο Επιστήμης και Τεχνολογίας με έδρα τη Σιγκαπούρη που ιδρύθηκε από το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Μούνχεν και το Εθνικό Πανεπιστήμιο της Σιγκαπούρης). Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, **παραρτήματα ξένων ιδιωτικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης τα οποία προσφέρουν προγράμματα σπουδών στη Γερμανία**, ιδρύονται, σε συνεργασία με τοπικά ιδρύματα. Τα προγράμματα αυτά δεν είναι όλα πιστοποιημένα από το Γερμανικό Κράτος. Ωστόσο, ρυθμίζονται από τα Άρθρα 43 και 49 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αναφέρεται στο δικαίωμα της ίδρυσης και της ελευθερίας στην παροχή υπηρεσιών στην εκπαίδευση. Επομένως, κάθε ιδιωτικό ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης άλλου κράτους Ευρωπαϊκής εθνικότητας έχει το δικαίωμα να προσφέρει προγράμματα σπουδών στη Γερμανία.

Τέλος στη Γερμανία, υπάρχει επίσης ένα είδος **δημόσιας - ιδιωτικής συνεργασίας** το οποίο αποτελεί ένα νέο τύπο ιδρύματος στη Γερμανία. Τα ιδρύματα αυτά λειτουργούν σε διαφορετικά επίπεδα συνεργασίας με δημόσια ή ιδιωτικά ιδρύματα και επιζητούν γενικά την πιστοποίηση από Ευρωπαϊκά πρακτορεία πιστοποίησης. Για παράδειγμα, υπάρχει το Northern Institute of Technology (NIT) το οποίο σε συνεργασία με το Hambourg Technical University (TUHH) προσφέρουν προγράμματα MBA στη Διοίκηση Τεχνολογίας.

Το Γερμανικό σύστημα πιστοποίησης, όπως αναπτύσσεται στη Διαδικασία της Μπολόνια, αποτελείται από πιστοποίηση δύο πτυχών: η πρώτη αφορά στα **προγράμματα σπουδών** και η δεύτερη στα **ιδρύματα**. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά ιδρύματα. Η πιστοποίηση του προγράμματος είναι υποχρεωτική για όλα τα πτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα στα δημόσια ιδρύματα και στα αναγνωρισμένα από το κράτος ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Μόλις ένα ιδιωτικό ίδρυμα εγκριθεί και αναγνωριστεί από το Κράτος, αποκτά πρόσβαση στη δημόσια χρηματοδότηση. Η πιστοποίηση αυτή αποτελεί μία απόδειξη εγγυημένης ποιότητας η οποία καθορίζει το αν ένα ίδρυμα είναι ικανό να παρέχει προγράμματα σπουδών τα οποία, σύμφωνα με τη νομοθεσία, ανήκουν στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης. Επομένως, υπάρχει ένας ολόκληρος κατάλογος θεμάτων τα οποία θα πρέπει να σεβαστούν τα μη δημόσια ιδρύματα σύμφωνα με τα πρότυπα και τις επιδόσεις του ισότιμου δημόσιου ιδρύματος. Η αναγνώριση περιλαμβάνει την ποιότητα της οργάνωσης του ιδρύματος, την ποιότητα του ιδρύματος, την ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών του καθώς και τα τεστ αξιολόγησης των φοιτητών του.

6.3.1 Νομοθεσία

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημόσια οργανώνονται και ρυθμίζονται από το Νόμο Πλαίσιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση της 6ης Ιανουαρίου, 1976⁷⁷ της Ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Ο Νόμος αυτός ορίζει ότι σαν επιχείρηση δημοσίου δικαίου, τα δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης έχουν το δικαίωμα της αυτοδιοίκησης. Ο Νόμος αυτός θέτει τους γενικούς στόχους της ανώτατης εκπαίδευσης καθώς και τις γενικές αρχές που διέπουν το σύστημα της ανώτατης εκπαίδευσης (σπουδές, μέθοδος διδασκαλίας και έρευνα, εισαγωγή, μέλη και συμμετοχή καθώς και προσωπικό). Σαν γενικός νόμος για την ανώτατη εκπαίδευση, το περιεχόμενο του πλαισίου απευθύνεται σε όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών. Συνεπώς, όλοι οι γενικοί ορισμοί και τα χαρακτηριστικά (στόχοι, έρευνα, ηθική, προϋποθέσεις εισαγωγής για τους φοιτητές, προσόντα των διδασκόντων) αφορούν με τον ίδιο τρόπο τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά ιδρύματα.

Αφού το κρατίδιο έχει την κυριαρχία γενικά στην εκπαίδευση, κάθε Επαρχία έχει το δικό της Πανεπιστημιακό Νόμο, νομοθεσία αναφοράς στην ανώτατη εκπαίδευση. Σε κάποια κρατίδια, τα πανεπιστήμια ζητούν μία ειδική άδεια από το κράτος πριν από την επίσημη ίδρυση ενός ιδιωτικού ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης.

6.4 Το εκπαιδευτικό Σύστημα της Δανίας

Η Δανέζικη ανώτατη εκπαίδευση περιλαμβάνει διαφορετικά είδη εκπαίδευσης⁷⁸:

➤ *Ακαδημίες επαγγελματικής εκπαίδευσης:*

Προσφέρουν διετή ακαδημαϊκά επαγγελματικά προγράμματα σε διαφορετικά πεδία σπουδών όπως: διοίκηση επιχειρήσεων, τεχνολογία και τεχνολογία πληροφορικής. Είναι ένας συνδυασμός θεωρητικών και πρακτικών σπουδών (περίοδος άσκησης).

➤ *Εξειδικευμένα κολλέγια και κέντρα ανώτατης εκπαίδευσης* (πανεπιστημιακά κολλέγια):

Προσφέρουν προγράμματα σπουδών 3-4 ετών (πτυχιακά προγράμματα σπουδών) στη διοίκηση επιχειρήσεων, στην εκπαίδευση, στη μηχανολογία και στη νοσηλευτική. Συνδυάζουν επίσης θεωρητικές σπουδές και περίοδο πρακτικής άσκησης.

➤ *Πανεπιστήμια:*

Είναι ανεξάρτητα δημόσια ιδρύματα, 12 στο σύνολο, τα οποία συντονίζει ο Πανεπιστημιακός Νόμος 403 της 28^{ης} Μαΐου 2003. Βάση του Νόμου αυτού «*Τα πανεπιστήμια είναι ανεξάρτητα ιδρύματα υπό τη διεύθυνση του δημόσιου τομέα και την επίβλεψη του Υπουργείου Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας*». Είναι αυτοδιοικούμενα αλλά χρηματοδοτούνται από το Κράτος. Προσφέρουν προγράμματα σπουδών προσανατολισμένα στην έρευνα και την παραδοσιακή εκπαίδευση (πρώτο πτυχίο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό).

Τις περισσότερες φορές, αυτά τα πανεπιστήμια είναι ιδρύματα πολλαπλών κατευθύνσεων. Η εγγραφή σε ένα από τα παραπάνω ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης απαιτεί τη συμπλήρωση και το απολυτήριο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κάποια προγράμματα έχουν επιπλέον προϋποθέσεις εισαγωγής. Σε κάποια Δανέζικα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης έχουν επιβληθεί δίδακτρα, αλλά πρόκειται για μία συμβολική συμμετοχή των φοιτητών για την εγγραφή τους. Στους φοιτητές παρέχεται κρατική βοήθεια, μόνο κάτω από ειδικές προϋποθέσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, Δεν εξετάζεται η οικονομική επιφάνεια των γονέων.

⁷⁷ Hochschulrahmengesetz/R106

⁷⁸ <http://europa.eu.int/scadplus/citizens/el/dk/10794.htm>

Από το 1999, το Δανέζικο Ινστιτούτο Αξιολόγησης (EVA)⁷⁹ είναι υπεύθυνο για την αξιολόγηση και την πιστοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι ένα αυτοδιοικούμενο ινστιτούτο το οποίο εκτελεί αξιολόγηση με δική του πρωτοβουλία σύμφωνα με τη ζήτηση από την κυβέρνηση. Αυτές οι αξιολογήσεις αφορούν τόσο στα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα όσο και στους ιδιωτικούς φορείς. Η πιστοποίηση εξελίσσεται σε 3 φάσεις: αυτοαξιολόγηση, αξιολόγηση της κατάστασης των αποφοίτων των ιδιωτικών πανεπιστημίων, και προσεκτική επιθεώρηση.

Ένα νέο νομοσχέδιο ψηφίσθηκε το 2003 σύμφωνα με το οποίο ενισχυόταν η αυτονομία των ιδρυμάτων και θεσπίζονταν ανεξάρτητα συμβούλια. Μία νέα στρατηγική υιοθετήθηκε το 2004 σύμφωνα με την οποία η ονομασία Πανεπιστημιακά Κολέγια δίνεται σε ιδρύματα που πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές τις οποίες οριοθετεί το υπουργείο Παιδείας. Τρία υπουργεία της Δανίας είναι υπεύθυνα για την ανώτατη εκπαίδευση, συγκεκριμένα είναι το υπουργείο Επιστήμης, το υπουργείο Παιδείας και το υπουργείο Πολιτισμού.

Τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης καθορίζουν τις δικές τους γλωσσικές απαιτήσεις. Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να έχουν καλή γνώση τόσο των δανικών όσο και των αγγλικών. Πρέπει να περάσουν το διαγώνισμα γλώσσας "Danish Test II", το οποίο λαμβάνει χώρα σε εθνικά γλωσσικά κέντρα.

Η νομοθεσία προβλέπει τη λειτουργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τα οποία, όμως, πρέπει να ακολουθήσουν τις κυβερνητικές οδηγίες για την απονομή των τίτλων σπουδών. Το σύστημα αξιολόγησης των τίτλων σπουδών είναι προσαρμοσμένο στο ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System)

Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν νομικά κατοχυρωμένη αυτονομία. Οι εργαζόμενοι και οι μαθητές των ιδρυμάτων ψηφίζουν στις εκλογές των Πανεπιστημιακών Συμβουλίων.

6.5 Συνοπτική Παρουσίαση της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των βασικών πληροφοριών για την Γαλλία, Γερμανία, Δανία και Ελλάδα.

Στο πλαίσιο του παρόντος υποκεφαλαίου, και προκειμένου να είναι άμεσα συγκρίσιμα τα εκπαιδευτικά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην Γαλλία, Γερμανία, Δανία και Ελλάδα, θα παρουσιάσουμε την δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για κάθε χώρα, καθώς επίσης και κάποια στοιχεία κλειδιά (EURYDICE, Focus on Higher Education in Europe 2010, 2010).

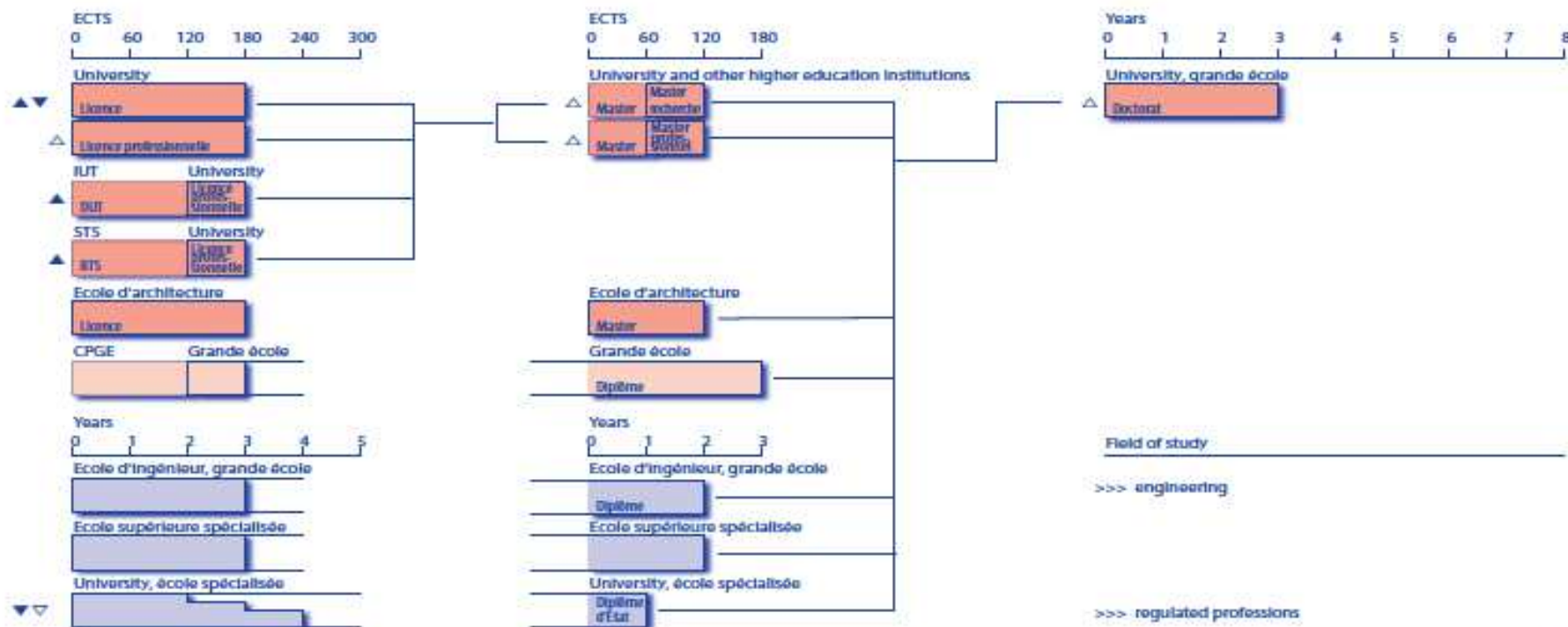
6.5.1 Γαλλία

Ακολουθεί το σχεδιάγραμμα της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Γαλλίας, καθώς επίσης και ένας πίνακας με τα βασικά στοιχεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως ο αριθμός των φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2008/09, την δομή διασφάλισης ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση κλπ.

Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα, στη Γαλλία προβλέπονται 3 επίπεδα ανώτατης εκπαίδευσης, για τα οποία η χρονική διάρκεια ακολουθεί κυρίως τις επιταγές της Μπολόνια. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες εκτός του τυπικού μοντέλου της Μπολόνια, ενώ οι δύο τελευταίες κατηγορίες, δηλαδή το μεταπτυχιακό και στο διδακτορικό, επηρεάζονται από αποφάσεις των Ιδρυμάτων.

⁷⁹ <http://www.eva.dk>

Higher education structure – 2010

- Most common length of a Bologna cycle
- Other length of a Bologna cycle
- Programme outside the typical Bologna model
- Professional programme

ECTS
Credits according to the European Credit Transfer and Accumulation System

		regulated at national level	decided at institutional level
ALL	programmes have admission requirements	▼	▲
SOME		▽	△

Αριθμός φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2008/09:	2.231.745
Πιο κοινή ηλικία έναρξης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	19
Κύριες κατηγορίες των φοιτητών που παρακολουθούνται ως μέρος της κοινωνικής πολιτικής διάστασης	Φοιτητές με κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα
Αριθμός Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	4.343
Ανεξάρτητες Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας, μέλη της ENQA	AERES – Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur http://www.aeres-evaluation.fr CTI – Commission des Titres d'Ingénieur http://www.cti-commission.fr
Όνομα Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ μέλος στην European Quality Assurance Register (EQAR)	Δεν υπάρχει
Άλλη Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ	Δεν υπάρχει
Σύμβαση αναγνώρισης της Λισσαβόνας	Επικύρωση: 04/10/1999 Έναρξη ισχύος: 01/12/1999
Κανονισμός αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Νόμος Εκπαίδευσης (άρθρο L335-5, L335-6, L613-3 και L613-4) και του εργατικού δικαίου (άρθρο L6111-1)- Διάταγμα 85-906 της 23ης Αυγούστου 1985- Διάταγμα 2002-590 της 24ης Απριλίου 2002
Κατάσταση αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Νόμιμο δικαίωμα
Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων	Υπό ανάπτυξη
Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων	ECTS
Συμπλήρωμα Διπλώματος	Εκδίδεται αυτόματα στην πλειοψηφία των φοιτητών, δωρεάν στη γλώσσα κατάρτισης και / ή σε περισσότερες επίσημες γλώσσες της ΕΕ
Εθνικοί Στόχοι αναφοράς κινητικότητας	Έως το 2020: το 20% των αποφοίτων που έχουν ολοκληρώσει ένα μέρος των σπουδών τους στο εξωτερικό.
Περιοχές Προτεραιότητας για προσέλκυση φοιτητών	Όλες οι περιοχές είναι ίσης προτεραιότητας

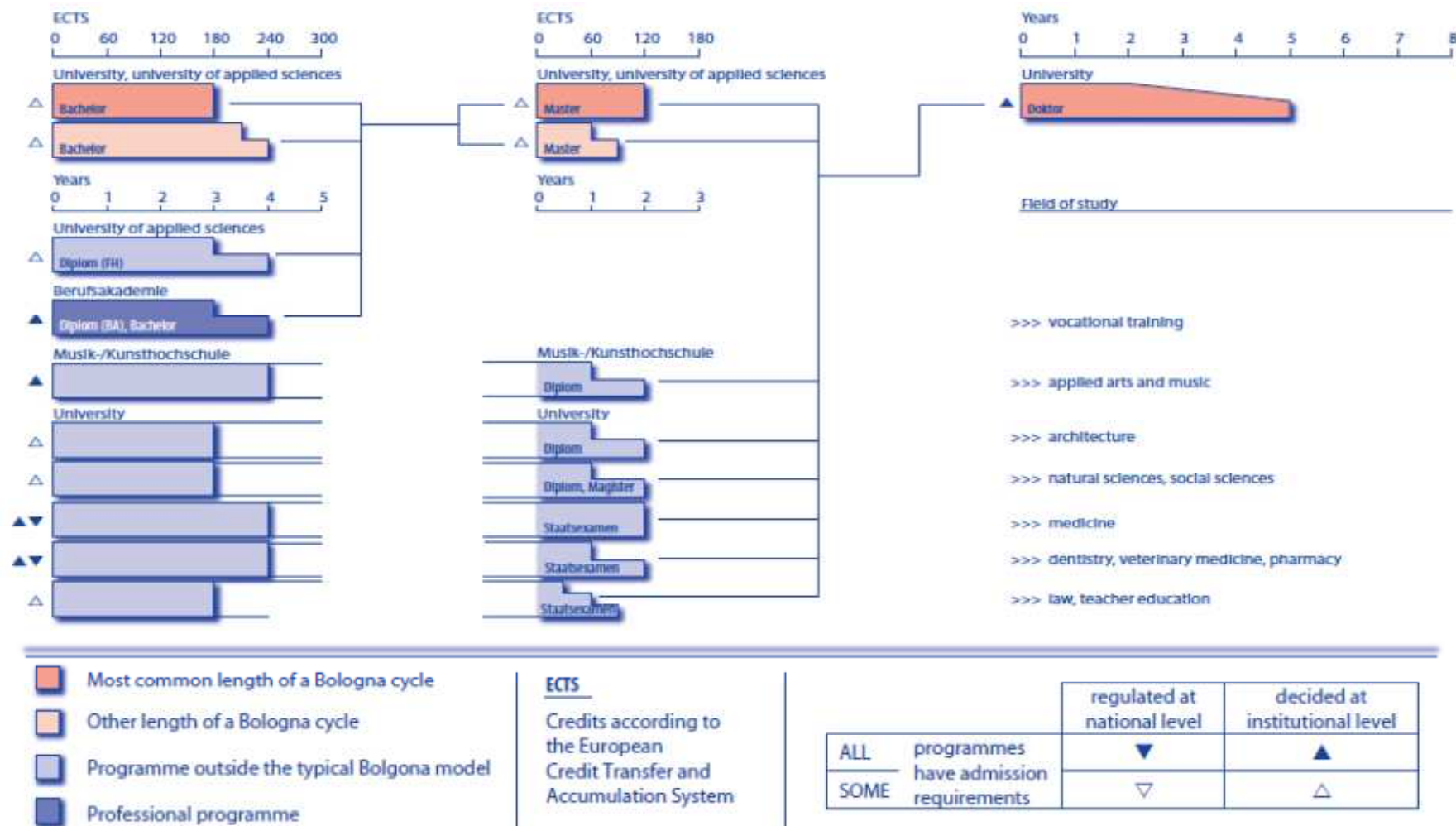
Πίνακας 17: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Γαλλία

6.5.2 Γερμανία

Αντίστοιχα ακολουθεί το σχεδιάγραμμα της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Γερμανίας, καθώς επίσης και ο σχετικός πίνακας με τα βασικά στοιχεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα, στη Γερμανία τα περισσότερα προγράμματα είναι εκτός των οδηγιών της Μπολόνια. Και στην Γερμανία, οι δύο τελευταίες κατηγορίες, δηλαδή το μεταπτυχιακό και στο διδακτορικό, επηρεάζονται από αποφάσεις των Ιδρυμάτων. Επίσης προβλέπεται ένα πρώτο πτυχίο στα τρία χρόνια.

Οι εξελίξεις και η διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Αριθμός φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2008/09:	2.025.307
Πιο κοινή ηλικία έναρξης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	19
Κύριες κατηγορίες των φοιτητών που παρακολουθούνται ως μέρος της κοινωνικής πολιτικής διάστασης	- Φύλο - Το κοινωνικό υπόβαθρο / μορφωτικό επίπεδο των γονέων - Προέρχονται από οικογένειες μεταναστών - Οι φοιτητές που εισήχθησαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από το εξωτερικό - Με αναπηρία και χρόνιες ασθένειες - Οι φοιτητές με παιδιά - Οι φοιτητές με τα επαγγελματικά προσόντα, αλλά όχι επίσημη είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
Αριθμός Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	355
Ανεξάρτητες Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας, μέλη της ENQA	ACQUIN - Ινστιτούτο Διαπίστευσης, Πιστοποίησης και Διασφάλισης Ποιότητας http://www.acquin.org AHPGS - Οργανισμός Πιστοποίησης Προγραμμάτων Σπουδών στην Υγεία και Κοινωνικών Επιστημών http://www.ahpgs.de AQAS - http://www.aqas.de ASIIN e.V. - Οργανισμός Πιστοποίησης με ειδίκευση σε Προγράμματα Σπουδών στη Μηχανική, Πληροφορική, Φυσικών Επιστημών και Μαθηματικών http://www.asiin.de EVALAG – http://www.evalag.de FIBAA - Ίδρυμα Διαπίστευσης για Διεθνή Διοίκηση Επιχειρήσεων http://www.fibaa.org GAC - Γερμανικό Συμβούλιο Διαπίστευσης http://www.akkreditierungsrat.de ZevA - Κεντρική Υπηρεσία Αξιολόγησης και Πιστοποίησης http://www.zeva.org
Όνομα Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ μέλος στην European Quality Assurance Register (EQAR)	ACQUIN, AHPGS, ASIIN e.V., FIBAA, ZevA
Άλλη Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ	Δεν υπάρχει
Σύμβαση αναγνώρισης της Λισσαβόνας	Επικύρωση: 23/08/2007 Έναρξη ισχύος: 01/10/2007
Κανονισμός αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Δεν υπάρχει
Κατάσταση αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Επιτρέπεται αλλά δεν είναι νόμιμο δικαίωμα
Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων	Έχει ολοκληρωθεί
Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων	ECTS
Συμπλήρωμα Διπλώματος	Εκδίδεται αυτόματα στην πλειοψηφία των φοιτητών, δωρεάν στη γλώσσα κατάρτισης και / ή σε περισσότερες επίσημες γλώσσες της ΕΕ
Εθνικοί Στόχοι αναφοράς κινητικότητας	Εξερχόμενοι: το 50% των φοιτητών θα πρέπει να έχουν περάσει μια εκπαιδευτική διαμονή στο εξωτερικό κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, και από αυτά το 20% θα πρέπει να έχουν σπουδάσει τουλάχιστον ένα εξάμηνο στο εξωτερικό. Εισερχόμενοι: το 10% του συνόλου των φοιτητών στη Γερμανία θα πρέπει να έχουν κάνει τις εξετάσεις εισαγωγής στην γ' βαθμια εκπαίδευση στο εξωτερικό (Bildungsausländer).
Περιοχές Προτεραιότητας για προσέλκυση φοιτητών	Όλες οι περιοχές είναι ίσης προτεραιότητας

Πίνακας 18: Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Γερμανία

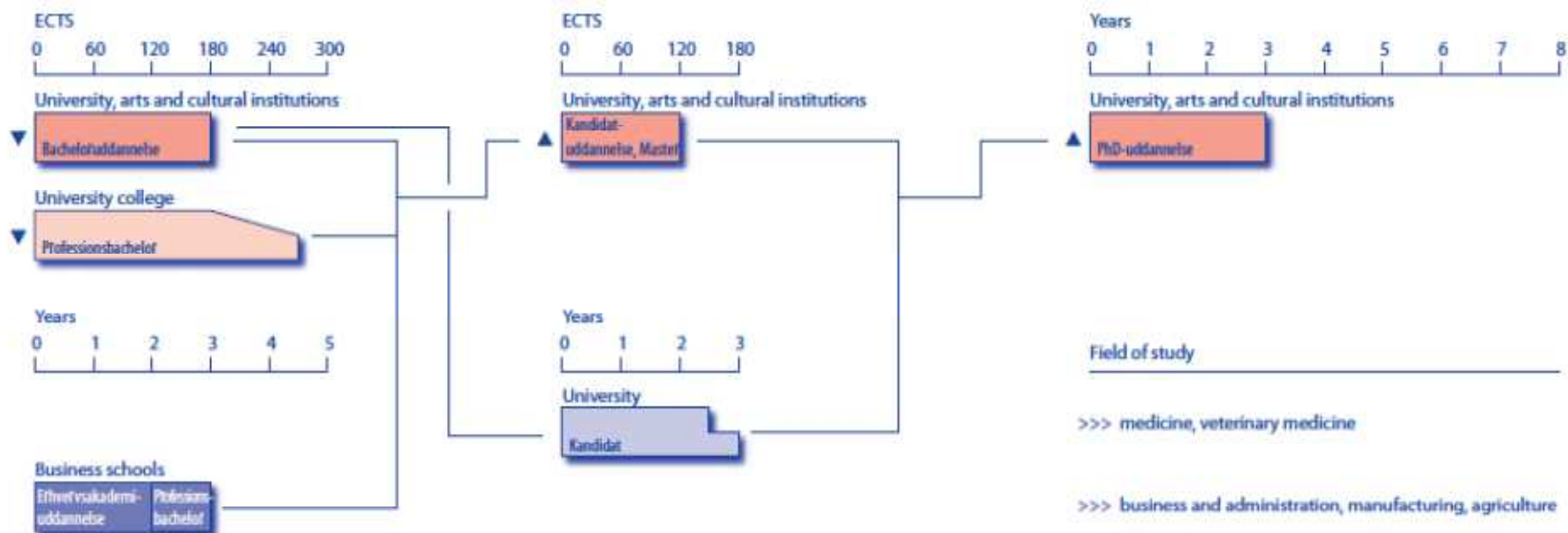
6.5.3 Δανία

Ακολουθεί το σχεδιάγραμμα της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Δανίας, καθώς επίσης και ο σχετικός πίνακας με τα βασικά στοιχεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα, στη Δανία η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στον πρώτο κύκλο, είναι πολύ πιο απλή από την αντίστοιχη της Γαλλίας και της Γερμανίας. Μόνο οι Σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων είναι των οδηγιών της Μπολόνια. Στην Δανία, για τις δύο τελευταίες κατηγορίες, δηλαδή το μεταπτυχιακό και στο διδακτορικό, όλα τα προγράμματα επηρεάζονται από αποφάσεις των Ιδρυμάτων. Επίσης προβλέπεται ένα πρώτο πτυχίο στα τρία χρόνια.

Αριθμός φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2008/09:	199.170
Πιο κοινή ηλικία έναρξης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	21,9
Κύριες κατηγορίες των φοιτητών που παρακολουθούνται ως μέρος της κοινωνικής πολιτικής διάστασης	- Φύλο - Εκπαίδευση γονέων - Εθνικότητα - Εντοπιότητα
Αριθμός Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	114
Ανεξάρτητες Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας, μέλη της ENQA	EVA – Danish Evaluation Institute http://www.eva.dk
Όνομα Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ μέλος στην European Quality Assurance Register (EQAR)	Δεν υπάρχει
Άλλη Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ	ACE Denmark http://www.acedenmark.dk/
Σύμβαση αναγνώρισης της Λισσαβόνας	Επικύρωση: 20/03/2003 Έναρξη ισχύος: 01/05/2003
Κανονισμός αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Πράξη υπ. 556 «Ανάπτυξη της αναγνώρισης της προηγούμενης μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων και συνεχιζόμενης κατάρτισης » Περιλαμβάνει Περαιτέρω Εκπαίδευση Ενηλίκων και το επίπεδο Διπλώματος.
Κατάσταση αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Νόμιμο δικαίωμα
Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων	Έχει ολοκληρωθεί
Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων	ECTS
Συμπλήρωμα Διπλώματος	Εκδίδεται για όλους τους φοιτητές, δωρεάν στη αγγλική γλώσσα.
Εθνικοί Στόχοι αναφοράς κινητικότητας	Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν την ευθύνη να θέσουν τους δικούς τους στόχους που έχουν για την εξερχόμενη κινητικότητα.
Περιοχές Προτεραιότητας για προσέλκυση φοιτητών	Όλες οι περιοχές είναι ίσης προτεραιότητας

Πίνακας 19:Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δανία

- Most common length of a Bologna cycle
- Other length of a Bologna cycle
- Programme outside the typical Bologna model
- Professional programme

ECTS

Credits according to the European Credit Transfer and Accumulation System

		regulated at national level	decided at institutional level
ALL	programmes have admission requirements	▼	▲
SOME		▽	△

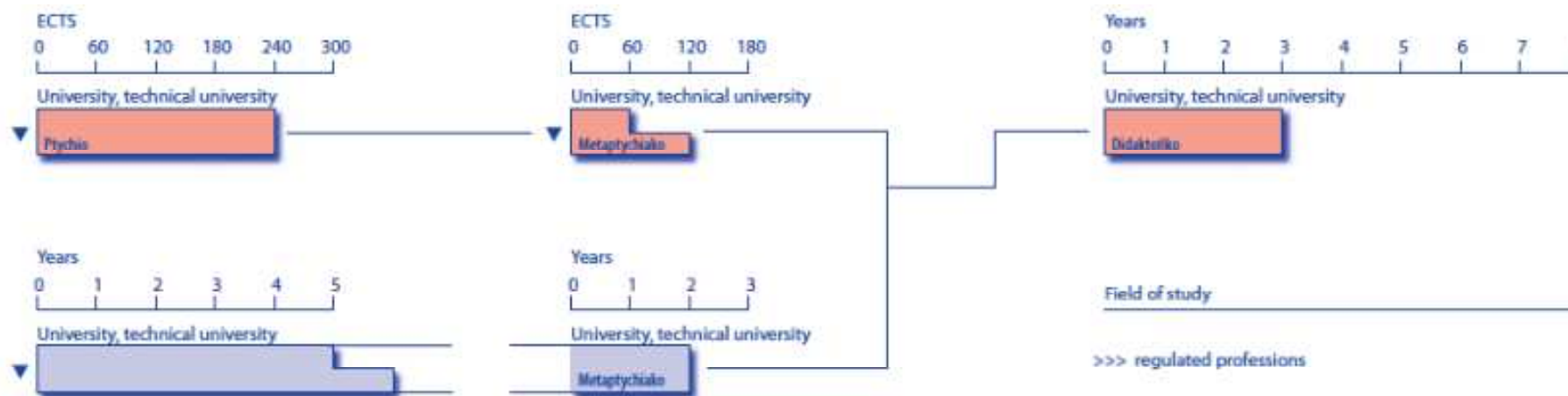
6.5.4 Ελλάδα

Ακολουθεί το σχεδιάγραμμα της δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας, προκειμένου να μπορέσουμε να έχουμε μια πιο εύκολη σύγκριση των εκπαιδευτικών δομών, καθώς επίσης και ο σχετικός πίνακας με τα βασικά στοιχεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως φαίνεται και από το σχεδιάγραμμα, στη Ελλάδα η δομή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στον πρώτο κύκλο, είναι πολύ απλή, όπως και στην Δανία. Μια σημαντική διαφορά, είναι το γεγονός ότι ο πρώτος κύκλος είναι τετραετούς διάρκειας σε αντίθεση με τις άλλες χώρες όπου τα προγράμματα είναι τριετούς διάρκειας. Επίσης μια ακόμα σημαντική διαφορά είναι ότι σε όλα τα επίπεδα οι αποφάσεις λαμβάνονται από το κράτος, δεν υπάρχει δηλαδή καμία αυτονομία στα Ιδρύματα..

Αριθμός φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2008/09:	513.233
Πιο κοινή ηλικία έναρξης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	18
Κύριες κατηγορίες των φοιτητών που παρακολουθούνται ως μέρος της κοινωνικής πολιτικής διάστασης	- Φοιτητές με χαμηλότερη κοινωνικο-οικονομική προέλευση - Άτομα με ειδικές ανάγκες - Φοιτητές που πάσχουν από σοβαρές ασθένειες - Φύλο - Μουσουλμάνοι μαθητές της Θράκης - Έλληνες πολίτες που ζουν στο εξωτερικό - Φοιτητές άλλων εθνικοτήτων
Αριθμός Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	38
Ανεξάρτητες Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας, μέλη της ENQA	ΑΔΙΠ, η οποία βρίσκεται υπό ένταξη στην ENQA http://www.hqaa.gr
Όνομα Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ μέλος στην European Quality Assurance Register (EQAR)	Δεν υπάρχει
Άλλη Ανεξάρτητης Αρχής ΔΠ	Δεν υπάρχει
Σύμβαση αναγνώρισης της Λισσαβόνας	Νόμος 3191/2003 (ΦΕΚ 258Α): «Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση » - Νόμος 3369/2005 (ΦΕΚ 171Α): «Η Συστηματοποίηση της Δια Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις »
Κανονισμός αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Πράξη υπ. 556 «Ανάπτυξη της αναγνώρισης της προηγούμενης μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων και συνεχιζόμενης κατάρτισης » Περιλαμβάνει Περαιτέρω Εκπαίδευση Ενηλίκων και το επίπεδο Διπλώματος.
Κατάσταση αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης	Επιτρέπεται αλλά δεν είναι Νόμιμο δικαίωμα
Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων	Υπό ανάπτυξη
Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων	ECTS
Συμπλήρωμα Διπλώματος	Εκδίδεται στη συντριπτική πλειοψηφία των σπουδών, αυτόματα και δωρεάν στη γλώσσα της διδασκαλίας και / ή στα Αγγλικά
Εθνικοί Στόχοι αναφοράς κινητικότητας	Όχι
Περιοχές Προτεραιότητας για προσέλκυση φοιτητών	ΕΕ, μη ευρωπαϊκές χώρες, ΗΠΑ / Καναδά, την Αυστραλία / Νέα Ζηλανδία, τη Μέση Ανατολή, τη Λατινική Αμερική, την Αφρική, την Ασία

Πίνακας 20:Βασικά σημεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Ελλάδα

- Most common length of a Bologna cycle
- Other length of a Bologna cycle
- Programme outside the typical Bologna model
- Professional programme

ECTS
Credits according to the European Credit Transfer and Accumulation System

		regulated at national level	decided at institutional level
ALL	programmes	▼	▲
SOME	have admission requirements	▽	△

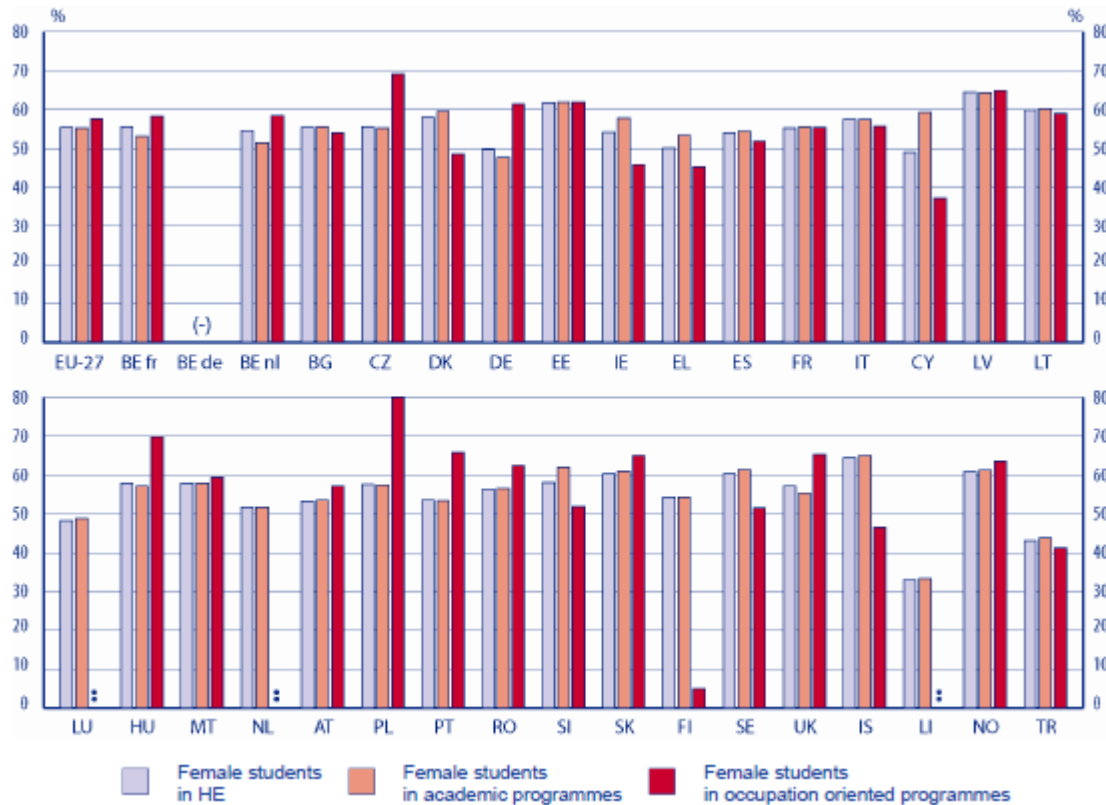
6.6 Παρουσίαση βασικών στοιχείων της ανώτατης εκπαίδευσης στην ΕΕ.

Η δεκαετία που διανύουμε, έχει ξεκινήσει με τεράστιες προκλήσεις για την Ευρώπη. Η στρατηγική Ευρώπη 2020⁸⁰ για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ορθώς αναγνωρίζει το βασικό ρόλο της εκπαίδευσης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα καταγράφουν σαφή τάση για μεγαλύτερης διάρκειας υποχρεωτική φοίτηση στην εκπαίδευση, συνάδοντας με τον στόχο να μειωθούν τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και, σε μερικές περιπτώσεις, να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι μαθητές θα αποκτήσουν πιστοποιητικό βασικής εκπαίδευσης. Δέκα χώρες επέκτειναν την υποχρεωτική εκπαίδευση κατά έναν χρόνο (ή ακόμη και δύο χρόνια στην περίπτωση της Λετονίας), ενώ δεκατρείς χώρες παρέτειναν τη διάρκεια της πλήρους υποχρεωτικής εκπαίδευσης κατά ένα με δύο έτη και, στην περίπτωση της Πορτογαλίας, κατά τρία έτη έπειτα από τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις. Στην πραγματικότητα, το 2009 σχεδόν 90 % όλων των Ευρωπαίων ηλικίας 17 ετών εξακολουθούσαν να φοιτούν στο σχολείο.

Το 79 % των νέων Ευρωπαίων ηλικίας 20-24 ετών ολοκλήρωσαν με επιτυχία την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 2010, επιβεβαιώνοντας την ανοδική τάση που καταγράφεται σε ολόκληρη την Ευρώπη από το 2000. Ο μέσος όρος των κατόχων ακαδημαϊκών προσόντων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στους κόλπους της ΕΕ έχει σημειώσει αύξηση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες από το 2000, παρόλο που εξακολουθούν να παρατηρούνται ανισορροπίες στη συμμετοχή των φοιτητών στους διάφορους ακαδημαϊκούς κλάδους σπουδών. Για παράδειγμα, στις θετικές επιστήμες, τα μαθηματικά και την πληροφορική καθώς και στην επιστήμη της αγωγής, η αναλογία των αποφοίτων κατέγραψε πτώση Παρά τη συνολική αύξηση του αριθμού των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αύξηση φαίνεται να γνωρίζει και η αναλογία όσων διαθέτουν περισσότερα προσόντα από εκείνα που απαιτεί ο τύπος απασχόλησής τους. Στην πραγματικότητα, περισσότεροι από έναν στους πέντε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν περισσότερα προσόντα από εκείνα που χρειάζονται για την εργασιακή θέση που κατέχουν. Αυτή η αναλογία κατέγραψε ανοδική τάση από το 2000. Επιπλέον, αν και το χάσμα των φύλων αμβλύθηκε από το 2000, κατά μέσο όρο οι γυναίκες απόφοιτοι εξακολουθούν να έχουν περισσότερες πιθανότητες να πληγούν από την ανεργία, παρά το γεγονός ότι υπερτερούν αριθμητικά των ανδρών σχεδόν σε όλους τους ακαδημαϊκούς τομείς σπουδών. Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνεται η συμμετοχή των γυναικών στις τρεις βασικές βαθμίδες της ανώτατης εκπαίδευσης, στις χώρες της ΕΕ, για το έτος 2008.

⁸⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

Σχεδιάγραμμα 16: Ποσοστό γυναικών που φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, (Πηγή Eurostat)

Σύμφωνα με δεδομένα της Eurostat για το 2008, οι φοιτήτριες έφτασαν 55,31% του συνόλου των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5-6) στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 (βλέπε σχ. 8), και η τάση της ανάπτυξης στην συμμετοχή των γυναικών ήταν σταθερά για πολλά χρόνια. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό των φοιτητριών του συνολικού αριθμού των μαθητών στα Μαθηματικά, στις Επιστήμες και τα θέματα τεχνολογίας φτάνει μόλις 30,15%. Αυτή η υπό-εκπροσώπηση των γυναικών σε αυτούς τους κλάδους αντισταθμίζεται από μια υπό-εκπροσώπηση των ανδρών σε άλλους κλάδους. "Τα σε μεγάλο βαθμό γυναικοκρατούμενα πεδία είναι αυτά της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και των ανθρωπιστικών επιστημών και των τεχνών" (EURYDICE, Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension, 2011).

Ενδιαφέρον έχει να δούμε και την συμμετοχή των γυναικών καθηγητριών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της ΕΕ. Παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός των καθηγητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξακολουθεί να είναι κατά κύριο λόγο άνδρες, υπήρξε επίσης μια σημαντική αύξηση του γυναικείου ακαδημαϊκού προσωπικού, στην πλειονότητα των χωρών, με τα επίπεδα φθάνοντας περισσότερο από το 50% στη Λιθουανία, τη Λετονία και τη Φινλανδία. Ωστόσο, το ποσοστό των γυναικών ως ακαδημαϊκό προσωπικό θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με προσοχή, καθώς τα στατιστικά στοιχεία τείνουν συχνά στη συγχώνευση των διαφορετικών επιπέδων του προσωπικού και ως εκ τούτου, να κρύψουν σημαντικές διαφορές στη διανομή μεταξύ των δυο φύλων.

Αυξημένη αυτονομία απολαμβάνουν και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον τομέα της διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού. Για παράδειγμα, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου υπεύθυνα πλέον για την αξιολόγηση και προαγωγή του ακαδημαϊκού προσωπικού. Οι κεντρικές ή περιφερειακές αρχές μοιράζονται τις εξουσίες τους με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσον αφορά στον καθορισμό του αριθμού των φοιτητών. Μάλιστα, σε πολλές χώρες τα ιδρύματα

οργανώνουν τις δικές τους διαδικασίες επιλογής φοιτητών. (EURYDICE, Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012, 2012).

Οι εθνικές πρακτικές δίνουν έμφαση στην αναγνώριση των τυπικών επαγγελματικών προσόντων για σκοπούς πρόσβασης ή εισαγωγής (CEDEFOP, 2012). Η πρακτική της απαλλαγής από μαθήματα και προγράμματα βάσει της προηγούμενης μάθησης – για την αποφυγή επανάληψής τους – είναι λιγότερο διαδεδομένη και τυγχάνει μικρότερης αποδοχής. Για παράδειγμα, τα πανεπιστημιακά ιδρύματα παρέχουν γενικά πρόσβαση, αλλά επιτρέπουν μόνο σε περιορισμένο αριθμό εκπαιδευόμενων να παραλείπουν τμήματα ενός προγράμματος σπουδών λόγω προηγούμενης μάθησης⁸¹. Ωστόσο, η πείρα διάφορων χωρών – Φινλανδία, Γαλλία, Νορβηγία, Κάτω Χώρες και Πορτογαλία – δείχνει ότι είναι δυνατό να γίνουν βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια αναπτύχθηκαν πολλές ευρωπαϊκές και εθνικές πρωτοβουλίες με στόχο την επικύρωση, αναγνώριση και μεταφορά «πιστωτικών μονάδων» μάθησης. Τα εργαλεία αυτά, που συνδέονται με τα νεοεμφανιζόμενα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων, μπορούν να θεωρηθούν δομικά στοιχεία μιας συνολικής στρατηγικής, που έχει στόχο την διαπερατότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ο βαθμός ευελιξίας στα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί επίσης να αξιολογηθεί με την εξέταση των διαδρομών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στην Ευρώπη μπορεί κατ' αρχάς να χωριστούν σε χώρες που προσφέρουν ένα εγγυημένο δικαίωμα συμμετοχής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και σε εκείνες που δεν το κάνουν. Πράγματι μισές από τις χώρες που παρείχαν σχετικά στοιχεία ανέφεραν ότι τα άτομα που πληρούν υψηλά πρότυπα εισόδου εκπαίδευσης δεν έχουν κατοχυρωμένο δικαίωμα σε υψηλότερη εκπαίδευση. Το θέμα ενός εγγυημένου δικαιώματος είναι κυρίως ένα θέμα της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας, και πολλά συστήματα προτιμούν να διατηρούν κάποια έννοια της θεσμικής επιλογής. Με πρακτικούς όρους, οι πιο κοινοί περιορισμοί είναι τα όρια για τον αριθμό των χρηματοδοτούμενων θέσεων σε ορισμένους ή σε όλους τους τομείς σπουδών. Αυτό συνήθως ρυθμίζεται από τις δημόσιες αρχές. Εναλλακτικά, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν συχνά τις δικές τους διαδικασίες εισδοχής σε όλα ή ορισμένα πεδία μελέτης. Οι εθνικές ποσοστώσεις (numerus clausus) που συνοδεύονται από διαδικασίες επιλογής συνήθως λειτουργούν στα επαγγέλματα υγείας, όπως η ιατρική και οδοντιατρική.

Η καλύτερη διασύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε πολλές χώρες παίρνει τη μορφή πρόσβασης στην ανώτερη εκπαίδευση σε περισσότερους αποφοίτους επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εφαρμόζουν διαφορετικές πολιτικές όσον αφορά την πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση. Ωστόσο, μεταξύ του 2006 και του 2010, το ποσοστό των σπουδαστών σε ιδρύματα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, που παρέχουν άμεση πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση αυξήθηκε σε πάνω από το 80 % του συνόλου των εγγεγραμμένων σπουδαστών. Αυτή η εξέλιξη δεν αφορά εξίσου όλες τις χώρες: ο δείκτης αυξήθηκε σε δώδεκα χώρες και υποχώρησε σε πέντε.

Προκειμένου να διευρυνθεί η πρόσβαση στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μια σειρά από διαφορετικές διαδρομές εισόδου επεξεργάζονται από πολλές χώρες. Η πιο χαρακτηριστική παραμένει το απολυτήριο μετά την ολοκλήρωση την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ομοίως, η ανώτερη δευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση παρέχει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε πολλές χώρες. Για παράδειγμα, στην Εσθονία, 10,9% των αποφοίτων επαγγελματικών σχολών εκπαίδευσης και κατάρτισης συνέχισαν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

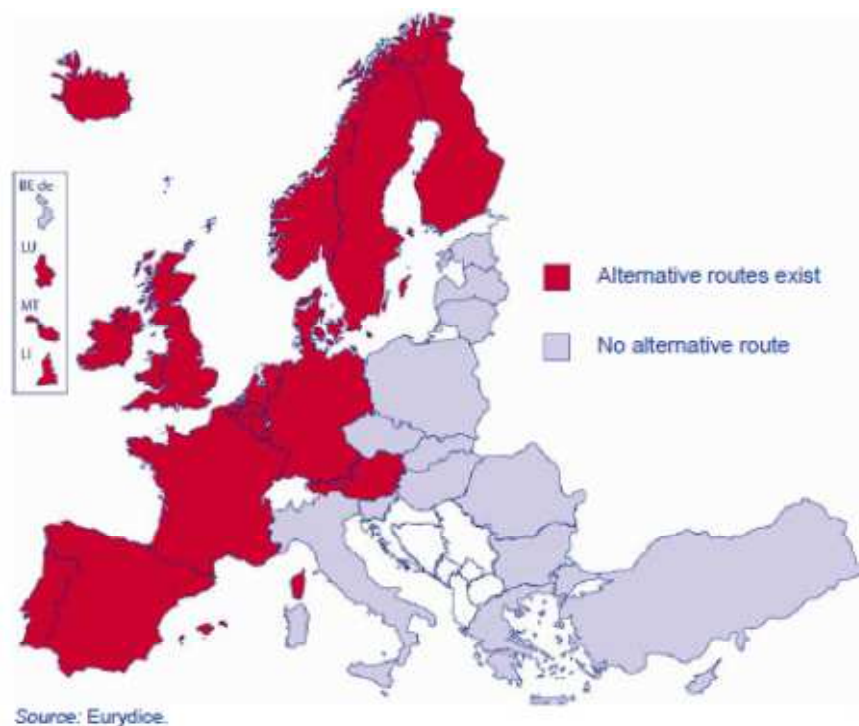
⁸¹ Ευρωπαϊκός κατάλογος μεθόδων επικύρωσης μη τυπικής και άτυπης μάθησης, έκθεση για την επικύρωση στην ανώτερη εκπαίδευση: <http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2011/77645.pdf>

για το 2009/10. Χαρακτηριστική είναι και η στρατηγική «Lehre mit matura» στην Αυστρία και η «Yrkeshøi» στη Νορβηγία, οι οποίες επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση υποψηφίων επαγγελματικής εκπαίδευσης σε συναφείς σπουδές τριτοβάθμιου επιπέδου.

Ο παρακάτω Χάρτης παρουσιάζει τις χώρες όπου έχουν τουλάχιστον μία εναλλακτική (μη παραδοσιακή) διαδρομή για την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση. Ωστόσο, στην περίπτωση των καλών τεχνών, για την εισαγωγή, την εξέταση και την αξιολόγηση μπορεί συχνά να λαμβάνεται υπόψη το ταλέντο του ενδιαφερόμενου. Το σχήμα, συνεπώς, δεν περιλαμβάνει χώρες με τέτοιες εναλλακτικές διαδρομές για αυτό το πεδίο.

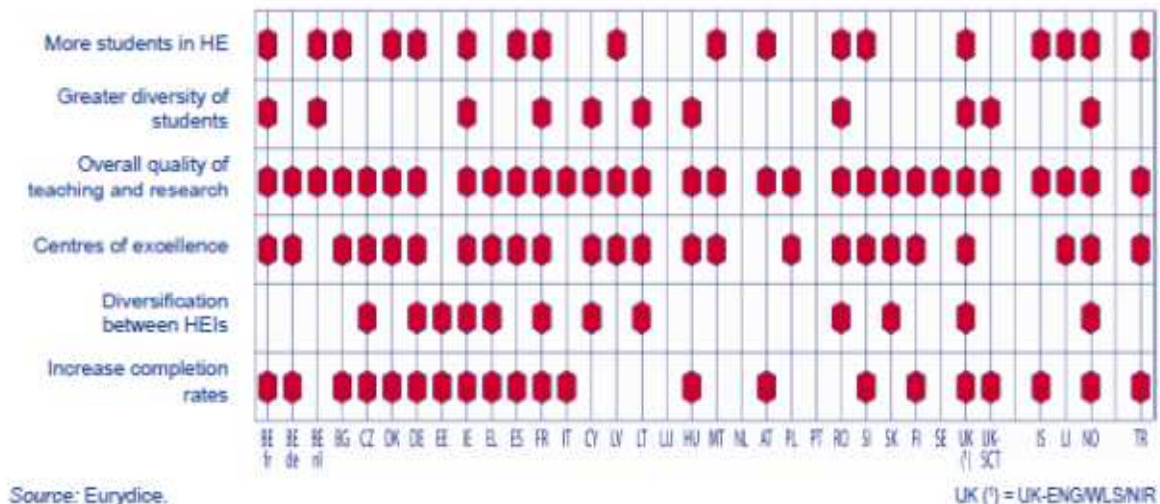
Αρκετές χώρες ανέφεραν την αναγνώριση της προηγούμενης μάθησης και των ατομικών εκτιμήσεων από το πανεπιστήμιο ως πιθανή διαδρομή για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Από αυτές η Ιρλανδία, Ισπανία, Κάτω Χώρες και Νορβηγία επιτρέπουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στους ενήλικες πάνω από μια ορισμένη ηλικία, χωρίς επίσημο πιστοποιητικό απολυτηρίου, αλλά λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια της εργασιακής εμπειρίας ή την επιτυχή ολοκλήρωση ενός υποχρεωτικού μαθήματος.

Παρακάτω φαίνονται ποιες χώρες έχουν και ποιες όχι, εναλλακτικούς τρόπους εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όπως φαίνεται και στον χάρτη, κάτι τέτοιο δεν ισχύει για την Ελλάδα.

Χάρτης 3: Εναλλακτικοί τρόποι εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να παρουσιάσουμε και τις προτεραιότητες που έχει κάθε χώρα μέλος της ΕΕ για την Ανώτατη εκπαίδευση:

Πίνακας 21: Πολιτικές προτεραιότητας για την Ανώτατη Εκπαίδευση

Όταν στα κράτη μέλη ζητείται να επιλέξουν από μια προκαθορισμένη λίστα τους σημαντικότερους στόχους της πολιτικής τους, πίσω από τη δημόσια χρηματοδότηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι χώρες επιλέγουν συχνά τέσσερις ή περισσότερες κατηγορίες. Πράγματι, η Ιρλανδία, Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία) και η Νορβηγία αναγνωρίζουν ότι κάθε ένας από τους στόχους που αναφέρονται, έχει σημασία για τη δημόσια χρηματοδότηση.

Ανάμεσα στις κατηγορίες αυτές, οι χώρες πιο συχνά αναφέρουν την ανησυχία για τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας της διδασκαλίας και της έρευνας. Αναφέρεται συχνά και η ανάγκη για τη δημιουργία και τη διατήρηση κέντρων αριστείας στη διδασκαλία και / ή έρευνα, καθώς επίσης και να αυξηθεί το ποσοστό των φοιτητών που ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση στο χρόνο που προβλέπεται. Τα στοιχεία αυτά είναι επίσης κλειδιά για την ποιότητα του συστήματος, και δείχνουν ότι μια δεύτερη σημαντική ανησυχία στην χάραξη πολιτικής εκπαίδευσης είναι η αποτελεσματικότητα.

Προκειμένου να αποκτήσουμε μια σφαιρική άποψη για τα εκπαιδευτικά συστήματα στην Ευρώπη, θα παρουσιάσουμε τις εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως προς την χρηματοδότηση και το απασχολούμενο προσωπικό (EURYDICE, Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic staff, 2008).

		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
FUNDING	Increase in public funding	●	○	●	○	●	●		●	■	●		●	■	●	●	●	:
	More autonomy in the management of financial resources	○	○	●	●	●	●		○	■	●		■	■	○	●	■	:
	Direct links between results and funding	○	○	●	●	●	●		○	■	●		●	○	○	●	■	:
	Diversification of funding	○	○	●	■	●	●		●	■	●		●	■	○	●	●	■
	Creation of partnerships	○	○	●	●	●	●	⊗	●	■	○	⊗	●	■	○	●	●	■
STAFF	Gender balance	○	○	■	○	○	○		○	■	■		○	○	○	■	●	:
	Age balance	○	○	■	○	●	○		○	■	■		○	■	○	●	○	:
	More autonomy in the management of academic staff	○	○	○	○	■	●		●	■	●		●	■	■	○	○	:
	Introduction of performance criteria	○	○	■	○	■	●		●	■	●		○	■	■	○	○	:
		HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK-SCT	IS	LI	NO	
FUNDING	Increase in public funding	●	■	●	■	●	●	●	●	■	●	■	●	●	●	■	■	
	More autonomy in the management of financial resources	●	○	⊗	■	●	●	●	●	■	●	■	●	●	○	■	●	
	Direct links between results and funding	○	○	●	■	●	●	●	■	■	●	●	●	●	●	■	●	
	Diversification of funding	●	○	●	■	●	●	●	■	●	●	●	●	●	●	○	●	
	Creation of partnerships	●	■	⊗	○	■	●	●	●	○	●	●	●	●	●	■	●	
STAFF	Gender balance	○	○	●	■	○	○	○	○	○	■	●	○	○	○	■	●	
	Age balance	●	○	⊗	■	○	○	○	○	○	■	○	○	○	○	○	●	
	More autonomy in the management of academic staff	●	○	⊗	■	■	●	●	○	○	●	○	○	○	■	○	●	
	Introduction of performance criteria	●	○	●	■	●	○	●	○	■	●	○	○	○	○	■	■	
		● Current national strategic priority ■ Individual policies and reforms that are not part of an overall strategy ○ No explicit strategic priority ⊗ Strategic priority decentralised at the regional level : Data not available																

Source: Eurydice.

Πίνακας 22: Εθνικές Στρατηγικές προτεραιότητες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως προς την χρηματοδότηση και το προσωπικό (2006-07)

Η ανάγκη για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και τη χάραξη στρατηγικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση αναγνωρίζεται ευρέως σε όλη την Ευρώπη. Σε πολλές χώρες, οι κυβερνήσεις έχουν ένα εκτεταμένο έγγραφο πολιτικής που εξηγεί τη στρατηγική πολιτική τους σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Σε άλλες χώρες, οι τρέχουσες εθνικές στρατηγικές για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, σχετίζονται με τους στόχους της ευρύτερης πολιτικής για την προώθηση της επιστήμης και της τεχνολογικής ανάπτυξης, όπως στην περίπτωση του Τεχνολογικού Σχεδίου της Πορτογαλίας. Καινοτόμα είναι το γαλλικό Σύμφωνο Έρευνας, το οποίο εισήχθη το 2005 και το 2006 αντίστοιχα, καθώς και η Πολιτική Επιστήμης και Τεχνολογίας 2006-2009, της Ισλανδίας. Συχνά, οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές που είχαν αρχικά προβλεφθεί σε έγγραφα στρατηγικής πολιτικής, ενσωματώθηκαν αργότερα σε νομοθετικές πράξεις, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Πορτογαλία, την Σουηδία, και έτσι σταδιακά υλοποιούνται στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

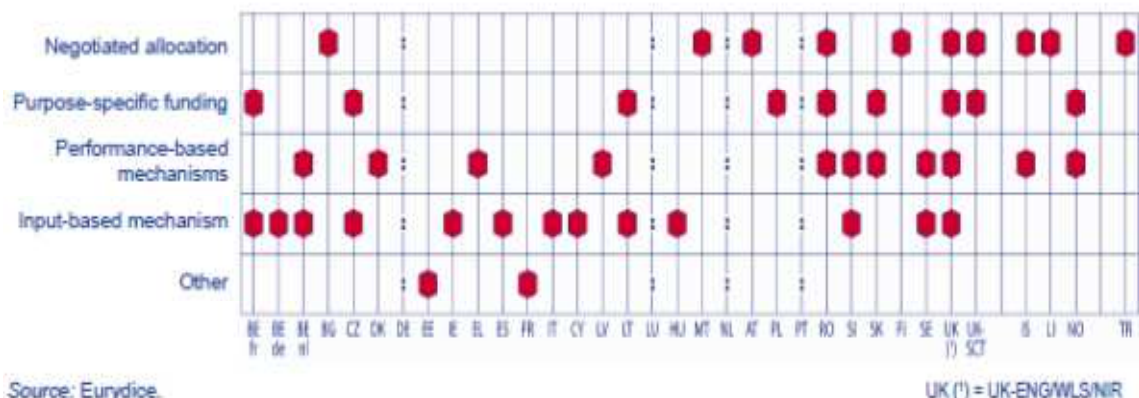
Ορισμένες χώρες δεν έχουν αναπτύξει ακόμη μια γενική δήλωση για τον καθορισμό μακροπρόθεσμων στόχων και μέτρων για την εφαρμογή στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στη Βουλγαρία, ένα σχέδιο στρατηγικής πολιτικής για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποβλήθηκε σε δημόσια συζήτηση Μάρτιο 2007 και τώρα υπόκεινται σε περαιτέρω βελτίωση. Στη Μάλτα, η πολιτική για τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ορίζεται στην ετήσια ομιλία του προϋπολογισμού του Υπουργού Οικονομικών. Η Εθνική Επιτροπή για την τριτοβάθμια

εκπαίδευση, η οποία συστάθηκε το 2006, είναι υπεύθυνη για τις συστάσεις της στρατηγικής πολιτικής της κυβέρνησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Πολωνία προσαρμόζεται στις απαιτήσεις που τίθενται από το νόμο του 2005 για την τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ο οποίος συντάχθηκε με την ενεργό συμμετοχή της ακαδημαϊκής κοινότητας. Η χώρα είναι επίσης στη διαδικασία καθορισμού μιας νέας στρατηγικής πολιτικής για τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Όσον αφορά τώρα την χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αρχικά θα παρουσιάσουμε τους πιο σημαντικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης για τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι οποίοι φαίνονται στο παρακάτω σχεδιάγραμμα. Σε γενικές γραμμές, οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν ένα μίγμα διαφορετικών μηχανισμών χρηματοδότησης. Το εν λόγω σχεδιάγραμμα παρουσιάζει τους πιο σημαντικούς μηχανισμούς, μέσω των οποίων το 70% ή περισσότερο της συνολικής δημόσιας χρηματοδότησης διανέμεται. Στις περισσότερες χώρες, χρησιμοποιούνται επιπλέον χρηματοδοτικοί μηχανισμοί. Στην πλειοψηφία των χωρών, η πλειοψηφία της δημόσιας χρηματοδότησης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζεται με ένα μοναδικό μηχανισμό χρηματοδότησης. Μόνο επτά χώρες αναφέρουν ότι στηρίζονται στο συνδυασμό δύο διαφορετικών μηχανισμών για την παροχή τουλάχιστον του 70% των δημόσιων πόρων.

Η πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη προσέγγιση σε δέκα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι ο μηχανισμός που επικεντρώνεται στις εισροές των ιδρυμάτων, όπως ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών. Πράγματι, η γερμανόφωνη κοινότητα του Βελγίου, η Ιρλανδία, η Ιταλία και η Κύπρος, χρησιμοποιούν αυτού του τύπου τον μηχανισμό για τη χρηματοδοτική τους πολιτική. Στην Ουγγαρία, το 91 τοις εκατό της δημόσιας χρηματοδότησης βασίζεται στις εισόδους φοιτητών. Η Ιρλανδία, όμως, αποφάσισε να αλλάξει την προσέγγισή της και θα εισαγάγει μετρήσεις βάση της επίδοσης στα επόμενα χρόνια.

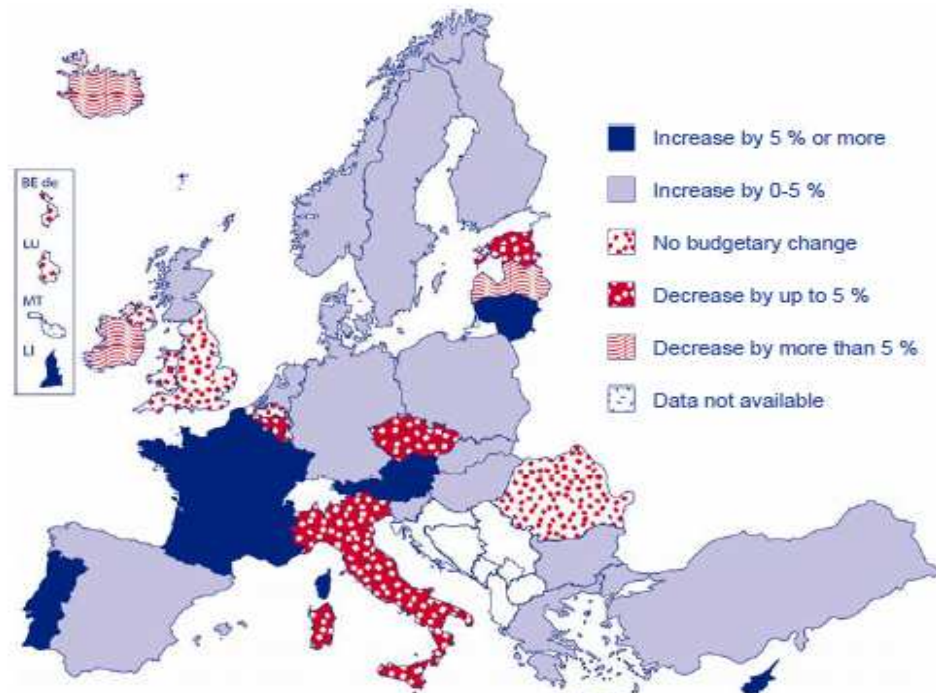
Η Δανία, την Ελλάδα και τη Λετονία, ωστόσο, παρέχουν περισσότερο από το 70 τοις εκατό της χρηματοδότησης, αποκλειστικά μέσω του μηχανισμού βάση των πραγματικών ή των αναμενόμενων αποτελεσμάτων από ένα εκπαιδευτικό Ίδρυμα, σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Ο μηχανισμός αυτός βασίζεται στις εκροές, όπως ο αριθμός των αποφοίτων, ή εισροές, όπως αριθμός των φοιτητών / προσωπικού με ορισμένα χαρακτηριστικά. Αν και είναι γενικά ευρεία η χρήση του μηχανισμού αυτού, στις περισσότερες χώρες δεν ευθύνεται για την πλειοψηφία της δημόσιας χρηματοδότησης. Στη Λετονία, συζητείται μια αλλαγή προκειμένου η χρηματοδότηση να βασίζεται περισσότερο στις επιδόσεις. Στην Εσθονία, η πλειονότητα της χρηματοδότησης βασίζεται σε πτυχιούχους, δηλαδή την απόδοση. Στη Γαλλία, η κατανομή κονδυλίων εξαρτάται από τον αριθμό των φοιτητών που παίρνουν μέρος στις εξετάσεις.

Σχεδιάγραμμα 17: Οι πιο σημαντικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης των ΑΕΙ

Τέλος, προκειμένου να ολοκληρωθεί αυτό το υποκεφάλαιο, θα παρουσιάσουμε τις διαφορές των προϋπολογισμών για την ανώτατη εκπαίδευση, για τα έτη 2008/9 με 2009/10. Στην ουσία από τον παρακάτω χάρτη, φαίνονται οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης της Ευρώπης.

Το δίκτυο Ευρυδική⁸² έχει συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τις εθνικές απαντήσεις στην κρίση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από το 2009. Οι αντιδράσεις των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων δεν ήταν ομοιόμορφες και έχουν κυμανθεί από πακέτα στήριξης έως και σε σοβαρές περικοπές στις δημόσιες δαπάνες. Οι απαντήσεις στην οικονομική κρίση, η οποία έχει γίνει πλέον μια κρίση των δημόσιων οικονομικών, εξακολουθούν να διαφέρουν σημαντικά, ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο, την οικονομική κατάσταση και τις πολιτικές προτεραιότητες κάθε χώρας.

Source: Eurydice, *Focus on Higher Education in Europe 2010*.

Χάρτης 4: Αλλαγές στην χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για τα ακαδημαϊκά έτη 2008/09 - 2009/10

Στον παρακάτω χάρτη παρουσιάζονται οι αλλαγές στην χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης από το 2008/09 στο 2009/10 για τις 46 ευρωπαϊκές χώρες (EURYDICE, *Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension*, 2011). Το 2009, η πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών είτε αύξησαν είτε κράτησαν σταθερή την χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2008/09. Ωστόσο, αρκετές χώρες έκαναν περικοπές του προϋπολογισμού. Μεταξύ των χωρών της έρευνας του Δικτύου Ευρυδική, οι περικοπές αυτές ήταν πιο σοβαρές στην Ιρλανδία, τη Λετονία και την Ισλανδία.

⁸² http://www.e-yliko.gr/htmls/eurydice/eurydice_1.aspx

Κεφάλαιο 7^ο – Συμπεράσματα – Κριτική ανασκόπηση

Ο ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην κοινωνία της γνώσης έχει αναγνωρισθεί τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Αυτή η βαθμίδα της εκπαίδευσης καλείται να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για την ανάπτυξη, την ευημερία και την κοινωνική συνοχή. Το πρόγραμμα εργασίας “Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010”⁸³ της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει σαφή έμφαση στη σημασία του εκσυγχρονισμού των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των μεταρρυθμίσεων που ενθαρρύνονται από τη διαδικασία της Μπολόνια, με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην νέα δεκαετία, μέχρι το 2020, στόχος των ευρωπαίων Υπουργών⁸⁴ είναι η Ανώτερη Εκπαίδευση να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην δημιουργία μιας καινοτόμου, ανταγωνίσιμης και υψηλών εκπαιδευτικών προδιαγραφών Ευρώπης. Οι νέες εκπαιδευτικές προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει το Ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα ανώτερης εκπαίδευσης από την παγκοσμιοποίηση και τις γοργά μεταβαλλόμενες τεχνολογίες, καθιστούν την αναγκαιότητα της μεταπήδησης στον «μαθητο-κεντρικό» σύστημα διδασκαλίας, με περισσότερη ευελιξία στα εκπαιδευτικά προγράμματα, ανταλλαγή εκπαιδευτικών και μαθητών μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης, την επικέντρωση στην έρευνα, στη δια βίου μάθηση και στην καινοτομία.

Τα τελευταία χρόνια τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν προωθήσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων, κυρίως όσον αφορά την χρηματοδότηση των ΑΕΙ αλλά και τον τρόπο διοίκησης τους. Ενώ κάθε χώρα έχει επιλέξει διαφορετικές συγκεκριμένες πολιτικές λύσεις, είναι εμφανείς ορισμένοι κοινοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι, κυρίως όσον αφορά το μεγάλο πρόβλημα της χρηματοδότησης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης όπως:

- ✓ η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση·
- ✓ η παραχώρηση μεγαλύτερης αυτονομίας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διαχειρίζονται τους χρηματοδοτικούς πόρους τους
- ✓ η καθιέρωση άμεσης σύνδεσης ανάμεσα στις επιδόσεις και το ύψος της δημόσιας χρηματοδότησης
- ✓ η ενθάρρυνση της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης και η δημιουργία εταιρικών σχέσεων με ερευνητικά ιδρύματα, επιχειρήσεις και περιφερειακές αρχές.

Όσον αφορά τώρα την διοίκηση των ΑΕΙ, φαίνεται ότι υπάρχουν λιγότερες συνολικές στρατηγικές πολιτικές, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλά κενά ως προς τις εθνικές στρατηγικές των κρατών μελών. Οι τάσεις όπως η σύνδεση της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις επηρεάζουν και το ακαδημαϊκό προσωπικό, για το οποίο γίνονται συνήθως ειδικές μεταρρυθμίσεις. Οι τομείς οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ομαδοποίηση των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης, είναι η πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των δύο φύλων και των διαφόρων ομάδων ηλικιών, η μεγαλύτερη αυτονομία στα Ιδρύματα κυρίως ως προς διαχείριση του ακαδημαϊκού τους προσωπικού τους, καθώς επίσης και η θέσπιση κριτηρίων επιδόσεων.

Αρκετές χώρες της ΕΕ, προχώρησαν σε συγχωνεύσεως πανεπιστημίων για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, όπως για παράδειγμα η Δανία και η Φιλανδία, με στόχο τη συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού επιστημόνων διαπεδικής έρευνας σε νέους τομείς. Είναι εμφανής επομένως και σε πρακτικό επίπεδο η σπουδαιότητα που έχει η ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

⁸³ http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11054_el.htm

⁸⁴ Υπουργική σύνοδος στο «Louven» του Βελγίου το 2009, Στη σύνοδο αυτή οι υπουργοί των 46 χωρών επανέλαβαν την δέσμευση των χωρών τους στην «Διαδικασία της Μπολόνιας»

Συγκεκριμένα στην Δανία η συγχώνευση των Πανεπιστημίων, σταδιακά οδήγησε στην αύξηση του αριθμού των φοιτητών που επιλέγουν να σπουδάσουν στα Δανέζικα Πανεπιστήμια, τόσο ώστε οι ξένοι φοιτητές να υπερβαίνουν τους Δανούς που φοιτούν σε Πανεπιστήμια άλλων χωρών. Μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι το κλίμα των μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ, δείχνει μια τάση συγκεντρωτισμού του ερευνητικού προσωπικού, δημιουργίας οικονομιών κλίμακας μέσω της συνένωσης πανεπιστημίων, δημιουργίας μεγάλων και ισχυρών πανεπιστημίων. Πλέον έχει τελειώσει η εποχή των πολλών και μικρού εύρους ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων, με παραρτήματα σε πολλές πόλεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω παραδείγματα, ίσως τελικά μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το μοντέλο του σκορπισμένου πανεπιστημίου δεν έχει μέλλον και τα περιφερειακά ελληνικά ιδρύματα είναι καταδικασμένα στη μετριότητα, εφόσον δε συγκεντρώσουν το δυναμικό τους σε λίγες αλλά ισχυρές έδρες, με όσο το δυνατόν λιγότερα παραρτήματα και απομονωμένα τμήματα. Μάλλον μακροπρόθεσμα το σχέδιο «Αθηνά», ο «Καλλικράτης» των ΑΕΙ, έχει αρκετές πιθανότητες να οδηγήσει σε ακόμα πιο ανταγωνιστικά ελληνικά ΑΕΙ. Βέβαια θα πρέπει να σημειωθεί ότι αν και τα ΑΕΙ της χώρας μας ταλανίζονται από σοβαρά προβλήματα κυρίως διοίκησης και χρηματοδότησης, έχουν καταφέρει και έχουν καλή σειρά στην παγκόσμια κατάταξη των Πανεπιστημίων.

Πάντως λόγω των σημερινών δυσμενών οικονομικών συνθηκών, είναι αρκετοί οι πρυτάνεις Πανεπιστημίων και πρόεδροι ΤΕΙ, οι οποίοι απαιτούν πλέον από το Υπουργείο Παιδείας το «συμμάζεμα» των ιδρυμάτων τους. Είναι γεγονός πως πολλά Ιδρύματα δυσκολεύονται να συνεχίσουν να λειτουργούν τις σχολές και τα τμήματα τους, λόγω των φετινών προϋπολογισμών τους, οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι κομμένοι ακόμα και κατά το ήμισυ. Για τον λόγο αυτό ακόμα και οι ίδιοι αναμένουν την κατάργηση των τμημάτων τα οποία μόνο χρέη τους αποδίδουν.

Είναι γεγονός ότι απαιτούνται μεγάλες και κρίσιμες αλλαγές στο χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης, τόσο από θεματική όσο και από χωροταξική άποψη, ώστε τα ΑΕΙ να ανταποκρίνονται στις ανάγκες για την άμεση βελτίωση των εκπαιδευτικών και ακαδημαϊκών λειτουργιών και αποτελεσμάτων. Τα κριτήρια για τις αλλαγές στο χάρτη των ιδρυμάτων θα πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της έρευνας και στην ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας και διάκρισης των ΑΕΙ και να είναι σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες της εθνικής οικονομίας. Θα είναι μεγάλο σφάλμα να υιοθετηθεί ένα μοντέλο μεταρρύθμισης άλλου κράτους, χωρίς πρώτα να προσαρμοστεί στις σημερινές ανάγκες και συνθήκες της ελληνικής κοινωνίας.

Ένα επακόλουθο της οργάνωσης της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών επιζητούν την ανώτατη εκπαίδευση στο εξωτερικό. Χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, και οι Ηνωμένες Πολιτείες, αποτελούν επιλογές προτεραιότητας για τους μαθητές που απέτυχαν να εισαχθούν σε Πανεπιστήμια. Είναι γεγονός ότι τα ελληνικά ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι τα λιγότερο ελκυστικά στην προσέλκυση αλλοδαπών φοιτητών. Στην ουσία το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών από άλλες χώρες το έχει το ΔΠΙΑΕ, το οποίο αρχικά συστάθηκε καθαρά για την υποστήριξη προγραμμάτων μεταπτυχιακού επιπέδου για αλλοδαπούς φοιτητές. Στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένες αποφάσεις, σε συνεργασία με τα ΑΕΙ, προκειμένου να τα αναδείξουμε και να γίνουν ελκυστικά και στους ξένους φοιτητές. Κάτι τέτοιο, πέραν της αυξημένης αναγνωρισιμότητας, θα είχε θετικό αποτέλεσμα και στην χρηματοδότηση τους από επιπλέον πόρους, καθώς και θα υπήρχε μεταφορά τεχνογνωσίας και κουλτούρας από ιδρύματα του εξωτερικού.

Όσον αφορά τα Ελληνικά πανεπιστήμια η κρατική νομοθεσία καθορίζει τον προϋπολογισμό, την προμήθεια, την οικονομική επίβλεψη και την απασχόληση των

πανεπιστημίων. Τα πανεπιστήμια χρηματοδοτούνται σχεδόν αποκλειστικά από το κράτος, μέσω προϋπολογισμών ή προγραμμάτων (π.χ. συγκεκριμένα ερευνητικά προγράμματα) και έχουν γενικά μόνο αμελητέα κεφάλαια αφού δεν χρεώνονται δίδακτρα στους φοιτητές⁸⁵.

Η Οικονομική Επιθεώρηση της Ελλάδας⁸⁶ η οποία εκδόθηκε τον Μάιο του 2007 από τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ), εστιάζει κυρίως σε πέντε θεσμικές προτεραιότητες όπου περιλαμβάνεται μία που αφορά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, η Ελλάδα θα πρέπει να προσπαθήσει να μεταρρυθμίσει το σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσής της, ένα από τα πιο συγκεντρωτικά και λιγότερο ευέλικτα στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Η έκθεση ανέφερε ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να βάλει τη βάση για επί πλέον μεταρρυθμίσεις, όπως την παροχή στα πανεπιστήμια μεγαλύτερης αυτονομίας αποφάσεων όσον αφορά στο προσωπικό τους και στην εκπαιδευτική τους απόδοση καθώς και καλύτερη διεύθυνση. Η χρηματοδότηση των πανεπιστημίων θα πρέπει να συνδέεται με αξιολογήσεις αποδοτικότητας. Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η πιθανότητα εισαγωγής διδάκτρων, τα οποία προς το παρόν επιτρέπονται μόνο στις μεταπτυχιακές σπουδές, σε μέτριο επίπεδο. Η εισαγωγή διδάκτρων, θα αύξανε την υπευθυνότητα των πανεπιστημίων και θα εισήγαγε περισσότερους πόρους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με πολύ πιθανά κέρδη στην ποιότητα των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Η εισαγωγή των διδάκτρων θα πρέπει να συνοδευτεί από δάνεια ανάλογα του εισοδήματος για να διευκολυνθούν προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν φοιτητές φτωχότερων οικογενειών.

Στο διεθνές σκηνικό, η έκθεση λέει πως η Ελλάδα δεν είναι ανταγωνιστική σε όρους αποτελεσμάτων της ανώτατης εκπαίδευσης εξαιτίας των χαμηλών ποσοστών αποφοίτησης, τον υψηλό αριθμό των φοιτητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό και μίας χαμηλής απόδοσης όσον αφορά στις ακαδημαϊκές εκδόσεις. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται και χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από το δημόσιο, κάτι το οποίο γεννά ερωτηματικά σχετικά με την αποτελεσματικότητα αυτής της δημόσιας δαπάνης. Νέοι δείκτες του ΟΟΣΑ υποδηλώνουν ότι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση υστερεί της καλύτερης πρακτικής κατά πολύ. Τέλος αναφέρει ότι επί πλέον βήματα θα χρειαστούν, για να διορθώσουν όλες τις αδυναμίες, κυρίως να επιτρέψουν τα ιδιωτικά πανεπιστήμια και να συνδέσουν τη χρηματοδότηση με την απόδοση. Σε ένα μετέπειτα στάδιο βαθύτερες μεταρρυθμίσεις στα οικονομικά των φοιτητών θα πρέπει να τεθούν υπό σκέψη.

Λαμβάνοντας υπόψη την εν λόγω έκθεση και σε συμφωνία με τις ευρωπαϊκές τάσεις και με αμοιβαίως αποδεκτές προτεραιότητες, τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα μια σειρά φιλόδοξων και εκτενών μεταρρυθμιστικών εγχειρημάτων στον χώρο της εκπαίδευσης. Ο στόχος της μεταρρύθμισης είναι η ποιοτική αναβάθμιση του Δημόσιου Πανεπιστημίου και η ενδυνάμωση της παρουσίας του στον ευρωπαϊκό και διεθνή εκπαιδευτικό και ερευνητικό χώρο. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί μέχρι στιγμής στον εκσυγχρονισμό και την επέκταση του τομέα της δια βίου μάθησης, όπως και στον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, το Υπουργείο Παιδείας δραστηριοποιείται στη συγκρότηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων βάσει του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (EQF).

Βάση της πρόσφατης μεταρρύθμισης για την ανώτατη εκπαίδευση με την ψήφιση του Νόμου 4009/2011, λήφθηκε μία σειρά σημαντικών μέτρων τα οποία σκοπό έχουν την βελτίωση της διακυβέρνησης των πανεπιστημίων, εξασφαλίζουν

⁸⁵ Από το άρθρο «Συστήματα αξιολόγησης πανεπιστημίων στην Ελλάδα: Πανεπιστήμιο Οικονομικών και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Αθήνας» των Δ.Μπουραντά, Σ.Λιουκά, και Β.Παπαδάκη

⁸⁶ Από την Οικονομική Επιθεώρηση της Ελλάδας 2007, του ΟΟΣΑ. Περισσότερα στο: <http://www.oecd.org/dataoecd/57/24/38665552.pdf>

την ανεξάρτητη αξιολόγηση της διδασκαλίας και έρευνας, βάζουν όριο στη διάρκεια των ακαδημαϊκών σπουδών με σκοπό την κατάργηση των αιώνιων φοιτητών, οι οποίοι μόνο αρνητικές επιπτώσεις έχουν για τα Ιδρύματα, αυξάνουν τη μέριμνα για φοιτητικά δάνεια αλλά και την υποστήριξη γενικότερα των φοιτητών, παρέχοντας τους τον «συνήγορο του φοιτητή». Για πολλούς, τόσο από τον ακαδημαϊκό χώρο όσο και από τον πολιτικό, είναι θεσμικές αλλαγές, αναγκαίες ώστε ο Έλληνας πολίτης να πεισθεί ότι η παιδεία – για την οποία ο ίδιος πληρώνει από το υστέρημα του – θα είναι και δημόσια, και δωρεάν, και υψηλού επιπέδου και για όλους.

Όσον αφορά το κομμάτι της διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, αν και συνάντησε μεγάλες αντιδράσεις από τον ακαδημαϊκό χώρο, κυρίως από τους φοιτητές, θεωρούμε ότι ήταν ένα κρίσιμο βήμα προς την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων. Παρέχεται πλέον η δυνατότητα στην ευρύτερη κοινωνία, να γνωρίζει την ποιότητα της εκπαίδευσης και της έρευνας που παράγεται στα πλαίσια των ελληνικών ΑΕΙ, κάτι που μέχρι πρότινος δεν ήταν δυνατόν. Το κάθε ΑΕΙ πρέπει να λογοδοτεί δημοσιεύοντας ετήσιο απολογισμό και να υποβάλλεται σε αξιολόγηση από περισσότερους του ενός έμπειρους και ανεξάρτητους αξιολογητές. Εξίσου σημαντικό είναι και η συσχέτιση των παρεχόμενων υπηρεσιών με την χρηματοδότηση των ΑΕΙ. Η κοινωνία που χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια έχει δικαίωμα να γνωρίζει την απόδοσή τους. Απώτερος στόχος της αξιολόγησης στα ΑΕΙ, είναι η βελτίωση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Κάτι τέτοιο πλέον είναι θετικά αποδεκτό από τα άτομα που σχετίζονται με το χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο.

Πέραν της μεγαλύτερης βαρύτητας στην διασφάλιση της ποιότητας, ο Νόμος αυτός προκάλεσε έντονες αντιδράσεις για την «κατάργηση» του ασύλου στα ΑΕΙ. Θεωρούμε όμως ότι ήταν κάτι που έπρεπε να είχε γίνει από καιρό, καθώς η ελευθερία σκέψης και έκφρασης ιδεών δεν επηρεάζεται. Σταματάει όμως η παρανομία στο χώρο των Ιδρυμάτων και η καταστροφή της δημόσιας περιουσίας. Ένα άλλο σημείο είναι η εναρμόνιση της χρονικής διάρκειας σπουδών με αυτή που ισχύει στα Πανεπιστήμια της Ευρώπης, δηλαδή από τέσσερα χρόνια οι προπτυχιακές σπουδές είναι πλέον τρία. Εξίσου σημαντικό βήμα για την προσέλκυση των αλλοδαπών φοιτητών στα ελληνικά πανεπιστήμια, αλλά και για την ευκολότερη ανταλλαγή φοιτητών και την αναγνώριση πτυχίων.

Δίνεται όντως μεγαλύτερη έμφαση στην διευκόλυνση των φοιτητών, μέσω της θέσπισης των ειδικών δανείων, του συνηγόρου του φοιτητή, αλλά θεωρούμε ότι το πιο σημαντικό είναι ότι πλέον οι φοιτητές συμμετέχουν σε όλα τα Όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου, ώστε να εκφράζονται σε όλα τα θέματα που τους αφορούν – όπως τα Προγράμματα Σπουδών και τη Φοιτητική Μέριμνα - αλλά δεν συνδιοικούν. Ως αποτέλεσμα, καταργείται η πελατειακή σχέση αλληλεξάρτησης των καθηγητών για την εξέλιξη ή για την εκλογή τους, από τους φοιτητές. Επομένως πλέον μπορούν να κάνουν σωστά και ανιδιοτελώς την δουλειά τους. Είναι ένα σημείο της νομοθεσίας που ορίζει στεγανά μεταξύ της σχέσης των φοιτητών και των καθηγητών, και θεωρούμε ότι είναι ένας τρόπος διόρθωσης λανθασμένων υφιστάμενων διαδικασιών.

Ένα άλλο σημαντικό βήμα βελτίωσης, θεωρούμε ότι είναι η κατάργηση του μοναδικού συγγράμματος. Εξασφαλίζεται πλέον η δωρεάν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες, όπως και για όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα. Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι γίνεται πλέον μια συντονισμένη προσπάθεια για την άμεση πρόσβαση στην γνώση.

Η μεγάλη και πολυσυζητημένη καινοτομία του νέου νόμου, είναι η άρδην αλλαγή στον τρόπο διοίκησης των Ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα η εισαγωγή του Συμβουλίου στην διοίκηση των Ιδρυμάτων. Θεσπίζεται το Συμβούλιο Ιδρύματος, αξιοποιώντας εμπειρίες και πρακτικές σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, που θα συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στον απογαλακτισμό των ΑΕΙ από το Υπουργείο Παιδείας.

Το Συμβούλιο διοίκησης των ΑΕΙ έχει ουσιαστικά συγκεντρωμένες όλες τις οικονομικές αρμοδιότητες του κάθε ιδρύματος και την επιλογή της στρατηγικής ανάπτυξής του, ενώ ασκεί εποπτεία και έλεγχο σε όλες τις λειτουργίες του ιδρύματος. Το σημείο αυτό είναι ένα από τα βασικά που έχουν προκαλέσει τριβές όχι μόνο στους χώρους των πανεπιστημιακών αλλά και σε πολιτικό επίπεδο. Βάση των δημοσιευμάτων, υπήρχαν αντιδράσεις ακόμη και στελεχών της κυβέρνησης σε αυτό το θέμα. Πλέον ο πρόεδρος ή ο πρόεδρος του ΤΕΙ εκλέγεται από το συμβούλιο του ιδρύματος ύστερα από διεθνή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, η οποία εκδίδεται και αυτή από τον πρόεδρο του συμβουλίου του ιδρύματος καθώς επίσης οι αρμοδιότητες της συγκλήτου είναι να διατυπώνει τη γνώμη της γύρω από θέματα διοίκησης και εκπαίδευσης του ιδρύματος.

Είναι γεγονός ότι το μέχρι πρότινος υφιστάμενο μοντέλο εκλογής των πρυτάνεων και των προέδρων ΤΕΙ με καθολική ψηφοφορία έχει κλείσει τον κύκλο του τόσο στην Ευρώπη όσο και διεθνώς. Στόχος είναι μια αποτελεσματική διοίκηση, από άτομα υψηλού επιστημονικού κύρους, με διεθνή κατά το δυνατόν αναγνώριση η οποία κρίνεται και λογοδοτεί θεσμικά. Δεν ξέρουμε όμως κατά πόσο ένα άτομο εκτός των κόλπων του ίδιου του Ιδρύματος, θα μπορέσει άμεσα να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες του κάθε Ιδρύματος και να υιοθετήσει την κουλτούρα που επικρατεί σε αυτό, ούτως ώστε να υπάρξει μια αποτελεσματική διοίκηση και συνεισφορά εκ μέρους του. Από την άλλη είναι καιρός να αποκεντρωθεί η διοίκηση των ΑΕΙ, να λαμβάνονται οι αποφάσεις πιο δημοκρατικά αλλά κυρίως με μεγαλύτερη διαφάνεια, καθώς τα τελευταία χρόνια δυστυχώς υπήρξε κατάχρηση εξουσίας στα ελληνικά Πανεπιστήμια και ΤΕΙ.

Λαμβάνοντας υπόψη το εκπαιδευτικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην Γαλλία και στην Γερμανία, θα μπορούσαμε να προτείνουμε μια επιπλέον αλλαγή στο τρόπο διοίκησης των ΑΕΙ. Το Κράτος, να έχει παραδοσιακά τον κύριο αποφασιστικό ρόλο στην εκπαίδευση, αλλά ίσως ήρθε η στιγμή να υλοποιηθεί και στην Ελλάδα ένα πρόγραμμα αποκέντρωσης το οποίο να μετριάσει τις περιοχές ευθύνης του καθενός, δίνοντας στις τοπικές αρχές της περιφέρειας περισσότερη ελευθερία αποφάσεων και ευθύνες. Φυσικά κάτι τέτοιο θα έχει νόημα αφού ολοκληρωθεί το πρόγραμμα «Αθηνά» με τις συγχωνεύσεις των ΑΕΙ, με σκοπό την ακόμα μεγαλύτερη ευελιξία των Ιδρυμάτων στην λήψη ορισμένων αποφάσεων μη τόσο κρίσιμων για την ποιότητα της εκπαίδευσης.

Η παραδοσιακή, προσανατολισμένη στο κράτος, οργάνωση δεν θεωρείται πλέον ο μόνος τρόπος προσφοράς ανώτατης εκπαίδευσης. Η δημόσια εκπαίδευση πρέπει προχωρήσει σε θεμελιώδεις αλλαγές, όπως η επέκταση της αυτονομίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Λιγότερη κρατική επιρροή και περισσότερη αποτελεσματικότητα στις οργανωτικές δομές, στοιχεία που χαρακτηρίζουν σήμερα την τάση της ανώτατης εκπαίδευσης και στη Γερμανία.

Τέλος ένα άλλο σημείο από την Γερμανική Εκπαιδευτική Πολιτική που θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε και εμείς είναι η ίδρυση Ελληνικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό. Καθώς στην Ελλάδα δεν δραστηριοποιούνται ιδιωτικά Πανεπιστήμια, θα μπορούσαμε να ακολουθήσουμε το παράδειγμα της Γερμανίας ως προς την συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού Πανεπιστημίου, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα επίσημο παράρτημα ελληνικού πανεπιστημίου στο εξωτερικό. Με αυτό τον τρόπο θα αυξανόταν η αναγνωρισιμότητα των ελληνικών πανεπιστημίων, θα υπήρξε μεταλαμπάδευση γνώσεων και καλών πρακτικών από ιδρύματα του εξωτερικού στα αντίστοιχα της Ελλάδας, ενώ θα ενισχυόταν η μετακίνηση των φοιτητών και των καθηγητών μεταξύ των πανεπιστημίων της αλλοδαπής με το αντίστοιχο στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία:

1. Ashcroft, K., & Foreman-Peck, L. (1995). *The lecturer's guide to quality and standards in colleges and universities*. London: Falmer Press.
2. Becher, T. (1989). *Academic tribes and territories: intellectual enquiry and the culture of disciplines*. Buckingham: Society for Research into Higher Education.
3. Cambell, C., & Wende, V. d. (2000). *International Initiatives and Trends in Quality Assurance for European Higher Education. ENQA Occasional Papers 1*.
4. CEDEFOP. (2012, Οκτώβριος). *Διαπερατότητα συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης: λιγότερα εμπόδια, περισσότερες ευκαιρίες*. Ανάκτηση 09 10, 2012, από CEDEFOP PUBLICATION: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9072_el.pdf
5. ENQA. (2009). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Ανάκτηση 09 15, 2012, από ENQA - PUBLICATION: http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20%282%29.pdf
6. EUA. (2009). *Improving Quality, Enhancing Creativity: Change Processes in European Higher Education Institutions*. EUA PUBLICATIONS.
7. EURYBASE. (2010). *Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα*. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
8. EURYDICE. (2010). *Focus on Higher Education in Europe 2010*. Ανάκτηση 07 2012, από Education, Audiovisual and Culture Executive Agency : http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/122EN.pdf
9. EURYDICE. (2008). *Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic staff*. Ανάκτηση 11 2012, από Eurydice: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/091EN.pdf
10. EURYDICE. (2011). *Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension*. Ανάκτηση 10 2012, από Education Audiovisual and Culture Executive Agency: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/131EN.pdf
11. EURYDICE. (2012). *Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012*. Ανάκτηση 2012, από EDUCATION, AUDIOVISUAL & CULTURE EXECUTIVE AGENCY: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134EL_HI.pdf

12. EURYDICE. (2009). *Συνοπτική παρουσίαση των εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη και τρέχουσες μεταρρυθμίσεις, Ελλάδα*. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
13. Gaither, G. (1998). *Quality Assurance in Higher Education: An International Perspective*. Jossey and Bass Publishers.
14. Green, D. (1994). What is quality in higher education? Concepts, policy and practice. (D. Green, Επιμ.) *What is quality in higher education* , 3-20.
15. Harvey, L. (1995). Editorial. *Quality in Higher Education* 1 (1) , 5-12.
16. Harvey, L., & Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education* , 18, 9-34.
17. Harvey, L., & Stensaker, B. (2008). Quality culture: Understandings, boundaries and linkages. *European Journal of Education* , 43 (4), 427-442.
18. HEPNet. (2012). *The Greek Higher Education Institutions in the world rankings, Universities, Technical Institutions, Private Structure*. Ανάκτηση από HIGHER EDUCATION POLICY NETWORK: <http://hepnet.upatras.gr>
19. Hingel, A. J. (2001, March). EUROPEAN COMMISSION. Ανάκτηση 08 12, 2012, από EDUCATION POLICIES AND EUROPEAN GOVERNANCE, Contribution to the Interservice Groups on European Governance: http://ec.europa.eu/governance/areas/group12/contribution_education_en.pdf
20. Hofstetter, R., & Schneuwly, B. (2004). *Εισαγωγή στις επιστήμες της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
21. Lutran, J. (2008). *ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ*. Ανάκτηση 10 2012, από ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΛΛΕΓΙΩΝ: <http://hca.gr/%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%B1-2/%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CF%8E%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%>
22. Monnet, J., & Καπλάνης, Σ. (n.d.). *Η ποιότητα της Εκπαίδευσης, η Διαχείριση της ποιότητας και η αξιολόγησης της ως Θεσμικές Διαδικασίες στα Πανεπιστήμια*. Ανάκτηση 2012, από Βιβλιοθήκη TEI Πάτρας: <http://www.lib.teipat.gr/JeanMon/Papers/chapterI.pdf>
23. Neave, G. (1986). The all-seeing eye of the Prince in Western Europe. In: . (G. Moodie, Επιμ.) *Standards and criteria in higher education* , 157-170.

24. Newton, J. (2007). What is quality? (L. B. al., Επιμ.) *Embedding quality culture in higher education: A selection of papers from the 1st European Forum for Quality Assurance* , 14-20.
25. Scott, P. (1994). Recent developments in quality assessment in GB . (J. B. D. Westerheijden, Επιμ.) *Changing contexts of quality assessment* , 51-75.
26. Scott, P. (1989). The power of ideas . (& H. C. Ball, Επιμ.) *Higher education into 1990s: New dimensions* , 7-16.
27. The European Higher Education Area. (19 June 1999). Bologna: Joint Declaration of the European Ministers of Education Convened in Bologna.
28. Vettori, O., Lueger, M., & Knassmüller, M. (2007). Dealing with ambivalences: Strategic options for nurturing a quality culture in teaching and learning. (L. B. al., Επιμ.) *Embedding quality culture in higher education: A selection of papers from the 1st European Forum for Quality Assurance* , 21-27.
29. Warn, J., & Tranter, P. (2001). Mesuring Quality in Higher Education: a competency approach. *Quality in Higher Edycation* , 7 (3), 191-198.
30. Westerheidjen, D. (1999). Where are the quantum jumps in quality assurance? Development of a decade of research on a heavy particle. *Higher Education* , 38 (2), 233-254.
31. ΑΔΙΠ. (n.d.). Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης και Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης . Ανάκτηση 09 2012, από ΑΔΙΠ: http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=114&Itemid=176&lang=el
32. ΑΔΙΠ. (2011, ΙΟΥΛΙΟΣ). Έκθεση Έκθεση της ΑΔΙΠ για το 2010-2011. Ανάκτηση 08 2012, από Εκθέσεις Πεπραγμένων της Α.Δ.Ι.Π. προς την Βουλή των Ελλήνων: http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=81&Itemid=182&lang=en
33. ΑΔΙΠ. (2012). Ετήσια Έκθεση της ΑΔΙΠ 2011-2012. Ανάκτηση 11 20, 2012, από ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Α.Δ.Ι.Π.): http://www.hqaa.gr/data1/%CE%91%CE%94%CE%99%CE%A0_%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91_%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97_2011-12.pdf
34. Διαμαντοπούλου, Α. (2011, 06 30). Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Εξελίξεις και θέσεις για το νέο Θεσμικό Πλαίσιο. Ανάκτηση 08 10, 2012, από Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: <http://www.ntua.gr/thesmiko-plaisio/uploads/eisigisi.pdf>
35. Διαμαντοπούλου, Α. (2010, Ιούνιος 27). Ομιλία της Υπουργού, στην 64η Σύνοδο των Πρυτάνεων. Λιτόχωρο, Πιερίας.

36. Διαμαντοπούλου, Α. (2011, 06). *Προβλήματα - Προβλεπόμενες παρεμβάσεις απο το Νόμο- Προσδοκώμενα αποτελέσματα*. Ανάκτηση 05 2012, από Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού : http://www.minedu.gov.gr/index.php?option=com_content&view=category&id=67&Itemid=1015&lang=el&limitstart=25
37. Ε.Ε. (L270/7.10.1998). Σύσταση για την "Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση". *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* .
38. *Επιχείρηση "Αθηνά"- Σάρωση σε ΑΕΙ-ΤΕΙ* . (n.d.). Ανάκτηση 10 20, 2012, από Πολιτικά Νέα: http://politicaea.blogspot.gr/2012/07/blog-post_1435.html
39. Ζωγόπουλος, Ε. Α. (2011). Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. *ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ* (99-100), 52-66.
40. Η συνταγματική κατοχύρωση της αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι. (2001, 07 24). *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* .
41. Θρησκευμάτων, Υ. Π. (2011, 05 10). Αριθμός Εισακτέων 2011 - 2012. Αθήνα. Ανάκτηση 09 15, 2012, από ΟΡΟΣΗΜΟ: http://www.orosimo.gr/www/news/eisakteoi_2011_2012.pdf
42. Κανελλόπουλος, Δ., Κούνδουρος, Α., & Καλυβιώτου, Μ. (2011, 08 22). *Έκθεση επι του Νομοσχεδίου "Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων"*. Ανάκτηση 8 28, 2012, από ΕΜΠ, Θεσμικό Πλαίσιο: http://www.ntua.gr/thesmiko-plaisio/uploads/2011-08-23_104789_D-AEI-epis_1.pdf
43. Καρυπίδης, Φ. (2011, 07 05). *Τα Πανεπιστήμια της Δανίας μπροστά στην χρηματοπιστωτική κρίση: αλλαγή και εμπιστοσύνη*. Ανάκτηση 10 20, 2012, από Ενιαίος Σύλλογος Εκπαιδευτικού Προσωπικού ΕΣΕΠ ΑΤΕΙΘ: http://esep.teithe.gr/downloads/KARYPIDIS_2011_07_05.pdf
44. Λεβογιάννη, Σ. (2011). *Πτυχιακή Εργασία: "Εκπαιδευτικά Συστήματα στο χώρο και στο χρόνο"*. Αθήνα.
45. Μαργαριτίδου, Σ. (2011, 7 2). *Αλλαγές στα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας*. Ανάκτηση 09 10, 2012, από paideia - ergasia.gr: <http://www.paideia-ergasia.gr/panellinies-exetaseis/104-%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%93%CE%95%CE%A3-%CE%A3%CE%A4%CE%91-%CE%91%CE%95%CE%99-%CE%9A%CE%91%CE%99-%CE%A4%CE%95%CE%99-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A7%CE%A9%CE%A1%CE%91%CE%A3>
46. Μοσχονάς, Α. (2011, 01 25). *Σκέψεις για την πολιτική νομιμοποίηση των θεσμών διοίκησης των ΑΕΙ*. Ανάκτηση 06 20, 2012, από ΠΟΣΔΕΠ: <http://blog.posdep.gr/?p=90>

47. Μπενέκου, Β. (2011, 05 07). *Δέκα πανεπιστήμια απορροφώνται 150 τμήματα κλείνουν*. Ανάκτηση 10 20, 12, από ΕΘΝΟΣ. gr: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63019047>
48. Οικονομίας, Υ. Α. (2010). *Τελική έκθεση ΕΠ Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006, Συνολική Παρουσίαση Έργων*. Αθήνα.
49. Παιδείας, Υ. (2011, Ιούνιος 12). Ανάκτηση 12 2011, από Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού: <http://www.minedu.gov.gr/>
50. Παιδείας, Υ. (2011, 09). *Ο Νέος Νόμος για την Ανώτατη Εκπαίδευση, Σε 50 Ερωτήσεις και απαντήσεις*. Ανάκτηση 07 10, 2012, από Ελληνική Δημοκρατία - Κυβέρνηση: <http://government.gov.gr/2011/09/06/19263/>
51. Παπαματθαίου, Μ. (2012, 7 15). *Ο "Καλλικράτης" θα σαρώσει ΑΕΙ-ΤΕΙ. Οι αλληλοκαλύψεις τμημάτων και η διασπορά σε πόλεις και χωριά*. Ανάκτηση 10 10, 2012, από Το Βήμα, ΚΟΙΝΩΝΙΑ: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=466955&wordsinarticle=%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%82%3b%CE%91%CE%95%CE%99>
52. *Περιγραφή Ανώτατης Εκπαίδευσης - Πανεπιστημιακός Τομέας*. (2012). Ανάκτηση Αύγουστος 5, 2012, από Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού: <http://www.minedu.gov.gr>
53. Πετρίδου, Ε. (n.d.). *Η Αξιολόγηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Προκλήσεις, τάσεις, προοπτικές*. Ανάκτηση 08 05, 2012, από Πανεπιστήμιο Μακεδονίας: <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13623/1/%CE%A0%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85.pdf>
54. *Πολιτικά Νέα*. (n.d.). Ανάκτηση 10 20, 2012, από Πολιτικά Νέα: http://politicanea.blogspot.gr/2012/07/blog-post_1435.html
55. Ταλιαδούρος, Σ. (2009). Πρόλογος. Στο Β. Παπάζογλου, *Στρατηγική για την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση, Εναλλακτικές Προσεγγίσεις* (σσ. 17-19). Αθήνα: Παπαζήση.
56. Τζιρίτας, Γ. (2012, 02 04). *Ελληνικό Πανεπιστήμιο: δημόσια ευθύνη και κοινωνικές ανάγκες*. Ανάκτηση 10 10, 2012, από Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών, Πανεπιστήμιο Κρήτης: http://www.csd.uoc.gr/~tziritas/papers/Panepisthmio_04-02.pdf
57. Τσελές, Σ. (2010). *Σημειώσεις Συγκριτική Παιδαγωγική*. Αθήνα.

Παράρτημα Α: Σχετική Νομοθεσία Εκπαιδευτικού Συστήματος

Σύνταγμα 2001 (Άρθρο 16).

Νόμοι:

1. Ν.682/1977: Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων
2. Ν.1566/1985: «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
3. Ν.2009/1992: Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και άλλες διατάξεις
4. Ν.2327/1995: Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας, παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών
5. Ν.2341/1995: Ρύθμιση θεμάτων του εκπαιδευτικού προσωπικού μειονοτικών σχολείων της Θράκης και της Ειδικής Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης και άλλες διατάξεις
6. Ν.2413/1996: Η ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις
7. Ν.2525/1997: Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις
8. Ν.2640/1998: Δευτεροβάθμια Τεχνική - Επαγγελματική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις
9. Ν.2817/2000: «Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης».
10. Ν.2916/2001: «Διάρθρωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης και ρύθμιση θεμάτων του τεχνολογικού τομέα αυτής».
11. Ν.2986/2002: «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις».
12. Ν.3027/2002: «Ρύθμιση θεμάτων Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων Ανώτατης Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
13. Ν.3255/2004: «Ρύθμιση Θεμάτων όλων των Εκπαιδευτικών Βαθμίδων».
14. Ν.3369/2005: «Συστηματοποίηση της Δια Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις».
15. Ν.3467/2006: «Επιλογή στελεχών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ρύθμιση θεμάτων διοίκησης και εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
16. Ν.3475/2006: «Οργάνωση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
17. Ν. 3518/2006 (άρθρο 73, παρ.1): Θέματα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
18. Ν.3549/2007: «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των Α.Ε.Ι.».
19. Ν.3653/2008: «Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις».
20. Ν.3699/2008: «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».
21. Ν. 3653/2008: Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις
22. Ν. 3696/2008: Ίδρυση και λειτουργία καλλιγίων και άλλες διατάξεις
23. Ν. 3699/2008: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
24. Ν.3848/2010 – «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού – καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις»

25. Ν.3879/2010: «Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις»

26. ΝΟΜΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υπουργικές Αποφάσεις:

27. Υπουργικές Αποφάσεις 21072α/Γ2/ Φ.Ε.Κ. 303 τ.Β'/13-3-2003 και 21072β/Γ2/ Φ.Ε.Κ. 304 τ.Β'/13-3-2003, «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Δημοτικού και Γυμνασίου».

Προεδρικά Διατάγματα:

28. **Π.Δ. 462/1991:** Αξιολόγηση και ενισχυτική διδασκαλία μαθητών Δημοτικού Σχολείου

29. **Π.Δ.8/1995:** Αξιολόγηση μαθητών του Δημοτικού Σχολείου

30. **Π.Δ.121/1995:** Συμπλήρωση διατάξεων για την αξιολόγηση των μαθητών του δημοτικού σχολείου

31. **Π.Δ. 200/1-7-1998:** Οργάνωση και λειτουργία Νηπιαγωγείων

32. **Π.Δ.201/1998:** Οργάνωση και λειτουργία δημοτικών σχολείων

33. **Π.Δ. 86/2001:** Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου

34. **Π.Δ.26/2002:** Τροποποίηση του Π.Δ.86/2001 (ΦΕΚ 73 Α) "Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου"

35. **Π.Δ.323/2003:** Αξιολόγηση των μαθητών του τεχνικού επαγγελματικού εκπαιδευτηρίου και άλλες διατάξεις

36. **Π.Δ.128/2004:** Τροποποίηση και συμπλήρωση του Π.Δ.86/2001 "Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου" (ΦΕΚ 73Α)

37. **Π.Δ.60/2006:** «Αξιολόγηση μαθητών του Ενιαίου Λυκείου»

38. **Π.Δ. 189/2009:** «Καθορισμός και Ανακατανομή των Αρμοδιοτήτων των Υπουργείων»

Παράρτημα Β: Νόμοι, προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις για τα Πανεπιστήμια, τα ΤΕΙ και την ΑΣΠΑΙΤΕ.

Νόμοι

1. **N.4076/2012**: Ρυθμίσεις θεμάτων ΑΕΙ και άλλες διατάξεις
2. **N.4009/2011**: Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
3. **N.3848/2010**: Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού – καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις.
4. **N.3794/2009**: Ρύθμιση θεμάτων του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.
5. **N.3685/2008**: Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές.
6. **N.3549/2007**: Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.
7. **N.3467/2006**: Επιλογή στελεχών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ρύθμιση θεμάτων διοίκησης των εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις
8. **N.3404/2005**: Ρύθμιση θεμάτων του Πανεπιστημιακού και Τεχνολογικού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.
9. **N.3374/2005**: Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων – Παράρτημα διπλώματος.
10. **N.3369/2005**: Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις.
11. **N.3205/2003**: Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ.. ΟΤΑ μονίμων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις (ΦΕΚ 297/23-12-2003 τ. Α').
12. **N.3174/2003**: Καταργείται ο κλάδος «Τεχνολογικών Εφαρμογών», και μετονομάζεται σε κλάδο ΤΕ Μηχανικών και αφορά τους Πτυχιούχους ΤΕΙ και τους ισότιμους με αυτούς.
13. **N.3027/2002**: Άρθρο 3: Θέματα Πανεπιστημίων & ΤΕΙ και Άρθρο 4: Ίδρυση ΑΣΠΑΙΤΕ και Κατάργηση της ΣΕΛΕΤΕ.
14. **N.2916/2001**: Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης και ρύθμιση θεμάτων του τεχνολογικού τομέα αυτής.
15. **N.2909/2001**: Ρυθμίσεις θεμάτων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.
16. **N.2690/1999**: Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής διαδικασίας και άλλες διατάξεις.
17. **N.2621/1998**: Ρύθμιση θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις.
18. **N.2530/1997**: Υπηρεσιακή κατάσταση και αναμόρφωση μισθολογίου του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού και του εκπαιδευτικού προσωπικού των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι. - Τ.Ε.Ι.) Μισθολογικές ρυθμίσεις ερευνητών ιδρυμάτων και άλλων συναφών κατηγοριών και άλλες διατάξεις.
19. **N.2454/1997**: Ρύθμιση θεμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (αυτονομία Τμημάτων), ΦΕΚ 7/30-1-1997 τ. Α'.
20. **N.1966/1991**: Μετεγγραφές φοιτητών Πανεπιστημίων, σπουδαστών ΤΕΙ και άλλες διατάξεις .
21. **N.1514/1985**: Ανάπτυξη της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας.
22. **N.1404/1983**: Δομή και Λειτουργία των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.
23. **N.1351/1983**: Εισαγωγή των σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις

Προεδρικά διατάγματα

1. **Π.Δ.160/2008**: Πρότυπος Γενικός Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας των Α.Ε.Ι.
2. **Π.Δ. 226/2007**: Περί καθορισμού του τρόπου δωρεάν προμήθειας και επιλογής διδακτικών συγγραμμάτων από τους φοιτητές ή σπουδαστές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.
3. **Π.Δ. 163/2002**: Διαδικασία και προϋποθέσεις πρόσληψης επιστημονικών συνεργατών, εργαστηριακών συνεργατών, εκπαιδευτικών ειδικών μαθημάτων (ΕΕΜ) και ειδικών συνεργατών στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ).
4. **Π.Δ. 165/2000**: Προσαρμογή της 89/48 οδηγίας της ΕΕ για την ελεύθερη διακίνηση αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στα κράτη μέλη.

Υπουργικές αποφάσεις

1. **Αριθ. Φ5/89656/Β3, ΦΕΚ 1466/13-08-2007**: Εφαρμογή του Συστήματος Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων.
2. **ΥΑ 46350/Ε5, ΦΕΚ 625Β/18-05-2006**: Καθορισμός Γενικών Ενιαίων Κανόνων για την κατάρτιση των Προγραμμάτων Σπουδών των ΤΕΙ.
3. **ΥΑ 60671/Ε5, ΦΕΚ 771Β/21-06-2002**: Σύμπραξη των τμημάτων των ΤΕΙ στη λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών την ευθύνη οργάνωσης και εκτέλεσης των οποίων έχουν ομοταγή Πανεπιστήμια του εξωτερικού αναγνωρισμένα από το ΔΙΚΑΤΣΑ.
4. **Αριθ.93336/Ε5**: Καθορισμός του περιεχομένου σπουδών των Τμημάτων της ΑΣΠΑΙΤΕ.
5. **Αριθ.Φ1/8018/Ε5**: Κατανομή και ανακατανομή των οργανικών θέσεων ΕΠ των Τμημάτων της ΑΣΠΑΙΤΕ.
6. **Αριθ. Φ2/121871/Β3**: Κατάταξη πτυχιούχων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
7. **Αριθμ. 83464/Ε5**: Έγκριση λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) στην Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ σε σύμπραξη με το Πανεπιστήμιο του Roehampton University, London του Ην. Βασιλείου (U.K.) με τίτλο «Σπουδές στην Εκπαίδευση» (Master of Arts in Education).
8. **Αριθμ. 65115/Ε5**: Ίδρυση Ινστιτούτου Δια Βίου Εκπαίδευσης (Ι.Δ.Β.Ε.) στην Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.).
9. **Αριθμ. Φ5/72535/Β3**: Καθορισμός Παραρτήματος Διπλώματος.
10. **Αριθμ. 38913/Β1**: Συγκρότηση εκλεκτορικών σωμάτων από μέλη ΔΕΠ ή ΕΠ άλλων Τμημάτων του ιδίου ή άλλων Α.Ε.Ι. και άλλα συναφή ή λεπτομερειακά θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 24 του Ν. 3549/2007.
11. **Αριθ. Φ5/122975**: Μεταγραφές φοιτητών και σπουδαστών εσωτερικού.
12. **Αριθμ. 60671/Ε5 (ΦΕΚ 771, τ.Β', 21-06-2002)**: Σύμπραξη των Τμημάτων των ΤΕΙ στη λειτουργία προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.), την ευθύνη οργάνωσης και εκτέλεσης των οποίων έχουν ομοταγή Πανεπιστήμια του εξωτερικού αναγνωρισμένα από το ΔΙΚΑΤΣΑ.

Παράρτημα Γ 1: Χρηματοδότηση ΑΔΙΠ

Κωδικός Λογαριασμού	Περιγραφή	2011			2012		
		Εγκεκριμένο ποσό	Δαπάνες	Υπόλοιπο	Εγκεκριμένο ποσό	Δαπάνες Ιαν-Μάιος	Υπόλοιπο
02.650.0000	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	700.000,00	621.155,60	78.844,40	602.200,00	168.285,75	433.914,25
02.650.0200	ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ	122.000,00	111.685,07	10.314,93	5.100,00	4.549,75	550,25
02.650.0229	Επίδομα ειδικού επιστημονικού προσωπικού διδασκ. προσωπικού	90.000,00	66.674,26	23.325,74	0,00	0,00	0,00
02.650.0288	Καταβολή αποδοχών, επιδομάτων κ.λπ. παρελθόντων ετών σε εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων	12.000,00	10.952,08	1.047,92	0,00	0,00	0,00
02.650.0291	Εισφορές στο ΙΚΑ	10.000,00	27.535,13	-17.535,13	5.100,00	4.167,90	932,10
02.650.0292	Εισφορές σε λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς	10.000,00	6.523,60	3.476,40	0,00	381,85	-381,85
02.650.0300	ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΙΔΙΩΤ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ	558.000,00	503.340,00	54.660,00	574.100,00	163.373,00	410.727,00
02.650.0373	Αμοιβές μελών ανεξαρτήτων αρχών	558.000,00	503.340,00	54.660,00	574.100,00	163.373,00	410.727,00
02.650.0700	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ	13.000,00	4.029,14	8.970,86	17.000,00	68,48	16.931,52
02.650.0711	Έξοδα μετακίνησης στο εσωτερικό μόνιμου προσωπικού (τακτικοί & ΙΔΑΧ)	6.000,00	2.719,95	3.280,05	8.000,00	68,48	7.931,52
02.650.0713	Έξοδα μετακίνησης μόνιμου προσωπικού (τακτικοί & ΙΔΑΧ) από το εσωτερικό στο εξωτερικό και αντίστροφα	7.000,00	1.309,19	5.690,81	9.000,00	0,00	9.000,00
02.650.0800	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΓΙΑ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	7.000,00	2.101,39	4.898,61	6.000,00	294,52	5.705,48
02.650.0826	Δαπάνες κινητής τηλεφωνίας	3.000,00	1.973,47	1.026,53	3.000,00	294,52	2.705,48
02.650.0869	Αμοιβές για συντήρηση και επισκευή λοιπού εξοπλισμού	4.000,00	127,92	3.872,08	3.000,00	0,00	3.000,00
02.650.1000	ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	6.000,00	806,25	5.193,75	8.000,00	0,00	8.000,00
02.650.1100	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΠ.	4.000,00	355,47	3.644,53	3.000,00	0,00	3.000,00
02.650.1111	Προμήθεια χαρτιού, γραφικών κ.λπ.	4.000,00	355,47	3.644,53	3.000,00	0,00	3.000,00
02.650.1300	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΙΔΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ & ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	1.000,00	177,43	822,57	3.000,00	0,00	3.000,00
02.650.1329	Προμήθεια ειδών συντήρησης & επισκευής κάθε είδους λοιπού εξοπλισμού	1.000,00	177,43	822,57	3.000,00	0,00	3.000,00
02.650.1600	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ	1.000,00	273,35	726,65	2.000,00	0,00	2.000,00
02.650.1699	Λοιπές προμήθειες	1.000,00	273,35	726,65	2.000,00	0,00	2.000,00
Α.ΔΙΠ. - Γενικά Σύνολα του 02-650		706.000,00	621.961,85	84.038,15	610.200,00	168.285,75	441.914,25

Πίν. 1. Τακτικός προϋπολογισμός 2011 και 2012 (Ιανουάριος – Μάιος)

Οι εξελίξεις και η διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση

ΠΟΕΡΓΑ	Δεκ-09	ΥΠΟΕΡΓΑ	Ιαν-10	Αυγ-10	ΥΠΟΕΡΓΑ	Μάι-11	Οκτ-11	Μάι-12
1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	12.978.065	1. Εφαρμογή του συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης στα ιδρύματα	8.110.000	8.110.000	1. Εφαρμογή του συστήματος εξωτερικής αξιολόγησης στα ιδρύματα	8.110.000	8.110.000	8.110.000
		ΠΕ1.1 Σύνταξη μητρώου εξωτερικών αξιολογητών	260.000	260.000	ΠΕ1.1 Σύνταξη μητρώου εξωτερικών αξιολογητών	260.000	260.000	260.000
		Π.Ε. 1.2 Εξωτερική αξιολόγηση τμημάτων των ιδρυμάτων	7.200.000	7.200.000	Π.Ε. 1.2 Εξωτερική αξιολόγηση τμημάτων των ιδρυμάτων	7.200.000	7.200.000	7.200.000
		Π.Ε. 1.3 Βάση δεδομένων στοιχείων των αξιολογήσεων	500.000	500.000	Π.Ε. 1.3 Βάση δεδομένων στοιχείων των αξιολογήσεων	500.000	500.000	500.000
		Π.Ε. 1.4 Κατάρτιση στελεχών με προηγμένα συστήματα	150.000	150.000	Π.Ε. 1.4 Κατάρτιση στελεχών με προηγμένα συστήματα	150.000	150.000	150.000
2. ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ	450.000	2. Προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού	350.000	347.000	2. Προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού	347.000	347.000	347.000
3. ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΗΣ Α.ΔΙ.Π.	795.691	3. Ανάπτυξη συστημάτων του εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας	400.000	390.000	3. Ανάπτυξη συστημάτων του εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας	390.000	390.000	740.000
4. ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ (HARDWARE), ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ	190.000	4. Ενημέρωση, ευαισθητοποίηση	1.553.000	1.230.000	4. Ενημέρωση, ευαισθητοποίηση	750.000	630.000	430.000
		ΠΕ 4.1 Ενημέρωση ευαισθητοποίηση	865.000	850.000				
		ΠΕ 4.2 Δημοσιότητα	100.000	100.000				
		ΠΕ 4.3 Επιδόρφωση Κατάρτιση Στελεχών των Ιδρυμάτων κ.λπ.	288.000	280.000				
		ΠΕ 4.4 Μετάφραση εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης	300.000					
5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	200.000	5. Αξιολόγηση ΑΔΙΠ	55.000	55.000	5. Αξιολόγηση ΑΔΙΠ	55.000	55.000	55.000
6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΟΥ	28.000	6. Ανάπτυξη και λειτουργία της ΑΔΙΠ	3.402.500	2.877.500	6. Ανάπτυξη και λειτουργία της ΑΔΙΠ	2.877.500	2.877.500	2.877.500
		Π.Ε.6.1 Στελέχωση της ΑΔΙΠ	1.800.000	1.800.000	Π.Ε.6.1 Στελέχωση της ΑΔΙΠ	1.800.000	1.800.000	1.800.000
		Π.Ε.6.2 Λειτουργική υποστήριξη	1.352.000	827.000	Π.Ε.6.2 Λειτουργική υποστήριξη	827.000	827.000	827.000
		Π.Ε.6.3 Διαχείριση ποιότητας της ΑΔΙΠ	175.000	175.000	Π.Ε.6.3 Διαχείριση ποιότητας της ΑΔΙΠ	175.000	175.000	175.000
		Π.Ε.6.4 Συνδρομές	75.500	75.500	Π.Ε.6.4 Συνδρομές	75.500	75.500	75.500
		7. Μετάφραση εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης		295.000	7. Μετάφραση εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης	295.000	415.000	415.000
		8. Ενοίκιαση γραφείων της ΑΔΙΠ		566.000	8. Ενοίκιαση γραφείων της ΑΔΙΠ	566.000	566.000	566.000
					9. Δημοσιότητα	100.000	100.000	100.000
					10 Κατάρτιση στελεχών των ιδρυμάτων κτλ	380.000	380.000	230.000
ΣΥΝΟΛΟ "ΠΡΑΞΗΣ"	14.641.756		13.870.500	13.009.500		13.870.500	13.870.500	13.870.500

Πίν. 2. Τεχνικό Δελτίο και τροποποιήσεις του προγράμματος ΕΣΠΑ/Α.ΔΙ.Π. (2010-2013)

Παράρτημα Γ 2: Παρουσίαση Δράσεων – Πακέτων Εργασίας ΑΔΙΠ

Δράση 1 : Εφαρμογή του συστήματος εξωτερικής Αξιολόγησης στα Ιδρύματα Ανώτατης εκπαίδευσης

Η Δράση 1 έχει στόχο να θέσει σε πλήρη εφαρμογή και συστηματική λειτουργία το σύστημα αξιολογήσεων των τμημάτων των ΑΕΙ, που ξεκίνησε το 2008, και των ιδρυμάτων στο σύνολό τους. Σ' αυτό περιλαμβάνονται τέσσερα πακέτα εργασίας, τα κάτωθι:.

ΠΕ1.1: «Σύνταξη Μητρώου Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων»

ΠΕ1.2: «Εξωτερική αξιολόγηση τμημάτων Α.Ε.Ι.»

ΠΕ1.3: «Μελέτη και παρακολούθηση της ανάπτυξης της βάσης δεδομένων στοιχείων της Α.Δ.Ι.Π. Μελέτες σχετικές με την αποστολή και τους στόχους της Α.Δ.Ι.Π.»

ΠΕ1.4: Κατάρτιση στελεχών ελληνικών ΑΕΙ, του Υπουργείου Παιδείας και της Α.Δ.Ι.Π. σε φορείς αξιολόγησης με προηγμένα συστήματα

Δράση 2 : Προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού (hardware), λοιπού εξοπλισμού και λογισμικού

Για την υλοποίηση θα πραγματοποιηθεί η προμήθεια του απαραίτητου ηλεκτρονικού εξοπλισμού (hardware), λοιπού εξοπλισμού γραφείου και λογισμικού που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική λειτουργία της Α.Δ.Ι.Π. και των πληροφοριακών συστημάτων που περιγράφονται στην επόμενη δράση.

Δράση 3 : Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας

Στη Δράση προβλέπεται η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων, που θα αποτελέσουν σημαντικό τμήμα του εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και θα δώσουν στοιχεία για τις προδιαγραφές για τη «βάση δεδομένων στοιχείων των αξιολογήσεων» (που αναφέρονται στη δράση 1 ΠΕ1.4). Συγκεκριμένα, προβλέπεται η ανάπτυξη τριών τέτοιων συστημάτων.

Σύστημα 1: «Σύστημα συλλογής και οργάνωσης αξιολογήσεων»

Σύστημα 2: «Σύστημα ανάλυσης δεδομένων αξιολόγησης»

Σύστημα 3: «Σύστημα Τήλε-διάσκεψης και Τήλε-εργασίας»

Δράση 4 : «Ενημέρωση – Ευαισθητοποίηση - Επιμόρφωση»

Η παρούσα δράση προβλέπει:

Μέτρα για την επιμόρφωση και κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού, των διοικητικών στελεχών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, του εποπτεύοντος υπουργείου και του άμεσου κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος. Τα στελέχη αυτά θα εξοικειωθούν έτσι με τους στόχους, τις τεχνικές και τις πρακτικές της διασφάλισης ποιότητας για να είναι σε θέση να τις αξιοποιούν προς όφελος των ιδρυμάτων και της κοινωνίας και να αποφεύγουν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις και δυσλειτουργίες.

Μέτρα ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για τη χρησιμότητα και τα οφέλη του θεσμού, περιλαμβανομένων του πολιτικού κόσμου, των τοπικών κοινωνιών, της αγοράς εργασίας, της ερευνητικής κοινότητας.

Τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν περιλαμβάνουν την περαιτέρω ανάπτυξη της ιστοσελίδας, την οργάνωση ημερίδων, σεμιναρίων και άλλων δραστηριοτήτων ενημέρωσης και επιμόρφωσης, τη δημιουργία σημείων πληροφόρησης, την ανάρτηση αποτελεσμάτων σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους εντός των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, τη δημοσίευση του έργου της Α.Δ.Ι.Π. σε έντυπα συλλόγων, ενώσεων κτλ, τη διοργάνωση εκδηλώσεων, τη λειτουργία γραφείου υπηρεσιών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την οργάνωση συνεντεύξεων, την έκδοση ανακοινώσεων, την κατάρτιση διευθυνσιολογίων κτλ.

ΠΕ4.1: Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση

ΠΕ4.2: «Δημοσιότητα»

ΠΕ4.3: «Επιμόρφωση-κατάρτιση στελεχών των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και άλλων φορέων για θέματα διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση»

Δράση 5 : Αξιολόγηση της Α.ΔΙ.Π.

Οι εθνικοί φορείς διασφάλισης της ποιότητας προβλέπεται να πιστοποιηθούν και να εγγραφούν στο European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR). Φορέας πιστοποίησης είναι η ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education). Η οργάνωση της αξιολόγησης αυτής προϋποθέτει ικανοποιητικό βαθμό ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της Α.ΔΙ.Π. σύμφωνα με τους «κανόνες της τέχνης» (state of the art) και κατάλληλη προετοιμασία. Συγκεκριμένα, για την αξιολόγηση της Α.ΔΙ.Π. προκειμένου να γίνει μέλος της ENQA και να ενταχθεί στο EQAR χρειάζεται να εφαρμόζονται τα European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the Higher Education Area (ESG) που επιβάλλουν ειδικά κριτήρια και διαδικασίες. Εάν, πέραν αυτού, η Α.ΔΙ.Π. θέλει να αξιολογηθεί και για τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της στην εκπαιδευτική πολιτική ή σε άλλα θέματα, χρειάζεται να προστεθούν και άλλα κριτήρια.

Δράση 6 : Ανάπτυξη και λειτουργία της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π)

Η δράση 6 αφορά στην υποστήριξη των δράσεων της Α.ΔΙ.Π. σε σχέση με την Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Αξιολόγησης, Διασφάλισης της Ποιότητας και Τεκμηρίωσης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Οι ενέργειες που έχουν προβλεφθεί εδώ θα υλοποιηθούν κυρίως με ίδια μέσα (αυτεπιστασία) και όπου είναι αναγκαίο με αναθέσεις μελετών και έργων σε τρίτους, και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- Τη στελέχωση της Α.ΔΙ.Π. με υποστηρικτικό προσωπικό, καθώς και με εξειδικευμένους επιστημονικούς συνεργάτες ή και την ανάθεση συγκεκριμένων έργων σε ειδικό προσωπικό
- Την κάλυψη δαπανών για την παρακολούθηση και αναπροσαρμογή του συστήματος διαχείρισης ποιότητας της Α.ΔΙ.Π.
- Τις δαπάνες συνδρομών
- Τις δαπάνες μετακίνησης στις νέες εγκαταστάσεις της Α.ΔΙ.Π. και την ενοικίαση κατάλληλων χώρων
- Τις δαπάνες πρόσθετων λειτουργικών δαπανών, όπως θέρμανσης, ταχυδρομείου και τηλεπικοινωνιών και προμήθειας κινητού εξοπλισμού γραφείου.

ΠΕ6.1: Στελέχωση της Α.ΔΙ.Π.

ΠΕ6.2: «Λειτουργική υποστήριξη του έργου της Α.ΔΙ.Π.»

ΠΕ6.3: «Παρακολούθηση και αναπροσαρμογή συστήματος διαχείρισης ποιότητας της Α.ΔΙ.Π.»

ΠΕ6.4: «Συνδρομές»

Δράση 7 : Μετάφραση των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης

Οι μεταφράσεις των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης από την αγγλική στην ελληνική γλώσσα ή αντίστροφα.

Δράση 8 : Ενοικίαση γραφείων της ΑΔΙΠ

Ως ανεξάρτητη Αρχή η ΑΔΙΠ εγκαταστάθηκε αυτοτελώς σε χώρους που ενοικίασε με τις διαδικασίες που προβλέπει ο νόμος. Το κόστος ενοικίασης και διαχείρισης (κοινόχρηστα) για τα πρώτα έτη λειτουργίας θα καλύπτεται από το Πρόγραμμα.

Παράρτημα Γ 3: Πίνακας με τις εσωτερικές αξιολογήσεις των τμημάτων ΑΕΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	16/20
Αγροτικής Ανάπτυξης	12/28/2009
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	12/28/2009
Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών	
Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	12/28/2009
Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης	9/29/2009
Διοίκησης Επιχειρήσεων	
Ελληνικής Φιλολογίας	5/22/2009
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	7/18/2008
Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία	12/28/2009
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Η/Υ	12/28/2009
Ιατρικής	12/28/2009
Ιστορίας και Εθνολογίας	7/22/2009
Κοινωνικής Διοίκησης	3/3/2009
Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	6/24/2010
Μηχανικών Περιβάλλοντος	6/30/2008
Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής	12/28/2009
Νομικής	
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	12/28/2009
Πολιτικών Επιστημών	
Πολιτικών Μηχανικών	6/7/2010
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	41/42
Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	10/23/2009
Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών	11/17/2011
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	8/31/2009
Βιολογίας	6/4/2008
Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	10/30/2009
Γενικό Τμήμα	12/30/2011
Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	3/28/2011
Γεωλογίας	3/22/2010
Γεωπονική Σχολή	10/30/2009
Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	2/5/2010
Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών	
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	2/16/2010
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σερρών)	11/6/2009
Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης	7/27/2011
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	4/29/2010
Θεάτρου	10/30/2009
Θεολογίας	11/2/2009
Ιατρική Σχολή	7/23/2009
Ιστορίας & Αρχαιολογίας	11/28/2011
Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	12/16/2011
Κινηματογράφου	12/23/2010

Κτηνιατρική Σχολή	4/8/2009
Μαθηματικών	4/6/2011
Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης	11/28/2011
Μηχανολόγων Μηχανικών	7/21/2010
Μουσικών Σπουδών	11/28/2011
Νομικής	12/17/2010
Οδοντιατρική Σχολή	7/10/2009
Οικονομικών Επιστημών	7/23/2010
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	4/17/2012
Πληροφορικής	10/31/2008
Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας	11/3/2009
Πολιτικών Επιστημών	12/12/2011
Πολιτικών Μηχανικών	2/21/2012
Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	2/16/2012
Φαρμακευτικής	9/12/2011
Φιλολογίας	2/6/2012
Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής	5/5/2009
Φυσικής	10/20/2009
Χημείας	8/31/2009
Χημικών Μηχανικών	6/2/2010
Ψυχολογίας	7/16/2009
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	10/10
Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών	3/11/2009
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	7/28/2008
Διοίκησης Τεχνολογίας	4/12/2012
Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής	3/11/2009
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής	5/25/2009
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	7/15/2008
Μάρκετινγκ και Διοίκησης Λειτουργιών	4/12/2012
Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	5/25/2009
Οικονομικών Επιστημών	3/11/2009
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	7/15/2008
ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	6/6
ΠΜΣ στα Ενεργειακά Συστήματα	4/12/2012
ΠΜΣ στα Συστήματα Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών	4/12/2012
ΠΜΣ στη Διοίκηση Επιχειρήσεων	4/12/2012
ΠΜΣ στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη	4/12/2012
ΠΜΣ στην Μαύρη Θάλασσα - Ιστορία και Πολιτισμός	4/12/2012
ΠΜΣ στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική	4/12/2012
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5/6
Βαλκανικών Σπουδών	3/20/2012
Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών	
Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	3/2/2012
Μηχανολόγων Μηχανικών	7/13/2009
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	1/23/2012
Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών	12/12/2011

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	14/14
Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών	11/3/2009
Επιστήμης Τεχνολογίας Υλικών (Μηχανικών Επιστήμης Υλικών)	11/3/2009
Ιατρική Σχολή	3/18/2011
Ιστορίας και Αρχαιολογίας	7/1/2011
Μαθηματικών	10/8/2009
Οικονομικών Επιστημών	7/6/2009
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	7/6/2009
Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών	1/18/2012
Πλαστικών Τεχνών & Επιστημών της Τέχνης	11/3/2009
Πληροφορικής	9/25/2009
Φιλολογίας	12/20/2011
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	12/6/2011
Φυσικής	10/27/2009
Χημείας	12/24/2010
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	16/16
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	12/10/2009
Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας	11/20/2009
Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος	11/5/2009
Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	7/18/2008
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	7/24/2008
Ιατρικής	12/10/2009
Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	11/5/2009
Κτηνιατρικής	10/1/2009
Μηχανικών Η/Υ Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	2/5/2010
Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης	4/6/2009
Μηχανολόγων Μηχανικών	3/30/2009
Οικονομικών Επιστημών	12/10/2009
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	12/10/2009
Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής	12/10/2009
Παιδαγωγικό Προσχολικής Εκπαίδευσης	12/10/2009
Πολιτικών Μηχανικών	12/22/2009
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	6/7
Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας	1/18/2010
Ιστορίας	12/10/2010
Μουσικών Σπουδών	1/18/2010
Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	7/9/2010
Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (ειδ. Ισπανική)	
Πληροφορικής	2/24/2011
Τεχνών Ήχου και Εικόνας	12/13/2011
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	22/22
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	8/3/2012
Βιολογίας	2/23/2012
Γενικό Τμήμα	1/23/2012
Γεωλογίας	12/17/2010
Διοίκησης Επιχειρήσεων	4/10/2012

Επιστήμης των Υλικών	3/23/2012
Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	7/1/2010
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών	1/24/2012
Θεατρικών Σπουδών	2/15/2012
Ιατρική Σχολή	1/23/2012
Μαθηματικών	5/28/2012
Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής	2/20/2012
Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών	9/14/2012
Οικονομικών Επιστημών	2/23/2012
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	7/14/2010
Πολιτικών Μηχανικών	2/15/2012
Φαρμακευτικής	2/18/2011
Φιλολογίας	2/18/2011
Φιλοσοφίας	1/23/2012
Φυσικής	1/23/2012
Χημείας	4/30/2010
Χημικών Μηχανικών	1/23/2012
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	3/3
Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	3/1/2011
Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών	10/27/2009
Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων	6/30/2010
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	2/2
Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης	2/1/2012
Πληροφορικής με εφαρμογές στη Βιοϊατρική	4/12/2011
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	10/10
Επιστήμης και Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών	4/12/2011
Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών	11/23/2010
Θεατρικών Σπουδών	3/1/2011
Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	11/23/2008
Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	4/28/2009
Νοσηλευτικής	4/28/2009
Οικονομικών Επιστημών	3/17/2009
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού	4/28/2009
Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων	11/16/2011
Φιλολογίας	11/23/2008
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	17/17
Γεωγραφίας	8/4/2011
Διοίκησης Επιχειρήσεων	8/10/2011
Επιστήμης Τροφίμων και Διατροφής	12/14/2011
Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού	7/11/2011
Επιστημών της Θάλασσας	8/10/2011
Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	6/8/2011
Κοινωνιολογίας	7/27/2011
Μαθηματικών	7/29/2011
Μεσογειακών Σπουδών	8/10/2011
Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	8/2/2011

Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων	2/21/2011
Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων	8/10/2011
Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών	7/27/2011
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	8/10/2011
Περιβάλλοντος	5/19/2011
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας	8/10/2011
Στατιστικής και Αναλογιστικών και Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών	8/5/2011
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	17/17
Βιολογίας	6/27/2008
Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών	6/25/2009
Επιστήμης Υπολογιστών	3/15/2011
Εφαρμοσμένων Μαθηματικών	4/14/2010
Ιατρικής	8/8/2008
Ιστορίας και Αρχαιολογίας	10/8/2009
Κοινωνιολογίας	9/3/2010
Μαθηματικών	2/11/2010
Οικονομικών Επιστημών	10/13/2010
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	3/11/2011
Παιδαγωγικό Προσχολικής Εκπαίδευσης	10/2/2008
Πολιτικής Επιστήμης	12/22/2010
Φιλολογίας	5/30/2011
Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών	1/20/2010
Φυσικής	7/17/2008
Χημείας	2/17/2009
Ψυχολογίας	6/21/2010
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	6/6
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	10/11/2012
Γενικό Τμήμα	7/31/2009
Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	9/2/2009
Μηχανικών Ορυκτών Πόρων	7/22/2009
Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	9/25/2009
Μηχανικών Περιβάλλοντος	5/20/2009
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	32/33
Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	8/19/2009
Βιολογίας	11/15/2011
Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	8/19/2009
Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	6/7/2011
Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος	6/7/2011
Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	2/5/2010
Επικοινωνίας & ΜΜΕ	7/16/2009
Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	12/8/2011
Θεατρικών Σπουδών	8/19/2009
Θεολογίας	2/17/2010
Ιατρική Σχολή	1/20/2012
Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	10/2/2009
Ιστορίας και Αρχαιολογίας	1/7/2010

Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	10/2/2009
Κοινωνικής Θεολογίας	6/25/2009
Μαθηματικών	6/7/2011
Μεθοδολογίας Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης	10/14/2009
Μουσικών Σπουδών	11/20/2009
Νομικής	9/20/2011
Νοσηλευτικής	10/20/2009
Οδοντιατρική Σχολή	9/11/2008
Οικονομικών Επιστημών	9/7/2010
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	6/7/2011
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	6/2/2009
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης	6/24/2010
Πρόγραμμα Ψυχολογίας του Τμήματος Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	8/3/2012
Σλαβικών Σπουδών	ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών	12/5/2011
Φαρμακευτικής	6/7/2011
Φιλολογίας	1/31/2012
Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	1/8/2009
Φυσικής	9/20/2011
Χημείας	12/7/2011
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	9/9
Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών	10/7/2011
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	9/21/2011
Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών	10/27/2011
Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	10/21/2011
Μηχανικών Μεταλλείων Μεταλλουργών	9/21/2011
Μηχανολόγων Μηχανικών	9/21/2011
Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών	9/21/2011
Πολιτικών Μηχανικών	10/21/2011
Χημικών Μηχανικών	10/21/2011
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	8/8
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών	3/3/2011
Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας	2/23/2009
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	10/29/2008
Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας	6/23/2008
Οικονομικής Επιστήμης	10/22/2008
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	11/27/2008
Πληροφορικής	12/16/2011
Στατιστικής	2/24/2012
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	7/7
Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης	10/19/2010
Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων και Γεωργικής Μηχανικής	9/2/2010
Γενικό Τμήμα	1/31/2011
Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας	1/31/2011
Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών	6/28/2010

Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων	6/21/2010
Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής	9/29/2010
ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	2/2
Εικαστικών Τεχνών	3/7/2012
Ιστορίας και Θεωρίας της Τέχνης	3/7/2012
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	10/10
Γενικό Τμήμα Δικαίου	12/27/2011
Δημόσιας Διοίκησης	6/11/2012
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	12/27/2011
Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού	12/28/2011
Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	12/27/2011
Κοινωνικής Πολιτικής	12/27/2011
Κοινωνιολογίας	1/12/2012
Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης	1/12/2012
Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας	1/3/2012
Ψυχολογίας	1/12/2012
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	9/9
Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας	12/4/2009
Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	1/26/2011
Ναυτιλιακών Σπουδών	3/30/2010
Οικονομικής Επιστήμης	10/27/2009
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	5/26/2010
Πληροφορικής	4/29/2009
Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης	3/23/2010
Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής	2/6/2009
Ψηφιακών Συστημάτων	3/11/2009
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	3/4
Γεωγραφίας	12/7/2010
Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	12/21/2009
Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	9/2/2010
Πληροφορικής και Τηλεματικής	
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	7/7
Πρόγραμμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών	7/6/2011
Πρόγραμμα Εφαρμοσμένων Τεχνών	7/6/2011
Πρόγραμμα Ισπανικής Γλώσσας και Πολιτισμού	7/6/2011
Πρόγραμμα Πληροφορικής	7/6/2011
Πρόγραμμα Σπουδών στις Φυσικές Επιστήμες	7/6/2011
Πρόγραμμα Σπουδών στον Ελληνικό Πολιτισμό	7/6/2011
Πρόγραμμα Σπουδών στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό	7/6/2011

ΤΕΙ	
ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑΣ	10/13
Λογιστικής	3/24/2009
Διοίκησης Επιχειρήσεων	2/17/2009
Διαχείρισης Πληροφοριών	9/16/2008
Ηλεκτρολογίας	12/23/2009
Μηχανολογίας	12/22/2009
Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου	1/7/2010
Βιομηχανικής Πληροφορικής	1/7/2010
Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	7/23/2010
Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	7/10/2008
Αρχιτεκτονικής Τοπίου	7/28/2010
Οινολογίας και Τεχνολογίας Ποτών	
Νοσηλευτικής	
Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής	
ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	23/25
Αγροτικής Ανάπτυξης και Διοίκησης Γεωργικών Επιχειρήσεων	9/30/2009
Αισθητικής και Κοσμετολογίας	4/15/2010
Αυτοματισμού	7/12/2010
Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης	12/9/2010
Βρεφονηπιοκονομίας	5/25/2012
Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	7/23/2010
Διατροφής και Διαιτολογίας	2/8/2010
Εμπορίας και Διαφήμισης	6/11/2009
Ζωικής Παραγωγής	7/17/2008
Ηλεκτρονικής	11/2/2009
Ιατρικών Εργαστηρίων	7/31/2009
Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής	
Λογιστικής	5/8/2009
Μαιευτικής	2/16/2011
Νοσηλευτικής	11/22/2011
Οχημάτων	4/13/2011
Πληροφορικής	7/30/2008
Πολιτικών Έργων Υποδομής	2/16/2011
Σχεδιασμού και Παραγωγής Ενδυμάτων	
Τεχνολογίας Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών	12/9/2009
Τεχνολογίας Τροφίμων	7/17/2008
Τουριστικών Επιχειρήσεων	7/23/2009
Τυποποίησης και Διακίνησης Προϊόντων	4/28/2010
Φυσικοθεραπείας	1/9/2012
Φυτικής Παραγωγής	9/7/2009
ΤΕΙ ΣΕΡΡΩΝ	6/8
Γεωπληροφορικής και Τοπογραφίας	10/23/2008
Διοίκησης Επιχειρήσεων	12/18/2008

Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, Διακόσμησης και Σχεδιασμού Αντικειμένων	
Λογιστικής	7/17/2008
Μηχανολογίας	9/11/2009
Πληροφορικής και Επικοινωνιών	6/14/2008
Πολιτικών Δομικών Έργων	9/8/2009
Τμήμα Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής	
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	15/20
Βιομηχανικού Σχεδιασμού	7/1/2010
Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	3/12/2012
Γεωτεχνολογίας και Περιβάλλοντος	12/14/2009
Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας	11/19/2009
Διεθνούς Εμπορίου	1/8/2009
Διοίκησης Επιχειρήσεων	12/14/2009
Διοίκησης Συστημάτων Εφοδιασμού	
Εμπορίας και Ποιοτικού Ελέγχου Αγροτικών Προϊόντων	7/7/2009
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία	
Ζωικής Παραγωγής	11/6/2009
Ηλεκτρολογίας	12/28/2009
Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής	
Λογιστικής	9/13/2012
Μηχανολογίας	2/13/2012
Πληροφορικής και Τεχνολογίας Η/Υ	12/1/2010
Τεχνολογιών Αντιρρύπανσης	10/5/2009
Τμήμα Επιχειρησιακής Πληροφορικής	
Τμήμα Μαιευτικής	
Φυτικής Παραγωγής	12/15/2009
Χρηματοοικονομικών Εφαρμογών	12/28/2009
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ	11/14
Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου	11/18/2010
Βρεφονηπιοκομίας	4/5/2012
Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και στο Εμπόριο	7/14/2011
Ζωικής Παραγωγής	5/12/2010
Ιχθυοκομία, Αλιείας	7/22/2009
Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής	8/4/2011
Λογιστικής	2/21/2012
Λογοθεραπείας	8/1/2012
Νοσηλευτικής	7/11/2012
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	
Τουριστικών Επιχειρήσεων	
Φυτικής Παραγωγής	11/11/2010
Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής	7/22/2008

Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής	
ΤΕΙ ΛΑΡΙΣΑΣ	15/21
Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων	
Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	
Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	7/3/2009
Διατροφής και Διαιτολογίας	
Διοίκησης Επιχειρήσεων	6/4/2010
Διοίκησης και Διαχείρισης Έργων	6/18/2008
Ζωικής Παραγωγής	1/29/2010
Ηλεκτρολογίας	
Ιατρικών Εργαστηρίων	6/11/2012
Κέντρο Ξένων Γλωσσών & Φυσικής Αγωγής	
Λογιστικής	8/31/2010
Μηχανικής Βιοσυστημάτων	9/17/2009
Μηχανολογίας	2/21/2012
Νοσηλευτικής	4/10/2009
Πολιτικών Δομικών Έργων	
Πολιτικών Έργων Υποδομής	3/20/2012
Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου	3/9/2009
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	1/27/2010
Τεχνολογίας Τροφίμων	7/20/2012
Τουριστικών Επιχειρήσεων	2/8/2012
Φυτικής Παραγωγής	2/21/2012
ΤΕΙ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	7/8
Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας	10/23/2012
Διοίκησης Επιχειρήσεων	3/2/2012
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία	10/23/2012
Προστασία και συντήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	10/23/2012
Τεχνολογίας Βιολογικής Γεωργίας & Τροφίμων	10/23/2012
Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων	10/23/2012
Τεχνολογίας Περιβάλλοντος και Οικολογίας	10/23/2012
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	
ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	7/8
Αυτοματισμού	
Διοίκησης Κοινωνικών-Συνεταιριστικών Επιχ/σεων και Οργανώσεων	11/10/2011
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία	10/20/2008
Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας	11/10/2011
Λογιστικής	11/10/2011
Μηχανολογίας και Υδάτινων Πόρων	11/2/2011
Τηλεπικοινωνιακών Συστημάτων και Δικτύων	6/26/2008
Υδατοκαλλιεργειών και Αλιευτικής Διαχείρισης	6/24/2008
ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ	12/17
Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων	10/27/2011
Διοίκησης Επιχειρήσεων	8/10/2012

Εμπορίας και Διαφήμισης	
Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφοριακών Συστημάτων	7/20/2011
Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία	11/3/2011
Ηλεκτρολογίας	1/26/2012
Κοινωνικής Εργασίας	
Λογιστικής	
Λογοθεραπείας	9/9/2008
Μηχανολογίας	9/3/2010
Μουσειολογίας, Μουσειογραφείας και Σχεδιασμού Εκθέσεων	
Νοσηλευτικής	11/3/2011
Οπτικής και Οπτομετρίας	
Πληροφορικής και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	9/3/2012
Πολιτικών Έργων Υποδομής	3/5/2012
Τουριστικών Επιχειρήσεων	7/17/2012
Φυσικοθεραπείας	3/5/2012
ΤΕΙ ΛΑΜΙΑΣ	4/8
Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος	11/1/2011
Εμπορίας & Διαφήμισης	
Ηλεκτρολογίας	
Ηλεκτρονικής	9/28/2010
Νοσηλευτικής	
Ξένων Γλωσσών & Φυσικής Αγωγής	
Πληροφορικής και Τεχνολογίας Η/Υ	8/30/2011
Φυσικοθεραπείας	9/25/2009
ΤΕΙ ΧΑΛΚΙΔΟΣ	8/8
Αυτοματισμού	3/3/2010
Γενικό Τμήμα Θετικών Επιστημών	2/3/2012
Διοίκησης Επιχειρήσεων	1/19/2012
Διοίκησης Συστημάτων Εφοδιασμού	1/19/2012
Ηλεκτρολογίας	12/21/2011
Λογιστικής	2/8/2012
Μηχανολογίας	12/29/2011
Τεχνολογίας Αεροσκαφών	1/10/2012
ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	4/8
Βιολογικών Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας	9/19/2012
Διοίκηση Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας	10/11/2012
Λογοθεραπείας	
Τεχνολογίας Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	
Τεχνολογίας Τροφίμων	
Τοπικής Αυτοδιοίκησης	9/4/2012
Φυτικής Παραγωγής	12/21/2010
Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής	

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ	18/20
Βιολογικών Θερμοκηπιακών Καλλιέργειών και Ανθοκομίας	8/10/2010
Γενικό Τμήμα	9/23/2008
Διατροφής και Διαιτολογίας	6/11/2009
Διοίκησης Επιχειρήσεων	3/2/2012
Εμπορίας και Διαφήμισης	9/15/2009
Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφοριακών Συστημάτων	
Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	10/14/2008
Ηλεκτρολογίας	9/23/2008
Ηλεκτρονικής	5/23/2011
Κέντρο Ξένων Γλωσσών & Φυσικής Αγωγής	
Κοινωνικής Εργασίας	6/15/2009
Λογιστικής	4/28/2009
Μηχανολογίας	8/1/2008
Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής	1/26/2009
Νοσηλευτικής	12/22/2009
Πολιτικών Δομικών Έργων	4/3/2012
Τουριστικών Επιχειρήσεων	1/8/2009
Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	10/23/2009
Φυτικής Παραγωγής	4/5/2011
Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής	10/17/2008
ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ	33/37
Αισθητικής και Κοσμετολογίας	3/11/2011
Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης	11/25/2010
Γενικό τμήμα βασικών ιατρικών μαθημάτων	6/16/2010
Γενικό Τμήμα Μαθηματικών	
Γενικό Τμήμα Φυσικής Χημείας & Τεχνολογίας Υλικών	11/8/2011
Γραφιστικής	
Δημόσιας Υγείνης	4/10/2012
Διοίκησης Επιχειρήσεων	7/7/2011
Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας	11/10/2009
Εμπορίας και Διαφήμισης	5/22/2009
Ενεργειακής Τεχνολογίας	7/13/2009
Επισκεπτών και Επισκεπτριών Υγείας	11/8/2011
Εργοθεραπείας	
Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, Διακόσμησης και Σχεδιασμού Αντικειμένων	7/17/2012
Ηλεκτρονικής	10/13/2008
Ιατρικών Εργαστηρίων	10/1/2009
Κέντρο Ξένων Γλωσσών & Φυσικής Αγωγής	
Κοινωνικής Εργασίας	7/7/2011
Μαιευτικής	7/15/2010
Ναυπηγικής	1/18/2010

Νοσηλευτικής Α΄	7/15/2010
Νοσηλευτικής Β΄	3/1/2010
Οδοντικής Τεχνολογίας	2/5/2010
Οινολογίας και Τεχνολογίας Ποτών	3/22/2011
Οπτικής και Οπτομετρίας	11/8/2011
Πληροφορικής	10/13/2008
Πολιτικών Έργων Υποδομής	3/7/2012
Προσχολικής Αγωγής	4/6/2012
Ραδιολογίας - Ακτινολογίας	5/13/2011
Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης	4/15/2011
Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών	3/19/2012
Τεχνολογίας Ιατρικών Οργάνων	7/7/2011
Τεχνολογίας Τροφίμων	10/4/2010
Τοπογραφίας	10/12/2011
Τουριστικών Επιχειρήσεων	10/12/2011
Φυσικοθεραπείας	7/15/2010
Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών	11/8/2011
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	10/13
Αυτοματισμού	8/2/2010
Γενικό Τμήμα Μαθηματικών	9/7/2009
Γενικό Τμήμα Φυσικής, Χημείας και Τεχνολογίας Υλικών	6/10/2011
Διοίκησης Επιχειρήσεων	7/14/2008
Ηλεκτρολογίας	11/30/2010
Ηλεκτρονικής	4/19/2010
Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων	2/5/2010
Κέντρο Ξένων Γλωσσών & Φυσικής Αγωγής	
Κλωστοϋφαντουργίας	
Λογιστικής	3/20/2009
Μηχανολογίας	11/30/2010
Πολιτικών Δομικών Έργων	4/9/2010
Τουριστικών Επιχειρήσεων	
ΑΣΠΑΙΤΕ	7/7
Γενικό Τμήμα Γενικών Μαθημάτων	10/29/2010
Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων	3/15/2010
Εκπαιδευτικών Ηλεκτρολογίας	10/29/2010
Εκπαιδευτικών Ηλεκτρονικής	10/29/2010
Εκπαιδευτικών Μηχανολογίας	10/29/2010
Εκπαιδευτικών Πολιτικών Δομικών Έργων	4/19/2010
Εκπαιδευτικών Πολιτικών Έργων Υποδομής	10/29/2010

Παράρτημα Δ: Το Ερωτηματολόγιο «ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν. 4009/2011 ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Αξιότιμε/η κε/κα, Σας αποστέλλεται το παρακάτω ερωτηματολόγιο, στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας για το ΠΜΣ: Δημόσιο Μάνατζμεντ, του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, του Πάντειο Πανεπιστημίου. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο, δημιουργήθηκε προκειμένου να διαπιστωθούν οι απόψεις, ατόμων που έχουν ή είχαν επαγγελματική σχέση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που επέφερε ο Ν.4009/2011. Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων, θα αναφερθούν μόνο οι ιδιότητες των ατόμων που θα το συμπληρώσουν. Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας, Με εκτίμηση Λύρα Μαρία

* Απαιτείται

1.Προσωπικά Στοιχεία

Παρακαλούμε όπως συμπληρώσετε τα κάτωθι προσωπικά σας στοιχεία.

1.1 Όνομα *

1.2 Επώνυμο *

1.3 Ιδιότητα * Παρακαλούμε όπως συμπληρώσετε την επαγγελματική σας Ιδιότητα

1.4 Χρόνια επαγγελματικής ενασχόλησης *

2. Γενικές Ερωτήσεις Για την Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Στην Ενότητα αυτή θα απαντήσετε σε ερωτήσεις που σχετίζονται με την υφιστάμενη κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

2.1 Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από την λειτουργία των ελληνικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

2.2 Αν συγκρίνετε τους όρους λειτουργίας των ελληνικών ΑΕΙ με τα αντίστοιχα Ιδρύματα της Ευρώπης, θα λέγατε ότι στην Ελλάδα είναι

Επιλογή από απαντήσεις: Πάρα πολύ Χειρότεροι, Χειρότεροι, Οι ίδιοι, Καλύτεροι, Πάρα Πολύ Καλύτεροι

2.3 Συμφωνείτε με την άποψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πιέζει για την αλλαγή των όρων λειτουργίας των ΑΕΙ στην Ελλάδα

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

2.4 Συμφωνείτε με την ύπαρξη 40 ΑΕΙ και 477 τμημάτων στην Ελλάδα Ο Αριθμός των Τμημάτων προκύπτει από τα Τμήματα που δέχτηκαν νεοεισαχθέντες φοιτητές για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

2.5 Πιστεύετε ότι οι προτεινόμενες κατευθύνσεις της Διαδικασίας της Μπολόνια, θα βελτιώσουν την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση Η διακήρυξη της Μπολόνιας βασίζεται σε έξι δράσεις: 1.ένα σύστημα ακαδημαϊκών τίτλων οι οποίοι εύκολα αναγνωρίζονται και συγκρίνονται. Περιλαμβάνει την εφαρμογή ενός κοινού συμπληρώματος διπλώματος με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας.2.ένα σύστημα που θεμελιώνεται βασικά σε δύο κύκλους: τον πρώτο κύκλο σπουδών που εστιάζεται στην αγορά εργασίας με διάρκεια τουλάχιστον 3 ετών και το δεύτερο κύκλο σπουδών (Master), στον οποίο αποκτούν πρόσβαση μόνον οι απόφοιτοι του πρώτου κύκλου.3.Ένα σύστημα σώρευσης και μεταφοράς μονάδων τύπου ΕΣΜΜ, το οποίο

χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των ανταλλαγών Erasmus.4.την κινητικότητα των σπουδαστών, των διδασκόντων και των ερευνητών: την εξάλειψη όλων των φραγμών στην ελευθερία κυκλοφορίας.5.τη συνεργασία σε θέματα εξασφάλισης της ποιότητας.6.την ευρωπαϊκή διάσταση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: την αύξηση του αριθμού των διδακτικών ενοτήτων και των μαθημάτων και των κλάδων των οποίων το περιεχόμενο, ο προσανατολισμός ή η οργάνωση χαρακτηρίζονται από μια ευρωπαϊκή διάσταση.

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

2.5 Έχει κατά την γνώμη σας, μέχρι σήμερα η Διαδικασία της Μπολόνια, επηρεάσει τον τρόπο λειτουργίας της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

2.6 Συμφωνείτε με την άποψη ότι η επιτυχία κάθε μεταρρύθμισης εξαρτάται από την βούληση των ακαδημαϊκών να τις εφαρμόσουν στα πλαίσια των ιδρυμάτων

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

2.7 Ποιο είδος έρευνας θεωρείτε ότι θα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο στην Ελλάδα

- ☐ Βασική Έρευνα
- ☐ Εφαρμοσμένη Έρευνα
- ☐ Τεχνολογική Έρευνα
- ☐ Ανάπτυξη πρότυπων πειραμάτων
- ☐ Τεχνολογική Καινοτομία
- ☐ Όλες οι μορφές της έρευνας

2.8 Επιλέξτε ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και χρίζουν βελτίωσης

- ☐ Ελλειπής χρηματοδότηση και υποδομές
- ☐ Έλλειψη δημοσιονομικής διαφάνειας και κοινωνικής λογοδοσίας
- ☐ Έλλειψη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού των ιδρυμάτων
- ☐ Έλλειψη συνεργασιών με κοινωνικούς φορείς
- ☐ Έλλειψη εξωστρέφειας και συνεργασιών με Ιδρύματα του εξωτερικού
- ☐ Περιορισμένη αυτονομία των Ιδρυμάτων
- ☐ Έλλειψη αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας
- ☐ Έλλειψη ικανού ακαδημαϊκού προσωπικού
- ☐ Έλλειψη ικανού διοικητικού προσωπικού
- ☐ Ελλειπή επίπεδα έρευνας και ανυπαρξία καθαρά ερευνητικών ιδρυμάτων
- ☐ Συγκέντρωση πολλών εξουσιών σε κάποιες ιδιότητες (π.χ. Πρόεδροι Τμημάτων)
- ☐ Τα πολυπληθή Όργανα Διοίκησης και οι αρμοδιότητες τους, όπως λειτουργούν μέχρι σήμερα
- ☐ Αυξημένη εκπροσώπηση φοιτητών στην συνδιοίκηση
- ☐ Άλλο:

3. Αξιολόγηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση

3.1 Συμφωνείτε με την άποψη ότι υπάρχει ανάγκη για αξιολόγηση της ελληνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

3.2 Συμφωνείτε με την τροποποίηση των αρμοδιοτήτων της ΑΔΙΠ βάση του Ν. 4009/2011 Η ΑΔΙΠ μετονομάζεται σε "Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση", καθορίζεται εκ νέου η αποστολή της και πέραν της αξιολόγησης, η Αρχή πλέον γνωμοδοτεί για το πρόγραμμα Εθνικής Στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, υποστηρίζει την υλοποίηση του και εισηγείται για την κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης των ΑΕΙ

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

3.3 Πιστεύετε ότι η ΑΔΙΠ θα λειτουργήσει αποτελεσματικά

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

3.4 Πιστεύετε ότι η λειτουργία των ΑΕΙ θα επωφεληθεί από τα πορίσματα της αξιολόγησης τους

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

3.5 Συμφωνείτε η χρηματοδότηση των ΑΕΙ, να εξαρτάται από την αξιολόγηση τους Βάση του Ν. η δημόσια χρηματοδότηση κατανέμεται στα ιδρύματα, ύστερα από εισήγηση της ΑΔΙΠ, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και δείκτες ποιότητας και αποτελεσματικότητας

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

3.6 Συμφωνείτε με τον όρο της ΕΕ για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, βάση του οποίου, από το 2013 για να δοθούν χρήματα στα Τμήματα των ΑΕΙ, θα πρέπει εκτός από την εσωτερική αξιολόγηση να έχουν κάνει και την εξωτερική

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

3.7 Κατά την γνώμη σας η διαδικασία αξιολόγησης των ιδρυμάτων και των προγραμμάτων τους, υπάρχει περίπτωση να περιορίσει την ακαδημαϊκή ελευθερία

Επιλογή από απαντήσεις: Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα Πολύ

4. Εφαρμογή του Νέου Νόμου 4009/2011

4.1 Συμφωνείτε με την τροποποίηση σχετικά με την εφαρμογή του ασύλου στα ΑΕΙ Ο Ν. προβλέπει πως όλα τα ΑΕΙ είναι σε θέση να προστατεύσουν την ελευθερία της έκφρασης, τη σωματική ακεραιότητα ολόκληρης της ακαδημαϊκής κοινότητας και τη δημόσια περιουσία. Σε αξιόποινες πράξεις που τελούνται εντός των χώρων των ΑΕΙ εφαρμόζεται η κοινή νομοθεσία.

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.2 Συμφωνείτε με την κατάργηση των "αιώνιων φοιτητών"

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.3 Συμφωνείτε με την δημιουργία του "Συνήγορου του Φοιτητή" καθώς και με την παροχή ειδικού δανείου προς τους φοιτητές

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.4 Συμφωνείτε με την άποψη ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία των ΑΕΙ με επιχειρήσεις του Ιδιωτικού Τομέα στα ζητήματα της έρευνας

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.5 Συμφωνείτε με την διεθνοποίηση της λειτουργίας των ΑΕΙ, μέσω της συνεργασίας των ΑΕΙ με Ιδρύματα του Εξωτερικού

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.6 Συμφωνείτε με την κατάργηση του "μοναδικού συγγράμματος"

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.7 Συμφωνείτε με την αξιολόγηση όλων των Καθηγητών των ΑΕΙ

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.8 Συμφωνείτε με την δυνατότητα εκλογής ως Πρύτανη, ενός καθηγητή ημεδαπής ή αλλοδαπής, δηλαδή ενός καθηγητή εκτός Ιδρύματος

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.9 Συμφωνείτε με την καθιέρωση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση Καθορίζεται πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, το οποίο καταρτίζεται ανά τετραετία απο τον Υπουργό Παιδείας

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.10 Συμφωνείτε με την Θεσμοθέτηση του νέου Οργάνου στα ΑΕΙ, του "Συμβουλίου" Το Συμβούλιο αποτελείται απο 15 εξωτερικά και εσωτερικά μέλη. Είναι αρμόδιο για την χάραξη της στρατηγικής για την ανάπτυξη του Ιδρύματος, την πρόταση για την έκδοση του Οργανισμού του ΑΕΙ, την αναθεώρηση του Εσωτερικού Κανονισμού, την εποπτεία του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου, την έγκριση του ετήσιου προγραμματισμού και απολογισμού για την αξιοποίηση της περιουσίας του ιδρύματος, καθώς και την εκλογή του Πρύτανη

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.10.1 Σχολιάστε αν επιθυμείτε

4.11 Συμφωνείτε με την δυνατότητα Ίδρυσης Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου Προβλέπεται η ίδρυση με Π.Δ. του Ν.Π.Ι.Δ., υπό την μορφή ανώνυμης εταιρίας, για την αξιοποίηση και διαχείριση μέρους ή του συνόλου των πόρων του ΑΕΙ, το οποίο διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.11.1 Σχολιάστε αν επιθυμείτε

4.12 Συμφωνείτε με την αποδυνάμωση του ρόλου των παραδοσιακών Οργάνων Διοίκησης των ΑΕΙ. (Πρυτανικό Συμβούλιο, Σύγκλητος, Γενικές Συνελεύσεις Τμημάτων, Πρόεδροι Τμημάτων κλπ)

Επιλογή από απαντήσεις: Διαφωνώ Απόλυτα, Μάλλον Διαφωνώ, Ούτε Διαφωνώ ούτε συμφωνώ, Μάλλον Συμφωνώ, Συμφωνώ

4.12.1 Σχολιάστε αν επιθυμείτε